

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_232148

UNIVERSAL
LIBRARY

صهبا که در کافضل از وزیر مانت
به عون رعین ن و ق بین دن

خنی کلام آشوب گستر خاطر مخموری و ز سیه مضمون
شورشش انگیز طبع معنی پروری و شکر خیالی موسوم به

کلمات طبع و تالی

لقانون احسن و آیین مستحسن با تمام همایون آغاز
و حجت انجم بالبوته لال بچار کو سپر نمند نط

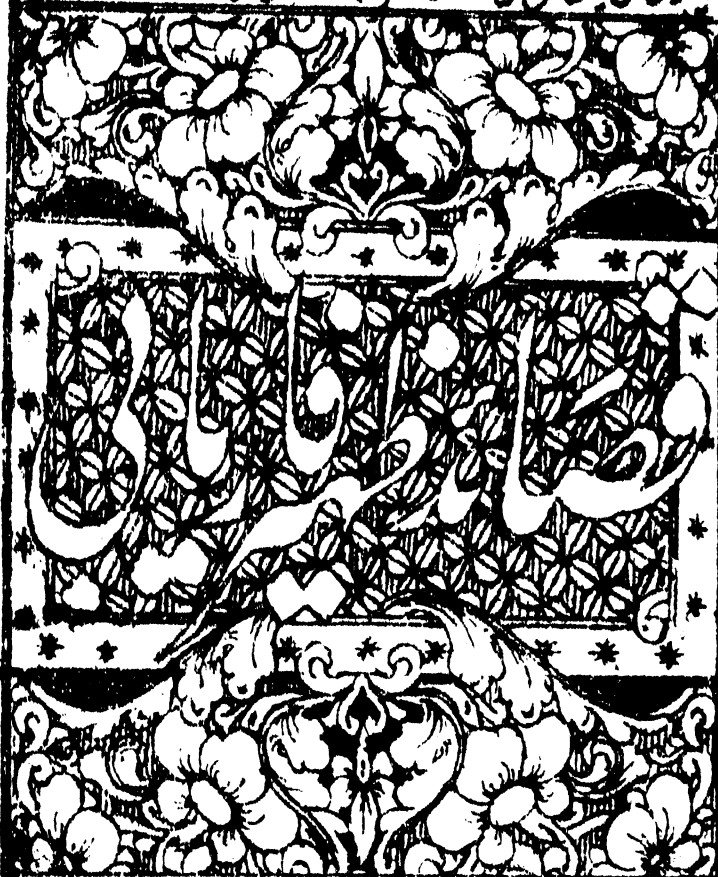
ناشته می نشو لکن مار اص ابطبار و نقت
در مطبع می نشو لکن مشورین حسین ن ع ن ق یا

اطلاع۔ اس مطبع میں ہر علم و فن کی کتب کا ذخیرہ سلسلہ وار فروخت کیلئے موجود ہے جسکی فہرست مطول ہر ایک شائق کو چھاپہ خانہ سے مل سکتی ہے جسکے معائنہ و ملاحظہ سے شائقان اصلی حالات کتب کے معلوم فرما سکتے ہیں قیمت بھی اہل ان کے اس کتاب کے ٹیبل پچ کے تین صفحہ جو سادہ ہیں انہیں بعض کتب نظم کلیات و دواوین و قصائد فارسی و غیور اردو کی درج کرتے ہیں تاکہ جس فن کی یہ کتاب ہو اس فن کی اور بھی کتب موجودہ کارخانہ سے قدر دانوں کو آگاہی کا ذریعہ حاصل ہو۔

قیمت	نام کتاب	قیمت	نام کتاب
۷ روپے	دیوان نعمت خان عالی۔	۱۲ روپے	کتب نظم کلیات و دواوین
۷ روپے	شیرازی کاغذ سفید۔	۱۲ روپے	و قصائد فارسی
۷ روپے	کلیات انوری مشہور عالم	۱۲ روپے	کلیات حضرت شمس تبریز
۷ روپے	عالی کلام حکیم اوحدا الدین۔	۱۲ روپے	عارفانہ کلام عالی یا بیاض من
۷ روپے	کلیات مرزا بیدل مقبول	۱۲ روپے	اسرار پاکیزہ خوشنویس کاغذ سفید گندہ
۷ روپے	اہل دل کلام نکات و وقعات کوثر	۱۲ روپے	دیوان شمس تبریز متوسط قلم
۷ روپے	دیوان بیدل۔ از مرزا عبد القادر	۱۲ روپے	کلیات عراقی۔ از ملا عراقی۔
۷ روپے	کلیات سعدی۔ اقسام	۱۲ روپے	کاغذ سفید چکنا۔
۷ روپے	وانواع کلام مقبول و عزیز عام	۱۲ روپے	کلیات خاقانی کامل دو
۷ روپے	ایضاً۔ کاغذ سفید گندہ۔	۱۲ روپے	جلد نین از حکیم فضل الدین
۷ روپے	کلیات نظیری۔ نیشاپوری۔	۱۲ روپے	خاقانی شروانی کاغذ سفید۔

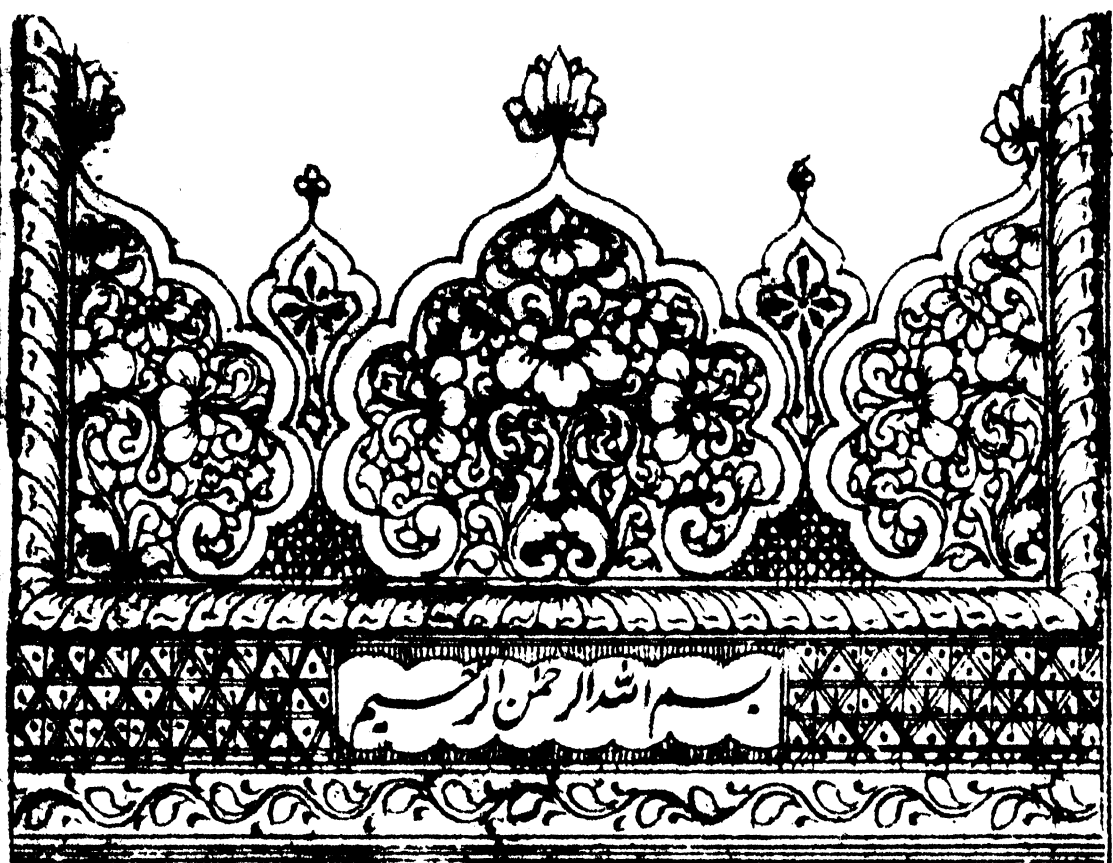
بنی عامر بن مکر بن فضل بن خلایف بن

برای این مطلب خوان سخن کلامی را در خطه کفر باقتدار و شجاعت میگذرانیم

از طوفان فکری که در این عالم می باشد و غایت آنست که انسان را از کمال خود بفرماند

کتابخانه مطبعه فیضیه بمصر

سپیده دم چو شدم محرم سر لے سرور
 بگوش بوش من آمدند از حضرت قدس
 جهان رباط خرابست برگزیده گسیل
 بر آستان فنادل منه که جاسم در
 مگر تو بخبری کاندین مقام ترا
 بگوش تا سلامت بمانی برسی
 به بین که چند نشیب و فراز در راه است
 ترا سافت دور و دراز در راه است
 تو در میان گروهی غریب و همایی
 به بین که تا شکست سیر و ست پوشیده است
 چه بار ماست ز تو بر تن سوام تو ام
 بهشت جانوری خار میوز و غاسل

سنیدم آیت تو بوالی الله از لب و در
 که ای خلاصه تقدیر و زبده مقتدر
 گمان ببر که بیک مشت گل شود مهور
 برای زینت تو بر کشیده اند قصور
 چه دشمنان حسودند و دوستان غیور
 که راه سخت خوشت و منزلت پس دور
 ز آستان عدم تا به پیشگاه نشور
 برین دور و زده اقامت چرا شوی مغرور
 چنان کن که بیکبارگی شوند نفور
 چه مایه جانور اند از تو خسته و رنجور
 چه دغاهاست ز تو در دل و خوش و طهور
 تو تیر می کنی از بهر شلق او سا طور

در اسرار
 غیاف اللغات

بسم

کنایه چند ضعیف بخون دل تپند
 ز کرم مرده کفن بر کشته و در پوشه
 بدان طمع که دهن خوش کنی غایت حرص
 بوقت صبح شود پھر روز معلومست
 که مرد در تنق کسب یار نیابد راه
 بیاد و دست میالای کان همه نخواست
 دل مرا جو گریبان گرفت جذبه عشق
 بشد ز خاطر اندیشه و مشوق
 ز هر چه گفتم و کردم کنون پشیمانم
 وزیر مشرق و مغرب نصیر دولت و دین
 نه در صدیقه فکرشش و زید باد غلط
 ز طول و عرض جهات کمال او صد
 نشسته در دل و چشم ملوک هیبت افرو
 زهی دقائق لطفت خفی چو جرم شه
 صریح کلک تو در کشف مشکلات برسان
 بزیر دامن افلاک خلقت آن عمر
 بگرد محیط اسلام حفظ آن منق
 سوسه حریم جلالت ترا همان رهبر
 تو رمی با علمی کرده که رایت صبح

تو جمع آوری کین طلست آن پیغور
 میان اهل موت که داردت معذور
 نشسته مترصد کشته کت زرنور
 که با که باخت عشق در شب دیو
 مگر که شکر حرص و هوا گشت مقهور
 که قطره قطره چکیدست از دل انگور
 فشانده امین هست ز خاکدان غرور
 رفت از سرم آواز بر بط و طنبور
 بجز دعا و ثنائی خدا کجا صدور
 که باد رایت عایشش تا ابد منصور
 نه بر صحنه عیش نشسته گرد فتور
 مهندسان ظلمت متعرف شده بقصو
 چنانکه صولت می در طبیعت مخور
 و یک گشته چو خورشید در جهان مشهور
 چنانکه نغمه داود در ادای زبور
 که کرد حبیب انق را پر از بخار بخور
 که سنیا بد شعری برو بحال عبور
 نمود راه که اول کلیم اسون طور
 بزیر سایه او کم شود بوقت ظهور

نیلوفر

نیلوفر

اگر گشته شود رسته سنین و شهر که آفتاب چو پروانه خواهد از دوس نور که از ترشح او حاصل آمدست بحور نماند در تن غیب هیچ سر مستور ز عجز ضعف چو تپو شمرد هبل عصفور ترا چو دور فلک باد تمسکنا محصور دوام دین و دمل بر کفایت مقصور	ترا بجل متین است اعتصام چه باک چراغ بخت تو زان شمع بر فروخته اند نهال جاه تو زان حوض یافتت نما فراست تو چو فلکست نور در علم همه همت تو کرگسان گردون را همیشه تا نتوان کرد حصر دور فلک صلاح ملک و ملل بر عنایت مبنی

در مدح تخت نشستن نصرة الدین

فراز تخت سلاطین مدار ملک عراق که هست فخر شاهی بطلعش مشتاق که عالم دگرست از مکارم اخلاق سختش باب نخست از جریده ازاق چو دوستان بهادر و دشمنان بنفاق مجزه را بدو انگشت بگسلند نطق بیر تنها جنت و به تیغ سر طاق نمده به پیش تو دعوی خسروی در طاق که از طبیعت آتش بدون بردا چراق به پرد لطف درآمد جهان جانی و عاق برو محیط نه گردد دوا بر آفاق	تخت خسروی زمین باستحقاق خداگان ملک زمانه نصرة الدین پناه و پناه عالم اتا بک عظم رضاش خط دوم از صحیفه انماز فلک بطوع تقرب کند بخدمت او ایاشمی که بهنگام کین و شاقانت چو طاق و جفت زنند از طریق لبند کسیک جفت نداند ز خسروان خود را شکوه تیغ تو در رزم بیم آن باشد بیک نبات که بهنگام کار بنمود گرفت غرض ملک تو بستلی که در

این بیت در مدح
نصرت الدین است
که در این کتاب
در مدح نصرت
الدین است

[illegible]

۱۵ جو کہ باندی تو کھینچ کر
ملکہ حضرت آسان است
۱۶ چنانچہ چون بانی است زمین
۱۷ بزمک آسان است ۱۸
۱۹ مرقا آب نبات شود و نہ شربت
۲۰ و انجیب دند و زو آتش ۲۱
۲۲ افتادہ باشد ۲۳
۲۴ کے اخلاق در گلشن درگاہ
۲۵ بیستیند گاہ خلاصی میابو ۲۶
۲۷ ہے شرف بالکرم و ذوق
۲۸ رفی کہ در کندہ چشم ظاهر شود
۲۹ و غیب ۳۰
۳۱ باطنی بی غیری یکین ۳۲

در مدح عضدالدین طغان شاه

چو ماه یک شب بهنفت چهره از نظرم
 باد مرده عید از لطف چنانکه گرفت
 مرا شادی رویش بسینه باز آمد
 چو خاک در کف پایش فدام از خواری
 هلا به گفتمش آخر زمانه کنه نشین
 یک اشبی تو بهمان من باش که من
 ز اهل عشق تکلف طمع شاید داشت
 دلم حمایتی زلف تست زو بگذر
 حدیث جان نگویم کو گراے آن نکند
 پسند کن لب خشک و دیده تر من
 مرا امید وصال تو زنده می دارد
 بسی گفتم ازین جنس و هیچ سود نداشت
 بخواست ناله داری ز من چو او بر ساحت
 رخس که تابش غم رشید روزه داران داشت
 چگونه قصه من در جهان سمر نشود
 ز بهر خدمت عید خود همین قصد است
 ملک نشان عضدالدین که از ملک او
 طغان شه ابن سدید که گوید و رسدش

به دو هفته در آمد به تهیت ز درم
 ز فرق تا بقدم جسد در گل شکرم
 ولی که مرده و زنده نبود از و خبرم
 اگر چه از سر تحقیق سر بر گهرم
 مگر بوصل تو نشیند آتش جلدم
 ز روی خوب تو همان زهره و قمرم
 به پیش خدمت تست آنچه هست هضم
 که نیست زهره آم که سوخته او نگرم
 فدای یک قدمت گر بود دو صد گرم
 که درد گیتی ازین پیش نیست خشک ترم
 و گر نه بے تونه عیشم نماند و نه اثرم
 کز اشک و چهره امید نیست سیم و زرم
 بر رفت بر اثرش دل چورفت او ز برم
 گذاشت چون علم عید در جهان سمرم
 که هر کجا که نشینم برین فسانه درم
 که جان بزم جهان بیلوان بتخته برم
 همیشه بر سر کج و جواهر و درم
 که هست منطق چرخ حلقه کرم

تغییر

یعنی قندیل روزه
 داران کتابه افضل
 روزه داران که
 با صفات ۱۲

سها چو برق زندگوست از تخم
 من آن تمن در یادلی که وقت صبح
 جهان مقرر شد و ایام اعتراف نمود
 منم که بر رخ گیتی چو روز مشهورست
 اگر سپهر پوشد ز راه من راندی
 بیگلند پروبال گرگان فلک
 به پیش من صف دشمن چگونه دارد پا
 چو عون و عصمت ایزد مرا سپر باشد
 ز حرص زو چو شهبان نغم و ننگ بفرشد
 به پیش من تواضع بساعتی صدده
 هر آنچه گویم ازین صفت لاف و دعوی است
 خدا یگانا هر چند زحمت باشد
 گمان نبودم پیش ازین که باقی عمر
 کنون زمانه بر آنست که غبار دورت
 ز دل بر آیدم کنون و روی آندم
 اگر ضرورت ازینسان نگیرد دهن
 باز و طلبیدم همیشه خدمت تو
 مرا بپر یک صاحب غرض ز پنج کمن
 رجوی لطف و کرم آب ده مراد بین

قرچو نورده به ایست از سپرم
 بود ذخیره کانا عطا می مخرم
 که من خلاصه تائید و مایه ظفرم
 همه فضائل جد و شاقب پدرم
 چو حبیب صبح همه پر دلم او پدرم
 همان زمان که به بیند تیر چار پر م
 که لحظه لحظه ز اقبال میرسد خشم
 ز زخم حادثه حاجت نیوفتد حذر م
 منم که ملک جهان را به نیم جو خرم
 زمانه خاک شود تا قدم بد و سپرم
 که هست فترا آتی گواه معتبرم
 ز حال قصه خود حرف حرف بر شرم
 بود خاک جناب تو حاجت سفرم
 کند گسته بکلی و طیفه بصرم
 که گر نطق بزخم تاب جان بود خرم
 چگونه دل دهم که در تو در گزم
 روا مدار کزین آرزو رسد ضررم
 که من باغ فصاحت دخت باردم
 که عاقبت تو چه بر با خورنی بار و پر م

شخصیت منی که در ده و ده و ده
 تا اینجا خود از زبان شاکسته است
 شجید

ز سن ملوک جهان نام نیک زنده کنند مرا که با همه عظیم خرید و مفروش اگر بجز دگر سرفرازیم ز س بخشرت تو من از بهر نان نیامده ام سربه پیش خرد آبروی من پس ازین تو بر بخور جوانی و بادشاهی خویش	بقول مرده دلان بر میان زن بترم که چون بگو حقیقت روی همه هنرم همین بس است که بر آستان نشست سرم که جایگاه دگر نیز بود اینقدرم حدیث نان بزبان آورم ز سگ بترم که من ز دولت تو زهر چون شکر بخورم

در مدح نصرة الدین ابوبکر بن محمد

شهی که ملک تقا خ کند گوهر او خدا یگان ملوک زمانه نصرة الدین سر ملوک ابوبکر بن محمد آنکه پناه دولت عباسیان که مهر و سپهر سهیل گوشه نشینی بود ز دولت او شهنشینی که سر اسر صحیفه های فلک هلال حلقه شود روز عید در میدان بسر فرازی ازان پایه سرگذشت که نیز جهان چون خطبه سانش کند کواکب سعد ز بزم او چو معطر شود شام جهان همیشه نصرت تائید پیش رو آید باند دشمن دجال صورتش در گنج	برید عالم غیب شد راس النور او که بوسه جای سپهرست دست و خنجر او فرین ست رواق فلک ز منظر او بزند وقت حوادث پناه برد او سماک نیزه گذارے بود ز لشکر او بروز عرض بود یک ورق ز دفتر او به پیش رخ فلک سای و ملک پرور او همای سایه تواند فلک در بر او کنند درج سعادت نشا منبر او فلک عرق کند از شرم بومی محرم او بهر طرف که رود رایت مظفر او چو خور ز صاعقه گرز گاؤ بیکر او

بزی پرده ایام هیچ راند مانند
بدور عالم ازین آب و خاک ترکیبی
کسی که در خور ملکست دست در عالم
خدا یگانا دانی که کیست در خور ملک
بیاد ملک چو آب حیات نوش کند
فلک مشام کسی خوش کند بوی مراد
عروس ملک گرامی ترست ز آنکه بود
مدار دولت و دین بر محیط آن فلکست
ترا بیک حرکت کشوری درافزاید
اگر چه خصم تو دعوی سلطنت سازد
تراست حجت قاطع بدست یعنی تیغ
عدوت اگر چه نماید چو خار سرتیزی
کسیکه خاک جناب تو نیستش بالمش
همیشه تازد دل اندر جهان کون و فساد
بعون عصمت حق دولت چنان بباد

که همچو روز نشد بر دل منور او
نگرده اند به از طینت مطهر او
کنون بجوی که ملکی بجاست در خور او
کسیکه عزم و غنیمت یکی بود بر او
اگر ز خون عدو پرکنند ساغر او
که خاک معرکه باشد عبیر و عنبر او
برون ز گوهر شمشیر شاه زیور او
که رخ خطی شاه نیست خط محور او
چرا سپه نکشی بر عدو و کشور او
زمانه گرد بر آرد ز تخت و افسر او
چگونه پیش رود دعوی مزدور او
شود چو غنچه ببادی دریده مقعر او
برون ز خاک بسازد دانه بستر او
بود مسخر دوران چرخ و اختر او
که چرخ از بن دندان شود مسخر او

در مدح نصره الدین بن محمد

نباشد نفسی در سر از کله داری
بدین قدر دل نا هم نگه نخواهی داشت
بحسن خویش بدین مایه گشته خرسند

که سر بکلبه احزان ما فرد آری
چه دلبری که ترا نیست شرط دلزاری
که سینه بخی یا دلی بیاد آری

از نه در زمین
گشت از زمین گشت
و ازین دنیایان
ازین می دودنک
و ازین می دودنک
از طاعت و بند
و اگر زیادت افلاک
دلاست بر سادات
یعنی که در از بهای
بسیار است

مرا که پشت من ز بار محنت است دو تا
 بیا ببین که ز بهر نشاء مقدرم تو
 بد آنچه از رگ من خون چکد در غی غیبت
 آکلمی نه بود لائق بز رسگ تو
 ز خون دیده بر آفتم که شربت سازم
 مزور هو سے می پزم درین حالت
 ترا بناله زیر ست میل این پیدا است
 ز لطفها که تو با من کنی یکی این ست
 یکی غم از دل من پای باز پس نکشد
 بهر جفا که کنی بر زمانه بندی جرم
 عنان فتنه را کرده و این خوشتر
 زمانه را همه دانست کونیارد کرد
 پناه ملت و دارای ملک نصرة دین
 ز چشم دولت او تا به نخت خواب عدم
 بدور او لبس آثار عدل نتوان دید
 ایار سیده بجائی که گر جهان نبود
 کلاه گوشه قدر تو از طریق نفاذ
 فتاده جرم زمین با همه ثبات قدم
 در آمده زانل زیر سقف همت تو

فراق روی تو در مخور دلبر باری
 دو چشم من بچه سان میکند گری باری
 که هر چه میکنی از جنس آن سزاواری
 اگر بخرد و نگیری و عیب نشماری
 که چشم شه رخ ترا عاریست خو خوری
 که درد و چشم تو پیدا است ضعف بیماری
 که دست من زسد جز بناله زاری
 که یک زمانه فی این سملع نگذاری
 که دست دست بدیگر غیم بسیاری
 کس ز فعل تو آگاه نیست پنداری
 که عذر لنگی بیرون بری بر هواری
 بعهد شاه جهان دعوی جفاکاری
 که کرد دولت و دین را به تیغ معاری
 و گر بخواب ندیدست فتنه بیداری
 مگر زلف بتان نسبت ستمکاری
 ز بحر همت خود قطره کم انکاری
 بود از سرگردون کلاه جاری
 بجنب حلم تو در تهمت سبکساری
 چهار عنصر عالم بچار دیواری

که هست دم زدن و شمنت بر شواری چمن بزنگ زری شد صبا بطاری که ز گس افکنده از دست جام هشیاری که گل بیای در آرد لباس ز نگاری همیشه جانب انصاف را نگه داری اثر بود که تو شاه حخته اطواری بیک نظر شکم آزار را با نباری بلطف تخم وفادار دل جهان کاری بچشم خصم تو گل را مباد جز خاری ورای عقل تصور بود ز بسیاری	بچشم تو چنان تنگ شد فضای جهان تویی که تا ابد از رنگ بوی دولت تو از دست ساقی لطف تو یک پیاله بود از صوت بلبل لطف تو یک نوا باشد فلک به مسند حکمت از ان نشانده که تو اکمال فضل مرا شاید از مجلس تو بیک سخن دهن ظلم را فرو بندی بقهر آب فنا بر سر فلک را نی از خار حادثه تا نشگد گل انصاف ترا ذخیره عمری که چون بقای ابد

مطلع ثانی

مسلم است ترا منصب جهان داری کینه خاصیت دست تو گمباری کشیده حرم تو در دیده گل بیداری بهفت قلو افلاک سرفرو داری که تو بملکت بحر و بر سوار داری که غدر رنگ برون می برد بر باری که زیر دامن انصاف شان نگذری و گر زمانه بجای کند تو نگذاری	و بهی چو عقل علم گشته در نیکو کاری کینه قاعده تیغ تو جها نگرے زمانه را که بغفلت بخواب در شده بود جهان کلاه زشادی بر افکنده که تو تویی که حجت تیغ تو قاطع ست بدان درین مجال سخن نیست چرخ را هر چند جهانیان بتو امروز چشم آن دارند اگر ستاره خلافی کند تو پسندی

سیکه در حرم عدل رحمت تو گر نخت تو باد شاه جهانی چه باشد از نظری بروزگار تو با این همه غریبی فضل درون پرده فکر مرا عروسانند بکن معونت احوال من با استقلال بضاعت سخن من اندان نفیس ترست همیشه تا که جهان را عمارت نبود بنای عمر تو معمور باد تا به ابد ترا ذخیره فتحی که چون لطائف غیب	و گریه ست زمان و سپهر سپاری ز روی لطف بر احوال بنده نگاری روا بود چو منی در مذلت و خواری که بهره شان بتفاخر کند پرستاری که ننگ باشد اگر خواهی از فلک یاری که جز ترار سدا در جهان خریداری مگر بشرط نگو کاری و کم آزاری که تو بنای جهان را بعلل معماری و رای عقل تصرف بود ز بسیاری

در مدح طغیانسته مویید

کراست زهره که باین دل ز صبر نفور اگر چه می شنود نعره غراب لیک ندام این چه دلیریت گوینا که غراب غراب را چه خبر دانکه هر شب از غم هجر حدیث هجر توان گفت با کسیکه بود نه یک شب لب لعلش چشیده طعم شکر گمان من نمیدان بود پیش ازین کاخر دلم گیتی چندان حساب کز بردشت گار ز پرده بدون او فاده ناله من	در افکند سخن از دواغ نیشاپور چگونه فسم کند آدمی ز میان طیور زیار خویش بنودست یا سچ شب مجور چگونه می گذرد حالین دل ز بخور چو زلف یار مشوش چو چشم او مخمور نه یادم از سر زلفش گرفته بوی بخور چنین که دورم از دوازش ناام دور که راه یافت از و صد هزار گونه کسور که میدهد فلکم گو شمال چون طنبور

کمی ر بود عجبی های روزگار این است
 عجب تر آنکه درین غم هنوز دل شادوم
 که یادگار بماند نشان چهره من
 طغان شه این محمد که شاه انجم چرخ
 کنش چنانکه بوقت سفا فرویزد
 دلش چنانکه بهنگام کینه پست کند
 در آن مقام که بشاد حزم او دیده
 در آن دیار که افتد ز عدل او سایه
 خدایگانا بروفق را سلاطون ق
 بیافرید ز اقبال صورتی پس از آن
 چنانکه باده بچشم پیاله نقل کند
 بروزگار توان یافت انتظام جهان
 عجب نباشد اگر کز دم فلک هر دم
 زگر و خیل تو مشاطگان عالم قدس
 زمانه علم ترا چاکرے بود منقاد
 ایاریاض امانی بجود تو خسترم
 اگر چه قاصر م از کنه مدحت خواهم
 و لیک است حمادش چنان گلوگیر است
 سخن شکایت گردون شدست عند نسبت

که روز روشن من کرد چون شرب و بجز
 بران امید که سست کند فلک مشکور
 بر آستانه سفا ه مظفر و منصور
 ز راه رایت او عاریت ستاند نور
 بروی دشت نهان خا نهایی کان و بجز
 بنیر پایه بر آورده سنین و مشهور
 خمد ضعیف بصر باشد و فلک شرب کور
 بقدر ذره بود آفتاب وقت ظهور
 ترا خدای ز بهر مصالح جمهور
 حلول کرد در و جان سبب و شاپور
 پس از مفارقت تالک و قالب انور
 که از حمایت خوبی پیاز شد کافور
 زمان کنیز نهیب تو نیش چون زنبور
 کشند غالیه حسن گرد عارض حور
 فلک مثال ترا بسته بود و مامور
 و یا جهان معانی بزجاء تو معمور
 که روزگار کنم بر شلے تو مقصور
 که هست دم ز دم جمله نفس المصعور
 و گرنه عقل ندارد مرا بدین معذور

غایب کشید آن کفایت غایب بر رخ ماهیان

من یعنی بخودم زدن کس از آن که سینه دارم

درین قصیده که در پیش نظم الفاظش مزید شهرتم آنکه شود که بر خوانند همیشه تا نشود کار عالم از فطرت بگیر عالم و بر خور ز مملکت که نماند برید صیت ترا و ست در عنان صبا	چو آب حل شود از شرم لو بود منشور ز سبب بخود تو ایام مکرمت مشهور چنانکه مرد خردمند را کند مغرور برون از چشم بتان در زمانه هیچ فتور رسول حکم ترا پای در رکاب دبور

در مدح اتابک عظم گوید

و را بتدای کون جهان آفریدگار بر اصل چار طاق عناصر بیای کرد دیبا ی خسروانی اخضر در و کشید آواره ازین سخن اندر جهان فقاد آمار دولتی که فلک مدت مدید هم مشتری ز لاهور اندخت طلیسان یعنی که تخت جمعه بقیس وقت را سلطان نشان اتابک عظم اسم که آسمان قطب ملوک نصره دین کز علوت در بو بکر بن محمد بن یلدر که نخت در ملک داد اول و در ملک شد بزرگ ای خسرو می که نوک سنانست بر وزر هنگام حمله با همه تنیدی خویش باد	بر بام خسروانی این عقد تادار نه پوشش فلک همه چون ایش سوار و آنکه نثار کرد بر و در مشا هوار تا از حجاب غیب شد امروز آشکار میکرد بر در چرخ تخت پرش انتظار هم زهره از نشاط در افکند گوشوار آورد بخت پیش سلیمان روزگار سازد ز فعل مرکب اوتاج افتخار چون آفتاب بر فلک تند شد سوار مانند دایگانفش پیرو رده در کنار و انگاه ملک باز بدو شد بزرگوار از بهشت جوشن فلک سان کند گذار در دست و پای مرکبت افتد برینهار

له پیروی چشم و نشستن با نظر بر در و کشیدن و گردن سستل ۱۲ از بهار طبع

نزد و دور و نزدیک و نام خسروانی از دور و عقد تادار

چون بر غریبت سفری سایه افکنی
چندانکه آتش غضبت یک زبانند
در ملک چون نوشاه ندارد کسی بیاد
هر کوشنید قصه جسم گویا بهین
تو سرتاج و تخت فروناوری ازانکه
هر خصلت و هنر که گزید از جهان خرد
مغز فلک زلف تو شد سر بخار جود
چون خجرت هنر را بازار گشت تیز
در هر زمین که خارستان تو بر مید
چندان بقات باد که در صد هنر سال
تو شمع عصمتی شب ظلم و رتاب
از عقل و نجات بر خور و جاوید باش ازانکه

بر شکل آسمان پرواز موبیت غبار
بر ماه نو کند هم طرافش او شرار
ای ملک را از جمله شاهان تو یادگار
در ملک طول و عرضش در حکم گیر و دار
چون تاج سرفرازی چون تخت پادشاه
در طینت تو تعبیه کرد دست کردگار
آری چو مست دست تو دریا کم از بخار
چون آیت تو دین را بالا گرفت کار
تا نفع صور گلبن اقبال داد بار
هرگز مهند سانش نه آرد در شمار
تو ابر رحمتی بسر سلق بر بهار
چون عقل کار دانی و چون نجات کامگار

از آسمان روز و شب هر یک غبار

که از غایت کمال
که از غایت کمال

در مدح آتابک اعظم ابوبکر بن محمد در تهنیت عید

چو بر زمین طلیعه شب گشت آشکار
پیداشد از کرانه میدان آسمان
ویدم ز زر پخته بدین لوح لاجورد
روی فلک چو لجه دریا و ماه نو
یا بر مثال ماهی یونس میان آب
یا بچو یونس آمده بیرون ز بطن حوت

آفاق ساخت کسوت عباسان شعار
شکل هلال چون سرچوگان شهریار
نونی ست گوینا بفسلم کرده نگار
مانند کشتی که ز دریا کند گذار
آهنگ در کشیدن او کرده از کنار
اقدامه بر کرانه دریا خیف و زار

نموده اند چنانچه برین تخت لاجورد
نوی گدازان بختی کرده شکار

آنکس که یکدم از می عصیانست مست شد بفتار پای حزم که پیش از تو کس ندید بکشتای دست عزم که کس را نیو فتاد گیتی به نزد جو و تو خاکست بنی ملک پیش از طلوع کوکب عدل تو آسمان در سلک و هر بود شبه همسر گم زان لحظه باز کار جهان بترکام یافت تا روزگار خطبه اقبال تو بخواند در حسب حال خود سخنی چند داشتیم کای آفتاب ملک زمین نور را گیرد تا از بر لای نظم ممالک درین جهان دوران دولت تو که نظم جهان از دست ملک تو بچو نعمت فردوس بی زوال	تا نفع صورت نشکندش رحمت خمار بر ابلق زمانه بدین چابک سوار در مرغزار ملک بدین فریبی مشکا خورشید پیش راسی تو نقد است کم عیا هرگز یمن منطقه شناخت از یسای در بلغ ملک بود کدو همسریار کاندر پناه جاو تو آمد به زینها ممکن بنود عالم شوریده را قرار لیکن برین یکی کلمه کردم اختصار دے سایه خدای زمین سایه برادر کس را دگون پرده تقدیر نیست بار بادا چون نظم من ابدال طر پایدار عمر تو بچو مدست افلاک بے شمار

در مدح ملک نصره الدین در تهنیت شستن بر مسند ابو بکر بن محمد

سپیده دم چو زندا بر حیمه در گلزار ز اعتدال هوا حکم جا نور گیرد نو آبی خار کن از عند لیب نیست عجب چه حالتیست که مرفان ہی رنند نوا هنوز سرو سہی ورنیادہ است بر قص	گل از سراپه خلوت رود بصفه یار اگر بنوک قلم صورتی کند نگار کہ مدتی سرد کارش بنود جز باخار چه موجبیت کہ گلهایمی کند شمار چرا بدشت زدن خوش برآمدست چنار

عروس باغ مگر جلوه می کند امروز
 کلیم وار ز شاخ درخت بلبل را
 هنوز ناشده سوسن ز بن شهر آزاد
 چمن هنوز لب از شیر ابر با شسته
 نهاده ز گس رعنا بخواب مستی سر
 جهان بدین صفت از خرمی مجلس شاه
 نه مجلسی ست سپهریست کز مطالع او
 ز بس ترنم و اغان مطربان در می
 کسے گمان نبرد در حریم حضرت او
 زمانه نعره تحسین ز ند چو مدحت شاه
 بر سم خدمت طاعت بجای سر بهنگان
 نشسته خسرو روی من بطالع سعد
 خدایگان ملوک زمانه نصرة دین
 جهان کشای ابو بکر بن محمد آنکه
 ز خاک مجلس او بوی خلد می آید
 درین چنین سره وقتی کس آبخنان مجلس
 زمانه تهمت بد خدمت منسا دما
 نکسے که او نبود آگه از عقیده من
 مرا چو فخر بعلم ست و آن علامت جلیل

که باد غالیه سالیست و ابر لولو بار
 فروغ آتش گل کرد عاشق دیدار
 دراز کرده زبان چون مسج در گفتار
 چو شاهان خط سبزش دیدگر و عذر
 هنوز ناشده از چشم او نشان خسار
 درو چنانکه در اثناء سال فصل بهار
 بتابد اختر عصمت بساعتی صد بار
 همیشه مغز فلک بر نوا می موسیقار
 که از جفای فلک هست بردی آزار
 بگوش او رسد از لفظ راوی اشعار
 ملوک صف زده بر در گمش بین و یسار
 فراز مسند شاهنشاهی سلیمان وار
 که مهر و ماه بفرمان او کنند مدار
 بیک پیاده کند دفع صد هزار سوار
 چنانکه نکمت عنبر ز طبعش عطار
 باختیار ندارد تو این سخن بگزار
 که شد ز در گه فرمانده جهان بیزار
 گر این سخن شنود باورش قدنا چار
 کنون کجا برم این ننگ چون کشم این عار

بمال صبر کجا ماندم چو در حق من
 طمع مدار که کفار بشکنند صلیب
 جهان پنا با امروز در زمانه توئی
 فلک ز جا به تو افراشت پشت برسد
 زمانه دست ترا دید ضامن از ذاق
 غبار مرکب آن کیمیای معتبرست
 سیکه عز قبول تو یافت در عالم
 قرار چون بودم در فراق حضرت تو
 ز صد بهال که در باغ عمر بنشاندم
 زمانه تانده داد فضل و دانش من
 چه وقت عزلت هنگام نزد است مرا
 هنوز پیش رکابم نهاده بر سر دوش
 هنوز از پس پشتم حائل جزا
 سر از بساط شهنشاه چگونه بگیرم
 بدان خدای که ذرات آسمان زمین
 بدان مستدیم که در عهد اولیت او
 چو آسمان و زمین و ابا بنیاد بنوخت
 چو آدمی و پری را با بسطوا افکند
 چنان نهفت در اطوار غیب سر قدم

زمانه بر سر باطل نماید این اصرار
 بس است اینکه نه بندند مؤمنان ز تار
 که روزگار بهمد تو دارد استظهار
 ستم ز عدل تو آور در روی در دیوار
 ستاره تیغ ترا یافت قاطع غبار
 که گشت سکه خورشید از د تمام عیار
 بچشم هست می هست ملک ای بس خوار
 هنوز کار مرا با فلک نداده قرار
 یکم هنوز ز بنجم نیا مدست بیار
 چگونه دست بدارم ز دانش ز بهار
 زانده دور تمتع ز گنبد و دوار
 بجای غاشیه کنجخت ماه غاشیه وار
 کرده بر سر شمشیر نیکوان اشیار
 نعوذ بالتدبیر ارم از چنین سرو کار
 همی کنند بیایکی ذات او افسار
 جهان بنود و بنود از جهانیان آثار
 یکم ازین دوند است کفش او دستار
 بر آمد از دل هر یک هزار ناله فرار
 که ره نیافت در دهم و فکر تانغبار

ایضا در عبارت
 کمالی گویند

ز بنجم هست و ملک می نماید غار

چنان نگاشت بر لوح عقل صورت علم
 چو خیط صبح و شفق بست بر عمود افق
 بصا نفعی که بیار است باغ فطرت را
 بمبدعی که در اجزای خاک تعبیه کرد
 بدان جواد که چون ابر باد دستی را
 بدان کریم که چون باد خاکساری را
 بدان غفور که در یک نفس فرو شوید
 بدان کریم که گر حصر نعمتش طلبی
 چو دست حکمت او طی کند بجل وجود
 چو خطبه لمن الملک بر جهان خوانند
 بدان زلال دل هیت که در شبانگه عمر
 بدان منادی عزت که در سحر گه حشر
 تحفه های کرامت که از در پیکر غیب
 به جاذبه های عنایت که در مقابل آن
 به گنج نامه حکمت که سر تا ویشش
 بهر درج بنوت که آن ودیعت را
 هنوز صبح رسالت نکرده بود طلوع
 بدان سکینه عصمت که در خرمندش
 بدان هلمه سعادت که رحمت ازلی

که خیره گشت در دیده الوالا بصر
 تر از شب و روز ایستاد چون طیار
 بحسن قامت چون سرور وی چون گلزار
 دل خدای شناس زبان شکر گزار
 و جوه چرخ دهد سالها بیک ادرار
 کند مبشر امداد لطف در اشجار
 هزار نامه عصیان باپ استغفار
 شمار آن نتوان کرد تا بر وز شمار
 نه از دیار نشان ماند و نه از دیار
 برون بر دزد و دغ جهانیان پندار
 کند ز مستی غفلت نفوس راهشمار
 کند ز خواب عدم کائنات را بیدار
 در افکنند مهیاب دامن اختیار
 به نیم ذره نه سجد بضاعت ابرار
 کس نداند بیرون ز عالم الاسرار
 بنود پیچ ایمنه چو احمد مختار
 که کرد عکس جنبش جهان پُر از انوار
 پرده داری یک عنکبوت بر در غار
 فکنده سایه او بر مهاجر و انصار

بحر مت قدم صدق آن جوامع مردان
 بنور طلعت خسرو که آسمان گسترخ
 بچار بالش قدرش که بهرا وزده اند
 بدان پلارک گوهر نشان که در کف شاه
 بدان سمنه زمان سرعت زمین پیای
 بحق این همه سوگند ها که از عظمت
 که چشم من بجهان آن زمان شود روشن
 خدایگانا اگر کشف حال من بکنی
 در ترا همه شرق و غرب فقر و شرم
 ز خدمت تو چه شاغل بود مرا بجهان
 انصابتایه من دانش مست و میدانی
 ز حضرتت سبب غیبتم همین بود دست
 چه داعیها که ز چرخم نشست بر سین
 هنوز در غم آن مانده ام که چون افتد
 اگر ز خوف و رجا در تحرم زانست
 مرا شکایت بسیار و شکر اندک هست
 میان عالم و جاہل تفاوت اینقدرست
 قدم زوایه بیرون نمی نهم آخر
 بر و ز درس شناسی تو می کنم تعلیم

که کس نبرد برایشان سبق درین مضار
 نظر بر و نتواند گشتن ز وقار
 و دسایجان سپید و سیاه لیل و نهار
 بسان شعله نارسست در میان بکار
 بدان کند سپهر افکن و ستاره شکار
 بر آسمان و زمین حمل آن بود و شوار
 که آستانه شد بستر من بچشمه غبار
 ز صدق هر چه نمودم یک بود ز هزار
 که خاک توده قالی ندارد این مقدار
 کدام خویش و تبار و کدام ملک و عتار
 که این متاع ندارد دوشی درین بازار
 که بوده ام بدل آزرده و به تن بیمار
 چه اشکها که ز چشم و دیده بر رخسار
 ز موج حادثه کشتی عمر من بکسار
 که پاسی بر سر گنجست و دست در دم مار
 اگر چه بی نغم دم زانند کب و بسیار
 که این کشیده غمان باشد گنجست بهار
 بسر بگر و جهان گشته گیر چون پیکار
 به شب و وظیفه مدح تو می کنم تکرار

نزدیکه

بجا

بنویسده از من کمالی طاعت بیرون که از تقصیر زان در مقام

هر کس که بر ضمیر تو گردی شست اند
 و از آنکه با تو وحشت و کین در میان نهاد
 خورشید زیر سایه عدالت پناه جست
 چشم فلک ندید و نه بیند بمرخوش
 از یک عدو دین که بماندست دفع او
 چون مصطفی بوعده نصره و ثوق داشت
 این دست بسته را تو کشادی که قیامت
 تاویل تو امان چه بود پیش از آنکه ملک
 شمشیر مرتضی بجز از آهسته نه بود
 این دین عزیز کرده تا بید از دست
 بادت امان ز حادثه روزگار از آنکه

در حال گردش فلکش خاکسار کرد
 دوران روزگار مرادش کنار کرد
 گردون بگرد مرکز حکمت مدار کرد
 آن لطفها که در حق تو کردگار کرد
 هم دولتت کند که چنین صد هزار کرد
 عیبی نبود اگر دوسه روز انتظار کرد
 آنکس که بود تعبیه استاد وار کرد
 آزاد هر خدا که دین را حصار کرد
 پستی دین حق تعالی و الفقار کرد
 هرگز به مکر و شعبده نتوانش خوار کرد
 عدل تو دفع حادثه روزگار کرد

در مدح نصره الدین ابوبکر بن محمد فی تهنیت عید

صبح دگر از مشرق اقبال بر آمد
 چون کوکبه عید با فاق رسیده
 آن و عده که تقدیر همی داد و فاشد
 آسوده جهان از لطف خورشید حوادث
 اقبال ظالمانه میان بسته بخدمت
 فرمانده شاهان جهان اعظم آتابک
 شاهنشاه ابی بکر محمد که جهان را

در گلشن ایام نسیم سحر آمد
 در باغ سعادت گل شادی بر آمد
 دان کار که ایام همی خواست بر آمد
 چون در کنف عدل شد وادگر آمد
 در بارگاه خسر و تمسید فر آمد
 که صدمت رخس فلک زپای ز آمد
 از حضرت او مرده عدل عمر آمد

در مدح حضرت ابوبکر
 در مدح حضرت علی
 در مدح حضرت فاطمه
 در مدح حضرت زینب
 در مدح حضرت سید الشهدا
 در مدح حضرت ائمه اطهار
 در مدح حضرت امام جعفر صادق
 در مدح حضرت امام موسی کاظم
 در مدح حضرت امام رضا
 در مدح حضرت امام محمد تقی
 در مدح حضرت امام علی نقی
 در مدح حضرت امام حسن مجتبی
 در مدح حضرت امام حسین
 در مدح حضرت امام باقر
 در مدح حضرت امام زین العابدین
 در مدح حضرت امام جعفر صادق
 در مدح حضرت امام موسی کاظم
 در مدح حضرت امام رضا
 در مدح حضرت امام محمد تقی
 در مدح حضرت امام علی نقی
 در مدح حضرت امام حسن مجتبی
 در مدح حضرت امام حسین
 در مدح حضرت امام باقر
 در مدح حضرت امام زین العابدین

آن شاه جوان بخت جهانگیر که گردون
 بنهاد به پیشش کلمه کبر و کبر بست
 نام و لقب کنیت عالیش خرد را
 ای دوخته ایام بقدر تو قبائلی
 در طلعت تو نور الهی بعبان دید
 زان سینه تنی کرد کمانت که در و را
 شمشیر تو در طلعت شهابی حوادث
 اقبال تو زیر و زبر چرخ به پیود
 جو تو تو زو خشک جهان جمله بهم کرد
 تو قیغ هایون تو بر صفح من مشور
 سر بر خط حکم تو نهند هر کیکی روز
 بر در که تو تیر فلک چرخ زمان ست
 از بهر تماشای تو پر داخت ماه
 در عرصه میدان تو افروز و سعادت
 خصلت که پرستنده ستم خر عیسی ست
 بر بوک و مکر عمر لب بر بوج و سودت
 آن مایه ندانست که بر ایچ نیاید
 شاهانم آنکس که به مدح تو زبانم
 تو شاه هنر پرور و من بنده هنرمند

له

در موبک او همچو زمین بنی سپر آمد
 هر شه که سزاوار کلاه و کمر آمد
 در کام به شیرینی شهد و شکر آمد
 کوران بهمین طاق فلک آستر آمد
 آنکس که ز انوار خرد بهره در آمد
 هر تیر که انداخت هم جگر آمد
 چون پر تو خورشید و طلوع بحر آمد
 در چشم جلال تو همه مختصر آمد
 بر مائده هست تو حاضر آمد
 خطیست که در گرد عذار ظفر آمد
 در دانه حکم قضا و قدر آمد
 زان روز که پر دانه ملکوت بدر آمد
 چندانکه از آفاق ترا نظر آمد
 آن خط که جو لاله شمس و قمر آمد
 اندر نظر عقل چو دنبال خسر آمد
 وز حادثه بر جانفش مفاجا خسر آمد
 هر کار که در معرض بوک و لکر آمد
 چون صفه تیغ تو سر اسر آمد
 این هر دو به یکبار چرا بے اثر آمد

دوران فلک سحر و فتن تو بادا	کز عدل تو دوران حوادث بسر آمد
بگذا چہین عہد ہزاران کہ جہازا	ہر لحظہ را اقبال تو عید و گر آمد

در مدح مظفر الدین قزل ارسلان

شرح غم تو لذت شاد و بی جان دہد	ذکر لب تو طعم شکر در دہان دہد
طاؤس جان بکلوہ در آید ز خرے	چون طوطی لببت بحدیثی زبان دہد
شمعیست چہرہ تو کہ ہر شب ز نور خویش	پہ و آنہ ضیا بجمہ آسمان دہد
خلق ز پر تو تو چو پر و آنہ سوختند	کس نیست کہ حقیقت دیت نشان دہد
زلفت بجاد و بی برد ہر کجا ولیست	وانکہ چشم و ابرو نامہ زبان دہد
ہند و ندیدہ ام کہ چو ترکان جنگوے	ہر چہ آیدش بدست بہر و مکان دہد
جز زلف و چہرہ تو ندیدم کہ سچکس	خورشید را از طلعت شب سایہ بان دہد
مقبل کسے بود کہ ز خورشید عارضت	بہر ان تا بسایہ زلفت امان دہد
گر در خم بختی بر من منہ سپاس	کین خاصیت ہی رخ چون لعفران دہد
وقت ست اگر لب تو بر سیم مزدوری	بیار عشق را شکر و نار دان دہد
مائیم و آب یدہ کہ سقای کوی دوست	صد مشک زین متاع بیکتای نان دہد
آن بخت کو کہ عاشق رنجور فوستے	بلاین دل ضعیف و تن ناتوان دہد
وان طاقت از کجا کہ صدی نہ در دول	در بار گاہ خسر و خسر د نشان دہد
فریاد من ز طارم گردون گزشت نیست	امکان آنکہ ز حمیت آن آستان دہد
نہ کرسی فلک نہ اندیشہ زیر پای	تا بوسہ بر کاب قزل ارسلان دہد
در موضعی کہ چون ام ریح القدس زند	نصرت ہای رایت اورا روان دہد

تیغش ز کلاه سبز میغزد و شمنان
 بیرون ز کائنات پر دصد ہزار سال
 در برگ یزید عسجد و صراطِ جل
 اطراف باغ معبر کہ را تیغ آبدار
 تر دامنش و شمنش از روی خاصیت
 راہ نجات بستہ شود بر عدو چنانکہ
 ہر سرگزانی کہ کند خصم او بمبر
 ای خسروی کہ حفظ تو ہنگام اہتمام
 ہر جا کہ را بیت الہ در تدبیر در شود
 پیرست چرخ و اختر بخت تو نوجوان
 قترہای سلطنت آنرا بود بحق
 ہر آہنی کہ بر سر چوبے کنند راست
 اعجاز موسوسے بنود ہر یکا کہے
 صد ترانہین جہان کند تا زمام ملک
 در رزم رستے تو و در بزم عاشقے
 با بحر بہ زلے چو بہ پیش قدم ہند
 ہر کو چو تیغ با تو زبان آوری کند
 در گردن بارگاہ تو کیوان شب تیاق
 شاہا خلایق از تو عزیز و توانگرند

نسرین چرخ را چو چہا استخوان دہد
 سیم رخ و ہم تاز جناہش نشان دہد
 نور و زہر طبیعت فصل خزان دہد
 از خون کشتہ رنگ گل ارغوان دہد
 رنگ از برون چو جوشن بر گستوان دہد
 مرگ از حذر عنان بر و کمیشان دہد
 باز و شوق وقت حلقہ بگرزگران دہد
 گوگرد از صولت آتش امان دہد
 تقدیر بر دسادہ حکمش مکان دہد
 آن بہ کہ پیر نوبت خود با جوان دہد
 کش حکم تو بہ سایہ چست کشیان دہد
 چون رخ تو چگونہ قرار جہان دہد
 چوبے شعیب وار بدست سنان دہد
 اقبال در کف چو تو صاحب قران دہد
 گردون ترا عنان و قدح بہر آن دہد
 دل مہر کین کشی چو بدست عنان دہد
 قدرت چو آب او بزبان ستان دہد
 تار و زبوسہ بر قدم پاسبان دہد
 درویشیم سزد کہ بدست جوان دہد

پوشیده زهره جامه زربفت مشتری در عهد چو نتو شاهی کز فضل سحاب شاید که بعد خدمت سی ساله در عراق تا آسمان چو کسوت شب را رفو کند باد اچنانکه کسوت عمر ترا قضا	محتاج خرقة ایست که در طلیسان دهد دستور چرخ را بیت دریا و کان دهد نام هنوز خسرو مازندران دهد گاه از شهاب سوزن دگر آسمان دهد یک سر طراز ملکیت جاودان دهد
در مدح مظفرالدین قزل ارسلان	
تا غمزه تو تیر جفا در کمان نهاد بس جان نازنین که بلارانشانه شد صبرے که در میان غم دستگیر بود فکرے که چشم عقل بدوزد ز تیر گ واندیشه که گم شود از زلف در ضمیر پرده نشست دیده که تا کی وفا شود در خط شوم ز سبزی خط تو هر زمان بر سر زخم ز غیرت لفت که از چه رفته زین گونه مشکلات که در راه عشق تست دام یقین که نشکند الا شنای شاه منت خدای که بنام خدایگان دست زمانه گوهر شاهی بقال نیک شاه جهان مظفر دین خسرو عجم	چشم تو رسم خیره کشی در جهان نهاد زان تیرها که غمزه تو در کمان نهاد از دست محنت تو قدم بر کران نهاد دست زمانه در سر زلفت عنان نهاد گردون بر از ماکرت در میان نهاد آن و عده ها که لطف تو در گوش جان نهاد تالب چرا بران لب شکر نشان نهاد سر بر کنار تازه گل ارغوان نهاد دل بروفا و عهد بشکل توان نهاد مهرے که عشوه تو مرا بر زبان نهاد بر چرخ پیر مسند نخت جان نهاد در آتین حکم قزل ارسلان نهاد کز غزپای بر سر هفت آسمان نهاد

در تنگنا بیضه تا شری عدل او
 قدرش کاب فلک اندر رکاب زد
 ای خدای که در صف هجرت ترا خرد
 از انتقام عدل تو با ضعف خویش کبک
 چشم بنفسه صورت قهرت بخواب دید
 بر بام هفت قلعه گردون ترا از شب
 تونی قریبی از همه قران بدین سبب
 دستت سر مخالف دین را بباد داد
 جاو تو اسپ بر سر مهر و سپهر تاخت
 طبع جهان اگر چه پُر از شور فتنه بود
 جز سرمه اجل نبرد خیرگ و دهر
 تیر تو معصیت که پیش از زده کسان
 آن سر که چرخ از خط تکلیف برگرفت
 تا در قبول عقل نیامد که آدمی
 جاوید نمی که نوبت ملک ترا قضا

نقاش صنع پیکر مرغ آبخنان نهاد
 فرانش بازمانه عنان در عنان نهاد
 همتای پیل جنگی و شیر ژیان نهاد
 در چشمش باشه و دل باز آشیان نهاد
 سرچین عدوت بر سر زانو ازان نهاد
 حزم تو پاسے بر زبر پاسبان نهاد
 نامت زمانه خسرو صاحب قران نهاد
 زان باد پاک در سرگردان نهاد
 جود تو دغ بر دل دریا و کان نهاد
 عدل تو باز عادت من امان نهاد
 در چشم و دشمن تو بنوک سنان نهاد
 تقدیر مژده طفرش در دبان نهاد
 در امتثال حکم تو بر آستان نهاد
 دل بر بقای ملک جاودان نهاد
 در وجه دفع فتنه آخر زمان نهاد

در مدح ملک نصره الدین فی المدة حسام الدین

سپیده دم چو صبا مژده سهار دهد
 دل مرا که فراموش کرد عهد وصال
 ز آب دیده بموج درا و فتم که بجمد

دم هوا مدد نافر تار دهد
 نسیم باد صبا بوسے زلف یار دهد
 خیال را سوی بالین من گزار دهد

ز دست ناخوشی آنکس به باندم کاندم
 ز گرم طبعی من باشد اندرین سره وقت
 کنون چو سر و سخی هر کجا که آوازیست
 بر غزار تکه کن که هر دش گوئی
 هم از کرامت مرغان صبح خیز بود
 مرا شگوفه خوش آید کز ابتدای بهار
 نه به جو گل که چو در مهد غنچه نبشید
 پس از شگونه چمن جلای ارغوان باشد
 شگوفه را بنود مدگ آن که بهر شاخ
 خوشا که یار من بر میان سبزه باغ
 ز عکس چهره او تازه نقش بند بهار
 سحاب را از بر لای نثار مو کب گل
 ز بهر گوش بنفشه که میج شاه شنید
 سرای پرده قوس قزح فراز افق
 حسام دولت دین آنکه در مقام نبرد
 خدیو مشرق و مغرب ل که خاک درش
 سپهر خرقة در اندازد از طب چو بضر
 ایاشی که یسینت بگاہ بخشش و جود
 حمایت تو شب تیره را اگر خواهد

بدست من می صافی و خوشگوار دهد
 معاشران را اگر در دسر حسام دهد
 عنان لهر و طرب سوے جویبار دهد
 زمانه خلعت دیبای سبز کار دهد
 که خضر حله اخضر به مرغزار دهد
 زمانه را بنوی زینت و نگار دهد
 دو هفته دگر از بار انتظار دهد
 گلست کو برود جلای خود بخار دهد
 قرار گیرد تا گل ز غنچه بار دهد
 بوقت بوسه مرا و عده کسار دهد
 طراوتی به گلستان ولاله زار دهد
 جهان ز گفته من در شاهوار دهد
 ز عقد پروین ماهی گو شوار دهد
 نشان طارم ایوان شهریار دهد
 قرار ملک به شمشیر بقیار دهد
 سپهر سر زده را تلج افتخار دهد
 زبان خجرا و شرح کار زار دهد
 به کان و دریا سیرایه یسار دهند
 ز زخم خجرا و رشید زینهار دهد

بجفت بخت حدود چنانکه پنداری
 سنان روح تو از چرخ کسرشیده چنانکه
 ترا چو دشمن ناکس فرو نیارد سر
 میان خلق فراموش چون شود ملک
 در آن زبان که بپاداش چشم خصم ترا
 سپاه بی عدوت پیم آن بود آن روز
 نهال روح تو کز جوی فتح آب خورد
 سر بر ملک عطا داد کردگار ترا
 ریاضت بده آن چرخ تندر که بطوع
 عروس ملک او در کنار گیرد تنگ
 ز صد دلیر یکے باشد آنکه تو فیقش
 اگر بنای اعلیٰ منهدم شود یزدان
 عدوت مثل تو آنکه شود که خنجر بید
 همیشه تا که مرین چرخ بد معامله را
 تو پادار بمان ز آنکه حامی آنداری

زمانه روز و شبش کوک کوکنا دهد
 سهیل را بستم هیبت جو ا دهد
 همین بود که بیاسیت بر وزگار دهد
 که ملک را خلفه چون تو یادگار دهد
 قضا بمیل سنان سرمه بخار دهد
 که هفت قلعه افلاک را حصار دهد
 بوقت حمله سر بد سگال بار دهد
 بجای خویش بود هر چه کردگار دهد
 عنان حکم بدست تو شهنسار دهد
 که بوسه بر لب شمشیر آیدار دهد
 حسام قاطع و بازو کای کامگار دهد
 حفظ خویش ترا حصن استوار دهد
 بروز معرکه آثار ذوالفقار دهد
 برات دهر فنا مهلت مدار دهد
 که کردگار ترا عمر پائدار دهد

در مدح حسام الدین

مراد دست هنرهای خوشیستن فریاد
بنده گترز هنر در عراق عیسی نیست
هنر نهفته چو عنقا بماند ز انکه ماند

که دارد دم بدرگر گو نه هر کیے ناشاد
ز من می پرس که این نام بر تو چون افتاد
سیک باز شناسد های را از خاد

له ای سید فاضل و دانشمند
 تو از شدت غم و غیظ که از دست
 بید سازند کام خیر آفرینی
 سازند و بد و زور و کار
 شمشیر بد و کار خیر از غیظ
 بد مشکل آفت بین کوچک
 تو بیزش همان غم و غیظ
 نفس مشکلا ۱۲۰
 نفس پاک ۱۲۰
 ۵۵۵ در بیان مصلحت
 غلبه از ۱۲۰ از غیبت

نہ مراں کوئی کہ اینک عیب بہ تو از خیر قضا و قدر

خدا یگان که بود نسبت معالی او امل در رغبت او در سخاوت نازد فلک ز بار بزرگیش عاجز است و رسد قضا مفر شده اینجا که حکم تو بهشت است چو حد محمت اینجا رسید وقت دعا	حساب هفت فلک چون یکی ستان رفتاد چو دایگان عروس از حرفی دواماد که این ضعیف نهاد دست آن قوی بنیاد بپای طاعت خدمت بپایش استاد خداش در همه حالت معین و حافظ باد

در معجز قزل ارسلان

بملقه که سر زلف یار بکشداید ز دست رفتم و دستم گرفت در لپش چو وصل او در امید بر جهان بربست بتا میدی وصلش امیدوار شدم بعر خویش می زنده و آن زمان مرده مرا چو صحبت آن تازه گلبن آید یاد مگر که تیز بران کرد نوک مرغان را ز خون من چه کشاید چو آب ریخته گیر خزینه خواست من چون کنم که بهیچ نیست غرض عنایت بخت رت کاندین سختی خدا یگان سکندر ظفر مظفر دین جهان کشای قزل ارسلان در یاد دل پناه دهر شاه شاه اتابک اعظم	زمانه را و مرا هر دو کار یکشاید کز آن گره گرسه یا دگر یکشاید چه سود از آنکه در انتظار یکشاید که هر چه بسته شود استوار یکشاید که من کنار کنم او کتار یکشاید ز نوک هر مرثه صد لاله زار یکشاید که خون ازین مرثه اشکبار یکشاید پس آب دیده که در هر دیار یکشاید مگر ز غیب در می کرد گار یکشاید حصول این غرض از شهر یار یکشاید که سمش از جگر پنج شرار یکشاید که خامش ز سلیمان شعار یکشاید که چشم فتح بچون او سوار یکشاید

شمنش که بهنگام تهر اگر خواهد
 تهنش که چو در راه دین قبا بند
 دران مصاف که تبیر او طلا به کند
 بدین در روی و زنگی گرا اعتماد کند
 بشفقت اسد الله دو نیم گرد و خشم
 چنان رود ز سان خون و شمش در رزم
 نسیم او که صدف را بآب دندان کشت
 نگرخواهد رویش بگاه کینه و قهر
 دران رصد که کنند ارتفاع طالع لو
 اگر بکین سر سوز از سر بر گردد
 و گرنه از پے سخیدن رضاش بود
 دمی مزاج صبوحی که جرعه بر بهت
 اگر نه سکه حیرت بود سودت را
 و گرنه غلبه شود مخالف تو
 نمائی گلین جود تو در زبول رنج
 بخلق بر چون بستی در ضرورت را
 یکی نظریه ظمیر او تو اتفات کن
 زبان عقل نسیم بسمع باروتی
 سخن زشت عبارت فی جدمه عجب

ز هفت قلعه گردون حصار بکشاید
 کمر ز قیصر ز تار و ابرکشاید
 بهین و سیریمین و بارکشاید
 ز روم تا بدر زنگبارکشاید
 دران مصاف که او ذوالفتار بکشاید
 که بول ساخته چون از زبارکشاید
 ز لال خضر ز دندان مارکشاید
 ز آسمان به دار امدارکشاید
 هزار سعد سیان بسته بارکشاید
 ولایت از فلک به قیصر ار بکشاید
 فلک ز بیج ترازو عیارکشاید
 رستی از سر در پا خمارکشاید
 ز یک خلاف تو صد هزار بکشاید
 حکمها بتو خون از غبارکشاید
 هزار خیمه زدست چنارکشاید
 خلعت بر تو در اختیاریکشاید
 علاقه نظر از روزگارکشاید
 ز زهره یار ز به گوشتارکشاید
 ز پرتی شک اندام نارکشاید

بزم مست در نسیم بقای بزم تو باد	که گریه بند و یک در هزار بکشايد
بگذر آنکه بوقت بهار دست صبا	عقیقه گل از عقد خار بکشايد
ساقی وقت حد دے باد حد سر ترا	که عقد دے شمار از شمار بکشايد

در مدح ملک مجدالدین محمد بن علی اشعوب

چو سنبل تو سراز برگ یا سمن برزد	عنت بر یختن خم استین برزد
نخ تو از عرق و ناز کے بدان ماند	که ابر قطره باران به یا سمن برزد
چو پیش روی تو زلفت حجاب تیر کشید	اسیر زنگ تو گوئی بشاه چین برزد
و لم مجلس فضلت رسید و باز نیافت	بتافت روی و برابر و هزار چین برزد
دی بوصل تو گفتم که شادمان گدم	غم فراق تو ناگه سراز زمین برزد
خلاص جان من از بحر تو یقین شده بود	و یک دود شک از روزن یقین برزد
و لم بشیشه آمال خویش سنگ نیاز	ز بهر عشق تو دلدار تازین برزد
سپاه عشق تو چون بردم کمین بختیاد	شناختم صد معالی بران کمین برزد
چو شنید که رسد ناگهان بر آب لال	دم بدح خداوند محبت دین برزد
محمد بن علی اشعوب آنکه هست او	سر بر پرده بر ایوان هفتمین برزد
بمستانه او تا فلک نهسا و حسین	هزار لعل نورش سراز حسین برزد
بزرگ قدر آئی که از کمال هنر	فلک ترا بسر کلن عا لیلین برزد
از ان وضع و شرفیت بجان خریدارند	که مهرش تو گرده نهر نگین برزد
گرفت باز بهر آسمان تو را و بر	زمانه با تو اگر یک نفس بکین برزد
دروغ گفته نباید که اندرین حسرت	فلک هزار دم سرد آتشین برزد

در مدح ملک مجدالدین محمد بن علی اشعوب

خائف تو بس کہ زمانہ دل در بست بدان خلایک کہ در صحن خلہ خال جمال کشاد عقد مروت بہمد صاحب شرع ز باد سرد صودت سپہر گرم دماغ عنایتش عسل ساکنان گردون را برای شربت دہائے تشنہ در جنت کہ از قطش آب زلال خدمت او ہمیشہ تادم عقل گردش دامن فماز دامن عسل تو دست کوتہ باد	چنانکہ یکتہ مقام کمبختین برزد بست لطف بر خسار حور عین برزد وزان پیش گرہ کسم و ستین برزد بزیربستہ مقصورہ پوستین برزد طرازانی علیکم لجا فطین برزد وال اوہی و شیر و انگبین برزد ہلکے ملک بیسی پروپائے کین برزد ہر آنکہ سر ز گریبان ابر بعین برزد کہ استین فلک از ہر دفع این برزد

در مدح نصرة الدین

قدوم ماہ مبارک مبارک ست بقال سریر بخش سلاطین اتابک اعظم جہان کشای عدو بند شاہ نصرة دین سر ملوک ابو بکر بن محمد آنکہ بکوفت گاوزین را نسیب او گردن تہمتی کہ بروز و غا تو ان گفتن در ان مقام کہ قدرش بعد ز بشنید کسان کین چو بڑہ کرد سطر نیز بسی نماند کہ از عدل و امن بر خیزد	کہ باد بر فلک بھر و بر مبارک سال کہ ہست طلعت او ملک را مبارک خال کہ فتح و نصرة از آثار او بر بندشال بصوبت عمرے از جہان بر ضلال بکند شیر فلک را شکوہ او چنگال کہ از زمین و زمان سر کشد بہ استقلال رضادہد فلک منتین بصف فعال خواہم آورد از سہم تیر او پروہلال بہمد دولت او نام شب روی ز خیال

ز سبب سپاه ترا بیشتر ز فتح و تلف
 مشال ساحت میدان تست سطح ملک
 طراز ملک ترا آن طراوت تست از عدل
 به مجھے کہ سخن باز زبان تیغ افتد
 بموضع کہ امید از وفا سپس ماند
 بزاد تیغ تو چندان ہزار عیش و فرح
 جہان بہمد تو ہرگز خراب چون گردد
 زمین سینہ اعدا بہ تیغ بشکافد
 ترا خدائے گریز از جہان و شاہی داد
 خدا یگانا در عہد بادشاہ شہید
 من آن قبول کراست بیا فتم کہ در
 کنون دو سال تمام ست تانہی نوشتم
 گشتہ گشت ز طبع و سادہ و اودام
 درآمد از در جانم نشاط خدمت تو
 من اینچنین کہ تو بینی ز گنہا بہ ہنر
 من از روان تنزل از سلطان خجل گردم
 منم کہ بار جگر شدہ خون دل بخورم
 بسنان زخمہ لکد کوب باد سینہ آنکہ
 مراست اینہمہ سر گشتگی ز تہمت فضل

نکرد پہنچ کس از پہنچ بقعہ استقبال
 نمونہ سرو چو گان تست شکل ہلال
 کہ تا بد نہ نشیند برو غبار زوال
 کند زبانہ تیغ ز زبان گردون لال
 در افکند کرمست خویشتن بہ پیش نوال
 نبودہ اورا خبر با گلوے خصم وصال
 ہو تو بہ رسم دماقین روی بروز قتال
 پس آنکھی ہنشنانی در فور ریح ہنال
 حدیث خصم فسانہ است و تراث محال
 کہ عمر بر تو بجل کرد و ملک بر تو حلال
 درای پایہ من وہم را نبودہ مجال
 ز دست غصہ قدح ہائے نہ ہر لالہ مال
 بیدہ گشتہ ز جام علائق آمال
 ازان سپس کہ گرفتہ رکائات ملال
 اگر مرا بجان ورنہ حرمت نہ مال
 اگر بغیر تو پردازم این شکایت حال
 ولیکن از کف سفلہ خواہم آب زلال
 ز شلخ آہودار داسید کعب غزال
 کیا پسین ہر وسامان فضل فی انصال

پهر نه یمنان سرگشته نیستی شب و روز	اگر نه متمسته باغ فصل الا شحال
همیشه تاز جهان نیست موضع خالی	ز انقلاب امور و تغییر احوال
جهان ز ذات تو خالی مباد اگر چه توئی	بذات خویش جهانی بگیر باد حلال
به برده مرکب تو دست از صبا و دبور	به بسته حشمت تو راه بر جنوب و شمال

در مدح مختص الدین سید الحق

سفر گزیدم و بیکست عهد مرتبی را	گر بحیل به بینم جلال سلی را
بلی چو بشکند از جبر اقربا رادل	بسی خطر نبود نیز عهد قربی را
مر ازمانه بهمدی که طعنهایزد	هنر ارباب بهر بیت شعر شمری را
مزاج کو دکی از روی خاصیت مذاق	هنوز طعم شکر می نهاد کس را
از خانان بطریق جدا گشت که چشم	درو بماند ز حیرت سپهر اسرار
زمانه هر نفس تازه غنچه زاید	اگر چه حال معین راست جلال را
از روزگار بدین روزگشته ام خرسند	وداع کرد به کله دیار و مادی را
ولیکن از سر سیری بود اگر قوس	تجربه باز فرود شدند من و سلوی را
بران عزیزم اکنون که اختیار کنم	هم از طریق ضرورت صلاح و تقوی را
رضاد هم بجاوشت که بی مشقت و رنج	ز جای برتوان داشت قدس خلوی را
برای تحفه نثار گان بیارایم	بجمله عیادت عروس معنی را
اگر بدعوای دیگر بدون نمی آیم	نگاه داشته باشم طریق اولی را
جرا به شعر مجرّد و مفاخرت نه کنم	ز شاعر می چه برآمد جبر و عشی را
نه در حساب زن آید نه در طویل مرد	اگر چه هر دو صفت حاصل است خشتی را

ز عهدای مرتبی را

در مدح مختص الدین سید الحق

تا به نغمه گویا که منقطع شده نسبت زمان مملی را

نه کمال دانش او خورشید مستغنی است

اگر مرانه نیست راسته چه عجب
 سخن چه عرض کنم بر جماعتی که ز جهل
 اگر چه طائفه پیش من درین دعوی
 ولیکن این همه چند آن بود که بکشایم
 بر آستانه صدر زمانه بفشایم
 خلاصه نظر سعد مخلص الدین آنکه
 وجود داد که جهان را زابتدای ظهور
 چنان بنمای تعدی خراب کرده رفت
 لطافت سخنش طعم نوشد او داد
 اگر صلابت او بانگ بر فلک نرزد
 کمال ذات شریفش شرح مستغنی است
 نهی تخریبت ایام پے برون برده
 بدست خویش قلم در کشیده مفتی عقل
 حدیث جو در ترادر از بان گرفته فلک
 هزار بار بدیوان رزق رو کرده
 اگر عنایت لطفی تو نیستی که از دست
 عجب بودی اگر تند باد هیبت تو
 اگر جانده سر نهفته در گردون
 بزرگوار من بنده چون بقوت طبع

ز رنگ خویش نباشد نصیب حق را
 ز بانگ خردشاسند نطق عیسی را
 بریش خند برون می برداری را
 بدست نطق سر حتماً انشی را
 جواهر سخن خویش صدق دعوی را
 سعادت از نظر دوست دین دینی را
 بجای نور بصر بود چشم عمی را
 چنانکه منقطع آید اساس عدوی را
 بمس تربیت روح زهر افی را
 بخاک دهر اقرارلات و عزمی را
 به ماهتاب چه حاجت شب تجلی را
 بعنف و لطف تو اسباب خوف و بشری را
 بیک اشارت رایت هزار فتوی را
 چنانکه قصه بخون و ذکر لیلی را
 جهان ز بهر نشانت برات اجر می را
 نعیم نامتناهی ریاض عبثی را
 زنج و بن بنگندی درخت طوبی را
 اشارت تو معین شدست انهی را
 و هم زمرح تو بالا اساس اعلی را

بجاک پای تو آن ساحری کنم از شعر	که پشت پائے زند محجرات سوسے را
مرا به پرورد گسب نام نیکو کوش	که آن ذخیرہ نماندست معن و بجلی را
خرای حسن عمل بین کہ روزگار ہنوز	تخراب می نکند بار گاہ کسرے را
ہمیشہ تازہ عقل بر نقول و نفوس	تقدیرے نبود صورت ہیولی را
ترا شرائط تقدیم جمع باد چنان	کہ ابتدا تو باشد عقول ادلی را
مرا صحیفہ دیوان ز فرموج تو باد	چنانکہ طعنہ زند کار گاہ ماسے را

در مدح سلطان شہ طغرل

چو زہرہ وقت صبح از افق بسا در جنگ	زمانہ تیز کند نالہ مرا آہنگ
خرای چرخ بگیرد مرا بہ سختے ناسے	وفای یار در آدیز دم بدامن جنگ
بروزمانہ ناساز از سر مزیدون	ہوئی نالہ نامی و صدای زخمہ جنگ
چنان برد دل از سینہ بر کشم آہے	کہ ہفت آئینہ چرخ اذان بگیرد رنگ
بصاحت سخن خویش بنیم از خواری	نہسان آئنے چین میان رشتہ رنگ
من از خجالت و حیرت فداہ از کعبے	کہ کس نشان نہ بد نام دانش و فرنگ
گی چو عہد لیلمان نطق صبرم مست	کسی چو غدر خیلان براق عزیم رنگ
ایاد شعر مرا نیز چاشنی مطلب	کہ در مذاق زمانہ یکست شہد و شرنگ
فداہ ام بگوہی کہ در شناسان نیست	نسباق لفظ یکجاں معنی تنگ
بقول نیک چو من نام شان بر آرم زود	بقول بد سخنم را فرد بر آمد بہ ننگ
کجاست رکن بساط خدایگان تا من	برم چو شعرے ارکان شعر بر جہر جنگ
بہ پیش خسرو روی زمین بر آرم نیک	چنانکہ دہم گردون فند غریو و غرنگ

لہر شہ بانج
دفعہ فغانا و گانا
و اندازن فغانا
مختص است
در بیان مہر
و عبادت بیگانی
سختہ بکم
عقب نموده
و بمعنی بازار
جاست
"بہارم"

خدا یگان سلاطین بحر و بر طغسل
 برگرد مرکز چرخش مدار هفت اقلیم
 از عدل شامل او بوسه آن همی آید
 ایاشمی که بزیرد ز یاد حمسه تو
 تویی که خوشه پردین برین رواق بلند
 مثال بزم تو پرداخت نقش بندازل
 چنان بدور تو کار زمانه منظوم است
 اگر چو آتش و آبست خجرت چه عجب
 در آن زمان که اجل دشمنان جاه ترا
 چنان موافقت افتد سلاح را که کند
 چوپساک تو بدینال چشم کرد نگاه
 چنان شود که ریزی آن تندی این
 کند سنان تو بازی بجان خصم چنانکه
 قیامتست ز تیغ تو در مالک روم
 همیشه تابه تجارت ز مرد و شهان کس
 تن عدو تو نارنگ وار آرده باد
 برات بخشش تو بر وجه عامل مرد

که در ترازوی جودش جهان ناله دنگ
 چو گرد قطب شمالی مدار هفت اورنگ
 که در کمین گه شیران کنام سازد رنگ
 بر دوز معرکه دندان پیل و کام ننگ
 ز بهر نقل جلال تو بسته اند آونگ
 هنوز نازده نقش وجود را بر رنگ
 که پوست از سر زین باز شد به پشت پلنگ
 که آمدست پدید از میان آهن و سنگ
 شود مخالف آمال در شتاب و درنگ
 زه گوزن زبان در دمان تیر خدنگ
 کمان بگوشه ابر و در آورد آژنگ
 قضا کناره کند زان میان بصد فرسنگ
 بقل دل شدگان شاهان چاک و شنگ
 مصیبتست ز گرز تو در بلاد فرنگ
 بسوی عامل ساری بیاورد نارنگ
 بسوزنی که ز آتش گذاردش فی رنگ
 معاش شمنت از نقد قاضی گیر رنگ

کتاب یزدین نصر است + اگر چه آتش آبست دوست و عیب ۱۲

اگر چه گویید
 زبانه خنجر
 نیست
 غایت اختصار

در مح ملک اختصار

ای جهان را به تیغ داده قرار

کرده شاهان به بند گیت مقرر

مشاه آفاق آختان تویی آنکه
 هیبتت چون سحاب تیر انداز
 ملک را طلعت همایونت
 بزرگانت بوقت کوشش و کین
 چون عنان ظفر به بنایند
 چون رکاب ثبات بفشارند
 بکشد دشمن ترا گردون
 طر فر غیبت خسرو ایترت
 نخورد جسم ز دل عدو طعمه
 زلف نصرت گرفته در چنگال
 مرغ نه ماهی که هست او را
 باز مانده بسوی شست ملک
 ماهی دیده که صدمت شست
 من ندانم که چیست دانم آنکه
 لاجرم یک زمان نهیبت او
 ای ملک عرض داد صد باره
 نیک دانی که من درین مدت
 بیش ازین آرزو نداشتم ام
 وقت آنست کین سعادت را

خواهد از خجرت اجل ز نهار
 حشمت چون سماک نیره گزار
 فال مسعود طالع مختار
 با حوادث شوند در پیکار
 از زمانه بر آورند غبار
 بازوارند چرخ را از مدار
 یک به گذرند از سر و وار
 کز پر کر گسان پرده هوار
 نکند جز حیات خصم شکا
 نامه فتح بسته در منقار
 دست دُر بادشاه دریا بار
 دهن بی زبانش ماسه وار
 نه رساند بکام او آوار
 می بر آورد ز تبه و بحر و وار
 مرغ و ماهی نمی کنند قرار
 پیش رایت خست این اسرار
 که جدا مانده ام ز خویش و تبار
 گر بیایم بر آستان تو بار
 بچو جان تنگ در کشم بکنار

درج با پُر ز لؤلؤ لُوسے شہوار کہ مرا چیت مایہ و مقدر الہ چون فیضی کہ آید از گلزار گوهر خویشتن کنم انظار دارم از علم شکر جزار با پچوار کانِ عالمست چهار این دو اشعار دارم آن دو شعار کہ بیاب جایگہ شود پر کار گرم کرد دست نظم من بازار کہ ندارم در آفرینش بار از دہ تر بیت مرا بہ دار گوہر از خاک بر گزفتن عار بارے از عمر و ملک بر خوردار دیدہ حزم دولت بیدار مددِ فحوت از زمین و یسار	بس شکرانہ برورت ریزم گرچہ پشت نہ کرد کس تعریف سختم خود معترف ہنرست دران چو تیغ ز بان کشادہ کہ تا گرچہ یک لشخصم از دہ صورت رکنہائے سریر دانش من تازی و پارسی و حکمت و شرح شعر من نیست آن بضاعت ہا بلکہ از حد بلخ تا در مصر آفرینش ہمہ گواہ منست من یکے گوہرم فادہ بخاک گرچہ باشد بہ نزد ہمست تو تا بہ از عمر و ملک چیزے نیست ہر کجا آنے در وے تا حشر حشر نصرت ز پیش و ز پس

در مدح ملک نصرۃ الدین

دین یزدان و شرع پیغمبر اے کفایت کرامات را مصدر تاج فقور و افسر قیصر	لے سے تو بر فراختہ سر مقتدر لے زمانہ صدر الدین مجلس از گوشہ عمائد تو

نظر خشم تو چو تیسر قضا
 قدر تو چو سرخ زار بوده کلاه
 تا تو وزان نغند جسمانی
 از دعا های خیر بر حاجت
 نزو میسار همت عالیت
 اگر بسجد فلک شکوه ترا
 گشایش عطف دامن تو نشانند
 وز نسیم شمال تو شست
 آب و آتش موافقت جویند
 تا در تو پشت یافت بالش شرع
 اگر چه زیر و زبر ندارد پسرخ
 چسبیت مهر و سپهر با قدرت
 جا هرت آن زرف قلزمیت گزینیت
 هر دم از شرم طلیسان تو چرخ
 هر زمان حسنه سیه کارت
 هر که در منصبی قدم بنهاد
 هر که در مدحت مسلم برداشت
 با عطا های نقد تو نه شود
 هیتبت حسنه مخالف را

بر دل روزگار کرده گذر
 حکم تو کوه را گسسته مگر
 بحر و کان را نموده وزن و خط
 راه گردون کشاده وقت سحر
 کم عیار رست نقد هفت اختر
 بشکند کفهای شمس و قمر
 گرد تشویر بر سیه گوهر
 عرق شرم بر رخ عبهر
 هر کجا دولت بود و او
 قفس پر پهلوانان بر بستر
 چرخ زیر ست و همت تو زبر
 اشک در میان خاکستر
 شتی و هم را بر تو معبر
 بر سر مشترب کند چادر
 دهد از ادرا روزگار خبر
 امروز نه تو باشدش رهبر
 نامت اقل بر آید از دست
 آرزو نمیشین بود و کمز
 در فضا فاکشاید در

راست یکسال و نیم شد که مرا
 اسب کے دارم از متاعِ جهان
 در سفر بار من کشیده و لیک
 تاکہ از بہرِ نیم تو برہ جو
 تنم از فاقہ خشاک شد کہ نشد
 تو کہ در حسل و عقد ممتازی
 غم آن کردہ ام کہ بر تا بلم
 در وجو و معاش سے شنود
 جو ہری نیست در عراق و روہت
 لے دل پاک تر نہ کیسہ سیم
 نیست دولت و رے آنکہ شدم
 بر من این بیخ بگذرد چو گذشت
 بچہ ای کہ نظم و نظم مراست
 شکر و منت خدا سے را کا مروز
 در نہ گردِ جهان بکشت خسرو
 آلا اوراقِ روز و شبِ نرود
 چون قضا و قدر ترا شب و روز

در عراق ست حکم آبلش خور
 ہچو کلکت روان و لے لاغیر
 زیر پالان کشد مرا بہ حضر
 باشد اندر جوان مستی حشر
 بہم از آب این کریمان تر
 چون روا داریم چنین مضطر
 سوے ما ز نذرانِ عنانِ سفر
 مہرِ بوبکر و دوستی عمر
 گر نہ اندند قیمتِ گوہر
 دے رخ زرد تر ز صفتِ فریز
 در میانِ سخنوران پرور
 ملک محمود و نوبتِ سخنر
 نام من زندہ ماند تا مہر
 چو تو صدرِ لیت اندین کشور
 بار ہا کز کرم نیافت اثر
 رقمِ خامہ قضا و قدر
 ہا د بر ہر چہ ممکن سرت ظفر

ثبت از خسر بہتر از شب قدر
 لذت از روز غیدِ فرخ تر

در مدح شاهزاده ابوبکر

بُردگویی دولت از شاهان گیتی سبزه
 آسمان از بهر و تاج دگر بند و کنون
 تیغ او هر که بد رخشد پدید آید فتوح
 از حدیث هیتش از جسم بر آید روان
 من همی تا دور ماندم از مبارک طلعتش
 را می عالی گریه داندم که تقصیر من است
 مدتی از بهر حاصل کردن مرسوم خویش
 گفتم آن عامل که با آن صحبتی دارد مقیم
 کی مان می بُرد هر بنده که باشد نزد شاه
 هست پنجه زور تا با خطِ عامل رفته اند
 یکدم حاصل نگشت و در دویدن گشته اند
 من نهادم چشم در ره تا که آرند نشان
 شرح نمینی فرستادم سودرگاه شان
 من نه در مقام نه باز رگان که باشد مرا
 من کی بداحم و خد متکر شاه جهان
 در حضر با نعمتی او کارم آید با نظام
 این فکایتی مرا نه است خلقی با من اند
 در همه بیچاره تر با نامه منشور و خطا

شاه بوبر آنکه ملکش هست میراث پدر
 کز همه شاهان بد و زبیدی تاج دگر
 اسپ او هر که که بخروشد پدید آید ظفر
 وز فروغ دولتش در چشم افزاید بصر
 گشته ام بی حال و هوش بوده ام بخواب خور
 عرض کردم حال این خدمت بود کم مختصر
 خواستم دستوری و کردم از اینجا نب گذر
 نقد فرماید لبهر اندر نه با نا این تقدیر
 جای او نزدیک و خطش نویسد دور تر
 چاکران و الا سگالم سوبود سربس
 از سگانت چاکرانم در و مند و غیره
 من نهادم گوش بر در تا کی آرند خبر
 تا خبر یابد شبه گیتی ز حال من مگر
 خانها پر گندم و جو کیسها پر نقد و زر
 زو بود نعمت مرا هم و سفر هم در حضر
 شد میسر کار من با نعمت او در سفر
 نام من منشور در یک دست خط اند و گ
 چاکران احمد منصور در بازار خرم

کسیت من هست ابو بکر و عمر نیز آمده است	سخت شورید دست شکل کار بو بکر و عمر
بندگان رعیت اینجا حرمی و وحشی	قوتی یابد همین از شهر یا ردا و گهر
جیست این چندین شکایت شاه رسیده	تا ناپدید بندگان راهت جاده و ظفر
تا جدا ران بر رکاب و نهاده روز خشم	بمچور هبمان بر صلیب و بمچو حاجب بر حجر

در مدح طغانشه

سحر چو یافت ندیای خاوران گوهر	زمانه کرد بد رج فلک نهان گوهر
نگار بخت چو لعل در فشان گوهر	شکسته درج درو شد بساک گلن گوهر
تراست لعل گهر بار و در میان گوهر	میان لعل چسرا کرده نهان گوهر
بخنده چون لب یا قوت ننگ بکشائی	ز شرم زرد شود و بمچو زعفران گوهر
رخم چو زرشده از خرع دیده هر ساعت	فتانم از غم آن لعل در فشان گوهر
چنان بچشم تویی قیمتم نبله در می	که رود بزم بچشم خدایگان گوهر
مرا بباد مده گرچه خاکسارم از آنکه	بنجاک تیسره کند بیشتر مکان گوهر
سزد که ننگ نیاید ترا از صحبت من	از آنکه ننگ نیارد ز لیسان گوهر
اگر چه بسم وزرم نیست هست گوهر نفس	که نزد عقل به از ضد هزار کان گوهر
همین لبس است که الماس طبع من دارد	چو خنجر ملک اشرف در میان گوهر
خدایگان ملوک جهان طغانشه آنکه	نار می کنند از جود بر جهان گوهر
ز بسکه خون معاند بر بخت سوز مصفا	گرفت در دل کان رنگ ارغوان گوهر
بحر ب شمن سگ فعل را عجب تر زین	که بمچو تیغ بر آورد ز استخوان گوهر
بیمین بخت چو گیر دقلم بدست شود	بصورت شبه از نوک اوروان گوهر

سپهر قدر اداست خرد نمے یابد
 اگر تو دست سخاوت کشیده تر کنی
 خروس عدل تو تا پر زد دست پر عالم
 توئی که مرکز پیرایه وار غیب مذمت
 زمین ملک تو پر گوهرست نیست عجب
 دے زمانه که بعد از هزار محنت و غم
 زمانه گر چه که آزار دم نمیند ازد
 اگر چه بحسب بر آورد بار بار دریا
 قصیده که بدح تو گفت بنده چو در
 درین دیار بسے شاعران پڑهتند
 نسر و بنظم چمنین گوهرے کنند قیام
 همیشه تا که بهنگام نو بهار سحاب
 تبار مجلست از چرخ گوهری بادا

بقدر جود تو در گنج شایگان گوهر
بی هیچ کان ندهد نیز کس نشان گوهر
بجای بیضه نهاد دست ما کیان گوهر
به از وجود تو در حق زمان گوهر
که عقد جاه ترا هست آسمان گوهر
مرا نهاد ز مدح تو در دهان گوهر
کس نیفتند از دست رایگان گوهر
بی هیچ وقت نیفتند بر کران گوهر
رویف ساختش از بهر امتحان گوهر
که نور فکرت ایشان دهد بجان گوهر
از آنکه خوب نماید بتو امان گوهر
کند نثار باطراف بوستان گوهر
که در قیاس نیاید سبای آن گوهر

در معراج ابو بکر محمد

گفته که بار و هد شاه بر سر یه سرور
سپهر مجسمه گره گران بود بپای تخت
شام چرخ معطر کند ز ثلث عود
بستاره بر سر مجرقتد بجای سپند
مجاوران ارم گبسلند بهر نطق

که با دوتا بقیامت بعهد او مامور
شمال مرده بر دارد از برای نخور
نخور عطر معنبر کند و باغ طیور
بدفع دید ه خورشید هرزه گرد غبور
بدست باد صبا عقد باز گردن حور

۴
بیخبر نیستی
و چنان و
با اطمینان بخت
و آگهی نداشتن
و بی شک
و در آن و
دادن و
ندانستن و
شدن و نبودن
از اینها میگوید

بر آسمان چارم زند شمشاد نور سراز برای دعا از دریچہ بای قصور چو صف کشند بجز دست عسا کر منصور چار حد وجود از صدای نفخہ تصور بجا دران عدم سرانند سوسے نشور وزان میان کہ فلک معترف شود بقصور از سم بزم مردان درد ماغ فتنہ غر فتد زخوف بچین لرزہ بردل نفور قضا بقدرت کردار خویش شد مغرور کنون بہر تو از یکدگر شدند نفور بسوسے چشم خوش شاہدان گر بخت نفور کنون کہ روی زمین شد بجل تو مہور	از فیض پر تو تاج مرصع خسرو برون کنند دران بزم حوریان بشت بیش بار کہ کبریاے شاہ جهان بلرز از نفس چاوشان در کہ بار چنانکہ جای نباشد کہ از سوا مع خاک دران زمان کہ جهان سرد آورد و بفتا از ترس بیشتر داند عروق حادثہ خون بود بروم زغم رخشہ بر تن قیصر خدا یگانا اگر زانکہ پیش ازین یک چند فتور فتنہ و تشویش متفق بودند بام زلف بتان پای بستہ شد تشویش کنون کہ کار خراب زمانہ شد آباد

در معرکہ دکن الدین احمد

از گل و میوہ او بوسے ہمین یابی و بر جز آن میوہ نیابد چو غذا سوسے جگر خلعت شاہ زمین آن کر شیر و شکر زمین گل و میوہ چہ گوی کہ چہ باشند شتر خلعت شاہ خرابین گونہ خواہیم زگر شاہ ہمین نیز ہمانا کہ برین ست مگر	عید شاداب در خلعت کہ تا سال دگر بوی آن درد چو اندر خرد کار دماغ عید ہر سال بر آورد بر آورد امسال این گل و میوہ همان بہ کہ ہمین آرد بار عید دوست خوش خویش گر فتم از و ما بہ نیمم و کونیز نہ پرسیم ز شاہ

ای بزرگی بتو نازنده مبارک یارب	خلعت خسرو دارا دل فسیرون فر
هفت چیز است کجاینت مردست اندو	کله کوز و قبا اسب و سپر تیغ و کمر
ملک شرق بید است بدین هفت ترا	چون ترا دید بدین زینت مردی درخور
زانکه در بزم سزاوار کلامی و قبا	زانکه در رزم فروزنده تیغی و سپر
خواست تابنده بود اسب ترا باد صبا	خواست تابا پای ترا بوسه دهنش و قمر
حرکات تو که بزم سبک روح جویم	سکنت تو که رزم گرانبار چو زر
اگر ملک بود مراد تو که آید بهر	آمدی شاه کنون زانچه بختی بر خور
ای تو بر شکر بدخواه شتابان گشته	وی تو بر جسد بدخواه درنگی لنگر
نیک دانی که بیک ساعت این نظم هست	دوش بر پای میگفت شراب اندر سر
عذر من بنده درین شعر سبک مایه خواه	تا بشعر شکم نیکو و فردا و فتنه

در مرح ابو بکر محمد

شاما اساس ملک بتو استوار باد	عمر تو همچو دور فلک پائدار باد
هر آرزو که در دل اندیشه بگذرد	همچون عروس ملک ترا در کنت ار باد
هر گل که رفته بدل آرد نسیم او	در چشم دشمن تو ز تکبت چو خار باد
اگر در مالک تو پریشانی رود	در زلف لعبت ان خطا و تیر ار باد
در عهد تو بنقشه خرمین ست و بیش نه	در ویش اگر ز جود تو باشد چنار باد
تا زل ترین منازل قدر تو چرخ شعر	عالی ترین مراتب خصم تو دار باد
چیت تو تا بیط زمین زیر پی کند	بر ابلق زمانه بسعت سوار باد
آنکس که جز بیا و تو نوشد می نشاء	جانش همیشه خسته تیر خسار باد

نازل درین منازل محبت تو محنت شد
علوی درین مناصب خصم تو دار باد

پیش از آن که تو در زمین بار باد

و ان اژدها که در دم او کم بود حجیم بگری کرد و بخره خلیج ست فی السهل بازیکه بر سر خلعت دارد آشیان بر مرکب مراد تو کان قطب دولت ست و ز غسل مرکب تو که ظلال نصرت است گردون تیز حمله که تند سی اژدها بر نند و ابر الیما لکت که مقرر سعادت ست تا زهره عدو چون مرد بدون جسد و قتی که جنبش سپه فتنه بود جائیکه جلوه گاه عروس طفیل بود در مغز فتنه خنجر چون گنذات را از دفتر اسامی و القاب بندگان تا هفت چرخ بر سر این چادر عصر ست	پیش از آن که تو در زمین بار باد در باغ دولت تو یکجوش بار باد همواره که گریان بهر شش شکار باد تا حشر دایرات فلک را مدار باد در گوشش آسمان ز شرف گوشه بار باد در پیش قدم تو چون زمین بر دبار باد از خرمی همیشه چو دارا فقر بار باد در دست تو بوسه که روح چو ملار باد حفظ تو پیش دولت و ملت حصار باد بر فرق خصم گوهر تیغ نثار باد تا نفع صور خاصیت کوکب ارباب اول ورق سپهر و دوم روزگار باد حفظت همیشه بر سر این هفت و چار باد

در شرح طغیان شه موید

قصه بدیده شد بسی شاه موید شاه جهان شهریار عالم و عادل آنکه مرکب کند صواعق قهرش و آنکه نشیند چون یازوی دستش از سزای قهر و شدت غضب او	را بست سلام بر کشید بفرقه خسرو غازی طغیان شه موید خاصیت زهر در نیات و طبر زد خنجر و سوسن بجای تیغ همد در دل کان پاره با خون معطر

زهره سنگ از شکوه تو چو بر آمد ای بترقی در ای چارعت ناصر ای تو در یک نظر مشاهد کرده می که چو در یست در هوای توصافی از دم سر و عدو تو به طبیعت منشی حکمت نوز باشد اگر هیچ روز وجودم چو روز نامه خصمت اگر پیشل آره بر سرم نهادم روز دست جیل تا که در نیارم از پای اگر چه دین شعر یک دو قافیه دانست خاصه که این مجلس گفت اند بزرگان تا عرق خد نیکوان بود از لطف بهجومی از قطره ای خون جگر باد	گردش خنخش لب نسا دزد جابه تو گسترده پارس پیش من نقش قضا و قدر از تحت ابجد از کرمت سر خردی گشت چو بستد جسم هوا بنبرد چو مرغ مرد در ورق حال من کشت و سلم زد گرم از احداث روزگار مسود گردش ایام بهجو حریف مشد باشد اگر سر کشم ز خط تو چون مد نه غرض از شعر قافیه است مجرد عذر من از راه اقتداست محمد راست چو بر برگ گل گلاب مصد خصم ترا از سموم غم عرق خد

در مَح نَصْرَة الدین

نور و زفر رخ آمد و بوسه بسار داد بارے کرد و ظیف نور و زو استم تنگی چه ترک سنگدلی ده چه سنگدل باشتن می نشست و بجام ترنج شکل چون مار سهره خواستم از قه لیش	بوسه بهار مرده زلفین یار داد گفت از لب طرب دهم از غم خار داد گز بهر بوسه ام دو هزار انتظار داد او آب نار خورد و مرا تاب نار داد در پیج رفت زلفش و از مهره مار داد

در مَح نَصْرَة الدین زهره مار داد + با سحر شست ز جام ترنج شکل +
 کز بوسه دو هزار انتظار داد + او آب نار خورد و مرا تاب نار داد +

آمد غش ولایت جان راسته زور
 گفتم بحسان شه که ز جام برد دست
 شاه جهان امباک عظم که دولتش
 دایه عصر نصره دین اختیار ملک
 سر دفتر خلافت بود بحر کاسمان
 شاهنشاهی که در عظمت بارگاه او
 حیدر صلابت که بسر تار دشنان
 کشورستان سکندر ثانی که خضر فیض
 می خورد نش بهین که ز بهر صلاح ملک
 یکخسرو زمانه که جام جهان نامه
 چون وقت طاعت آمد و هنگام داد بود
 از عبیره جهان بسیر تیغ و مصرع
 چون ابر کاب را بشمار عدد کشید
 میراث خوار ملک فریدون به عالم است
 دولت چو دید کوست تشریف و جود
 در یازد شک خاطر من با چو آب شد
 هر چند من بکنج قناعت تو نگرم
 زان پیشتر که خاک زمین را بود قرار
 سر سبزی ملک بر زمین بوس شاه باد

در دل نشست و قلعه جان احصا داد
 چون نام شه شنید بجان زینار داد
 بازوی ملک را بقدم استوار داد
 کایه با اختیار خودش اختیار داد بیجا
 از دیده نزل بود ز جان نشینش را داد
 بر آسمان رساند کس را که بار داد
 شمشیر او نشان سر ذوالفقار داد
 آب حیات او زبده خوشگوار داد
 مشغولی بحشمت بدروزگار داد
 او را می و مخالف اول غبار داد
 پوشید در طاعت و داد آشکار داد
 یک یک ستد ولی بیکی صد هزار داد
 وانکه چو داد بیحد و بے شمار داد
 میراث از زمانه بمیراث خوار داد بیجا
 ملک وجود را همه بر وی قرار داد
 از بسکه او منشارد در شاهان داد
 بے برگه تمام دلم را غبار داد
 و افزون از آنکه دور ملک را مدار داد
 ختم سخن مگر چه نکویا و گار داد

در مع ابو بکر محمد

نقش آن دولت که آن هفت منظر یافتند
چون مرصع شد بهم فهرست این مجموعه را
داور عظم تا بک نصرة الدین که علوش
خسرو عادل ابو بکر محمد که درش
بادشاه بجزو بر کشد کثای خشک و تر
مهره گل خد زین وزدوی مهر آن مهره را
آسمان شد شکل گوی شک بدان کان شکل را
هر چه شاید گفت کان از ابتدا تا انتهاست
ای جهانگیر آفتابی کاستانت در دو قطر
در حساب طالع و عبیت میزان تارسد
هر که در جهان ملکست چون شیخ پیچ
و آنکه جز بر نقش نامت سکه را نظر کرد
فتح گزسی ساله بود آواره اندر عهد تو
نعل می بستند روزی مرگبانت را بروم
شرح میدادند روزی جرعه ریزت را بشام
بر درت ظلماتیان را تو شمشک آرزوست
هست بر کار خراسان تیغ تو چون تیر راست
هر که چون مهابت یکشب بر درت بیدار شد

در دولت نه آن

در

در هر دو پنج هست از ابتدا تا انتها

در حساب طالع و خف بران بلو شد

در حق در آن

در درت و طاعتان بلو شد

نظم آن نصرة که آن در چاه گوهر یافتند
در کلاه مزبان هفت کشور یافتند
آخرش را از طوقش بر سر افسر یافتند
گوشش هفت قلم را از دور توانگر یافتند
که محیط فیض او شکست زمین تر یافتند
بر بساط امر او نقش مشش یافتند
در خم چو گان او گوی مدور یافتند
از ابتدا تا انتها پیشش سحر یافتند
قطره اندر با خضر قطری بخادر یافتند
کار قلع آن ز صد بالای اختر یافتند
که ملک شاهست حلقش بر چنبر یافتند
که نظام الملک شد خطش مزور یافتند
پایس داران تو اش در گردش یافتند
حلقه گم شد از آن در گوش قیصر یافتند
قطره مابود از آن در خلق مشکر یافتند
کان سخن تر بود که لفظ مسکد یافتند
کان کمان که بود که خراس سحر یافتند
که قناب آمد چو بخش بر سر افسر یافتند

چ

وانکه عصیان کرد یکه باتراز و طاعت
در ترازوی جهان از دعوی همسرخ
لیک فرق آنشد که چون عیار قدر آمد پدید
سایه چون طوبی نگندی بر طمیری شه از آن
گر سخن نغز آمد اقبال تو آورد دست از آنکه
آب من این بسکه گز جمشید اگر گنج دست
تا بر آغوش زین از فرق گنج آویختند
پیش از انت باد گوهر پیش از انت باد گنج

طالعش را چون تراز و سنگ در بر یافتند
هر گنازدت است با او جو برابر یافتند
قیمت یک من چو اندر نیم جو زر یافتند
تشنگان در زیر طوبی آب کوثر یافتند
عزت عیسی ست کان اندر سم خر یافتند
بانش در خواجه تاشی خالک این در یافتند
تا طبق پوش عرض بر روی جوهر یافتند
وان دعا را عرشیان مقبول دفر یافتند

ز لیک ذوق آن خدا چون تو حکیم عالم بدید
ز آنکه در زن یک دوجو باز برابر یافتند

بیا

در مدح ملک نصرت الدین

چه پر تو ست که اقبال بر جهان افکند
غبار موکب شاهست یا نسیم بهشت
هلمه رایت او سر بسپرده در ناورد
چه منت ست که برگردن زمین و زمان
سپهر عصمت و نائید شاه نصرت الدین
جهان کشای ابو بحر بن محمد آنکه
شکوه سایه شمشیر او بدو وجود
عد و اگر چه یقین می شناخت هستی خود
ایا شمه که یک فتح باب همت تو
توئی که عدل تو در چارسوی کون و فساد

چه غفلت ست که دولت در آسمان افکند
که بوی امن و امان در مشام جان افکند
عجب که سایه برین تیره آشیان افکند
طلوع رایت رانی خدا یگان افکند
که در جهان کف او نام بجز و کان افکند
به تیغ رخنه در ار دلح نس جان افکند
زمانه راتب لرزه در استخوان افکند
خیال تیغ شمشیر باز در گمان افکند
جهانیان را در آفتاب آسمان افکند
ندای عافیت و فردا مان افکند

بیا

در نخست موج که در لب هست توبه زانو

ز

لعل کار
باغ گلستان
در غایت

کشاده دید در امن و عافیت بر خود	کسی که چشم برین قریح آستان افکند
هر آن کسی که ندانست قدر نیست تو	بسان آدش ابلیس از جستان افکند
نخست موج که دریای دولت تو بزد	بجنگل خس و خاشاک بر کران افکند
خالفان ترسیر یکے بنوع دیگر	زمانه در فتن آخر الزمان افکند
یکے بر دیگرے را فلک بخنجر تو	گلو برید و یکے راز خانسان افکند
چه خنجر تو همه ابر رحمت ست چرا	هزار صاعقه در راه لکستان افکند
توئی که هست تو آن فراخ حوصله است	که هر دو کفن بیک نقه در دبان افکند
ملوک سربادند زیر آن گوهر	که زیر پای تو اقبال را لگان افکند
اگر غریت روم است گر عراق هلاک	که بر تو کس فتح تو سایه بر این دآن افکند
زمانه ساز نزولت بقیردان پرداخت	سارہ برگ قد و ست باصفهان افکند
حدوی ملک تو آن شب ز عمر دست بست	که طاعت نظر سعد بر جهان افکند
همیشه تا که نه چید کسے عنان ز فلک	مدار دور تقصیر است بر زمان افکند
بحکم خویش بر آن مرکب نشاط و طرب	که بخت با تو عنان رست بر عنان افکند

در مدح ملک حسام الدین

دلیم که بر همه عالم غم تو کرد مراد	امید ده که ز وصل تو کے رسد مراد
منم که سے سپرم سال و ماه راه غمت	جز اشک دیدہ خون جگر نہ آب نہ زاد
گرفته نقش هوایت درون تحفه دل	بران مثال که بر پشت دست و سمه سواد
هر آن خبر که بود در بهمان زنج و عنق	زبان را دمی عشقت بمن کند سنا د
بر غم صبر من از غم بدست خود دشمن	بلاے عشق بر غبت ہی غور دیر د

چه خواهی از دل بیچاره بشکشی اگر	شده است حکم هوای ترا بحبان نقاد
کسی که صورت خوب تو دید و فتنه نشد	بزد عقل نباشد بجز حساب جساد
مرا بشد غم بسته در هزار عشق	زیاده میکنی از چو یک یکم چو زیاد

مطلع ثانی

مده ز آتش عشق آبروی من بر باد	که گر چه پیش تو هستم چو خاک کون کساد
بخون من چه دهی دست زلف عارض را	چه خواست غمزه ات این شکل باستبداد
ز نوک و کش آن دیده ام که از جنبش	بر هر هی شرم زخم شتر نصفا د
ز پیکرت که شاید نگاشتن بقلم	در آرزوی منم تیره تر ز روم ماد
به دل فریبی و خوبی تراست چون شه را	بتاج بخشی و کشور ستانی استعداد
حسام دولت و دین کز پی صلاحش کرد	خدا عروجل حافظ بلاد و عباد
جمجم ملک عظم اردشیر دوم	که دوست انسر اسلاف و دشمن اجداد
شهی که روشنی چشم کائنات آمد	بلک ز غم اعادی و کوری حساد
رسید ایندیش بهر غن و فقیر	کشید سایه عدش بهر دیار و بلاد
بجنب رومی در خشان دست از ریش	نه مهر و ماه منیر و نه بحر و ابر و جاد
نه بی رسید تیغ تو بر مخالف دین	عقوبت چو در ایام بود بر سر عباد
حریم ملک تو آمد مصون ز ریب منون	چنانکه لیسر سپهر از تقصیر ض صیاد
بهر مکان که رسد نور روز و ظلمت شب	گرفته است بر وصیت جاہ نومصاد
اگر ملک سلیمان کے سوال کند	فلک نقاد ترا آورد باستشاد
وجود خصم تو جز کثرت سواد می نیست	چنانکه کعبیت صفرا از مسیانہ اعداد

مراد و کام تو خواهم سپرد و دوران
 ز نور پر نشدی ز آفتاب شکل بلال
 بدان خدای که از کبر یاد روی جلال
 نه ذات بی بدش راست تمت اشباه
 که خسروی چو تو بیدار بخت و عالی قدر
 شهاب چو موسم نور و زفرخ آمده است
 بخواب باده نوشین دداد وقت بده
 بهشت دار یک بزم ساز نوروزی
 که تابه تنه در پای بزم افشام
 مسنم که یافته ام چیرگی د فیروزی
 بخدست تو امان یافته ز صرف زمان
 بابر مرحمت و آفتاب عا طفتت
 میان زمره اقرانم از عنایت محض
 ز تربیت چو کنی بیشتر نیابم کم
 همیشه تا که به تقدیر صنع بی علت
 سر اوقات جلالت کشیده باد چنانکه
 قباے ملت دوران تو بدین قد باد

شنا و حمد تو خواند فرشته در او را
 اگر ضمیر منبرت نه کردی استمداد
 منزه هست ز اکفا مقدس از ایضاد
 نه ملک لم یزلش راست صمت اضداد
 بخواب نیز نه بیند سرای کون فساد
 که تا بلوط رب عقل را کند ارشاد
 که روز رفته نگردد هیچ حال تضاد
 چنانکه هست ز آئین خسروان معتاد
 طو لهماے در از بحر خاطر وقاد
 ز بندگی تو بر جسد مطلب مر تاد
 چنانکه از اثر سحر تضرع مقدار
 سید خوشه امید من بوقت حصاد
 تو کردی اعدا از ان بس که بودم از احاد
 به نظم و شعر حریری و صاحب عیاد
 بود فراخته این چار طاق سیج مشاد
 که از بقاش طناب آید از دوام اد تاد
 که دانش درازی رسد بروز معاد

در مدح ملک حسام الدین

هر گز صبا زلف تو یک تار نشکند

تا قدر چین در و نوق تا تار نشکند

در کیش غمزه تو شد انداختن جسم
 بیمار ز گس تو چو مال بخون ماست
 بود دے که در قدمت از پئے نثار
 جز در مثال بردن خط ز عارضت
 دعوے خوبی تو چو باطل شد بخط
 تو باد لے چو سنگ و مراد صبر پیش
 یک بوسه از لب تو بیک جان توان خرید
 روزے بلطف در رخم آخر لطف کنی
 اعنے کف جواد شمنه که جاہ او
 لے خسروی که تازنم چرخ نگزد
 بے مایه عا سن خلق تو باد صبح
 آلا بوسے لطف تو مشاطه بین
 بر نزد بان رفعت تو دہم کی رسد
 با جود بیدریغ تو نسبت درست کرد
 شاہی کہ سایہ داری حفظش دہد خدای
 طاق عمارت تو سعادت چنان نہاد
 در خانہ که گرز تو کو بد در اجس
 با تو کدام خصم نہد رو بکار زار
 کس با تو نمک نہ کند تا صلبے کوہ

ہر نادکی کہ در دل افکار نشکند
 تن در دہیم تا دل بیمار نشکند
 چشم ہزار توئی شہوار نشکند
 نقاش عشق را سر پر کار نشکند
 معلوم شد کہ رونق گل خار نشکند
 آنجا چہ آگینہ کہ در بار نشکند
 ر عشق را حسن تو بازار نشکند
 ز قدر ز ازان کف در بار نشکند
 از مہر و ماہ مایہ و مقار نشکند
 کس پیش حضرت تصف نار نشکند
 نرخ عبید در رونق تا نار نشکند
 زلف بفسہ بر رخ گلزار نشکند
 تا صد ہزار پایہ پندار نشکند
 نقدے کہ در زار و ہی معیار نشکند
 از تند باد حادثہ شاخوار نشکند
 تار و حرش گنبد دوار نشکند
 الا سر عددے تو دیوار نشکند
 کز گاو گرز حملہ تو زار نشکند
 از ہیبت تو در دم کار نشکند

ز نهار نیزه تو چهار دست کز زبانت
 تیغ تو صف دشمن و حکم تو دست چرخ
 شب نگزد که صورت قهرت خیال غلب
 حاضر بخوان کرمت که شود طمع
 پشت فلک ز بهر بودن کجا غم
 بر صبح جزیرے سراسر ابلقت
 شاها اگر چه مایه فضل مراد و اج
 بنیوسر نظم زیور مدح تو هر نفس
 با نقشیند کسوت این چار کارگاه
 و اتم اساس عمر چنان استوار باد

جز در دمان خصم تو نهار نشکند
 آسان اگر به بندد و دشوار نشکند
 اندر دماغ فتنه بیدار نشکند
 کاجا شش آزموده نهار نشکند
 تا نعل نقره خنک تو سوار نشکند
 اگر دون درم نریزد و دینار نشکند
 سر باری بضاعت اشعار نشکند
 لطف هم در خزانه اسرار نشکند
 این هفت آفت که در کار نشکند
 کز هفت در نگرود و در چار نشکند

در معشعریلیان

تو رف سمرقش چو در مجلس پریشانی کند
 عقلمارا از پریشان زیستن بود گیر
 تا پریشان نیست بر سوسن نیساید عبیر
 کی بود او دار و ز روی عقل اندر کافری
 از تکبر ز گس جادوی خون آشام
 عشق عالم گیر او چون عالم دل را گرفت
 آنکه نگار از کمال حسن تو را ندان
 چو سه پیش طلعت تو راه گردون میزند

دل اگر جان در نیندازد گرانجانی کند
 اندران مجلس که زلف او پریشانی کند
 چون پریشان گشت بر کل غلغله پریشانی کند
 آنچه زلف کافرا در مسلمان کند
 سودی عاشق یک نظر با صد پریشانی کند
 کس نداند تا دران عالم چه پیرانی کند
 هر که خواهد تا بیان صنع ربانی کند
 سجده پیش قامت تو در میستانی کند

دیده من ابر نیسان سست رویت گلستان	گلستان را تازه اشک بر نیانی کند
تا بود زلف تو چو گانی دل عشاق را	عشق داسنگه تو گوئی گریبانی کند
گوئی دل می افکنم در عرصه میدان عشق	تا گر آن گوئی راز لطف تو چو گانی کند
چنگ در فترک عمل شامل سلطان خم	گردل سخت تو با من سست پیما نی کند
طلح حق سلطان اعظم شه سلیمان گزین	آنکه گرد و نش خطاب اسکندر ثانی کند
آنکه در دیوان او قیصر بخد مت دم زند	و آنکه بر درگاه او فغفور در ربانی کند
آنکه از لطف ضمیرش گرد گیرد قضا	در زمانه جسمیان راجله روحانی کند
صف کشد دیو پری هر لحظه تا بر تخت ملک	شاه رکن الدین بیچ الدنیا سلیمانی کند

مطلع ثانی

جام او بر کوثر فردوس نقصانی کند	نام او بر نامه تنظیم عنوانی کند
هرزه باشد باقیاس ریح و گزشتن گر کس	ذکر ریح رسم و گزشتن زنیانی کند
ورصلابت همچو موسی گشت و شاید گر کنون	ریش اندر دیده اندیش ثبانی کند
خسرو اگر کین تو بر آسمان سازد مقام	شتری به رسم گرد و تهره کیوانی کند
رای عالی تو دائم ملک و دین را تربیت	از کمان نصرت تا یید سلطانی کند
ساکنان سبع مسکون را که منقاد تو اند	هر تو در هر مکان چون روح حیوانی کند
هر مبارز روزی بجای تیغ مه نوبی تو دید	پیکرش را بر پیر نیان خود و خفانی کند
تیغ تو ابریت خون افشان کمرجیل او	هر زمان در کشور رسم تو یوفانی کند
بر درت خورشید گر جهت هند وقت کیوف	جهتش را خاک درگاه تو نورانی کند
خضم شیطان سیرت تو گر کند با تو خلاف	آن خلاف الحیسم از بواس شیطانی کند

تیر غمت از کمان فتح چون گردد جدا مادح جاه تو شاها کرد غرت اختیار خاطری دارد که چون در امتحانش انگنی گر رود بر لفظ میمنت که کردیست قبول تا وجود عقل کامل جبل را نقصان دهد باش باقی در جهان بینی ز عدل شامت	موس بر اعضا اعدائی تو پیکانی کند تا درین حضرت بهر تو شناخوانی کند شاعری گرسا حری گیرد باسانی کند گاه نظم و نثر حسانی و سحسانی کند تا بقای عدل شامل فتنه را فانی کند تا ز فتنه رای تو دین را نگهبانی کند

فی المبح والموعظة بمرح سیف احمد

گیتی که اولش عدم و آخرش فناست بنیاد چرخ بر سر آبست ازین قبیل یکشای لب بخنده که تو خفته از آنکه و اثنی مشو لبر که در خواب غفلت است مشکله اینک که بر مثل دور روزگار چون طینت ز محنت و حسرت سرشته اند فی درین زمانه تو مخصوص نیستی از کائنات بهر ملک نیست هیچکس و ان آسمان که جوهر علویست نام او خورشید را که مرد ملک چشم عالمست گردون خلاف عنصر و ظلمت نقیض نور از سنگ گیه بین و گوکان ترشح است	در حق او گمان ثبات و بقا خطاست پیوسته در تحریک و دوران چو تابست در خواب خنده موجب لنگش بجاست آنکس که چار بالش ارکانش شکاست روزی دو مهلتی دهدت گوی این بجاست گر خوش و طیر بر تو بگریند هم رو است در هر که بگری بهین داغ مبتلاست او هم اسیر دشت در گاه کبرایت بنگر چگونه قاتلش از بار غم دو تا است ترداسنی ابرسمیه مانع ضیاست آنکس عدوی آب و زمین دشمن هواست وز که هاله دان و پندار کان صدمت

زادین

زادین

زادین

رای مقدس تو که بر غبت مشرفست
آن غمت هم پیرس که قرب چهار سال
وین حسرتم نگر که درین وقت روی من
هنگام آنکه جلو هفت و ظفر کنم
گیتی بجای من ز جفا کرد آنچه کرد
مادر مذاق آدمی از راه عقل و شرع
باوا همیشه قبل خوف رجای خلق

از ما جرای قصه من بخیر چسب است
دوران چسرخ بیوض از عمر من بکاست
از خاک آستانه شاه جهان جداست
کارم شکایت فلک و شرح ابتلاست
گر لطف تو مدارک کارم کند رواست
ملحی خوف هم بر شیرین رجاست
صدر تو بخت آنکه فلک قبله دعاست

در مدح نصرة الدین

سریر سلطنت اکنون کند سرا فرازی
فلک کلاه غرور این زمان ز سر بنهاد
خطاب خسرو و انجسم کنون بگردانند
همای چترهایون چو بال و بر بکشاد
چنین که قلزم دولت در آمدست بچوش
چنان بساخت جهان را هوای دولت شاه
از آن گذشت که گستاخی کند پس ازین
ازین پیش بصدایانک پنج نوبت شاه
خدا یگان سلاطین عهد نصرة الدین
شکوه شهر شاهین همتش شکست
سنان و پرچم رحمتش یکسر تیزی

که سایه بر سرش افکند خسرو غازی
که هست افسر شه بر سر سرا فرازی
که صلحت نبود خسروی بانبازی
ازین سپس نکند چغد دعوی بازی
ز سوج او نه خطای همه نه انجازی
که از طبیعت اضداد رفت ناسازی
سحر به پرده دری با صبا بخاری
کند نادای اسلام را هم آوازی
که دولتش بحدوث همی کند بازی
دل عقاب سپهر از بلند پروازی
گرفته قلعه گردون دگر بسازی

زهی مجسم ملک ترا عنایت حق
 مسافران فلک را به رسم همراه
 ز مجلس تو نظر نگسلد نه تا امید
 تو ملک بر دی و دشمن بگرد تو رسید
 اگر بغیبت تو خصم فرستد طلبد
 سپهر از خط حکم تو سر نخواهد تافت
 عیار مهر ز افلاص تو نخواهد گشت
 ترا ملک زمین تهذیب نیارم گفت
 سپهر و سر بجاک در تو می نازند
 زمانه دامن دوران ز بیم در چیند
 اجل ز دشمن جاہست جهان پر داند
 ہمیشہ تا غم و شادی بنوع مست ازند
 نفاد امر تو در ملکست چنان بادا
 ریافت تو چنان کرد ملک ترکی را

عزیز کرد و والحق نری اعزاز می
 مہبران قضا را براس ہم رازی
 بدان طمع کہ بخنیا گریش بنوازی
 کہ این مثل مثل مزدور بست یا رازی
 حدیث سگ بود و دستگاه برآزمی
 اگر به تیغ سیاست سرش بیناری
 اگر بوشه کین سالهاشش بگذاری
 کہ عقل را بود آنجا بحال طنازی
 بسط خان چه باشد کہ تو بد و نازی
 چو دست حکم سوجیب آسمان بازی
 چو لحظه بہات ملک پر دازی
 تو شادی کہ ز شایان عصر ممتازی
 کہ اسب حکم بر اجرام آسمان تازی
 کہ ہمنان بود با شریعت تازی

در مدح نصرت الدین

زہے سخنر حکمت ز ماہ تاما ہے
 توئی کہ از رہ تشبیب قطار روزی خلق
 چو بندگان مہ و خورشید بر درت شب و روز
 آوان سارہ شکاری کہ شیر بیشہ چرخ

شہی ستارہ سپاہ و سپہر گاہی
 بدست تست گرافازی داگر مگاہی
 نشسته اند بہر خد سے کہ در خواہی
 ز بیم تیغ تو تن در دہر برد ماہی

ازین سخن مثل نری ست یازی

ازین سخن مثل نری ست یازی

بحکم بر خردی چون خرد بر ارداهی
بمسر ملک خدایت عزیز کرد و هم است
از دست چهره دین را تراست از بی آنکه
برد سان تو از چشم روز مینائی
شکست نامه از بیج روی در عمدت
کجا کند مه و خورشید چون کشی می محل
خدایگانا دانے که خدست تو مرا
زمانه سر ز نشم کرد و گفت خبر پیرا
جواب دادم و گفتم که نیک باز امیش
اگر فتاده ام از خدمتش شبان روزی
مرا چو شاه گزیدست و شاه را یزدان
رسید موسم نوروز دشمنان ز حسد
تو بر سریر ملک نه نشسته چه عجب
بر غم اعدا عمت دراز باد از آنکه
بامرو نهی بران در زمانه محکم که نیز

بر فتن خوش نمنی چون سخن در افوای
که داد تخت عزیزی یوسف شاهی
به تیغ حجت آثار صبغت الهی
و در ضمیمه تو از پیر چرخ آگاهی
مگر بطرف فرج بیت ان حسره گاهی
بروز پیش تو خورشیدی و شب ماهی
مقدمت بر اغراض مالی و جاهی
فتاده اند در شاه جهان بگرایی
که این میان منم با تو مخط و شاهی
گزیده ام بدعا خدمت سمع گاهی
نه من ز بندگی انتم نه شاه از شاهی
همی ز نند نفسهای سر و دس ماهی
اگر بود همه نوروز تو ملک شاهی
نگیرد از پست خفاشش روز کوتاهی
زمانه را نبود چون تو آمد و ناهی

در مرع نصیر الدین

ای بنده دولت منشور ملک جلوان
موسم نوروز و ملک خورم و شاه جهان
تخت بنشین و مرع تاج کو بفر از سر

ایچو عم سلطانی و بچو پدر سلطان نشان
فرستے باشد طرب رازین نکوتر جهان
در پناه دولت فرمانروای انس و جان

خسرو عظم آتاکبانه نصرت الدین کر نعلو آنکه بیرون بردنش چین ز رخسار سپهر پرتو از رای او پیرایه خورشید و ماه خوانده تیغش بر خلایق خطبه فتح و ظفر ملک نادیده چو تشکر کش و بخیر ستایی بد در ایوان قدرت چون تو صد پرده دار ی براق دولت را فرق فرقه پایگاه رایت از دانش فلک را حکم بس ستوار چون فضا پیوسته بر اعلا شانت کار کرد از موم قهرت اندر تنگنای مسکه هر کجا از آتش تیغ بر آمد شعله	خسروش را طارم افلاک زبستان وانکه دور افکند عدش خمر از روی کمان نکته از لفظ او سرایه در یادگان داده عدیش در ممالک شروه همن امان دهر نازاده چو تو فرمانده دبستی شان بر سر بام جلالت چون زحل صد یاسان وی همایست است راوج بر جبین آشیان عدلت از رحمت جهان را وایسته نهان چون قدر همواره بر آفاق فرمانت روان چون عرق بیرون او دمنغ خصم از استخوان آفتاب آنجا شترت آسمان آنجا دخان

مطلع ثانی

جز تو کس را امیر شاهی نرسد در جهان آسمان با صد هزاران دیده آخر کور نیست باد شاهی را سخاو عدل سرایه است و تو نیست اندر کیسه چرخ ایغت نقدی در رخ صنع بزد در وجودت بهر آن تا خیر کرد چون تو اندر مسند شاهی نشستی روزگار در پناه حفظ تو از بهر سرتیب میره	ملک را دل بر تو میباید نهادن جادوان تا ترا بنید بدست دیگر ندید عمان در خاصه حاشی در عدل صد نوشیروان نیست اندر پرده غیب از دست راز نهان تا کند تیغ تو دفع فتنه آخر زمان بعد ازین در سایه عدل تو باز افتد شان از گداز بایست عیال را از گویر بهشبان

تا جهان را بسوخته فتح و ظفر بار آورد دست در هم داد و اسباب جهان را می چنانکه تا پاید گردش گردون تو بار دو پای تا بد عهد های نیت قرین بادا که تو	قدرت اندر دیده دشمن همی کرد سنان آسمان را ماند انگشت تجر در دمان تا ماند نوبت عالم تو در عالم بسان هم نگو عهد بجمدا شد و هم صفا قران

در مدح قزل ارسلان

گیتی ز فردولت فرمانده بسان بر هر طرف که چشم کنی جلو ه ظفر آرام یافت در حرم امن وحش و طیر گردون فرو کشاد کند از سیان تیغ ملکی چنین مقرر و حکم چنین مطاع منوخ گشت قصه کاوس و کیقباد بالید ازین نشاط تن نت بر زمین از غصه خون گرفت چو ن ظلم رهبر شاید که بگذرد ز پئے فرخه های سلطان شرق و غرب قزل ارسلان که آن شاه شیر طر که شاهین بهنش وقت طرب چو دستهای جام می برد هنگام کین چو نیزه بر افرازد از کف شاه توئی که حمل باس تو برده	ماند بر صفا ارم و روضه بستان وز هر جبهت که گوش نمی مژده امان و آسوده گشت در کف عدل انس جان و ایام برگرفت زه از گردن کمان دیرست تا زمانه نژاد از کس نشان و افسانه شد حکایت دارا و اردوان بگذشت ازین نوید سیر تلج ز آسمان وز خنده باز ماند چو گل عدل را دمان زین پس پذیر سایه چست سر خدایگان با صدمت رکابش ایام را توان دارد فراز کنگره عرش آشیان بر هم زند ذخیره بحر و فین و کان مریخ را خطر بود از صدمت سنان چون بزخیل سایه سائل بود گران

بحر است مهر تو که در هر که غرق شد
 بر خیزد از زمانه بسبکبار حش و نسل
 هر چند که گشت عدد دید کایزدت
 با محبت چنین که به بند زبان چرخ
 بر باد داد و مهبت تو خسر من تم
 وقتی که گم شود سر بر گشتان خند
 تو در میان لشکر چون مور به عدد
 در تازی از کرانه چو شیران جنگجو
 آن لحظه کس نداده پای تو جز رکاب
 به خواه ملک باز نسیب تو آن نفس
 ای خسروی که تیغ فنا را قصه بایم
 گر گم شود پی ز حل از چرخ باک نیست
 گیتی طمع نداشت که تو سر در آوری
 آنهم تو اضعیت که کردی و گزین چرخ
 دندان آره را هنرست از نه تیغ را
 محتاج نیست طلعت زیبای تو بتاج
 تا بستر در بست صبادای به سار
 گفتار دولت تو که دارد نسیم غلده
 جاه تو سر فراز و قبول تو دستگیر

هرگز نبفتد از پس آن باز بر کران
 اگر دفع فتنه را بود تیغ تو نمسان
 بگزید و کرد بر همه آفاق کاروان
 تیغ ترا سزد که بر اعدا کشد زبان
 و آتش زده شکوه تو در راه ملکشان
 روزیکه بگسلد ز تن پر د لالان روان
 هر یک چو مور بسته بفرمان تو میان
 گوپال بر زمین زنی و بانگ بر زبان
 دان روز کس نگیرد دست تو جز عنان
 خون در جگر بخشد و مغز اندر استخوان
 بر دشمنان دولت تو کرد امتحان
 بخت تو آگاه است چه حاجت پاسبان
 تا سایه بر سرت نلکند افسر بیان
 داند که مشتری نه بنازد بطلیان
 عبیست سخت ظاهر و عاریست بعیان
 شمشیر صبح را بود حاجت فان
 اگر از جبین لاله در خسار ارغوان
 آسوده باد ما ابد از آفت خسران
 ملک تو بر ثبات و بقای تو جادوان

در مدح نصرة الدین

ای همه نتیجه ای منیر تو
 فخر ملک نصرة الدین پیشگی کوئی
 آن بجز زانتری که زردی مناسبت
 آن بد زاهری که مقدر شد ازل
 سر زایر بخسار و معادن بود مقیر
 شد کمرست لازم ذات زهر آنکه
 افشاش منع گریه که استادانست
 اهل زمن اگر چه اسیر زمانه اند
 گردون که پیش موکب بانست سپهر کشت
 آنرا که سرود باره بر وید چو گندنا
 حیفه تمام باشد از آنجا که راستیست
 جمشید راستی تو ازان لاف می زنند
 سلطان نشان مهدی ازان میرود بطوع
 گردون بدین قدر ز تو راضی که نام او
 دائم که هست انجم و سیاره را جوع
 صاحب قبول صفه روحانیاں شایسته
 ناپیت نمی شود بهر این عقل و بشرع
 خلق تر انسیم عبیرست لاجرم

حل کرده عفت باغ فلک را نسیم تو
 کایزد براس نصرت دین شد نصیر تو
 در ایام نصرت کین غم سیر تو
 تا مشرد منت ازل دولت مسیر تو
 اگر سبقتش کنم بطلاص نصیر تو
 تو ناگزیر او سلی و ادنی ازیر تو
 ننگ گشت بر محض امکان نظیر تو
 اینک زمانه با همه شوکت اسیر تو
 هر دم سپهر بخت از سهم تبر تو
 لرزان بود و نه بیم چون برگ سیر تو
 جز تبر اگر شود سه دشمن سیر تو
 خورشید و زود شب ز کلاه سیر تو
 مرغ زیر رایت کمتر سیر تو
 در سلک بندگان تو آرد و سیر تو
 لیکن بقول حاجب دل و وزیر تو
 بخت جوان به تربیت راست سیر تو
 هر دعوی که آن نبودد لیدر تو
 شجیب چراغ پر ز نسیم سیر تو

و اندر همگان که ظمیر آن تست لیک	اورا چه قدر پس بود ایزد ظمیر تو
تو سنگی خلق خدای درین بهمان	باد اخصای درود جهان و سنگ تو

ترکیب بند در مرصع اما یک اعظم

خیز از سنگار جشن خزان را یسازگار	مارا پس ست صورت روی تو نو بهار
در پیش لاله سرغ و گلزار عارضت	منوخ شد بهار گلستان و لاله زار
عهد بنفشه گرچه فراموشی کم شود	مارا اندوید در ترنج زیبای یادگار
واری بنفشه بر طرف چشمه حیات	سپاس است اگر بنفشه بر دید بهوئبار
گر خواب زنگس از دم روی بسته شد رفا	بخشای آن دو زنگس بر خواب و پر خمار
بر کف قدح ز باد و رنگین که رنگ کند	مشاطه دارد دست طبیعت کف چند
شد زرد روی سبزه ز رشک خلت یک	سر سبز ماند سرو با قبال شمس یار

شاه جهان اما یک اعظم که در نبرد
گرایش بر آورد ز میر به سگال گرد

ای عید نیکو آن بدو آن می یار عید	بنامه نیم شب با رخ چون باد عید
دادیم داد توبه بپای عید چند گاد	اکنون بی وایم بکے لحظه داد عید
با جان سرشته اند تو گوئی سرشت می	بر می نمارد اند تو گوئی نسا و عید
روی ترا بید صفت کرد و غفلت از	چون نیک بنگر است غفل شد ز باد عید
از آتش هواست تو بر فاست شرم عقل	وز آبرو به خوی تو بنشت باد عید
وافی مگر که موسم عیش است ازین بهب	کا فاق شد سخنم کف نفس و عید
چشم بد زمانه با قبال شده بدشت	هر تیر خمی که بجست از کشت و عید

قطب ملوک نصره دین شاه تاج بخش کره لطف حق رسیده بر بخت و تاج بخش	
اسے یار بر نشین کہ بپا ایستاده تا نوشتہ بودی مجلس بداشت نور رازی کہ بر عجبہ دل می نگاشتی ہر دم ز شعلہ بر دل شب نمیش میزنی بر سر نہ سادہ افشرد در قہر بانو پلے نی فی ملاست نہ کنم جای آنت ہست آن بوسہا کہ بر لب مغراض میدہی	با مانہ در موافقت جسام دیادہ ما چشم پوشنیم چو تو ایستادہ ان شب ز راہ دیدہ لبخرا نہادہ عبیت نمیکیم کہ ز بنور زادہ دیدم کہ غمت ز م دل و صعب سادہ کر دزد سل در شب ہجران فتادہ وی بر نگین خسرو آفاق دادہ
بو بکر بن محمد بن یلدرز کہ ہست در زیر پلے ہست و در فرق سہ رز ہست	
اسی در بقای ذات تو بستہ بقای ملک ان کام از دہا بدر آوردہ ملک را ملک از سیاست تو چنان شکستہ جہ مرغ تبع تو خاک ملک ہمہ ز زبختہ کرد بختند بملکتان ہوس ملک عاقبت آیند خسروان ہمہ در سایہ ہماے ملک جہان تر ابد عا خواست از خداے	بر قامت تو دوختہ دولت قباہی ملک ہرگز کہ کرد انچہ تو کردی بجای ملک گستاخ پر نیز نداندر ہواے ملک جز تیغ در جہان چہ بود کیمیای ملک روزی بنود نشان کہ تو بودی سر ملک آمد بسایہ درت اینک ہمای ملک دین یافت نصرت از برکات عالم ملک
اسے پنجو جان خلاصہ ارکان روزگار	

عزیز
مکتوبہ
از
مکتوبات
۱۲

سرد فتر و سر آمد دوران روزگار

سه راز بیم صاعقه در خرمن او فساد تزان لرزه بر عظام دی و بهمن او فساد بر کسوت جلال تو در دامن او فساد اندیشه در میان گل و گلشن او فساد اگر شرح آن زبان خردا لکن او فساد تا سایه مبارک تو بر من او فساد در زیر پای حادته برگردن او فساد	شاه چو عکس تیغ تو بر دشمن او فساد خصم تو ناگهان نفس سرد برکشید چاک که کسب کرد گریبان چرخ را ای خسروی که از صفت خلق خست تو من شکر نعمتت بکدامی زبان کنم غور شد و نه ز سایه من رشک میبرد بفر از سر با فسر شاه که دشمنت

در مدح اتابک عظمی

خوش کن عباداتی که خطت وجه خوشترست کان قفل لعل بار تو آن درج گوهرست هر جا که در هوای تو دستیت بر سرست در چند دوزلف تو اکنون مسخرست دانند که عاقبت گذرش هم بخیرست رویت در بهشت و لب آب کوثرست زلفت بکافری عوض کفر خیرست وین وجه زو اهل حقیقت مسرورست اقام گاه جادو و ادا کافرست وین نیز منصبیست که لاش عبرت	هتایتخ زان لب تیرین در خودست بخشای لب پریش من گرچه گفته اند تا برگشتی از سر عشاق دست نیست هر دل که سحر و فلک چسبیری نشد دلف تو افکند ریشش هر زمان دراز آمد قیامت بسم تا بدیدم آنکه چشمت بجادوی بدل چاه بابلست اگر چه جلای کافر و جادو بود بهشت رخسار خوب و خرم همچون بهشت تو آمد بخا سیاه بلا لاسی رخت

عادت بکفن
 از کلاه اند
 رنج نیست

زنج

مغز دل کی شود رخت از نیکو سے بظلم
 مفسر سے ابرو سے تو با مضامی نیکوئی
 تا آمدست وصف لبست بر زبان من
 در ہر صفت کہ چون کمر بستہ ام میان
 گفتم کہ رنجہ شو بتماشائے عید گاہ
 بر ہم ندوی بجزہ جہانے بر غم من
 بازار ماہ و زہرہ ز روی تو کا سدست
 ہر جا کہ میردی قدرت از ثنائی خلق
 چرخ از نسیم زلف تو خوش میکند شام
 قطب ملک نصرت دین کو عملو قلم
 سلطان نشان آتاکب اعظم کہ عدل او
 بوزکر نام و سیرت عثمان حیا و حلم
 شاہی کہ ہفت مہرہ گردون و بخت
 چشم فلک ندید نہ بیند بفرخندیش
 ہر فتح کا سماں دہدش منتہائی کار
 اسی خسروی کہ بخت جوان چون پیر
 روی زمین ز روی عدلت زین ست
 آنکس کہ تربیت از قبول تو یا نقست
 در پیش عسلہ تو کجا ایستہ عدو

سعدیہ شوقا
 یعنی رفیق
 شمع و شمعان
 زین ست

زیرا کہ بر تو ملک ملاحت مقررست
 بر بان قاطعت کہ آن خط مزورست
 الفاظ از صلوات آن ہیچو شکرست
 ہیچون بیانت نکتہ باریک ضمیرست
 کامر و زعید را رخ زیات در غورست
 دین روز عید نیست کھنون روز عشرست
 مہلبے نہد و توبہ ز حسن تو لاغرست
 پُر آشاک ہیچو ٹوٹو و رخسار چون زرست
 گوئی غیب ارکب شاہ مظہرست
 چون چرخ بر سر آمد ہفت کثوست
 معمار دین ایزد و شرع پیہرست
 کہ عدل و علم ہم بر فاروق عیدرست
 دالم زہیم پیچہ شیرشن شد درست
 آن کار با کہ دولت او را میرست
 چون بگوس مقدمہ فتح دیگرست
 بر آستان حکم تو دیرینہ چاکرست
 مغر غلام ز نکتہ خلقت سطرست
 ہیچون چارہ بید ہمہ دستہ فخرست
 رو بہ راجہ طاقت اور غرض فرست

بنیاد ملک و دین تو محمود شد خیال هر جا که با عنایت لطف تو در جهان در جنب آنکه از تو ضامن میکند فلک از صد گلت یکی نشکست با شتر تو و مملکت بدت و لشکر نیانتهی آنرا که عون و عصمت ایزد مدد کند تا اختلاف اختر و عنصر و عقل چاویدری که قوت خشم و ضای تو	با سقف آسمان به بلندی برابرست مبارت و داد بود کنون تخت منبرست این منزلت که یافته بس محقرست کا کنون هنوز گلبن بخت تو نوبرست کین قسمت از مبادی فطرت مغرست افلاک جمله عدت و اجر و شکرست اندر زمانه موجب معروف و منکرست بر تر ز فعل عنصر و تاثیر اخترست

در مدح امام اکبر اعظم ابو بکر بن محمد

ما بشر اقبال با داد بگاه چه گفت گفت پروریت بگویم زمین بوس و بنده جاودان و خیر عمر اگر چه مدت غیبت در گذشت و یک بیا که علم شمنه نشانیات آن داد ز استقامت او بر گیر ازین پس بدی رضای او را از کائنات گیر عرصه بشب بخدست او بچو شمع باش بپای که آفتاب سعادت بر آن کسی تابد خدا یگان گوید زمانه نصیب قیامت	نویدا عافیت آورد ز استقامت شاه نیاز عرض کن حاجتی که هست بخواه که کیلای حیات خاک آن در گاه زبان عذر بیکارگی نشد کوتاه که منعم شود از چنین هزار گناه که نیست دوست و دین را جزین بنگاه جواب او را از عادات ساز پیام بروز بر در او بچو شمع خیر بگاه که بچو سایه دود در رکاب ظل اش که اگر دو کوب او کرد و کفر سیاه

جهان گشای ابو بکر بن محمد کوست
 خدایگانی اندر نضای بارگش
 به پیش خنجر بجاده رنگ او در رزم
 همان زمان که سر از جیب خسروی برزد
 ز بسکه بر در او سجده می برند ملوک
 ز کاسگاری قدرش هراچہ دعوی کرد
 شمع دولت او هست در ضیق سپهر
 ایاشی که ز امداد حشمت هرگز
 جو بگرے بحقیقت تفادے نکند
 بمن ز خدمت اگر دور می شوم حالی
 باند آئینه دولت تو روشن ازانکه
 توئی که سر بر آفتاب جدار می دید
 رسید خاک جنابت بقدر افلاک
 هر آن زمین که بروابر رحمت بارید
 برفق و علم جهان را بطاعت آوردی
 به پیش موکت از فتح و نصرت و شرم
 مثال متبر تو با مکر و بدگالی خصم
 همیشه تا روش سال و ماه محفوظ است
 حساب عمر تو در ملک باد چندانی

ز فرق تا قدم که انش سر پر دکلاه
 عدیل قبه چو خست قبه خروگاه
 بود ز بخطر کوه را مشابت کلاه
 نشان بر رخ مهر و سپهر و امن چاه
 بحال نیست قدم را ز ازدحام جباه
 فلک مقرر شد و حاجت نیامدش بگواه
 چو نور طلعت یوسف میان ظلمت چاه
 نیافت حادثه در ساحت مالک راه
 حضور و غیبت من در شنا و مدحت شاه
 نشانه امل و جان مختلف بدین درگاه
 ز هیچ سینه بعد تو بر نیاید آه
 هر آن زمان که خرد و رجیبت کرد نگاه
 خاده نام بزرگت بدل در افواه
 دمیذاب و گلش کیما بجای گیاه
 اگر چه حکم تو عاجز نبود از اکراه
 بگردایت از زمین و لست سیاه
 حدیث مسلم شریعت و حیل و رواه
 بی به جنبش مهر و دگر بر فتن ماه
 که حصر آن نکند دو سال و گردش ماه

در مدح شاهزاده ابوبکر بن محمد

زان زلف عنبرین که بگل برهناده
مخمر عشق را بنود چاره چو تو
از اشک لعل ساعز چشم لب لب است
خود از برای سر زده از بهر تن بود
در برگرفته دل چون خود آهین
سر بر نیکنی ز تکبر مگر که پائے
آن شاه شاهزاده که اقبال گویشش
بو بکر بن محمد کا ندر و یار کفر
دولت بهت زنده و ملت بهت شاد
با آنکه در بدایت عمر هزار بار
کس را فراز خویش نه بینی چو از علو
زان دم که دایه باز گرفت از لب تو شیر
هر کس که با مناقب حیدر به بیند
تا کرده زبانه سخن سوسمی هوا
دیرست تا هم از تگ سپ و زر در راه
ز نار بست خصم تو چون دید که ز ظفر
دیر است تا بجای صلیب و کلیسا
اقبال با تو زاد برابر یک شکم

صد گونه داغ بر دل عنبر نهاده
هر عقیق بر گل شکر نهاده
دلب چسرا بران لب ساغر نهاده
تو جنگجوی عادت دیگر نهاده
وان زلف چون زره را بر سر نهاده
بر آستان شاه مظفر نهاده
از خسر پائے بر سر اختر نهاده
آتش هزار بار چو صید نهاده
کین هر دو نیک لائق و درخور نهاده
با بر سر سپهر نهاده
مسند از قبه اخضر نهاده
لب را ز مهر بر لب خضر نهاده
داند که چشم بر در خیبر نهاده
بگیر در زبان دو پیکر نهاده
رخت سیحان همه بر خر نهاده
تو داغ بر چین مه و خور نهاده
محراب راست کردی منبر نهاده
خود را بدیگران چه برابر نهاده

چو منجبت
در پی منجبت
در نشان نوح
نکه

دانشمندان که تو تنها بذات خویش	صد شکاری که دوسے کا فرہنگ
قرضے با تو و اعجاز مصطفیٰ	بر خود چہ اسونیت لشکر ہنگام
پشت و دلت ہمیشہ قوی یاد بہر آنکہ	بنیاد ملک ہر چہ قوی تر ہنگام

در مرع ابو بکر بن محمد

درین ہوس کہ من افتادہ ام بنادانی	مرا بجان خطرت از غم تو نادانی
مراج دل بتامل نگاہ کردم زود	تہمت جوزف تو سر در سر پریشانی
قیاس دیدہ گرفتم ز دور و نزدیک ست	کہ بر سر آوردش مو جہلے طوفانی
تو مرد آن نہ کہ دورے نو ذبا اللہ اگر	کسے ز پسے در آید سرے بختیانی
جنین کہ اسپ جبار تو بر کشیدی تک	بوقت تلخ ز گردون عثمان نگرانی
گم افتد چو تو چابک سوار در عاشق	کہ ہر چہ میرودت چون زمانہ میرانی
چو ببلان نصیرم نواسے عشق زلزلہ	ز لوح جبرہ من حرف حرف بخوانی
بین صفت کہ تو دانی زبان مرغان را	عجب کہ می نمئی دعوی سلطانی
بخشم گفتم ز دوست ز دشمن بر گیرم	چہ گویم اینکہ بدست درست نتوانی
کینہ دست نشان تو در جهان غنہ است	بماندہ بر سر پا تا کجاش نشانی
کمن در گردن زلف کافرت کہ قویست	بعد شاہ جهان بلوی سلمانی
سر ملوک جهان تاج بخش نصر دہلین	کہ ختم گشت برو تا ابد ہمایانی
شمشہ شہی کہ بہ بند درون پردہ غیب	ضمیر روشن اور از ہاسے ہمنانی
گذشت گوشہ قہر جلالش از کیوان	فرو نیامدہ ہرگز سرش سلطانی
ایاشہی کہ بہر لحظہ رویشان ملک	نہند پیش تو بر خاک بترہ پیشانی

عبدالمجید

نور الدین
زکریا
کون و نون
۱۲

توئی کہ دامن ہمت بغرض گاہ سخن
ترا بخت دیگر چه حاجت اندر ملک
بقدر عمدہ ترتیب ہفت افلاکی
دران مقام کہ آیند خسروان و عزم
اگر بگل ملک جهان در آری سر
اشارتے بسر تازیانه بس باشد
ز کیمیا بقا آن سریدہ اند تر
جهان و ہر چه دران هست آن محل داد
مخال ذات تو اندر جهان کون و فساد
ہر آن صفت کہ فلک را بدان نظر نرسد
بہ تنہی کہ کشت خشم تو چه پندارد
درخت اگر چه ترش بر بود بدان نرسد
ترا بر غشم عدد باد عمر چہ نرسد
کشاد و دست مراد تو بر جهان ناگاہ

بزمے جلہ ملک جهان برا فغانی
کہ در جہین تو پیدا است فستریزدانی
بعدل زبہ ترکیب چہار ارکانی
تو بانی اول اگر چه نباشد ثانی
نباید مدد از پنج اسے و جانی
نگویت کہ بوسے عثمان پر چانی
بالغات تو آمد زمانہ نسانی
کہ تو منسوب مبارک بران ترنجانی
جهان خلعت گنجست و کنج ویرانی
چو بنگیست بحقیقت ہزار جہنمانی
کہ باز گر دراز و پاسر حق باسانی
کہ ازہ دست براد و ز تیز دندان
کہ روزگار نمازد تو بچستان مانی
بلطف بدی و گماہی بنیپ بستانی

در مہج ملک نظمیر الدین

دوش آوازہ در افکند نسیم سحری
عقل خوش خوش سحری یافت از نفسی گفت
گر چنین ست یقین دان کہ جان بار
گل اندیشہ چاند وصف با جہین شکفت

کہ در دامن جن راست کہ جودہ گری
راستی تو سحری واد نسیم سحری
چون بہشتی شود اگر اسے عبادت گری
خوش کن باوہ گلگون چہ اندیشہ دسی

در جہان

در جہان تو سحری یافت از نفسی گفت

خاتم ملک در انگشت تو کرد دست خدا
تا جهان سرزگریان نباشد بر نادر
در جهان داری چذانت بقا باد ایشاه
تو ازین دولت و اقبال بدان پائیزی

چه زیان دارد اگر خصم شود دیو پری
و ز حوادث نشود دامن آفاق بری
که مهندس نکند عقدش اگر بر شمری
که بیای عظمت تارک کیوان سپری

در مخرج ملک نصره الدین

نماز خفتن بیکارست و لایستل
همه شمائل دیوانگان گرفته و لیک
ز بهر غریبه خود را خراب کرده و من
دور او فدا ده زانندیشه لابد بر پاس
چو دید واقعه که دست خویشتن شده ام
ز راه جد و یقینش درست شد که شدت
ز گرد راه فرور بخت قصه های دران
گهی زبان دلاست کشاد که تو سر زد
گهی ز راه نصیحت در آمده که مباش
بصبر کوش یقین دان که عاقبت ز بهال
جواب دادم و گفتم چشمیده ام یکچند
کنون که وقت غارت می باید خورد
مرا بجل کن و بگزار ازین حدیث که هست
بجست پیخ از جانم خورش و گفت بباد

در آمد از درم آن ماه روی مهر گل
بزیر هر خم ز نقش روان صد عاقل
گرفته ماتم عمر خراب بے حاصل
که روزگار نه غورش بدیدنی حاصل
در سر گذشت مرا آب و پای ماند بگل
دل شکسته من در فراق او و اصل
چو زلف خویش پریشان چو کارین مشکل
که حق صحبت دیرینه را کنی باطل
ز خط جانب باران و دوستان غافل
بکام دل برسی خود کدام صبر و چه دل
شراب خوشدلی از دست لبان چگل
ز دست بجز تو تا کام شربت قاتل
بخای اهل خراسان میان ما حائل
که هیچ دل بهوای نخوا شود مائل

و لم یبردی و ده بجز نیز می کشی
 و داغ کردش القصه و گرفت پیش
 ز بند عشق کشاده دل و کمر بسته
 سپهر جا به و جلالت ستوده نصرت دین
 قضا سکاری و تقدیر مسلم که کند
 میان خجف و رجا عدل او بود حاکم
 بکار مکاری او میکند فلک اوار
 بجستم کباب ز انصاف او شد دست حقیر
 ایاشی که سر پرده معانی تو
 جهان ز نام تصرف بدست حکم تو داد
 دل خفیض تو دیوان غیب است شرف
 محاسن سخامی ترا ز دخل جهان
 اساس ملک تو چون مرکز زمین ثابت
 اگر فلک بدر و روز نامت آمال
 اگر زمانه بسوزد بریده اطلال
 عنایت و جهان را انصاف امکان داد
 خدا یگانا شعر مرا چه وزن بود
 نه مجلسی فلکی کا ندر و ز بس داشت
 و لیک چون بتواقبال ره نمود مرا

اگر بدل بجای نیستی به جسر بجل
 ره می چو روز قیامت کشیده عامل
 بسزوم بندگی شاه عالم و عادل
 که پیش دست و دلش هست بحر و کان و خل
 خیال خیر او مرغ فتنه را بسمل
 میان باطل و حق راه او بود فاصل
 بشهر یاری او رسید هر زمانه سبیل
 شکوه خلوت شاهین و جمله طعزل
 درای نزل اعلا سز و بسند نزل
 هنوز گردون از روی هست تو خجل
 کف کیم تو اموال رزق را عامل
 هزار ساله عطا بر بهایان فاضل
 و لیک حکم تو چون روزگار مستجیل
 بود و طیفه جود تو نه شال
 بود عین سر راه تو نسخه کامل
 و گرنه از چه تبیل شد وجود را قابل
 مجلس تو که سبحان بود در و نامت
 بود عطار دایمی و شتری جابل
 اگر عزیز و ذلیل توئی معز و مذل

بچه
بچه

ر ب و ص ص ر ق س ر تو نعمت فغفور	فگند و صولت تیغ تو افسر هر تکل
قضا میان تو اضع به بست چون چال	قدر ز بان تضرع کشاد چون سائل
همیشه تانده بر مسیح ستم بر باد	بلای نعمت عاجل سعادت آجل
تو در سعادت و نعمت جان که مقرون شد	غلب آجل خصمت بخت عاجل

در مدح مظفر الدین خسرو عجم

داویم دل بدست تو در پست افکنش	فایغ مشو ز ناله وزاری و شیونش
چون دست در غمت زد و پا استوار کرد	گردست می نگیری از پست مغنش
وز عهد چون که با سر زلف تو بستیم	بنی هیچ موجب چه و سر زلف مغنش
این دل که نیست بسته زنجیر زلف تو	نتوان نگاه داشت بزنجیر درتش
شد بیگانه چشم تو در خون جان من	تا چند ازین سقیزه چه کین ست بهنش
نگرفت دست نشسته گریبان به چاکش	تا در نه بست عشق تو دامن بدانش
تنگ آمد از فراق تو بر من همه جهان	مسکین کسیکه جز در تو نیست سکنش
تا کی شکار عشق تو باشد دلی که هست	درگاه شاه عالم و عادل شیمنش
صاحبقران مظفر دین خسرو عجم	گر چه رخ کمرشید فرو کوفت گردنش
شاهی که اندر برای گلستان بزم او مست	هر گل که مر غزار بهرست گلشنش
بهر میبازد که نه از نام او ست حرد	در شمع آب کم بود اطرافش بو شمشش
هر غم که از شش بانه اقبال او پیرد	از اختران ثابت سازند ارزنش
اے بهمت تو ساکن آن بقعه که علو	بالای هفت خنجر چرخست بر زانش
در آنی و انیست که در زیر ران حاکم	هر روز رام تر شود ایام تو بنش

بر هر که یافت بر تو خورشید لطف تو آزاده ایست لطف کوشایا که هر زمان آتش فروغ لطف تو دارد ازین قبل اگر چه مدام با تو بیک جو کند خلاف تا شب ز اختران بکشايد کین کین بود از مصاد مات حوادث ترا امان بر دشمنست کشاده کین اختران نخس	خورشید محمود زه در آید ز روزنش خطی به بندگی رسد از سر و سوسنش در بر گرفته اند چو جان سنگ و آهنش در هم زند شکوه تو آتش بحرنش بر هم زند مصادست روز کمکش کار روز هر که هست در تست مانش در بهیبت تو تیره شده روز و شنش

در مدح ملک صدر الدین

شب بخیمه ابد عیان کن فیکون نشان زلف و رخسار یک یک نمیداند چنان نمود که گوئی بکس می بیند از آن دو عارض لجوی تو دو صد بیل خرد چو رونق دیوانگان عشق تو دید دلم حکایت ز بنجر زلف تو به شنید مرا ز ضعف تن و سوز دل از آن شب بار ز عشق چشمه نوش تو اندرین مدت هنوز آتش سودا هست زخم در دل ز سوز سینه من شعله دو صد وقت اکنون زبانی من پیش ازین دو حرف نماند ترخ تو می نهد این نوع زخم را مرا هم	حدیث حسن تو میرفت و الحدیث بخون که هیچ حلقه این چند میله آن چون مثال طلعت تو در سپهر آینه گون بران دو کیسوی مشکین تو دو صد مفتون بصد بهانه بر آوردن خویشتن بخون عقل عقل بیفکند الجنون فنون نه طاقت حرکت ماندونی مجال سکون برنت بر رخ از آب دیدگان جیون هنوز دامن مرغان می کشم در خون ز جام محنت من جرعه دو صد مجنون ولی چو چشمه سیم و قد می چو حلقه نون لب تو میدهد این چنین در اسجون

و گر برهم و همچون علاج نه پذیرد
 خدا بجان صدور زمانه صدر الدین
 بے غماز که گردد ز بس عمارت عدل
 ز حفظ اوست که اجرام عالم حلومی
 ز شوق اوست که دو نیزگان قصر عدم
 ز بهی ضمیر تو هر شب بیک اشارت راس
 برسم خدسته اندیشه بخت و جیبست تو
 تراست معجزه سروری با استقلال
 زمین بغض تو دارد و هوا ز بس عفت
 بدست حکم تو اجرام آسمان عاجز
 هوا طاعت تو آن نسیم جان پرور
 بجنب گوشه دستار در کن مسند تو
 بس اگر چه قیامت ز غیب گیرند
 در آن سخن که تو گوئی بلس غبط جان
 اگر چه حادثه کیش شب بخواب امن و قرار
 زمان زمان قلت شرقتش بیا میزد
 فلک ز عقد عمامت حسابا برداشت
 بمر تست اگر قطره ایست در دریا
 بزرگوار بعد از هزار قسره و فخل

من و ملک صاحبقران ز شرع کنون
 که قاست فلک از بارشکراوست نگون
 چهار رکن زمین در پناه او مسکون
 از استیالت جوهر مسکن و معسکون
 سر از دریچه امکان همیکنند بدون
 کشاده در تنق غیب روی صد خاتون
 فکند دهر ز روز طلسم ز شب اکسوم
 نه چون نبوت موسی بشرکت مارون
 که آور دطم اندر هوا و طاعون
 بچنگ قهر تو احداث روزگار زبون
 که از سیانه آذر برید آذرگون
 چه جلد افسر دارا و تخت افریدون
 تو می بقتل قرقن از هزار افلاطون
 هزار شکر خرا به باشدش مضمون
 نمی نهد مره بر هم ز بس فتور و فنون
 که در مجاری مغزش پراگند افیون
 که بشو و باز آفاق را توئی قانون
 بداغ تست اگر ذره ایست در نامون
 مرا زمانه بصدر تو کرده راه نمون

نیکو

زینبیل نیکو

زینبیل

زینبیل

دو سال شد که برین فرسخ آستانه مرا چنان کن که مرا با هزار گنج همنه همه بدعوی عصمت برآمده چون فلک بفضل چون حشرات زمانه نامضبوط کشیده سرسوس گردون ز کبر چون نمرود اگر متلبع ایشان بود فلک چه عجب منم که بارهین روز همدین مجلس ولیک ازین همه فریاد هیچ فائده نیست جهان بجام تو باد که جز درین معنی طلوع کو کینه بر تو پیشون باد مخالف تو چه بدر از کسوف که در کجاست	شدست دست تفکر زیر پای ستون بروزگار تو حاجت بود میشتی دون ولیک بوده چو ابلیس در ازل ملعون بطبع چون حرکات سپهر ناموزون گران شده برین سر ز بخل چون قارون که جز متابعت گاوکی کند گردون همین نظم و فریاد کرده ام که کنون چو پیش من نهنگ گام روزگار حزون دعای من با جابت نمیشود مقرون که هست طلعت تو بر جهانیان میمون ولی موافق تو چون هلال روز افزون

نفرم

در معنی قول ارسلان

هئیت من فاق کل الا نام	هئو العیش یقی بکس المدام

که از عدل او یافت کیتی نظام بنوید رخ شب ز گرد ظلام بجای عرق خون چکد از سام میان کف او و فیض غمام که قدش کلام است گردون کلام کبر دست ز کس ملام است جام	ست شاه عظم قزل ارسلان جهان داور می کاب شمشیر او بر اندیش از تف تسمیر او بخشش ہی فرق نتوان نهاد ز رفعت ہی باز نتوان شناخت شمار و می از رونق ندم او ست

سبب حمله قدرت اندر نبرد
 ز چنگال شیران برون کرده ملک
 توان کامکاری که در صلح عقد
 جاب ترا آسمان در پستاه
 توان شسواری که گردون تند
 دل نصبت آمد بچویش ای عجب
 تو سئو آنکه در خاتم تدر تو
 چو ناهید در مجلس صد ندیم
 ز شادی دست چومی در قح
 چو باد شمت راز گوید اجل
 بتو پادشاهت گیتی از آنکه
 وجود تو تادست در هم نداد
 کف حاصل و دخل دریا و کان
 ستم بر کف سالان میکنند
 درین مدت از غیبت رایت
 چه دانی که چون راست پیوسته بود
 ندانست کافاس عدل تو زود
 مراکز فلک سر کشم در هنر
 جهان بر دلم آن جراحت نهاد

شکسته دم صبح در کام شام
 ز کام ننگان بر آورده کام
 بدست تو دادست گیتی ز کام
 ز کام ترا سدره در بهشت تمام
 گیت مراد ترا گشت رام
 هنوز اندر و این طمهل خام
 گین ست گردون فیروزه قام
 چو غورشید در موکبت صد علام
 بخند و همین خجبر اندر نیام
 دم بر زبان سنانت پیام
 عرض را بچوهر برساند قیام
 نشد صنعت آفرینش تمام
 پیردخت در حاجت خاص و عام
 ز دریا و کان میکشی انتقام
 که در ظل او چرخ دارد مقام
 فراخ جهان بر خفا کرام
 معطر کند ملکوت را مشام
 با فید در زیر پله کام
 که نتواند شش داد باز التیام

مراد آتش طمع در مدح تو نفسهای افلاک را تاابد منم که زمین بوس آن درگفت اگر خدمت تلخ بقیس کرد ندانم سلیمان ثانی چرا تو جادید بادے که هرگز نکرد چه میگویم این لفظ از من خطاست	زبانی ست چون آتشاده حسام نیفتد چو من مرغ زیرک بدام چو پند مرا تلج بر سر مداح سعادت آن سده بر من حرام درین چند گام نبردست نام چو تو شاه بر کار عالم قیام که خود کل عالم توئی والسلام

در مدح ایضا

سپهر و مهر و حجاب کعبه اسلام یک آستانه همی بوسدش بر سم حجر ز یک طرف گلوگاه دے بردنا امید با من و عافیت آراسته چو محفل شب خدا یگان ملک جهان مظفر دین جهان کنشای قزل ارسلان که برین خیم ضمیر او که نمودار لوح محفوظ است نخست خلعت نورا ز خیال رایت او شهاب جواهر اکلیل و عقد پروین را هنوز تا سرزانو ست کبریا که ترا بحق رسیده ترا تربیت جهان داری	بغزم کعبه اسلام بستاند احرام یکه بچهره همی سایدش بشرط مقام ز یک جهت بره قربان همی کند بهرام حریم حضرت اعلاے شهریارانام که نصرت و ظفر اورا ملازم اندام برخم تیر و زوبست شاهراه مسام بدور عجز به بیند دو چهره اقسام رسد بچشم چین در مشیمه ارعام برای زیور ملک تو داده اند نظام لمسی که فلک دوخت از ضیاء غلام از ان شد دست طبیعت تلخ خاص و عوام

زمانه ناته صلاح نمکشته بود که چرخ
منزه است مقال تو در صلاح جهان
نگاشت عزم تو بر صورت فلک جنبش
نفیر کوس تو بدخواه ملک راز سماع
دران هوس که شود رازدار خاتم تو
ال بقیه خند و چو شیشه از شادی
توئی که تاکف پای تو بوسه داد رکاب
پیخت دشمن تر دانت بے سودا
مور سنج بکه کله پیر زال جهان
دران دیار که غنی تو آتشی افروخت
دران مقام که لطف تو باز دانه فلند
دبان فتنه از ان تلخ شد که رخ ترا
میان مرکز عالم سلم بزن تا ظلم
بوضعی که تویر تخت ملک بنشین
جهان ز عدل تو گردید راست شد بچشت
فرج شریعت عزم و ثبات مسلم تو بود
بدست تو چو شفق تیغ شریخ روی هنوز
سپیده دم چو جهان را نوید عید بباد
بگوشن نامیه دم در دمید بباد صبا

بدست چو نوسه خواستی سپرد ز نام
ز اعراض عقول و تصرف او نام
سرشت حلم تو در طینت زمین آرام
چنان بود که جمل انسیم گل بمشام
بدست علم تو چون موم گشت سنگ خام
چو تو بچسبش عشرت بدست گیری جام
و گر سپهر بدون مهر نمی کشد زنگام
و یک عاقبتش خشک شد بتن تمام
چگونه پیش تو دستان زنده مدی سام
لطیف تر ز هوا بصیرت کارش بقوام
مسلم است که سیرغ را کشد در دام
چو نیشکر شده شیرینی طفر در کام
درون دایره کائنات نهد گام
ستاره آنجا معزول گردد از احکام
نهد اساس دورویی سپهر نا فرجام
که با در حرکت داد خاک را آرام
سپید گاهی صبح دسیه سیاه شام
طلای سحر از بام چرخ آفتاب و انام
آنان بودم که ز حال تو میگزار و پیام

که تر و خشک جهان در ضمان رایت اوست همیشه تاز پرآگندگی نبات انعش جانان را روزی مباد آن روزی گه به تخت ظفر بفرشته به نشین	بحق هر یک ازین پس گونای قیام بود چو روزی اهل هنر درین ایام که چرخ جز تو کس را برد بشادی نام گه بباغ طرب در بخت بخرام

در مدح ملک طغانشاه

روز جشن عری و وقت نشاط غم است خویش بن رنج مدار از قتل نقد مراد شاه اینچو ز کین گاه افق بیرون تاخت قصه ملک جم و جام مرصع شنو تو کار باغ ارم و آتش کمرو و دکن رو می روشن اگر تیره شد آئینه عیش دولت شاه جهان است که مانده جاوید ملک الشرق عفا شاه نوید که بطسج آنکه در نوبت او مطلع نورش پید فلک و آنکه در موبک سیوش با غلغل کوس در نگار سخن او ز لطافت بحساب شهر و آب حسام تو فرو شوید پاک باز بی واسطه دست غضب نمکند دولت از بهر طواف در تو بست اهرام	شاد زی گر چه فلک باعث اندوه و غم است می خور انکار که این نیز و فاد گرم است وقت پرداختن مدحت شاه عجم است جام بر کف نه و انکار که این ملک جم است آتش بر کن و انکار که باغ ارم است بس عجب نیست که گیتی همه افسون و دم است بر جهان تکیه کن کویشنا مستم است آسمان پرورش از جنس عبید خدمت ذیر حقوق سر پرده و ماه علم است خرع صوریه نسبت چو صریق قلم است زمین سبب علم گری لازم حیدر اصم است هر چه بر چهره آفاق غبار ستم است هر چه بر تخت گردون تفاوت رقم است که جناب تو ز حرمت چو حریم حرم است

مستم شد تو احوال جهان جمله خاتم زلف چنگ است که در بزم تو با تشویش از پی چشم بدست اینکه در ایام بهار ملک از رایت انعام تو بر کرد شکم و هم از دست بقراب جلالت نرسد نام و القاب تو که روح زمین شود تا بخواصیت احکام فلک طبع جهان دست حکم فلک از ملک جهان کوه باد	مرغ آهو بین بیشه شیر همیست چشم ساقیست که بارونق جا بهت در دست خار با خاصیت عدل تو با گل بهمست گرچه بر تارش از روی حقیقت شکمست گرچه نه کرسی گردنش بریر قدمست نیزت چهره دینار و جمال در دست قابل نیک و بد و عامل نفع و ادمست دوستت راجه ریدست و ز خود چه کمست

در مدح بهاء الدین عمر گوید

یک هشتم که خم ابرو تو محراب است مرا چو با تو نشستم که بستم در چیت بر احوال لب خون من بچوش آورد شراب در تو اثر کرد و شمع جمله بسوخت بیاله غمزه جادو بیار مید از چشم خطا را بگرد عذار قفس نیارد گشت ستاب سر ز وفا گر چه در زمانه تو قوام ملک نظام بهسان بهاء الدین عمر بدلی درستی که ملک و دستار یکجانه که فلک آفتاب قدرش را	جرا بگردن از خون دیده گرداب است اگر نه بخت بد و عاشقی زیک باب است اگر نشاندن خون از خواص عناب است تو آن هستی که مرا از رخ تو متاب است اگر چه طره فغان هنوز در تاب است عجب مدار که مژگان تیر بر تاب است و فایافته بعد امیر نایاب است که بر سر آمد اسلاف فخر انقاب است تفاخر است بنامش چه بای القاب است در ارتفاع عالی کمین سطرلاب است

در مدح بهاء الدین عمر گوید

ز بس زخمش آید بکارگاهِ هم
ز جامِ همت او از راسد هر دم
ایار سیده بدان منزلت که هر ساعت
فلک بنجاک خباب تو انتاب کند
عقاب چرخ که گیتی شکار مقلب است
ز تن تو شود خشک باغِ عمر عدوت
از باد سرد بر اندیش تست پنداری
اگر ز فضل و هنر ماند در جهان مست
همیشه تاز شفق دوس چرخ سیاهی
ز خون دل چو شفق باد روی دشمن تو

هر آن لطیفه که در مستقر اصلا ب است
همان غلغل که خرد را ز باد و تاب است
بدولت تو جهان را بنزد اعجاب است
که این نسب بحقیقت بهین انساب است
بذور تو چو کبوتر اسیر مضارب است
الرحبه لافش ازین بر کشیده دولا ب است
که سال و ماه فلک در لباس خجالب است
سبب تویی که در تو منزلت اسباب است
بسان خنجر ستم ز خون سهراب است
که اشکش از فرغ خنجرت چو سیاب است

در مدح ملک نور الدین

هر کجا تازد بخند لب گل خلسه
عشق بازی بجهان کا چون بیکار است
پر دل از عشق جرح نیست که تا در بانی
گر تنه داری جانیت باید ناچار
اندرین واقعه تنهانه ستم در عالم
همه آفاق درین حادثه یارند مرا
چشم من چون گلو گشته شد از خونین اشک
شهر بر هم زد و از شعله والی امروز

بر رخم بشکند از خون جگر گلزاره
که جزین کار ندارم من و شکل کایه
آب بی تیرگی و آئینه زنگار
در دایه داری نگزیرد از دلدار
هر کسی را بحد خویش بود تیمار
وین عجب تر که در آفاق ندانم بار
تا نادام کف خیره کشی خو نخواه
بچکس نی که کند دفع چنین غیله

آب بار غمش دست بسودا بر دم
 طره اوزد و چشم بحیل خواب برد
 بار بار دلم آید که من این مظلّم را
 قبله و قدوه شاہان جهان نور الدین
 آنکه حفظش بر دفع حوادث هر در
 و آنکه در کشف حقائق چو زبان بکشاید
 اسی ز جود تو توانگر شده هر درویش
 بسته چون طوق کبوتر بمباد وجود
 عاشق ذکر حیلے تر و شاہان جهان
 چرخ با آن عظمت گشت بجاہ تو مقرر
 فی غلط سیکڑ او کیست کہ خصم تو بود
 حال بد خواہ تو گر چون گل تازہ است روا
 آسمان تازہ نہالی بدماند ز زمین
 سالما حاصل کان گر کیف آرد خورشید
 علاف در باز غم و قاعدہ کان چہ نہم
 جاودان فتنہ سر از خواب فنا بر نارد
 پیش راے تو خود با ہمہ ہشیاری پیش
 صفت گلشن جاہ تو در نیست دروغ
 شعر نپزار کہ گفتی بحقیقت ذمی ست

داستان نیست ز من بر سر ہر بانے
 دل نو مید چہ دارم بچنین طرارے
 بدر صفدر آفاق برم یکبارے
 کہ ندارد دو جهان پیش نقش مقدارے
 اگر دہمورہ اسلام کشد دیوارے
 آسمان بر در تاویل زند مسمارے
 وی ز توفیق تو آسان شدہ ہر شمارے
 طوق فرمان تو در گردن ہر جبارے
 در حدیث درے یا سخن دینارے
 بس بود خاصہ رضمان قوی اقرارے
 کوز پشتی خرفے پردہ درسی بیکارے
 زود باشد کہ شود در دلش آن گل غارے
 آن چہ دانی کہ تنجی کندش بادلے
 کم ز یک روزہ عطای تو بود بیارے
 از حدیث کرم وجود تو گویم بارے
 تا در آفاق چو خرم تو بود بیدارے
 ہچنان ست کہ مستی بدر ہشیارے
 جز بالخان چو سن بلبل خوش گفتارے
 آن حقیقت چو نہ بینی بود آن پندارے

این سخن که چه همه صورت غایبست یک یار باین کفر به بین بار که گوئی افلاک من که بر خلق بصد گونه نهر دارم و فخر آبر و از پی نان بیده دارم بر یاد بعد ازین چون بجناب تو تو لا کردم بخت هر حادثه را نهد اکنون عذری تا چنان پست نگردد در دیوار وجود خانه عمر تو مهور بماند که نیز	عقل داند که بر نیش نبود انکار بسته انداز بر هر منطقه زنای سخره بی خردان گشته نباشد غار تا بشم باد چرا خاک نخوردم بار چشم دارم که ز خلقم نرسد آزار آسمان هر گنهی را کند استغفار که نامد ز رسوم و ظالش آثار به ز عدل تو جهان را بنود حاکم

در مدح تاج الدین ابراهیم

منم مرد زودی را ندیده گیتی بدو نیم نه مرا مسکن و ماوانه مرا ما من و جاس بر دم حسرت اصحاب بلا نیست بزرگ که گمان برد که انتم من مسکین هرگز چون ز زریاد کنم چهره بر افشاند ز ر شب ساره شمرم هر دو زخم زان باشد حال خود پیش که گویم من مسکین و غریب گرد من شکر اندوه چنان جمع شدست از چنین محنت و غم جان توان بردگر ز آتش محنت من گل بدهد گر خواهد	بیم آنست هنوزم که بجان با شدیم نه مرا یونس و غمخور نه مرا یار و ندیم بر تنم فرقت اجاب غدا نیست الیم در چنین رنج و مشقت ز چنان ناز و نعیم در غم سیم خورم دیده فرو دیزد سیم زخم ناخن چو حرونی که بود در تقویم چاره این ز که جویم من مجبور و سقیم که همه راه نیاید سو من با در نسیم که فلک بار شود مشفق و ایام رحیم تاج دین منخر احرار جهان ابراهیم

آنکه با سرعت غریش نبود باد عجل
 و آنکه او بر فلک جاہ چو باد رست خیر
 طبع او را ز لطافت صفت باد مسج
 اگر نه فیض کرم و عاطفت او بودی
 گرچه در نوبت او بود جهان را تاخیر
 اسی از ان مرتبه نگذشته که از گستاخی
 دهر با جود تو مسکت بود چرخ دنی
 منتظم با کف در پاش تو اسباب مشت
 خصم تو گرچه مسلم بودش ملک جهان
 بود در بند جود تو فلک عمر دراز
 سطح اعلا سے فلک گرچه خطیت دیک
 گل صد برگ چگونہ زمر از خاک سیا
 تا جهان گاہ راست گذرد گاہ برنج
 تا بدیش تو اقبال رہی باد درین
 عرصہ ملک تو از امن چو اطراف حرم

و آنکه با سایہ حلش نبود کوه سلیم
 و آنکه او در صدق ملک چو در بست یتیم
 الکف او را ز کفایت اثر دست کلیم
 گفتی در همه آفاق نماز دست کریم
 هست بر ذات فلک همت او را تقدیم
 آسمان باد جلال تو کند بے تعظیم
 ابر با بذل تو بختل بود و بحر لیم
 منتشر در شمشیر تو آثار حمیم
 سلامت نہ جہد تانہ کند جان تسلیم
 بود موقوف جنور تو جهان عند قدیم
 مست در دائرہ قدر تو چون نقطہ جمیم
 گر نہ خلق تو کند باد صبا را تسلیم
 و آدمی گاہ مسافر بود و گاہ مقیم
 قامت جاہ تو تا حشر قوی باد و قویم
 خاک در گاہ تو از فخر حواری کان حطیم

در مع ملک محمد الدین بن محمد علی اشعبا

اے ظفر مرکب ترا بر پے
 در صف بندگان تو مرج
 بر تن خصم بسته را و مسام

دو جهان پیش هست لائت
 روز رزم از شمار سپہ
 نوک پیکانت از ترشح خوب

نہ دیکر با این طبعش نشود دگر حس

بہار

بہار
 در مع ملک محمد الدین بن محمد علی اشعبا

نه نور عین اظلام ظلمت غم

سالمی بگذرد که حادثه را
در پی از دماغ رایت تو
تا بدیدست ماه چتر ترا
هر شب از استلای غصه کند
بزمیان سنان زنده رخت
دور نه چون کند بجای شکر
عقل در سایه قبول تو دید
نفس کل از برای رتب رزق
چنگ در دامن قضا زده بود
ای خرد را نشاید مجلس تو
آسمانی چنین که حضرت تست
نیست و لگرم مراد زور
چون میسر نیست و چه مراد
داغ حسرت نهاده ام بر دل
تا بکلی زمانه طے نه کند
دام از کرمات ذات تو باد
تا ابد زیر سایه علمت

نرسد در حریم ملک تو پی
بار افی شود عد و راستی
چشم خورشید همخان جبه
خون در دل کنار مغرب قه
هر زمان بانگ بر زمانه که به
زیر آغشته در مفاصل پی
نور شد از و راه ظلمت غم
لباس خلقت بریده
گرمی گفت الضمان علی
آشتی داده با طبیعت
از جلال آسمان تا که
سردی روزگار و موسم
خدمت صدر شاه و قربت
گفته اند آخرالدواء
نسخه کرمات عاقم طے
آسمان را بجلل دعوی طے
از درین پنج تا نوا می رسد

ادرمح ملک حسام الدین

از خواب خوش بوی برانگیزت غم سید
مده و بهفته پدید آمد از کربان

بروی خویش بیاست عیدگاه و مرا
 فراز مرکب تازی سوار گشت چنانکه
 هزار جان شده قربان هزار کیش خراب
 بسا سندر گشته در جهان که نیافت
 برسم عیدی حوران غلدر را رضوان
 مرا بتازه در آتش نهاده گوی نعل
 برآمد از دل من دوزخی و زمان اندوه
 بر دوز عید که زندانیان کسند آزاد
 کنند زلف بیداخت آن هتور بود
 رسیدناله من در فراق چهره او
 اگر بحضرت خسرو غمیر سزا نیست
 حسام دولت و دین شاه اردشیر حسن
 قضا بوسد و گردون بدیده در ماله
 کجاست در همه آفاق سرکشی امروز
 ز ماه رایت او چون خجل شود و خورشید
 ز بهی غمیر تو از لا زمان آن حضرت
 ز بار سد کجمان دعوی جهان داری
 دلی که از لقب کین تو گرم شد و دزدی
 کدام حادثه دندان نمود بانو لهر

نمود هر نفسی ماحمی ز هجرانش
 نظر بد و نرسیدی بگاه جولانش
 ز رشک گوشه کشید و وال قربانش
 نشان چشمه خضر از چه ز نخلانش
 برای غالیه می بود گرد میدانش
 هر آتش که جفا شد ز نعل بکرانش
 که ناگهان بفریبید بخلد رضوانش
 بهر دلی که ظفر یافت گرد ز داندانش
 هزار چاره ز آزار صد مسلمانش
 بر آسمان و شنیدند ماه و کیو انش
 که از پهر برین برترست ایوانش
 که هست رونق عالم ز عدل و احسانش
 هر آن مثال که صادر شود ز دیوانش
 که نیست گردن او ز بطوق فرمانش
 بزیر سایه شب در کنند پنهانش
 که پاسبان نهم طارم است در بانش
 که در شام تلوع طاهرست بر بانش
 بجای مفرح تیغ نبود در مانش
 که صولت تو ز بن بر نکند دندانش

در از خط ملک بر است ایوانش

۹۷
 خانه کتاب از خط ملک
 خانه و زمان نمودن
 خانه و زمان نمودن
 خط ملک

کہ نہ زیر قدم بست گرد خدانش	کہ جست با تو بر وزو غا زبردستی
بیک دو دور نباشد مجال دورانش	اگر ز جام خلاف تو می خورد گردون
زمانہ نام زند گوهر بدخشان	ز بیم تو چو دل سنگ خارہ خون گردد
بصد زبان بستاند ہزار دستانش	نسیم گل جو بخلق توستہ دارد
کہ نیز یاد نمی آید از سلیمان	چنان بجاہ تو مشغول گشت خاتم ملک
کہ جز اجل نبود قطرہ ز بارانش	شعاع تیغ تو بر قیست درد یار عدم
کہ جز با مل تسلیم نیست پایانش	کف کریم تو بحر است در افاضت وجود
فروز یزدانین سبز تر گلستان	ہمیشہ تا گل انجم چنان بود کہ صبا
کہ از شکوفہ پروین بود گل افشان	ز خرمی چین ملک تو چنان بادا

ترجیع بند در مدح قزل ارسلان

رستم کفر بر زمانہ زدند	دوش چون زلف شب بستانہ زدند
نوبت ملک پنجگانہ زدند	ماہ را در چہار بالش چرخ
راست کردند بر نشانہ زدند	ہر خدنگی کہ از مسیر شہاب
پر برین سبز آشیانہ زدند	از پے جدی کرگان فلک
عقلم پر زور دانہ زدند	گوش ناہید را کہ از پروین
تاج عالی خسروانہ زدند	فرق ہم را ہم از کلیل
جملگی سر بر آستانہ زدند	آخر الامر پیش در گامش

چرخ زمان روز باز آکا هست
کہ قزل ارسلان شہنشاہ هست

صبح صادق چو درجہ بان بید زنکی شب بجا دوئی کردن ہر کجا پر توے ازان برسید گفتی اندر مزاج آدم خاک یاسج از طریق معجزہ دم نفس جذب کمر باے سحر روح قدسی وان یکاد بخوان	گل صد بزرگ ز آسمان بدمید شعلہ آتش از دمان بدمید لالہ بشکفت وارغوان بدمید لطف ایزد نسیم جان بدمید بہ سو شخص ناتوان بدمید در زدو ابایے کمکشان بدمید سوی ملک خدایگان بدمید
خسر و محب و مطفہ ردین کہ ظفر بار کاب او ست قرین	
ملک راتازہ روز بازار است پیش قدرش سپہر نہ پوشش در پناہ کلاہ گوشہ اوست باد باعزم او گران جانیت فتنہ را در جهان گلے نشکفت ہر کجا تیر او رود گوئے ہر کجا خشم او رسد گوئی	کہ جان را چو تو جہاندار است ہمچو ویرانہ چار دیوار است ہر سرے کان نثر می شاریت خاک با حلم او سبکساریت کہ نہ از نوک رخ او خاریت صفت جاہل سنگار است اثر نالہ دل انگار است
تغ ہندی چو از نیام کشد بڑہ از گرگ انتقام کشد	
ای ملک پیش تو کمر بستہ	دولت دست پر خربستہ

نخل

گداز موکب سحر بسته سریزه تو در بسته هر زمان رخسار در بسته قبیله ماه بر سپر بسته راه پیکان بد خبر بسته گفت لفظ صریح و سر بسته	گر دشب رنگ مر کبت به بند نوع و سان ملک گیسو با پیش یا جوج فتنه صولت تو چرخ در موکبت پیاده رویت نیکنای عدلت از عالم وقت تسلیم ملک با تو قضا

که مهر زیر دامن تست نام و ننگ جهان بگردن تست	

فک در چشم آفتاب کند روے آفاق را خضاب کند ابر تیغ تو فتح یاب کند یار دیگر ز شرم آب کند روز کین لعنه سراب کند حزم بیدار تو بخواب کند راسه هشیار تو خراب کند	لایت اربا فلک خطاب کند غضبت هر شبی بخون شفق هر کجا خشک سال غایت است لفظ تو دُر مکنون را آتش قهرت آب دریا را پاسیان سپهر هفتسم را چرخ بدست را بجایم غرور

نخست را چون تو به نشینی نیست بر تو دهمیسم را گزینی نیست	

خسروایم و ملکوت افزون باد هر دلی که محبت تو تهی است	چهره دولت تو گلگون باد از جفای زمانه پُر خون باد

نخل

لا مروت
واسون نام
بازشاهان مست

سعی جاسوس خاطر پیوست عهد یارون در گشت دالم ید بیضای موسویت بجو و مرکز آفتاب دولست تو خطبه و سکه ممالک را	رهبر شب روان گردون باد حسد روزگار مامون باد کیسه پرداز کج قارون باد از مدار زوال بیرون باد نام و القاب تو هایلون باد
اگر چه ملک فراخ با وجود است فلک از روی همت خجلست	
در مدح صدر جهان شرف الملک تاج الدین	
شاه ما در تو قبله شاهان عالم است مقصود کفر نیش عالم توئی از آنکه هم چشم نمر و ماه بروی تو روشن است عالم به تست زنده که تو جان عالمی هرگز نرزد اید از تو گرانمایه تر گم چون مولد مسیح قدوست مبارکست هر جا که از حوادث گردون جبر حلتست بنمود خجسته تو در احبای ملک و دین از دین مصطفی رسته مانده بود پس ای خسر و یک قصه یک روزه رزم تو آنجا که نعت صورت خوبان رود ترا	گردون ترا مستخر و گیتی مسلم است ذات مظهرت سبب نظم عالم است هم جان جن انس بیاد تو خرم است زین غصه جان خصم تو مو قوف یکدم است زان آب گل که مایه ترکیب آدم است چون سجده گاه خضر خجابت مکرم است آنرا از فر لطف تو عهد گونه مره است آن خاصیت که در دم عیسی مریم است افروز زنده کرده شاه معظم است صد سال کارنامه کاوش و رستم است دل سوی قد نبره و گیسوی پر خم است

چندان بر سخت خنجر تو خون دشمنان فتح و ظفر بجوهر تیغ تو تمام اند نوک سنان بر ورق نصرت و ظفر گر صد هزار عید و عروسیست خصم را صد کاسه انگبین را یک ذره بس بود از روی قوت ارچه جوانست بخت تو خسرت بلای ملک بسی جلد کرد و لیک پیش درایت تو چو خورشید ظاهر است تا چون شهاب با تو فلک دل ندارد است یکتا شدست رشته شاهای هم بد تو خصم تو گرز ذره فروست در عدد چون تو بجام خویش سیدی ازین پیش بر سخت ملک شست سلیمان کنون چه پاک خرم نشین همیشه و بر خود ز ملکست	کا جزای خال تا بر می جمله در هم است نی نی که تیغ تو همه فتح مجسم است حریفیت کا نذر و همه آفاق مدغم است با یک سیاست تو همه عین باقم است زان تیغ که در بن دندان ارقم است بر چرخ پیر از ره رتبت مقدم است توفیق اصل معتبر وقت معظم ^{تجلی} است گر در ضمیر چرخ یک راز مبهم است بچون بلال قاست عدات پر خم است احمد نثار چه که یکتای محکم است با آفتاب تیغ تو از ذره کم است گر خصم گردوت همه گیتی کراغم است گر صد هزار دیو طلبگار خاتم است کاسباب خرمی همه پیشیت فراهم است

در مدح عضدالدین طغانشاه

شاهی که شیر پیش حاشی چو ربه است ای خسروی که خسرو اجرام آسمان از پیر جذب خنجر سجاده رنگ است شاه با طراز رایت و نقش و نگین تو	فرمانده جهان عضدالدین طغانشاه است در تحت حکم او زمین و آسمان در گه است در آخر محبسه اگر پاره گشت تا روز حشر آیت نعمت من الله است

رای تو بر محیط فلک خیمه زد چنانکه
 در روزگار عدل تو عالم ز خرمن
 دریا بقبضه چون کف گوهر نشان تست
 بحر و کف تو هر دو ز یک جنس آمدند
 پیش سر پرده قدر تو فی المثل
 شد صبح دشمنان تو از خون دل شفق
 روزیکه باز قبر تو پرواز مسکند
 آرزو ده بود طبع جهان از قضای بد
 بردست نیست با تو فلک از برای آنکه
 زان روز باز حادثه را دم فرو شدست
 عمر ز زمانه را سرزدن نشد سپید
 از روز و شب ملته بردوخت روزگار
 هر شه که رخ رسایل نماید بر روز زم
 رای تو نسخه ملکوت است در چه هست
 نور روز و عید هر دو بخت شتافتند
 نور روز بر جلال تو فرخنده باد و عید
 عیدت خجسته باد که آفاق را از تو

گوئی که آفتاب بان آسمان ده است
 دالم چو عیش زیرک و چون طبع ابله است
 آری بلور نیز به گوهر مشبیه است
 زین وجه بحر در کف زاد تو قطره است
 این بر کشیده منظر و گردون چو خرگه است
 در روز دولت تو هنوز این سحرگه است
 در چنگ او عقاب فلک مرغ ابره است
 امروز در حمایت عدلت مرفه است
 خستار بود دالم و امروز مکره است
 کا گاه شد که دیده خرم تو آگه است
 و امروز صوت خنده او جمله قهقهه است
 بر قد کبریا تو آن نیز کوه است
 در پیش حمله تو چو اندر عری شه است
 دانسته مگر که یک لفظ دان نه است
 با آنکه دولت تو هر دو منزه است
 از ظلمت خجسته که آن نیز بهره است
 هر روز عید تازه نه هر سال و هر مه است

در روزگار
 خجسته مگردان
 کتاب از خندیدن
 است از بصلوات

محمود باد عاقبت کار تو چنانکه
 خود کار تو ز عاقبت بد منزه است

در مدح تاج الدین ابراہیم

اسی برزده بہ تفویت ملک ستین شہر پرے تیر تو انداخت روح قدس در دیدہ شہیل سنانست کشید میل کہ در دیار امن و گہ در دیار فاس جز تو کہ ساخت از پی تمکین تاج و تخت در عرصہ دو ملک دو کار چنین شگرف خضم ارچہ نرم گشت گوئی ترک ملک تا سوم را در آتش سوزان سبک با سر نوشت خضم تو یکجہ گرچہ داشت تا عافیت چو با صفت تو آخر اُفتاد بودند قلعہ مات ہمہ پُر زسیم و ز ر	سلطان پُر حقیقتہ و شاہ راستین گیسو خدایے پرچم تو کرد و ورعین برابر و ہلال کمانت فکندہ چین دشمن زد تو ہر یست و ماسد نہ تو حرمین جز تو کہ کرد از پے اصلاح ملک دین در مدت دو ماہ دو فتحی چنین بسین تا بر نیاز آتش تیغست سراز کمین از کام او برون زد و طعم انگبین صد گونہ بغض و مقد و حسد در دلش کمین چون تیز کردہ باس قی دندان برد و چین از جوہ صرف کردی و بخردی آفرین

نہ بار نیازی آتش تاج از فرزند کمین

نہ از زمانہ خضم بخند اگرچہ داشت

در مدح شرف شاہ

آنکہ بر تخت کمر مت شاہ است در گاہ پوسے دولتش جو زرا وز بے اقبال فرہانش لفظ او بر صحیفہ ماتے مراد کوہ در پیشِ علم را سخاو در نفاذ امور نتوان گفت	شرف دین حق شرف شاہ است انکہ بستان در گاہ است دیدہ چرخ بر سر راہ است کاتب نقش صبنۃ اللہ است ہیچو در پیش کمر با گاہ است کہ مراد آنک ز شاہ است

نہ از زمانہ

چین

چین

پیش او حمله های غیر فلک دین ز رفعت بمنزله که درود قصه فاقه های من جبال بر تو پوشیده نیست از پے آنکه یوسف ناز دیده خسروم عمادوم پس از خدای به تست تا بقدر با بقای فلک مدد مت بقای تو باد	دست چون حیل های روباهاست طاق گردون نظیر خرگاه است چون تنای تو اندر افواه است رایت از سر غیب آگاه است از جمل زمانه در چاه است زانکه ایام نیک بدخواه است نسبت ماه و هفته کوتاه است هر چه در دهر هفته و ماه است

در مدح طغانشه گویدا

و بیت از حسن در جهان کمرست زان رخ تازه و لب شیرین تا دلم زان گل و شکر بچشید تنگ وزمی ولی که روزی او عمر در عشق تو بسردم گفتی از دست عشق جان بخرم تن قضا نهاده ام چو کنم مهر فراق تو هر کجا که دلیست نقد ریح برشته غم تو بماشقلان بهینه دست آویز	عقد زلفت نشین قمرست همه آفاق پر گل و شکرست از قضا هر زمان ضعیف ترست بدان دل تو بهجو در دست دل ز حسرت بنور در خطرت الحق این خود بشارت دگرست که نه بیداد تو بهین قدرست تا گردن در آتش جگرست اشک چون سیم و چهره بجز نیست آه شکر و ناله هرست

شهر یار تو سنگر آن کا مروز این نگه کن که نزد دانش من نادر دلک چشم پیکر ماه چون سپر باد پشت جاہت پهن	شعر من در زمانه شترست شعر عیب رست اگر چه آن هنرست نگاه چون نسل گاه چون سپرست که حدود همیشه بے سپرست
در مدح میر مسعود	
وطن بسایه گل ساز در چنین ایام نهاده نرگس بر فرق باو زرین تاج بساط سیم ز صحرای در نوشت فلک وقوع که زهر شاخ خشک صد گل تر تو گوئی که بخطبه زده ره منبر خفایت دولت و بران دین پناه بدین کسیکه سومی در جابوداد با استدعای ندان نگریده خطابت بدان که در بار و و یک تا بخطای بسط عالم را چه دم بر آنکه لباس سیاه پوشیدست چو تیغ با من یعنی هر آنکه گشت در رو چو آفتاب شده تیغ دار از منبر	که گشت طارم و کاشانه نزد عقل حرام گرفت گلبن دست باو بین جام چه بهتر آمده صحرا و یار سیم اندام بسی بالش خورشید و اہتمام غلام شد سق طالع سمیون بقای صدر انام جهان فضل و کرم آفتاب چرخ غلام ہمیفرستد هر لحظه صدر رسول و پیام علوم رتبه و ارتقا ع قد مقام با ستم از خویش کن کند اکرام گرفته در کف و بخش به تیغ جان انجام ہمیکم چو با سس قیاس در ایام ستاره وار روان گشت دلباش غلام
منو د تکیه بران تیغ بر گریخته که گام می ترسم جز با اعتقاد حسام	

مطلع ثانی

چنان رساند از حق بخلق و عطا اندام
 بجای آنکه اندر بلفظ تو سر خشک شدند
 اگر چه تیغ خطابت چو آب کم بود دست
 زهی سیاق تو دو مشک یا شراب صبح
 ترا سپهر سزد منبر و ملائک جمع
 هزار فرخند زون میکند بیک لحظ
 زان دو عرصه که او را دو کون میخوانند
 ستانه تو چنان صف چرخ شد اکنون
 سپهر و زکس اختر علو طلب کردند
 سخن بلطف بگوئی ز بهر صدر ملوک
 هر آنکه تملکی تو گشت کرد بر جهت
 بهار آمد و جان بخت و داشت را بادل
 بسوی مرت شب روز کرد دست دراز
 مخالف تو بگویم دگر ازین ترست
 خدای داند که هیچ زهر آمد و رفت
 هر آنکسی که خود دلفتم مخالف تو
 چون از رعایت سعی تو فرخش گسترده
 بساط خدمت تو هر که می بود سدا

که روح قدس بر دزان بمصطفی پیغام
 در آب جولان وی خضر با خواص و عوام
 چو آب زرد سرم را زان صدر گرام
 خنی لطافت حکم تو پرده پوش چو شام
 چه قیمت آرد خاص و چه قدر آرد عام
 بدان پسند که نشان تو طناب خیام
 به تیغ جود تو صیدی فزون نماید دام
 چو چرخ گوئی در شکفتد که کدام
 و لیک زین همه صدر ترا بر آمد نام
 چو بر در تو همه تنگ چشم شد چو غلام
 ز خاک صد طمعهها برد بر لب دوام
 بسبزه سر خنجر ہے رود کبک نام
 نظیر زلف و رخ ادا زین نداده غلام
 که اسم کین و خلافت بر ز صدر دشنام
 نزد پیش یا گشت شکر اسلام
 به تیغ بر قدش بر طریح معده تمام
 بساط خضر محمد ز حد چین تا شام
 بساط هر دو خشن بود زیر صدر انام

در معراج میر مسعود

ا ل ا ل عیسیٰ خیمه نشین
 بیرون زد طبل نخستین
 نماز شام نزد یکست اشب
 ولیکن ماه دار و قصه بالا
 میان دو کف سیمین ترازو
 نهم ستم من این سیمین عنوبر
 نگارین منابر کرد و کمر
 زمانه حال سحرست و لا بد
 نگار من چو حال بر چنان دید
 تو گفته پیل سوده کف دشت
 بیاید اوفان خیزان بر من
 دو ساعد را حائل کرد بر من
 مرا گفت ای ستمگاره بجایم
 چه دالم من که باز آئی تو یابی
 ترا کمال همه سیمینم بهر کار
 کار خویش را گفت ستم نگارا
 ولیکن اوستادان مجرب
 حکیمان زمانه راست گفتند

که پیش آهنگ بیرون شد من
 شتر بان من ببنده محس
 سه و خوش سید را سیمین مقابل
 فرو شد آفتاب چاه بابل
 که این کفه شود زان کفه مائل
 که گرد روز خوردن زود زائل
 که کار عاشقان را نیست واصل
 نهد یک روز بار خویش حامل
 ببارید از مژه باران دابل
 پر کند از کف اندر دیده پیل
 چون آن مرغی که باشد نیم پیل
 فرو آید بخت از من چون حائل
 بکام حاسد م کردی و عادل
 بران گاهی که باز آید قواصل
 ولیکن نیستی در عشق کامل
 نیم من در فنون عشق جاہل
 چنین گفتند در عهد اواکل
 که جاہل گردد اندر عشق عاقل

عیسیٰ با صفی
 در پیش پای حضرت
 که نمیدانند زمانه
 از سیمین
 بین سیمین و کمر
 در راه ۱۲ از
 معراج
 ستم نگاره
 سیمین
 ستم نگاره
 سیمین

که عاشق قدر وصل انگاه دانم
 بدین روزے ندانستم که ملا
 ولیکن اتفاق آسمانے
 غریب از ماه بالاتر نباشد
 جو برگشت از من شاق معشوق
 نگه کردم گرد کاروان گاه
 نه وحشی دید آنجا و نه افسه
 بحیب خویش را دیدم بکیس
 کشادم هر دو را نو بندش بودست
 بر آردم ز پایش تا بن گوش
 چو مشکے که پیاید زمین را
 نشستم بر بسترش چون تخت بلقیس
 همی رفتم شایان در بیابان
 بیابانی چنان هر دو چنان صعب
 ز یادش خون می بفشرد در تن
 سواد شب بوقت صبح بر من
 می بگذشت برف اندر بیابان
 بگردار سر شهماے ماهی
 همی رفتم من اندر برف و باران

که عاجز گرد و از هجران عاجل
 سفر باشد بعاجل یا باجس
 کند تدبیر ماے مرد باطل
 که روز شب همی بر دستمال
 نهادم صابری را سنگ بر دل
 بجای خیمه و جلابه روا حل
 نه لایب دید آنجا و نه روا حل^{جمع و اعلیٰ}
 چو دیوی دست و پا اندر سلاسل
 چو مرغی کش کشا بندش جابل
 فرو رستم هویدش تا بسائل
 به پیود او بیابان و مراحل
 بجست از جای چون غفرت مل
 همی کردم کی منزل دو منزل
 کز و خارج نباشد هیچ داخل
 که یادش داشت طبع زهر قاتل
 همی گشت از بیاض برف شکل
 تو گفتمی داردش بیاری سل
 همه بر خاست از سخنامی او گل
 همی گفتم که اللهم سهل

چو پاسی ندر شب پرنده بگذشت
 بنات انش کرد آهنگ بلا
 رسیدیم من فراز کاروان تنگ
 بگوش من رسید آواز خفا
 حسن دستان ترکی تو گفته
 ز بار و برگ و شاخ و سیزه زار
 بهار از بهر گل مرشا غمگین
 نجم کت عنبرین بادا چراگاه
 بیابان در نور دو کوچه پیمای
 فرد آور بدر نگاه وزیرم
 تعالی در که دستور کوراست
 وزیرم چون یکی فالافروشته
 وزیران دگر بودند زین پیش
 حدیث او معانی در معانی
 همی ناز و بدش میز نسود
 درآمد پیش او یا فل و خودی
 بلرزد از نهیب او بزرگان
 الا اے آفتاب ملک تاب
 توئی مثل خدا و نور خالص

برآمد شریان از کوه موصل
 بر آورد از کمر شیر هر قل
 چو شتی کورسد نزدیک ساحل
 جواد از جلا جل از جلا جل
 که طاوس ست ندر پشت حوصل
 شده اطراف وادی چون سابل
 بطن شتی که چون گشت عنادل
 بدوکت آهین بادا انفاصل
 مناساکوب و راه بگسل
 فرود آوردن اغشی بنبال
 معالی از اعلی و زاسافل
 چه درد یوان چه در صه لغافل
 همه دیوانی بر دیوان رسائل
 رسوم او فضائل و فضائل
 چو بنیر ز نوشه روان عامل
 درآمد پیش او سائل چو صیائل
 چو لرزه کوه خکین از زلازل
 با ساس سلطنت شمع قباک
 بکیتی کس شنیدست این مسائل

گرددادی بنردادی بهر کار	بزرگے را چنین باشد دلائل
یکی شعرتو شاعلی ترز حسان	یکے لفظ تو کالی ترز کمال
فاصل نزد تو بازند هموار	که زنی فاضل بود قصد افاضل
خداوند اسمن اینجا آمد ^{ای بازی کنند} مستم	بامید خودم بنامے داصل
گرم سر ذوق گردانی بخدمت	چنان گفتم که گفته بود و غفل
و گراز خدمت محسوم بادم	بسوزم کلک و بشگافم انامل
الایا بامک دراج ست فمری	الایا نام سیم رخ ست و طغرل
تنت پاینده باد و چشم روشن	دلت پالیزه باد و بخت مقبل
راندایزد مرا و را نظم شمرت	دل بسیار و طبع ابن واکمل

در مدح تاج الدین شرف الملک

دوش در وقت آنگه ظل برین	کرد بر موبک شعاع کین
بیت گفتی مظله ایست سیاه	سر بر افراخته ز چرخ برین
دیدم اطراف ربع مسکون را	از سیاهی چو کلبه مسکین
آسمان چون زمین مجلس شاه	جلوه گاه جمال حور العین
قدح حے در و چو سکره ماه	طبق نقل خوشه پر دین
تا بگردار رقصه شطرنج	روی در روی کرده تاج دین
راست چون شاه پیش یخ بگری	پیش سیر شهاب و یولعین
نسر واقع بعینه گفتی	دو پیاده ست بند یک فرزین
من ز فکر ت فکنده سر در پیش	بر گرفتہ سخن ز علیین

در مدح تاج الدین شرف الملک

با تو من بر طریق استدلال
 گاه میگفتم از یک مبدع
 در چو مبدع یک نی ابداع
 گاه ترتیب آفرینش را
 صدر و پایان و طرح جستم
 همچین منتهی خرد میکرد
 شمس از حلق اکوان
 تا بوقته که در سحیح کساده
 بر کشید آفتاب را بیت نور
 وز دگر سوسه نیز دلبس
 به تعجب نگاه میکردم
 ذره از آفتاب فرق نداشت
 لیکن از بس غبار محنت و غم
 در میان دو آفتاب مرا
 همدان لحظه صورت اقبال
 گفت بر خاک سده که از دست
 خیز یکدم چنانکه سن همه عمر
 تا ز برج فلک طلوع کند
 حواجه روزگار صد جهان

بحث میکردم از علوم یقین
 چند ابداع میکنی تعیین
 صورت مبدعات نیست چنین
 بر طریق تمثیل و تبیین
 خالی از نسبت شعور و سنین
 نیک بهتر عبارته تلقین
 نمک از دقالت تکوین
 از فلک عقدا می در شمین
 آدب جسم خاک را از زمین
 برگرفت آن زمان سر از بالین
 از فروغ رخ و صفای جبین
 ماه من جز بفرق مشک آگین
 که نیابد محراب تسکین
 گشت تاریک چشم عالم بین
 بزبان فصیح و لفظ مستین
 سدره مانند خاک بی تکین
 بر طریق ملازمت بنشین
 طلعت آفتاب روئے زمین
 شرف ملک تاج دولت و دین

کار دل هم به است کوش و درو
 جان برب رسیده را تو بر سر
 ثابت من بدلیری به نشست
 بار با گفتش که کسوت عشق
 دست در خصل میکنی هشتاد
 گر چه مهور آسمان ستم است
 چشم شوخش که روزگار و شست
 در جفا و ستم چنان شده اند
 جور ایشان ز حد گذشت کنون
 صدر عالی به سادین بویگر
 آنکه در فیض پیش احسانش
 و آنکه به آستان میونش
 مسند قدر و کامرانی او است
 پیش خورشید همیش خورشید
 چه رخ را ز امثال فرمانش
 بهمت اوست عالمی که درو
 ای خضر سیرت که بهیچو کلیم
 گزبان قضا فرو بندد
 در کمین نینا کشاده شود

نزد جان

در تماشاگر نسیم صباست
 که میمان آستان غناست
 قلم عافیت ز ما بر خاست
 بر قد هر کس نیاید راست
 مهره در شش در و حریف دعاست
 در چه آیین روزگار جفاست
 خط نبش که آسمان آساست
 کا نچه ایشان کنند عین فاست
 نوبت عدل سد الروماست
 که از ملک را هزار بهاست
 از خجل ماندگان یکے درایت
 از کم بستگان یکے جوار است
 که زبردست قبیله خضر است
 از تحمیر چو دیده حرباست
 در بد و نیک مقصد اقصاست
 هر دو عالم چو ذره نا پیداست
 در معانی ترا بد بیضا است
 نوک کلک تر جان قضا است
 دولت در ضمان دفع فاست

نام و آوازه مکارم تو از سیم صباست دولت تو فتنه در عهد باز ایوانت اے فلک در هوا تو یکستا مکرمتها همی کنی بے آنکه من بدحت زبان نداده هنوز نفرتی داشت خاطر ماز شعر غرضم مدحت تو بودار نه آنکه خلوت مراے قدرت را چون تقاضا کنم شعر ارجه شعر در نفس خویش هم بد نیست تا اسیران دست عا دثه را در دم و دم دعاے جان تو باد	در جهان همه صباح و ساست گلبن ملکوت به نشو و ناست از اسیران چنگل غفاست پشتم از بار منت تو دو تاست از منت هیچ التماس چراست کرم از صد قصیده بخواست آنکه آن نقص منصب فضلاست شاعری از کجا و بنده کجاست جای من در مقام او ادناست نام من در حبریده شعر است ناله من زخست شرکاست آسمان قبله نیاز و دعاست کاستان تو آسمان ثناست

در مخرج بو بکر محمد

خسروا وقت می گلغام است باغ پر مطرب خوش الحان است در جهان نکست انفاس صبا ملاله را سوز دل اندر سینه شلخ بید از گذر مو کب باد	رواق عیش درین ایام است دشت بر شاهد سیم اندام است همچو انعام شنشده عام است غنچه را شاد می جان در کام است چون دل خصم تو بے آرام است

همه اسباب طرب جمع شدست	این چه خوشوقت و چه خوشنگامست
یار در مجلس و گل در چینست	عود در محبس و می در جامست
بخت یاری ده و اقبال مطیع	آسمان بنده و گیتی رامست
بر سر نامه دولت عنوان	نصرة الدین عضد الاسلامست
شاه بوکر محمد تو سئی آن	که شجاعت کرد و انعامست
آنکه از خاک درش تاج بساخت	اندرین عالم خود بدنامست
بخته شد نام جهاندارے تو	طمع خصم سر اسرافامست
وقت احسان و گه عفو ترا	دست بر حصین و دل بهرامست
کاران باش و زشادی بر خور	که بداندیش تو دشمن کامست

در شرح ملک نصرة الدین

ای حکم تو چون قضای میرم	در زیر نگیں گرفت عالم
خورشید ملوک نصرة الدین	ای ذات تو نصرت مجسم
تاج اساس بادشا هست	بر فطرت آسمان مقدم
مناطه فتح جز نیامست	از هم نه کشاد زلف پر خیم
میلان تو تخت را مسکر	ایوان تو عدل را منجم
اقبال تو هم ز بد و فطرت	چون بحضرة مسج مریم
هر جا که زدی به عفو زخمی	لطف تو بد و نساد مرهم
عفو و سخط مزاج زنبور	همیخته بالباب ارقم
تقدیر حروف کن نکان را	در نوک سنان کرده مدغم

وز کشف عبارت نمائده از رشک کند دیو بندت وز غیرت آستان عالیت یا گوهر پاکت از خجالت هر جا که رسید موکب تو بر در که تو امید را نسال اے گشته چهار فصل گیتی در عهد تو هیچ گوش نشیند عدلت نگذاشت رستی را در مدت یکدومه کم و بیش در موسم فتح زاب تیغت بر روزن قبه جلالت یک چند ز دیو مرد خصم خود کور می دیو را سلیمان و دشمن بتو کرد ملک تسلیم تا بپست نگرود از حوادث همواره بنای دولت باد	بر کج و وجود هیچ مبهم دیوانه شده روان رستم پوشیده فلک باسن بهم بر خاک نشسته آب زمزم از چرخ شنید خیر مقدم تا آمده جزا صیت فالزم از عدل تو چون بهار خرم فسرید مگر ز زیر و از بم جز در سر زلف نیکو ان خم صد دشمن پیش کرده کم از مرکز خاک بگذرد غم گردون طبقه بود همدم پنداشت که یافت نام اعظم باز آمده باز رفت خاتم وین کار ترا شود مسلم بنیاد بقای نسل آدم چون قاعده سپهر حکم

شکایت

نفرودی یوزار سلیمان

له پست گشتن
برده یعنی در انداختن
برده ۱۷۵۵
نسخه فارابی

در مدح بو بکر بن محمد

چون بر فراخت خسرو سیارگان علم
در خاک پست گشت سر پاده ظلم

محمّد

صبح ددم گرفت جهان کو چپه از آن
 یکیک ز بیم خنجر خورشید اختران
 بر روی آسمان اثر تیرگه ماند
 دارای عهد نصرة دین کز علو قدر
 سلطان نشان آتاپک اعظم که عدل او
 بوبکر بن محمد کز نسر طلقش
 در یابد ستگاه فرخش ز مدخل
 اسی مهر و ماهیت از قبل طاعت آمده
 ذات معظم تو سپهریت از علو
 وقتیکه دیگران بحشم انتجا کنند
 آنرا که زیر دامن تو فیتق پرورند
 گیتی بوج خون بد و صد بار غوطه خورد
 صدره فلک بنجاک فرورفت و کس ندید
 تا کرد دست حکم تو محکم بنای ملک
 بر تو بدل چلو نه گریند جهان که هست
 روی فلک سیاه شود آنکه که رای تو
 بهلوتی کند اجل از تیغ تو و لیک
 هر کس که چون قلم برود پیش تو بسر
 خصم ترا زمانه به تعبیل برود

کماند رهواس شاه نزد جز بصدق دم
 بهیچ مخالفان شهنشہ شدند کم
 الا ز گرد موکب نسر ماند عجم
 شاید که بر معارج گردون نهد قدم
 وار دسیریم مملکت از امن چون م
 زینت گرفت آفر کسری و تخت و جهم
 گردون باستان بلندش خور و قسم
 در حلقه حواشی و در زمره خدم
 طبع مبارک تو جهان نیست از کرم
 گرد تو از مونت یزدان بود شرم
 از گرم و سرد چرخ بدو که رسد الم
 هرگز زمین ملک تو در خود ندید غم
 بر دامن مراد تو هرگز غبار غم
 هر لحظه باغبان تو فتح شد دست ضم
 عهد تو بهیچ موسم قبال محترم
 بر چهره زمانه ز عصیان کشد رقم
 از دشمنان دولت تو پر کند شکم
 تقدیر بر جریده عمرش کشد قلم
 از عرصه وجود سوش عین عدم

نقشای ز گیتی بخان ضم تو صد بار غوطه خورد

نقشای

از حضرت تو تیره شود ساعت سپهر	وز مجلس تو رشک بر دروضه ارم
شادمانه پنج ستم را آب داد	زان تیغ آب رنگ بر پنج آن ستم
بیمست گزتابن این چرخ نیلگون	خون فسرده جوشن زند در رنگ بقم
زین پس مکن برانجم و افلاک اعتماد	کاجم شدند فاین و افلاک متهم
شمشیر تیز داس و بازوی کامگار	گرد از فلک بر آورد از روزگار هم
تا چرخ قدخمیده نگرد تمام راست	در قاست مراد تو هرگز مسبا و خم
چون گل همیشه باوی خندان سرخ روی	خضم تو چون بنفشه سر افکنده و درم

در مدح یو بکر بن محمد

ز به نظیر تو چشم زمانه نادیده	سیاست بسز گوشتن چرخ مالیده
خرد که بر دو جهان نافذست فرافتنش	بر آستان تو بجز بندگ نور ز دیده
ستارگان که در آفاق بر سر آمده اند	ز علم خط تو یک لحظه سر نه چمپیده
بگشته صورت اقبال گرد جمله جهان	هزار باره دانگ در تو بگزیده
ز سنجق سپت نور فتح می یابد	چو روشنائی چشم از سیاه بی دیده
محیط چرخ سر پرده ایست جاه ترا	در و بساط مراد تو گسترانیده
چه گویش که سپهر است پر ستاره و ماه	حسن بر فلک و آفتاب خندیده
بفرودت این قصر همچنان آمد	که مثل او نه بدیدست کس نه بشنیده
زمانه رنگ ز دیوار و سقف او بخیل	برای زینت رخسار حور و ز دیده
در و بوقت قدوم مبارکت مه مهر	ز زیر پای چو طعلان تبار بر چیده
ز روشنائی صحن و بهوا می سقف در	همی نماید اسرار غیب پوشیده

ز برای زینت دیوار و سقف او بخیل
گ ز رخسار حور و ز دیده

از آن زمان که درش را مثل زدم سپهر بجخته در کف او با من و آسایش در غیرت و حسد سقف از زقش صد بار ظهیر قعه قصری بدین رازی چیست حدیث گوته و شیر گو که این خاک است همیشه بزم شهنشه در و مزین باد	سپهر یک سره گردن بند فخر ما لیده جهان که از ستم روزگار ترسیده سپهر از زق بر خویش تن بجوشیده نباشد این نط از عاقلان پسندیده عنایت ملکش بر فلک رسانیده جهان بشادی او جام مهر نوشیده

در شرح طغانشه

ای قصر عرش از سعادت لنگره در طلعت نجوم افق را مطالع چون مفتی ضمیر تو گیر قلم بدست زان روز باز حجت عدل تو قاطع است با کار دولت تو کس را مسلم است سود المراج خصم تو زان دیر برکشیده باطل طاعت آن نفس از نهاد خصم در تنگنای معرکه گردون شد را تا بر گفت نتیجه احسان بنشته اند از مهر مرکب تو که نعلش سز در هلال خوششید را که از حشمت یک سواره است این جرأت از کجاست که با چو تو رای	حزم تو کرد مرا ز آفاق دایره در منظر ت سواد فلک گشت ناظره بر جیس بر زمین زندانه شک مجره کا مد زبان خنجر تو در محاوره کز عقل و شرع بر کشد اندر سرکا بره کز دیگ عشوه داد سپهرش مزوره کاسیب مهر تو دهدش تنگ چنده از صد ست رکاب تو باشد خاطره هر دم زمانه را کند از سر مصاویه شد کلمشان چو آخر و گردون چو توبره قانع بدیده بانی این سبز منظره لازم غزار سپهر رخ را باید کی بره

بجوشید
از آن زمان که درش را مثل زدم سپهر

چندان بقات باد که هنگام حشر آن عاجز نشود محاسب و هم از موامره

در مدح شاه جهان اردشیر

هزار توبه شکست ست زلف پر شکنش
دل شکسته اگر زلف او بر افشانی
مراد و دیده ز حسرت سپید گشت چنانکه
چنین که با سر زلفش روان من خود کرد
همیشه اشک چو باران ز دیده مبارم
دلم ز چاه ز نخدان او چسبگونه رهم
در آب دیده من غرق شد چو نیلوفر
ازان چو دایره غم در میان گرفت ترا
عجب تر اینکه باید کشاد هر ساعت
خدا یگانی کا قبال سر مد می داد ست
سبیل اگر نه زد یوان او بر خطش
اگر شهاب نه بانام آورد در ملک
اگر نسیم خلاش رسد مبر گیاه
نه می مثال ترا بر زمانه آن قدرت
فلک ز دست تو بکائنات مشرف بود
بیرون نیاید ازان عهد لا جرم تا حشر
گرت ز انجم و پروین یکی خلاف کشد

کجا بچشم در آید شکست حال منشش
کم از هزار نیایی بزیر هر شکنش
فرح نیام ازان رو بومی پیر منشش
چگونه الف بود و ز حشر باید منشش
مگر که تازه بماند رخ چو نترنش
چو دست در نتوان زد بخبرین منشش
خیال قد چو شمشاد در وی چون سمنش
که راه نیست خرد را بنقطه منشش
مدح شاه جهان اردشیر بن حشش
بدست حکم عنان ممالک ز منشش
مثال عزل دهند از ولایت منشش
میان راه بدم بفسرند اهر منشش
چه طعنها که توان زد به سبزه منشش
که پست کرد بجلی بنای مکر و منشش
بشرط آنکه برافتد قواعد منشش
هناد قهر تو بر سینه آتش لگنش
بیرون کنند بغف از میان منشش

چو کرم پیله نخستین لباس شد کفنش دو نیم کن چو تسلیم میان و سر نشین تراست دست تصرف پنج وین کفنش اگر به شب نرزد بمرت تو بر فشنش که جان بر بگذر خوی برون شود ز تنش که ممکن است بجز گلشن خاک چمنش مدد فرست ز باران لطف خوشبختش که هیچ فرق نباشد ز گوهر عدش اگر بجز رخ رسیدت بر زمین فکشش که عاقبت نه کند روزگار منتخش بشاد می که نباشد مخافت حزنش زمانه یازد انداز رخ و و الیزنش	هر آن کسیکه نه با کسوت هوس تو زاد اگر عدو چو تسلیم پیش تو بسر نرود و گزیند حکم تو طوبی فرو نیارد سر سپهر بر نه کشد با مداد خنجر صبح ز کف کین تو دشمن یار زد خواهد درخت جاه ترا بار و برگ چند است نهاد پیش تو بنده چو آب سر بر خاک چنانکه هر یک از آن قطره گوهری گردد از آن پس که ز خاکش چو آب برگیری همیشه تا نفس شاد بر نیارد کس دوام عمر تو بر عیش باد و مقرون باد خیال تیغ تو در چشم روزگار چنانکه

در مدح منظر الدین

جان می خواهد از آن پسته که شکر گیرد ای بسا گوهر ناسفته که در زر گیرد ای بسیار دشگفته که بشکر گیرد از دل وسیئه من مجر و آذر گیرد که از آن سر و قدت بوسه من بگیرد از رسن باز دلم گوشت چمن بگیرد	دل می خواهد از آن پسته که شکر گیرد چشم من از بے طوف کمرت هر لحظه پسته تنگ تو از بهر علاج دل من جان من وقت بخور بر شکنج زلفت سرو تو بوز من دارد و دل من خواهد تن من شد رسن زلف تو چمن چه شود

دم ہر روزہ گرم چو تو در گرفت
 ہر کہ خواہد کہ سمن باردہ سرد ترا
 در رکاب غم تو دل برادی ز سر
 چرخ اذین خمیہ زربافتہ سیم طاب
 شاہ شرق آنکہ اگر حکم کند آہورا
 آن شہنشاہ ہنرمند کہ چون صبح دوم
 چو سکندر بود آن روز کہ بر تخت شود
 ای فلک قدر کہ گرازد اشارت یابد
 ماہ اذین بحر گرانمایہ ناسفتہ دُر
 یک شر زراتش خشم تو اگر چرخ اثر
 فلک از ہیبت آن جنبش زیبق یابد
 نہ دگر عقدہ بسوے متابان نگر
 عنفت از پائے نمد در دزدور یا خیزد
 گرچہ بیگاہ بردہ ہر چو پاسبان تو بدید
 در چہ گمراہ بود خصم چو زخم تو بخورد
 لشکرت نصر من اللہ چو پے خصم زدند
 این شود رعد کہ مشغلہ چون نعرہ زند
 وز نشان اثر سیخ سُم مرکب شان
 شہر یار اخبار باد خندان میدانند

آہ ہر صبحی سردم بتو کے در گیرد
 یاسے بار چو تو سرو سمن بر گیرد
 گرنہ فراق شہنشاہ مظفر گیرد
 بر سرفرق فلک سائے تو افسر گیرد
 از سر قوت دل پائے غضنفر گیرد
 ملک عالم بیکے ضربت خنجر گیرد
 آب حیوان کشد آن گاہ کہ ساغر گیرد
 نسر طائر سر تیر تو بہ شہر گیرد
 گردن ملک ترا جملہ بزور گیرد
 پیش این گنبد گردندہ اخضر گیرد
 اختر از سوزش آن شعلہ اخگر گیرد
 ز شب تیرہ پے روز منور گیرد
 لطف اردست دہد دُر ز سمن در گیرد
 نکلند ہیچ توقف در خاور گیرد
 نکلند پیش تکلف روح شمر گیرد
 بجز الارزہ شان سید سکندر گیرد
 وان شود برق کہ حملہ چو خنجر گیرد
 چون فلک روے زمین برت اختر گیرد
 کہ ہمہ روی زمین عرصہ صر گیرد

خاک پائے تو نہ چون تاج بسر بر گیرد نہ چون فرمان سلیمان پیمبر گیرد خوش نباشد کہ چون نادرہ اسخر گیرد بکہ مدحت تو خامہ و دفت بر گیرد پیش او پیر فلک خامہ و حجب ^{الہیاء، جہت} بر گیرد سپر سینہ من دہر برابر گیرد خضم چید شکند آہوبے مر گیرد شیر رخ تو چنان باد کہ قصیر گیرد	باد و رعد تو کے زہرہ آن دگر گیرد گرد از باد بر انگیزی اگر فرمانت ہر دم این دہر مسخر شدہ فرمانت کامگار اچو ظہیر از شرم نظم لطیف بہر او دست و زبان دفتر افلاک آرد ہر کجا دور فلک تیر جفا اندازد تا یقین ست بر خلق کہ شیر و شمشیر تیغ قہر تو چنان باد کہ خاقان شکند

در مدح ابو بلر محمد

در حریم حضرت جمع آمد از قبال شاہ در جناب کبریا تست گیتی را یناہ دولت اندر آستان کرد خود را جا نگاہ آہوی ایوانت از خلد برین جوید گیاہ از پی کارست آرمی این پشید و آن سیاہ امین ست از خود گرافزون دارد از انجم گناہ ز بیدش کز روی نخوت بر فلک سایہ کلاہ انصر غیرت نیارو کرد در پشت نگاہ تا کنند از خاک در گاہ تو تزیین حبساہ از سنگان پیشگاہت حشمت اندوزند و جاہ	ارچہ فرو جاہ قدرت سی ہایون بگاہ بر فضائی ساحت قدر تو گردون است رنگ درازل چون نقش ہر رنگ تو بر نقش بند تیر شاد روان تو نور حمل گیر دشکار صبح و شام از خادمان حاضر گاہ تواند ہر کہ اندر سایہ خورشید ایوانت گرخت ہر کہ خاک در گہت التاج سر سازد بطوع گرچہ گردون صد ہزاران پیدہ دارد بآفت پیشگاہت گردان را دادہ تکین سجود اگر ملوک ہفت کشور بدرت حاضر شود

در برجست با جهان آیند افریدون و جم
بر روضه دعوی من کاسمانت چاکرست
اینکه می پرسند خاک در گشت راجه انس
نفس و جمشید فریخسر و گیتی ستان
آنکه پیش گرز راه کهکشان آخر کنند
صدقه پشش گران سو چنان میل رفت
شاد باش ای شاه حیدر ریت و بیکر نام
گرد دولت رسیدی بجای کز شرف
باش کین بیت به نسبت با جلال قدر تو
تا جهان پای باشد در جهان پای باش
شاد بنشین اندرین فرخنده اقبال آستان

پرده دار می کی دهر شان درون پرده راه
در گواه عدل خواهی عدل شه اینک گواه
از جلال تست گوئی باز قدر باد شاه
شاه کیوان قدر گردون منصب و نجم سپاه
خوشه گندم شود در خر مرغی رشید و ماه
در دو چشم آفرینش کرد کل انتباه
دیران امی خسرو در یاد دل و کان و سگاه
در گشت راعضه آفاق زیب و مشکاه
اول عهد از خرمج یوسفست از قمر چاه
باده نوش و جام گیر و جان فرا و خطم
نام جوئی کامیاب عیس ساز و جام خواه

در مدح ابو بکر محمد

نوبت ملک شهاب بر هفت گردون میزنند
در ازل اتم زدند و تا ابد خواهند زد
کاشکے ره بر فلک بومی که دیدی چشم خلق
نوبت اول بهنگامی که در طشت افق
نی غلط گفتم سحر گاهی که نقاشان صبح
وان دوم نوبت غار شام بهنگام غروب
وان سوم نوبت بگاه آنکه بالای زمین

ملک عالم را به وفال فریدون میزنند
تا نه پنداری شهاب کین نوبت اکنون میزنند
کین سه نوبت بهفت کوکب فلک چون میزنند
تیره شب را جامه پنداری بصبابون میزنند
نقش تار پر نیان گوئی بر کسوف میزنند
کز شفق گوئی بهوار جامه در خون میزنند
سایه بان نیلگون بر در کنون میزنند

نام جو یان از شکوہ تبتش کان درست یا از شوق نوبت دانا دلان روزگار شدن ہایون عہد تو عہدی کہ شاہان جهان ربیع مسکون ارجہ معمور آمد از جرم زمین کود و ہامون فخر دارد بر فلک در جهان ہست اتابک اعظمی در ملک میراث تو می بیاد ت با کرامت کردہ مدغم میخورند مسند رایت از شاخ سدرہ برتری ہستند تا خبر در ملت از قول پیمبر میدہند رسم این نوبت بردن تو در جهان پایندہ باد	طلبل با زہدیت بہر شب خون میزنند طعنہ در ہر نوبتی صد نوبت افزون میزنند ناف داد و دین ازین عہد ہایون میزنند زان کہ لشکر گاہ تو بر ربیع مسکون میزنند بار گاہ عالیت بر کود و ہامون میزنند صورتش زید کہ بر طغرای مہمون میزنند ز بنامست با سعادت گشتہ مقرون میزنند خر کہ قدرت ز طاق چرخ بیرون میزنند تا مثل در حرکت از گفت فلاطون میزنند آبادر گاہ تو بر پیوستہ موزون میزنند

در مدح طغانشہ

نہی ز لفین عنبر بار برگوش خروش ماز خوار می ناستودہ چو من با تو غمے خواہم کہ گویم چو تو با من سخن گوئی بشادی با حال من سرگشتہ شاید مرا کہ ز جورتو نالان چو نایم رسد از تو بگو شمع فرودہ وصل لگ کوے تو با شمع گر چہ بدہی	حدیث مانیاری پیچ در گوش چراغیہ نہی ز لفین برگوش نداری ای عجب گوئی برگوش چو مزن گوش کردم سر بسر گوش کزین بہ بارداری ای بسر گوش چہ مالی چون رباب ای سبب گوش اگر ممکن بود جاے بصر گوش برد بہ بازیم چون خواب برگوش

تو فارغ پنبه اندر گوش کز خوش
 مر بے طلعت تو باد تر چشم
 بخنده آن زمان لب شود باز
 ز دیدار تو گردد پر قمر چشم
 کسنی در گوشش حلقه مهر و مهر
 ز گوشت حلقه باید زینت حسن
 اگر چه گوشتارت نفوذ زیباست
 مگر چشم تو یا گوشت بخنگ رست
 زره پوشد زلفت زانکه باشد
 رسید آوازه عشق من و تو
 شه آفاق سلطان شه که دارند
 جهانگیری که اخبار حقش
 نه چون او دید هرگز باد شه چشم
 سمندش چون کند جولان که رزم
 بیاید بند چون خوابان بحلقه
 تیا بد بے تقای او ضیا چشم
 در او شه ره آمد خسردان را
 روانش آلت الهام و وحی است
 آریانشنوده هرگز کس بعالم

مخروش با فلک آب در گوش
 مر بے نغمه تو باد کز گوش
 که از آواز تو یاید خب گوش
 ز گفتار تو گردد پر شکر گوش
 چو آرائی بر و اید وز گوشش
 بلے از حلقه یاید زیب و فر گوش
 از وزیا ترست و نفز تر گوش
 که دارد چشم تو تیر و سپر گوش
 ز تیر غمزه تو پیر حذر گوشش
 چو مدح خسرو غازی بهر گوش
 بامر او ملک بحسب و بر گوشش
 شمان را هست دایم بر سر گوش
 نه مثل او شنیده داد گر گوشش
 بخواباند ز همیشه شیر ز گوشش
 ز فعل مرکبش هر تا جور گوش
 ندارد بے شای او خطر گوشش
 چنان کا داز را شد ر بگذر گوش
 چون و صوت را جایی مگر گوش
 شعی چون تو به نیکی بی سیر گوش

چنان که پنج حس شد مقبر گوش بگیری زودشاهان بیشتر گوش صدف کردار گشته پُر در گوش بیا بل فضل و ارباب هنر گوش کنند سمعت بر آورد دست بر گوش کشاده دیده و بسته مگر گوش الایا حمسده سر راست در گوش از حد قیر و ان تا با خست گوش	خلاصه از چهار ارکان تو گشتی تو محمودی بنام و ملک محمود ز الفاظ تو ای دریای افصال چنان دانسته زان باز داری از ان شادی که مرغ نظم را صید ز بهر خدمت صلت مدیحت الایا دید بان تن بود چشم بفرمان تو باد اخسروان را

در مدح محمد بن علی اشعوب

وصل تو تا نوده مرا چند گاه روی بشکل سر و قامت و با نور ماه روی پُر ز آب دیده وار و از ان یک نگاه روی آئینه را سیه شود آرمی ز آه روی دارد بسوی عالم جان آن سپاه روی بر و فت آن حدیث که گفتم گواه روی ز آن خویتر که دارم بی جانان نخواه روی بنمایم ز چاه مقنع چو ماه روی جز بارگاه مجلس عالی پناه روی ایام را ز هیبت ادا بچو گاه روی	ای ماه سر و قامت و ای سر و ماه روی گشته تنم ز نال تبر و ر هوا تیو تا بحجاب دیده برویت نگاه کرد آئینه دلم سیه از آه سینه خند بگرفت خطه دلم اینک سپاه عشق رویم ز تاب عشق تو زردست پس بود رو تو از لطافت محض آن سر دیده حق اندر شب فراق تو شاید که روز وصل جان مرا که عاجز بهر ان مست نیست فروخته بجد ملک سپهر و دل هست

ز آن خویتر که دارم بی جانان نخواه روی

در پیش
انگنده بر موافق او چشم عیش و سرور

عالی محمد بن علی اشعب آنکه بخت
باروی درای او بود مسره و ماه
اقبال با جلالت قدرش سپید کار
انگنده بر موافق او عیش و بهره چشم
شرم از گناه باشد و خورشید در کشد
ای پشت وین دامن حق بارگاه تو
راهی که موکب تو بر آن جاگزین
جور و عنا چور و زره ایوب روشن است
جای رسید کار حوادث ز عدل تو
تا خسروان ملک و ملوک زمانه را
از گردش زمانه حسود ترا مباد

بنمودش از دیرچه تمکین شاه روی
زین پس بجز نهادن تاج و کلاه روی
خورشید بی عنایت ریش سیاه روی
پوشیده از مخالف او عز و جاه روی
هر شب ز شرم طلعت او بیگناه روی
بخت دامل نهاده برین بارگاه روی
اقبال بر نگیزد از آن خاک راه روی
خشم ترا نموده گسی پشت گاه روی
دارد همی نفقه ز مردم گیاه روی
باشد دلم تازه بدیس گم روی
جز روزگار ناخوش و عیش تباہ روی

در مدح محمد بن علی اشعب

آنکه بحق داور زمان و زمین است
حامی اسلام تکمین که چو گردون
آنکه در اطراف ملکش از پی طاعت
و آنکه ز بهر شمار موکب قدرش
دولت و دین را بر دوش حوادث
پیش کف او به نیم ذره نه سنجد
ایست یکروزه بخشش او را

خسرو پیر و ز بخت نصرة الدین است
مرکب اقبال او همیشه بر زمین است
خسرو انجم کمینه قلعه نشین است
دامن افلاک پر از در زمین است
نام بزرگش همیشه نقش نیکین است
هر چه در احشای جگر و بر دین است
هر چه پس انگنده شهر و سنین است

عرصه جاهش در لے بحر محیط است	پای قدرش فراز چرخ برین است
همت او هر زمان بچرخ به بخشد	صدره چند آنکه طول عرض زمین است
روے بهر جا که آورد او را	دولت و اقبال بر یار و یمن است
محض سعادت او را بود که ندارد	دست ز فقر آگ او که جبل متین است
صورت دولت سر د که باز ندارد	پای ز درگاه او که حصن حصین است
چشم فلک خیره شد ز نور جبینش	فرامیت آن نه نور جبین است
ای ملکی کز نسیم خلق تو دایم	منز فلک به چو ناف آهوی چین است
ملک ترا آن نهایتی است که آنجا	بیشه چرخ از صف باز پسین است
دعوی شاهی تر از سر بحقیقت	لاف سر پنجه کار شیر عزین است
دشمن تو چون جان برد که خدنگست	یش و پیش چون قضای به کین است
دین خدا از تو یا فتنه است معونت	لا جرست روز و شب غلامی عین است
ملک تو از گردش زمانه مصنون باد	آنکه بکار آید از زمانه همین است

در مدح محمد بن علی شعبا

گل ز خرگاه چین دے بصیر دارد	سر ز خوردن رن گنبد مینا دارد
سبزه چون تازگی افروید بسبزی سال	گلبن فتح ملک سر به شریا دارد
تاج بخش ملکان شاه جهان نصره دین	کز همه تاجوران منصب اعلی دارد
خضر فیضی که بفتول محمد نسیب	بنده بر بار که گنبد خضر دارد
سخت بیدار و فلک با و اقبال مطیع	سلطنت بین که چه اقبال مهیا دارد
در چنان بارغ سعادت که گل فتح شکفت	شاید از چشم ظفر چشم تماشا دارد

در
تصانف
ظهیر
فانی
در
مدح
محمد
بن
علی
شعبا

دولت قاهره که چشم ظفر دور سباد	چرخ را پے کند از جانب اعدا دارد
ماه نو دید عدو بر غلش شایسته شد	ماه نو شیفته را بر سر سودا دارد
بنیم جان دید مخالف که ولایت بگذشت	وانکه او غرق شود که غم کاللا دارد
کے کند ہمہری شہ بناز ع طرنے	کز طرف ناز طرف بندہ و مولا دارد
بندہ چند کہ از خدمت او دور شدند	شہ نباید کہ جز اقبال تست دارد
کز دریا دوسہ قطرہ ہر اگندہ چہ باک	باز چون جمع شود سیل بدریا دارد
ہر کہ از قبلہ اسلام بگرداند روستے	بیگانہ رو بسوی قبلہ ترسا دارد
وانکہ در دین سیما شود از ہیبت تو	نبرد جان اگر افسون سیما دارد
ہر کہ بر مذہب تو نیست ز دنیا و دین	نہ سہانت کہ فی دین نہ دنیا دارد
ہی سین تاب ہیل کہ بناموس عقیق	زخم پولاد تو خون در دل خارا دارد
گفتم آیم بمصاف تو ز دور آسانست	مردمی باید کاین زہرہ و یارا دارد
تہر اگر دشمن شہ را شکند گویش کن	تا کی آرم کند چنہ محابا دارد
باتو در رشتہ دعوی کہ شناسد گہری	نہ زمرہ کہ ہمہ رشتہ مینا دارد
بچنین صیر فی نقد نمودن خطرست	کہ دل روشن تو دیدہ مینا دارد
ہمچو تو داور و فریاد رس مظلومان	ہیست امروز کہ اندیشہ فردا دارد
بندہ را با تو محالست بصدکتہ و لیک	جامہ باید کہ باندا زہ بالا دارد
تو سلیمانی دین مرغ زبانی کہ مراست	ایش تو پر نہد کہ پر عنقا دارد

در مدح محمد بن علی شعب

ستارہ سجدہ برد طلعت منیر ترا

زمانہ بوسہ دہد پایہ سیر ترا

موافقت قضا بخت کامگار تر	سخرست عدد تیغ شبر گیر ترا
خدا یگان جهان بی نظیر و پرتوسند	که نافرید خدای جهان نظیر ترا
نصیرت خدا و تویی بدان منصور	قضا همیشه بنصرت بود نظیر ترا
اسیرت بنجاک اندرون مخالف تو	همی ز خاک آتش بر نذا سیر ترا
رهی بدیر در آئی تو و سعادت بخت	همی بدیر در آئی ره بدیر ترا
ضمیر فکرت تو هست در مصالح خلق	بقول وصف کنم فکرت و ضمیر ترا
و عقل تو نگرین و زمانه را هرگز	بروح وصف کنم عقل ناگزیر ترا
ز نور طلعت تو هر شب آفتاب فلک	همی سجد کند طالع منیر ترا
چو آمدی تو خداوند میمان وزیر	سزد که سجده برو آسمان وزیر ترا
ز روزگار تو بر نا و پیر شد دل شاد	که کرد دولت بر نا وزیر پیر ترا
ز مشتری و عطارد همه ندانم باز	دل وزیر ترا و کف دبیر ترا
بان همیشه بکاک اندرون بزرگ نمیزد	که غوار کرد اجل دشمن حقیر ترا
بادشاهی و دولت تو باش تا محشر	نشان گشته دل چرخ پیر تیر ترا

در مدح ملک ضیاء الدین

بخشاد عشق رویت چون روزگار دست	دست غمت به بست مرا استوار دست
در پای محنت تو ازان دست میزغم	تا بزرگبری از سر من دنگار دست
پیش لب بگریم یک بوسه هر شب	دل چون چنار پیش کشد صد هزار دست
گرینده بر وصال لب دست یابدی	بروی نشلا از منی انده گسار دست
میخواهمی که بر تو مرادست باشدی	ندیر چیست چون نهد روزگار دست

هر دم چو گل کنی نخی و گوئی مرا به طنز
 در پے غم فکند مرادست عشق تو
 دل بقرار گشت مراد رهواسی تو
 نتوان زدن ز برف ترادست تا بزد
 مخدوم شرف صاحبی یا ضیاء دین
 عبدالرشید آنکه کشد آسمان بفخبر
 آن صدر سرور یک جهان گاه کمرست
 گردون که هر شب به جهان پائمال اوست
 ای دست برده رای تو از جرم آفتاب
 هر کس که بر دبط رفعت نهاد پای
 هر باد صبح منور ز آسمان
 گر بر چنار خوانده داعی ثنائی تو
 دست شدست بود تو برخاست از
 چون خاطر مکنه مدحت نمیرسد
 دست سخا بجیب کرم بر برای من
 همواره تا گراید بهر دعای خیر

از جستن تو گوشت مرا بر زخار دست
 زین طنزها برای دل من بهار دست
 نازد بر آن دو سلسله بقرار دست
 دل در رکاب صاحب صدر کبار دست
 کمر راست گاه جود برابر بهار دست
 پیشین بزمین اوز برای یسار دست
 دریای اوزند ز پئے افتخار دست
 گفتش که دار بر سر من زینهار دست
 وی داده بر زمانه ترا کردگار دست
 بر دوز جهان سرکش و ناپائدار دست
 بوسه رکاب پایی ترا شرمسار دست
 بیرون جود چو برگ و درخت از چنار دست
 بی زر کسی نه بیند جز با چنار دست
 طبع ز عجز برد سوی اختصار دست
 کاسال بس تھی ست مرا بچو پار دست
 در فضل بارگاه تواضع نگار دست

در مدح ملک رکن الدین

عقل را در زیر فرمان میکشد
 آنچه جان از جور جانان میکشد

عشق چون ل سوس جانان میکشد
 شرح نتوان دادن اندر عمر ما

دل قلم بر صفحہ سر جان میکشد	ناکشید او خط مشکین گرد ماه
از بن مہنی و دندان میکشد	چرخ بردوش از منہ نوش شیر
تیغ بر خورشید رخشان میکشد	گوہ ہمرنگ بست لعل نیافت
ولنگے از بیل چو گان میکشد	گوی دل مانا کہ می بیند رخت
کاب زان چاہ ز سخنان میکشد	چشم من از تشنگی زان غرق شد

تا چنان حسن ارو فاسے داشتی

کار ما آئینہ چین نگذاشتی

پای مردی کن لکاب از سر گذشت	دست گیر ای جان کہ فرصت در گذشت
کام از سر ہچو نیلوفر گذشت	روی چون خورشید بنما از نقاب
ہچو باد مہر کان بر زر گذشت	ای بسا کہ بھرت آب چشم من
ہم نبود و مدتی دیگر گذشت	گفت از پس مرگ تو باشد وصال
کان چنان تلخست و پر شر گذشت	از لب تو بواجب تر پاسخ ست
کار دل اکنون گذشت از سر گذشت	چند گوی سر گذشت دل بگو
ورنہ مار اینک و بد ہم در گذشت	گوی تو کت خون من در گردنست

جان چو سنگین بود تاثیرے نکرد

ورنہ بجز ان بیج تقصیرے نکرد

تا کہ دل در بند سو دا افکند	سلسلہ بر طرف دنیافکند
تا گزین کار در پا افکند	رکشے بدست گیر دہر زمان
ولنگے در قعر دریا افکند	دل بھلتے برد از عاشقان

گاہ وعدہ دائم از بسم و امید	پردہ امروز و فردا فگند
از فرقتش ذرہ ار کم فتود	آفتابش سایہ بر ما فگند
دل اگر از دست او آہے زند	آتش اندر سنگِ خارا فگند
خود نہ اندیشد کہ روزے عاشقی	داورے با صند در دنیا فگند

رکن دین مسعود سعد روزگار
کز وجودش خاست سعد روزگار

از بیانش دُرِ کنون مے جہد	وز شارش گنجِ قارون می جہد
معنی روشن ز لفظِ درفشانش	بہجہ برق از ابر پر خون مے جہد
از ہمیش قطرہ قطرہ جوے جوے	از مسام و شمنش خون مے جہد
عاریت دارِ ذراے روشنش	شعلہ کز نہر گردون مے جہد
با کف گوہر نشانِ او حباب	چون عرق بر روے جیحون مے جہد
کار او بین کز فلک چون میرود	نصم او بین کز جهان چون مے جہد
باش تا گرد و شگفتہ گلشنش	کین صبا بر غنچہ اکنون مے جہد

دست و طبعش آنچنان زاد آمدند
بجوکان ازوے بفریاد آمدند

اومی ز لطف جان المانے یافتہ	اومی ز جودت ابر جانے یافتہ
اومی رسیدہ قدر تو بر عالمے	کو نشان انبے نشانے یافتہ
نہ سپہر از دور اول چون بدید	بر جہانت شیخ نما نے یافتہ
از تو ہر حرفے بہ ہنگام سخن	جان دانش صد معانے یافتہ

ز بس لطف طبع تو گاہ سخن

خاک از طمت گرانے یافتہ طعم آب زندگانے یافتہ از طبیعت دہ زبانی یافتہ	باد از لطفت عجب روح آمد خصم جان از لفظ گوهر بار تو سوسن آزاد اندر مدح تو
و جب ان امروز بردا بودت دولت و اقبال تیغ آوردت	
چشم ملت از نور روشن می شود سندان دست مزین می شود پانی فتنه زیر دامن می شود گوهر از لفظ تو سرین می شود درد و ننگ و آہن می شود ریسانش طوق گردن می شود مادی منطوم بے سن می شود	کبر از وعظت تسکین می شود روز بدعت از توتیرہ می رود آتوسیردن زدی از حبیب غیب هر کجا تو بر کشادی درج نطق پیش ہم نیز تو آتش ز شرم هر سری گزیر تو بیرون شدت ہم ز قدر دولت تست اینکه چرخ
عج اگر بے راس تو یکدم زند چشم تو اندک را بر ہم زند	
آفتاب و حبان پاینده باد بچو گل هر دولت پر خند باد پژور لفظ تو آگسند باد پنج عمر دشمنت برکت باد سایه تو تا ابد تابنده باد	یارب این دولت چنین پاینده باد بچو ابر از قهر تو بگریست خصم گوش این چرخ صدف شکل تہی تند باد دشمن قهرت از جهان اکبر و می دین تو زخشنده باد

جواب

نوع تو منطوم بر تن میشود

پاینده

موسم عیدست تشریفان خصم تو آز چرخ آید دورنگی روز و شب	این چنین عید ترا فرخند باد روزگار ت رام و چرخ ت بنده باد
یارب این صد جهان منصور باد چشم بد از روزگارش دور باد	
در مدح ملک مکن الدین	
از هی کشاده ز طبع تو چشمه سار سخن بگوش و گردن حوران نگر که بر بسته پیاده اند ز تو هر سخنور انسے آنکه بنوک خامه فکر صور نگار بدیع بایست تست عنان سخن تو کردستی نمود جمله سخن زدگشت و قلب نمود سراکار بر صدر عراق مجد الدین از دست رفته اسی باز ز سر در عصر تو تازه کرده شد و رنگت اسی کاش شعار خامه شرع بدنه شعر و لیک ز سطح قلم طبع دولت تضاعف برد به تیغ فضل کشودن جهان عام نظم ترا سخا و سخن نیک بردست شدند همیشه تا که بود از ره طبیعت اصل	شکفته در چین خاطر ت بهار سخن برسم زیور شان در شاها و سخن توئی مبارز تحقیق و شمشیر سخن گرفته گلشن از و اح ذرگار سخن به بینی از سر تحقیق در مهار سخن که نیک نیک بیفزوده عیار سخن توئی که طبع تو گشت ست نطق یار سخن چو کار جو دو کرم در زمانه کار سخن به بست خم ز پیری تراله لاله زار سخن همی برید و نی کو ترا شعار سخن روان و تر بلند ابر آبدار سخن بجاه عقل شدی فردر دیار سخن تو شهسوار سخائی و شهر یار سخن بنفس ناطقه ناچار افتخار سخن

ترا بجسندیل خویش افتخار مباد | که هست طبع و دولت مرکز مدار سخن

در مدح صدرالدین

ای که کرده گرد ماه ز شب سخن
آرمی وکیل قوت بارانست
رخساره و زلف تست عجبکاری
ای هندوان زلف تو ترک آیین
تشنه یخورده است لب از تو لاله
بنام روی عقل بغارت ده
من عشق را سینه سپر کردم
لیکن به پیش ناوک مرگانت
روی دوستان زهر توان دیده
فرزانه صدر دین که ای سازه
صدر عجم محمد ابو القاسم
آن سرور یک طوق مرادش را
در پای او تحکم او کرده
وز امتلائے نعمتش آتش را
زمین پیش که بے ریض حکم او
امر و زچوسر و با همه آزاده
ای که استان قدر ترا هرگز

گریان ز حسرت تو باران من
آنجا که گرد ماه بود سخن
جان فرشته و تن اهرمن
وسی آهوان چشم تو شیر اذن
و ازاد کرده رخ تو سوسن
بشمس زلف شهر بهم بزن
آدل بود ز حادثه در ماسن
مانع نمی شود سپر و جوشن
کز کین مقتدای جهان شمن
از درگش صدور زمین مسکن
کاسه غیب است دلش مخزن
گردون سر گرفته نمیدگردن
خورشید پای راست فراروزن
چون آب نفرت آمد از روغن
ایام تند بود و فلک تو سن
در می نهند به بند گیش گردن
ناگفته بهیچ دهم به پیر من

ای جان جن و انس تو خرم در گوشش دشمن تو قضا بد وانکه در دماغ مطیع تو گشتند نیکنام عیب تو جز مریح ترا هیچ درین دوران قدرت چنان بگفت سر مخالف را کا مروز اگر چه بر سر غریب است لعل از نشاط خدمت انگشت وز شرم تو بلرزه باد بداندیشیت ز آسیب سنگ و آهن اگر گفتم از خدمت شکوه تومی ریزد تا پیرهن بقا بکشد خرقه پیراهن بقا ترا باد عیدت خجسته باد که شد دالم	و می چشم سرد ماه بتورشن لفته نفیر خوف لا شنا من داده نداء آمن که لا تحزن گردن سفل و فلک رین طبعی نشد از طائفه آبستن در هر طریق دهر سخن هر فن صدره تو آتش نخت به پردیزن رخساره بر فروخته در معدن کرده عرق جبین بد و بهمن کاتش جبه صواب بنود این ظن خون از عروق سنگ دل آهن ایام از شاه راه پیراهن بر فرق روزگار کشان امن عید عدو تو نعمت اشون

در مدح زیبیده خاتون

سر برافراخت بر سپهر برین زبده کمرست زبیده وقت آنکه در خانقاه عصمت او وانکه حکمش ز حلقه بیرون کرد	همد میمنت بادشاه زین مریم روزگار عصمت دین درس تشریف خواند روح این چرخ پیروزه رنگ چو نگین

ای بعل و سخا سائیده
 ناستنوده صبا رحمت تو
 چرخ در عهد تو ندیده بسم
 بر جنابت به سجده تعظیم
 کرده رضوان دعای دولت تو
 پیش مهد بلندت از هیبت
 آسمان از لطائف کرم
 زهره را از طرائف نعمت
 از پئے خاک استانه تو
 محرم عصمت چو پرده غیب
 اگر قبول تو سایه برگیرد
 اگر شکوهت نقاب بکشاید
 و هم را پرده دارت از پس در
 عقل را پاسبانت از سر بام
 روز چند از عنای عارف خد
 آخر از فتح باب نصرت داد
 لطف با ساخت کردگار دران
 بادشا توئی که در شانت
 چون زبان در شانت بکشایم

رایت ملک را بسلیتین
 زلف شمشاد و عارض نسیم
 سینه کباب و پنجه شاهین
 خسروان بر زمین نهاده حسین
 ماهرویان خلد را تلقین
 بادشاهان در او نماده ز زمین
 کمر بسته از محبت شین
 گوشواره رسید از پروین
 زلف جاروب کرده حور العین
 نه گمان ره برده و نه یقین
 بر کشد آفتاب نجر کین
 مرده در دیده با شود ثوبین
 بانگ بر میزند که دور نشین
 میل در چشم میکشد که مبین
 گشت رخساره عافیت چین
 آسمان غبار راتسکین
 شکر با کرد روزگار درین
 شعر من بنده آیتی ست مبین
 بر کشد چرخ نعره تحسین

دست چون برود عات بردارم از ره شعر منکم که مرا شاعری در مذاق هست تو ظلم شیر و یه دانگ شیرین کرد تا ز یزدان بود موعودت خلق هر که چون گل دور و یه شد با تو هر که از جان نه آفرین بتو گفت	روح قدسی بجان کند آیین در دل از علم هاست گنج دفین بی ضرورت نمی شود شیروین تلخی زهر بر دل شیرین باد یزدان ترا همیشه معین بادش از خار بستر و بالین از جهان آفرین برد نهرین

قصیده

ای ز کرم دلم ده کام مراد این دلم بیل خوش ساری لطمه بساز از کرم گرچه هزار جان دل وصف کمال گل کند ای تو لطیف تر از آب خضر حیات بخش قصه من چو شه گذارفت بهالم جهان ابروی کس کمان تو تیر ز سه ز و بخش هیچ ندیده ام چنین شکل بچشم در جهان وای که خسرو جهان هیچ گوی بسوی من ای که زهر و دوزخه صفت مقابلم از سر سودا چو زلف جان پریشان مرست قلب ز تو زبردست می طلبی شاه عهد	کان کرم یقین توئی کی ندی برین دلم برگ و نواز گلش کمر سازد به برین دلم بچو سنی کجا بود بلبس خوش نواد دلم بچو روان تو کجا بخشد جان بتن دلم نیست معین کس مرا قصه برد بشته دلم نور چشم من توئی مردم دیده دلم بچو تو سر و شه خرام در چمن جهان دلم می نکلند نظر حومه هیچ شبی ز شب دلم در نظر آفتاب بین که چه سانس این دلم رحم کنی تو دلنواز جمع بکن تو این دلم از کرمی که داورش زربیقین دهد دلم

قلب شتاز تار و آن عکس ز می نوید خوان | هر دو ز نثر لند ماه قلب زیم بده دلم

قصید و عسری

المذه روضه من ذات اجمال
اذا را یتیم بلال العید قا عتقوا
عهدی بهولاء و کلیل منبسط
مضت ثلثون من ایام مدتنا
الابها والندامی طال افترقوا
و مر حب اسلاف طاب کرعنا
مدبر شانا یک مستتیا
اسین احبا بنا یوم اشراب نیا
یسعی الی الملک الیمون طائرة
کف الوری نصره بالذی نصره
اتامل استعان الله بکلوه
شیط الانامل قد اعتت اسرته
نتکلی احامس ابطال بصولته
فما شجاعة تافیه رارة جرد
یباکی البراتن فی ارسال درع
وثابت سرس لا خلاف مقتشر
عن الشامل همما اظافره

ام عسرة طلعت فی شهر توال
بعد الفطور و عیوا بعد ابلال
فصار و هو یضاحی شق خلخال
والریاح لم تشق متاخر بلیال
فاذا ابولحد و اعدی السبال
مشمولة من نبات الکرم ساسال
عن باع من غصون ابلال مثال
باشهره بعده ساقی و احوال
ایقظنی فی دراة صبر قال
اعلام دولة یال طال افعال
قانتی بحی دین المدی کال
عن ذرة الشنور لور هر طال
دعیا و یضحک صولات ابطال
احص ستل العین رسال
رجب الجین عریض یصلی ذبال
مراقب تقال القرآن جمال
نشین من صلب یقتل با شمال

بدود عن غیضه ملتفة عیث اعد با الصروف الدهر شیفته بمثل سطوته فی الروح حسین ملا لقی اسماں فناده و هو معتقد ولم یتیم سیفه المریخ حسین بطا اذا بکلمت قال لال سا حده اتک عنی ابیات اذا ابجیت لا تخین زسری مثل غولة من بعدی لشعر مقعد فی مفاخرها ترکت بحیل امال الملوک سدی ینقی الدهر رخصا من عبارة فاسکم فاناک مقصود منیع لا زالت بحکم فیا تشتی وترے	فیعه فی حماة ذات اوائل یادی ایسا و عرس اسال علی وقائع ولدی الهجار احوال بلایل من زماح الخط اسال بطار من فمایات الوعی خال دون البساط لتعظیم و ا جلال فلا یص النجم لحد و بار با اسال یسکی علی اذن من تقفو و اطلال دان لکن اعجبی لاسم و الخال فیما سوغ و قد حقیقت آمال وان مثلی فی سوق اعلی الاعمال وتداحط بهاء صفت عن حال بین الانام باعزاز و اذلال

شعر و مثنوی در مدح قزل ارسلان

بر جهان شکر های بسیارست اوست آن بادشاه کنز سر تیغ رایش اربا فلک بکین آید معالم از جوید او تو نگر شد نرگس از زر نماده بر سیم تاج	که قزل ارسلان جهاندارست خون فشاند چنانکه برق از میخ پای خورشید بر زمین آید بوستان در بیا سش شتر شد لاله از لعل برف کند دواج

شاخ سوس کشید خنجر سیم	آب بر آب ریه نخت دُرِ سیم
مِنْ سِکینِ مستمند هنوز	همچنان بر تیر اول روز
تیر محنت نجست سینه من	پر شد از نیستی خنجر سیم
چون بدین گفتنم نیل آمد	مثل لاقم نزار آمد
عالمی بر فراز منبر گفت	که چو پیداشود سرای نفت
ریشهای سپید راز گناه	بخشد ایزد بر ریشهای سیاه
باز ریش سیاه روز امید	باشد اندر پناه ریش سپید
مرد که سرخ ریش حاضر بود	دست بر ریش زد چو این بشنود
گفت ما خود ازین شمار نه ایم	در دو گیتی هیچ کار نه ایم
بنده آن سرخ ریش مظلوم است	که ز انعام شاه محروم است
ملک او تا بجز رایت باد	هر و ماهش ندیم ساقی باد
چه زیان دارد او بود بمیشل	در جهان کاو و شاعر می کل

مشهور مدح قزل ارسلان

لے بُرخ رشک رخوان و من	هیچ دلم نه چه آید از تو بمن
تا به جبر تو مبتلا شده ام	با غم و محنت آشتا شده ام
لذت عمرم آنقدر بود ست	که ز کوی تو ام خبر بود ست
من که از خدمت تو دور شوم	چه عجب گرز جان نفور شوم
بود ایام وصلت ای دلکش	همچو گل هفتة دو لیکن خوش
عیش من با رخ تو خرم بود	در دو غم رالب تو مرهم بود

چون حدیث از سفر در افکندی
 آبرو و یم برادر داد
 شهر بر من بزار زانگریست
 من بمسندم اسیر و عا جز و خوار
 آخر لے نا حفاظ بے معنی
 خود برین کار تو مقدر بود
 من که از تو وفا طمع دارم
 دوستان را کسے بسیار دارد
 من ز روز نخست دانستم
 که تو این عهد بشکنی یا من
 همه عالم ترا خسبر دیدارند
 عقل صداره گفت ای سگین
 عشق خوابان و سینه او باش
 او سر بر سپهر در نارد
 این نصیحت ز عقل نشنیدم
 من به چنگال تیر افتاده
 هرزه گارے شود ز حرفت تو
 دایه رویت بساها نموده
 و هم را بر در تو بار نبود

از دلم پنج صبر بر کنندی
 خنم از راه دیده بنشادی
 که تو بے او چگونه خواهی رست
 روز و شب بر در رباط و خمار
 پنج حاصل نداشت آن دعوی
 بنده را خود نه هر چه در سر بود
 لاجرم اینچنین بود کارم
 چون منی را کسے چنین دارد
 وین حکایت درست دانستم
 بد را آنی بد شننے با من
 با چو من مفلس نه بگزارند
 و پس کار خویشتن بنشین
 نور خویشید و دیده خفاش
 سر در سپهر تو کے آرد
 لاجرم نا نراے خود دیدم
 یار در گرد شمر افتاده
 اسی دریغ آن صلاح و عفت تو
 تاب زلفت صبا نفر سوده
 با در بر در تو کار نبود

بچہ موجب فکندیم بائے کردہ ابلیس را بشتوہ سیاہ گر تو روزیش ناکسان بلینی راست گوئی کہ بہت اسر فیل گندہ پیرے بدین ہمہ زشتی چون جدا کردہ ناکسان ز منت بعد ازین رُخ بخون ہی شویم	خیرہ در چنگ پیش کفتائے دلہ را دادہ بازے رو باہ چست بنشستہ در پس مہنی صور در دم گرفتہ بے تاویل قدرت نوح کردہ در کشتی در بود آن نوالہ از دہنت زارے گریم و ہمہ گویم

اشعار عربیہ

افضل دین اللہ لا زلت مفصلاً انا و ایل فی سرید و الجسم راویا صحیح فواد حات متا یریدہ ہر ت فواد الا یرال متیمّا	وحیت الاصحاب حین نداویا وروض جنانی فی فراقک داویا و فی الناس الاسفی داوک حاذیا کنعلا نزارع المصاب حاثیا

قطعہ در مدح قزل ارسلان

ای ز آثار گرد سو کب تو رام کردی سپہ سرکش را ہی بہ لکنت زبان من بگر من و فراق دولت پس ازین گر نہ این نیز ہم بدون نہ برد	غصہ با خوردہ شک تا تازی تا چنان شد کہ از نگو نسا ری کہ چہ کارست این بدین زاری تا مرا بر سپہ بزارے پیش زین لگے بر ہواری

قطعات	
سیگفت انوری که شود باد با چنانکه	کوهران ز پاسه در آید چه بگری
سالی گذشت و برگ خنبد از دشت	یا مرسل الريح نودانی و انوری
قطعه	
آری شنیده ام که چون خودم و محترم	توبه شلستی و قدس نوش کرده
ایک قرعه حریف لطیف و ظریف	از لطف خویش خازن و خرگوش کرده
یاداند کمتر آن همه بر خاطرش لی	من بنده را عظیم فراموش کرده
قطعه	
خسروا ابر رحمت تو کجاست	تا ز فیضت بفسح باب رسم
سایه بر سر فلک ز کرم	تا ز رفعت آفتاب رسم
چونکه از فاریاب مسکن خود	سوی این مرتفع جناب رسم
چشم دارم بآن بضاعت فضل	کز سخاوت تو بانصاب رسم
تا تو از دس شهر ساده رسی	من ازین سوز فاریاب رسم
قطعه	
بزرگوار دانم که برخلاف قدر	حقیقت که بجز کردگار قادریست
بحکم آنکه بدو یک هر چه پیش آید	مقررست بر حال اگر چه پلهریست
بسی می نشود و هیچگونه دوزی پیش	ز روی حکم حری اگر چه مرد صابریست
ولی عنایت خالق که در مصالح خلق	تریک قیقه با نواع لطف قاضیست
بسوی حبله نظر میکنم ز روی کرم	ترا بجانب من هیچگونه ناظر نیست

قصاید طهر فارابی
در وصف حضرت
علیه السلام

بصدا میدل اندر تو بسته ام که ازان	زبان حال با تمام هیچ شاکر نیست
قطعه	
جانب خلعت از راه برد ورنه این سیم سرو ازین گوش گفتت کلبه من روشن کن چند زین عذر که صاحب رگ زد صاحب رگ زد گر حق خواهی	اینمه حلدے آن فحبه زن ست چه نرا وار چون تو سیم تن ست که به عشق تو دلم مر تن ست آدرین بله چه دستان فن ست خاصیت ثابت کردن بز تن ست
قطعه	
ای جمع کرده مبدع کن در نهاد تو چندین که دهر پیش تو سر بر زمین نهاد من بنده از بس که کنم با فلک بزور وهرم هزار گونه ریاضت نمود من گردون چو باد ریه کمندی ز حادثات جانم ز آرزوی نوال لب لب رسید من جامه بردفات کردم قرض ده ام	هم سیرت ملائک و هم صورت ملوک دارم عجب که قند ز شربت بسوخت ورسینه از سان حوادث شکسته نوک هر لحظه مستی ترم از غصه خدوک وگر دلم فکنده رحمت شدم چو دوک چندان تعذر کرد و انتظار بونک جز فیض جودک تو فرا آدم زسوک
قطعه	
تا بج بخش جان کند وقت از گلستان افسرت هر دم تیرت اندر دل پرتش خصم	لے نرا وارا فسر و سیم بشام فلک رسیده نسیم رفته گسلخ باجو ابراهیم

در کرم فکنده رحمت سر جودک
ن گردان چو باد ریه کمندی ز حادثات
بندگی خطه
ن فوطه

آسمان در محیط همت تو دل دشمن ز رُخ چون افست حال من بنده هست معلومت قدے دام کرده ام بسکن بر در من غنیمت گریه کرده مقام از برای دوام آن اقبال	نقطه در میان حلقه جیم تنگ و تاریک همچو دیده نیم که ز عصمت گرفته ام تعلیم وجه یک جو ندارم از زرو سیم همچو اقبال بر در تو مقیم باز کن از سرم بلا می غریم

قطعه

سپهر فضل و جهان نهر رضی الدین زمانه چون تو که می هیچ عهد ندید بجاست صاعقه آنجا که غنیمت به نسیم لطف در باغ دامن بشانند سموم قهر تو با کوه صدها سته بنمود چار پیش تو لاف کشاده دستی زد ازان لطائف نعمت که باز بنمودی چو سر و تابه ابد در مقام آزاد تو فرض کن که چو سوسن همه زبان گشتم مر ازان گره بسته یاد می آید تو فقه که دران باب میرود مهال چنین که من بقاضای فرو شده ام	توئی که همت تو هست با فلک بنمود سپهر چون تو لطیف هیچ دور نزا بر در حادثه آن شب که دوست تو نزا دیده گشت عنبر ز طره شمشاد بر در آتش موهوم در دل پولاد کنون بدست ندارد ازان سخن جز باد اگر نهم مثل شکر صدیکه بنیاد بخدست تو یک پایی باید ام استاد کجا ز عهده تقریر آن شوم آزاد که چند کار فرو بسته مرا بکشاد اگر ز تست مکن گزنی ز ریت مباد حدیث غله عجب گر بماندم بر باد

	قطعه	
از طوق سنت تو شود سوده گردنش حاجت یوفند به بیان و سیر همنش هر گل که مر غزار سپهرست گلشنش از اختران ثابت سازند از زلفش در برگرفته اند چو جان سنگ آهمنش بیرون هفت قبه چرخست روزنش باز است کان خباب تو زید شیمنش اندر ضمیر و در طبع روی روشنش کاشار نعمت تو به بیند هرنش تا روز حشر دست بداد ز دامنش		ای صابحه که هر که در آفاق کشت است آنجا که رلے تو بسر شکله رود در نو بهار تربیته یافت رنگ و بوی مرغی که از آشیانه اقبال او پرد آتش رخ و غ نور تو آرد ازین قبل ای همت تو ساکن آن بقعه که علو معلوم رلے تست که داعی دولت انوار مدحت چو بدیدند همگنان ز آنجا که لطف تست چنان کنج بدارین بادا همیشه کسوت عمرت چنانکه چرخ
	قطعه	
لفظ شکر نشان تو پیرایه صواب در کام آرزو چو شکر گشت صبه و صاب شد تیره رخ ز غصه آن شمع آفتاب چون شمع نیم مرده نه تن دارم نه تاب بر من برای شمع و شکر کردوی عتاب اماده چون زبانه شمع اندر اضطراب چون شمع اندر آتش و چون شکر اندر آب		عالی رضی دین بی آن شمع دل که هست تا شمع دولت تو بر افروخت روزگار تا بخت بر رخ تو شکر خنده زد چو صبح بشنو کایه ز شکر خوشتر و بزرگ بار می که شمع مجلس انس است در جمال جاری زبان من عتاب چو شکرش تدبیر چیست از پی تدبیر آن کنون

قطعه

ادبیه

خداوند اتوئی کز و س رفت
گرفت از گلستان لطف و لطف
جبار آن عمارت داد عدلست
برای کارزار دشمن تو
گهی از غنچه سازد دهر پریکان
اگر من بنده محروم ز خدمت
ولیکن قصه تشریف شریفت
تنم پوشیده گشت از خلعت شاه
غیب گویم که تدبیر سرم چیست

سپهرت تخت زبید مور گر زن
همه روی زمین گلزار و گلشن
که از سهو و خطا معصوم شد ظن
که چرخش خصم باد و طبع دشمن
گهی بر آب پوشد باد و جوشن
روا باشد که اهل آن نه ام من
مرا بر راس عالی عرض کردن
که بادش در پناه حق دل و تن
همی ترسم که گوید در کسین

قطعه

انفتاح جهان جمال الدین
بمکتوبات نفیته در سخن
از برای نثار طبع تو چرخ
وز پئے چشم حاسد تو شهاب
خاطرات طالبان حکمت را
تا که او هست بر سبیل کمال
آسمان را کس خواند ضعیف
گرچه نامست بشهر مشهورست

ای ترا قول و فعل هر دو جمیل
بمجا سوار غیب در تنزل
عقد گوهر کشاده از اکلیل
عمر با تافته آتش سیل
در بیابان حیرتست دلیل
نه کند نقص تو هیچ سبیل
مرزین را کسی گفت بخیل
دارم از فضل در جهان تفصیل

دگر ان چون بہ پایہ تور سہند گرچہ نیلے ست آسمان لیکن	پشہ را کے بود مہابت پیل بیج نسبت نباشدش با نیل
قطعه	
ای چرخ باد گشتہ تواضع کنان چو خاک اسباب خیر و شر شدہ در پردہ قضا گردون کہ پیش ہمت تو ذرہ نیست دل از تو کے برم من رنجور و خاکسار آن بخت باشد کہ بہ بنیم درین سفر	با فرت چو آتش و طبع چو آب تو موقوف حکم نافذ و رای صواب تو جز سائبان طلعت چون آفتاب تو خو کردہ ام بخدمت خاک جناب تو خود را چو بخت گشتہ روان در رکاب تو
قطعه	
خدا یگان زمان شمس یار دریا دل بر آسمان وزین دست مطلقست ترا گم بہ پنجہ ہیبت دل جہان شکن توئی کہ باد صبا در جہان نیار در کرد مکارم تو چنان فاش گشت عالم برومی موج تو بیرون یک سخن گفتم مرا کہ باز سپیدم نرد کہ بستہ شود	تراست دست گہر بخش و لفظ گوہر پاش کہ از وظیفہ جود تو یا فتند معاش کہ بہ بناخن قدرت رخ فلک بھراش نسیم عارض گل بی جواز حکم تو فاش کہ در سخاے تو عاصی برابر او باش اساس مظلمہ ے نہم تو حاکم باش از آفتاب نقاے تو دیدہ چون خفاش
قطعه	
شہر یارا برلے رحمت تو بر بساط ہوات اسب مراد	تیغ فلک ہمیشہ آختہ ام بر رخ اختیاریا تاختہ ام

گرچه از آرزوی خدمت تو لیک ز حمت نمیدهم جائے	دل و جان را ز غم گداخته ام با شراب بھی نساختم ام
قطعه	
افتخار زمانه شمس الدین بہجو ہد ہد بر آستانہ تو باز اقبال آشیان کردہ منکہ در آستان خدمت تو تا کہ از آفتاب طلعت خویش	ای جو عفا لطیف تو مدوم ظلم تند چا پوس خدم بہجو نسرین در میان نجوم روز دشمن نہ ام بشیوہ بوم بہجو خفاش داریم محرم
قطعه	
جلال دولت و ملت گمان مبر کہ دگر بہر چہ حکم تو نافذ شود چو در نگرے شبھی رود نہ کہ اندر دل و دماغ عدوت ہر آنکسے کہ زند بر خلاف تو نفست ہمے رہے تو بر ہر کسے کہ سایہ فکند نسیم عدل تو در ہر زمین کہ نافہ کشاد و قضا کلہ نسیم روزگار بر باید بہ پیش شاہ جہان کشف حال بند مکن	بہ کبریاء جلال تو ہیچ کس باشد قضا ہنوز بفر سنگما پیش باشد خیال تیغ بہسم خوابہ ہو حسن باشد نخست کس کہ گلو گیر دش نفس باشد بقدر مرتبہ عفت اکم از مگس باشد در دم بنفشہ و فریاد گر جر حسن باشد اگر نہ خنم تو شب باد و حسن باشد بہ پامردے دانم کہ دسترس باشد
کہ گرچہ عیش من از حد برون پریشانست ولی یک یک نظر از رحمت تو بس باشد	

قطعه	
خدا یگان جهان فہر یار روی زمین ہر آنچہ خواہی و گوی بر آنچنان بنود چو علمے بہ نماز و پرورہ میخواست اگرچہ روز بتنگ آمدست خصم ترا کنون کہ طبع ہوا چون دم عدوی تو شد گذشت وقت تماشای بوستان کنون بخرمی و سعادت نشاد مسکری	توئی کہ ذات شریفست جهان قبالست از انکہ فکرست تو تر جان اقبالست بقائے ذات کریمت کہ کان اقبالست طرب گزین کہ تنت در ضمان اقبالست بدولت تو کہ شادی جان اقبالست زمین مجلس تو بوستان اقبالست کہ نوشتن بادت و آنہم نشان اقبالست
قطعه	
مر بے فضائل زمانہ شمس الدین از ان پیش کہ میان من تو عمد دراز ترا بر و برد و بخرے بنشانند چو تو برسم رسالت بایمے ناگاہ شبہ بقاعدہ پردہ دار بنشستی مرا بخدمت تو مخض دوستی آلود حدیث رویت صانع مرا محقق شد رسول را چو بدنیائے توان دیدن	توئی کہ قفل عمل را سخامی تست کلید زمانہ جبلتین بامواصلت برید مرا بسوے نشا پور سرنگون یکشید دل از شوق ملاقات تو زبر پرید چنانکہ پردہ صبرم ز عین آن بدرید نہ رغبت ز رویم نہ حرص نقل و بنید کہ دست معتزلی غالبست و وجہ پرید خدا را بقیامت چگونہ بتوان دید
قطعه	
ایستہم کہ گرفتت زیر شہر حفظ	ہمائے ہمت از اوج ماہ تاماہی

معروض شد
بہ شہر

برید صیت تو در قطع ساحت عالم رود بجان عدو تیر تو ز شست چنانکه چو آدمی و پری حمله متفق شدہ اند من از جناب تو جاسے دگر روم بچہ عذر کیم قبول کند یا کہ بشنود سختم دگر ضرورتی از شہرے بیاید رفت بخرمشال مرام کہے دگر بیاید	قبول مے نکلند و ہم را بہر لب ز جان خستہ دلاں نالہ سحر گاہے کہ در زمانہ طغان شاہ راسزد شاہے مباد کس کہ ازین حال یابد آگاہے چو داد من نہد دولت طغانشاہے چنانکہ فی حشری با شتم و نہ در گاہے کہ بر شینم و سہل ست این اگر خواہے

قطعه

میمون و مبارکست شاہ اسے چتر ترا گرفتہ ہر دم در فوج سپاہ ذرہ فوج ست بیچارے دولت فگندہ چون جہت نسرخ تو دیدہ در مدح تو نفس ناطقہ کیست از بیم سنات روزیجا اقبال نہادہ بر فلک زین باد عوی بندگیت گردون از قصہ بندہ شہر یارا در مجلس ملک تو ازین بس	غرنت کہ جہان از دست پر جوش از بہر شرف سواد رگوش خورشید سزد بجای چادش در دیدہ فتنہ خواب خرگوش سہ ریشکست موج شب پوش گنگے بزبان عجز خاموش ہر شب شدہ آسمان فرہ پوش چون غاشیہ ات گرفتہ بردوش کردہ ز ہلال حلقہ درگوش یک نکتہ ز حسب حال مینوش بس جام مراد کو کند نوش

چون داد بدولت همه هوش بگذاشته است امشب و دوش بر خاطر شاه شد فراموش	مسعود مینه بند که تست دیرست که بر امید امروز یادش نکند سعادت زانکه
قطعه	
ای دولت تو تا ابد از انقلاب دور باد اخبار حادثه زان آفتاب دور تا درجه ختم نبود از صواب دور تا یسم تشنه که بماند ز آب دور خود عافیت چگونه بود زان جناب دور	سر دفتر اکابر دنیا بسازین عالم ز آفتاب نقایع توروشن است گر حال من بپرسی و در خاطر آوری در آرزوی خدمت خاک جناب تو تا دورم از جناب تو دورم ز عافیت
قطعه	
دست و دل تو تقویت کاف و نون کنند گورا بنام و نعت شریف فسون کنند بر دشمنان دولت تو آزمون کنند در جشن مهر که لب او پر زخون کنند هر دم لگام بر سر چرخ حرون کنند بر چهره چون و فیض زمینت فروز کنند دام بحیل عصمت تو رهمنون کنند گر چه ز فاقه رایت عمرم نگون کنند از مضرت تو قصد گر جای چون کنند	ای خسروی که از پے ابداع کائنات تعبان چرخ سر خط آگاه بر بند تبعی که دست حادثه آیش در نخست هر کاسه سری که زهرت هتی شود در پیش موکب تو اشاقان تو دکش حوران خلد صورت چو گان تو کشند شاه توئی که غرقه دریای فتنه را از در گشت جدانه شوم من باختیار چون مجاهد افاضل عالم جناب تست

تو ہم ز جو د خود نہ پسندی کہ چرخ بخت	در دست نیستی چو منی راز بون کنند
کار معاش من بطریق کرم بساز	ورنه مثال ده که ز شہرم بدون کنند

قطعه

جہاں دین سرفراز روزگار حسن	ایا بحیب بزرگیت صحن عالم خورد
توئی کہ منشی فرمان تو بدست نفاذ	حروف ماوٹہ از لوح آسمان بستر د
اگر چه عاشق بزم تو ام گرانی خویش	سبک سبک بکریان نمی تو ام بڑو
ہر آن شمار کہ خصم تو از جہان برداشت	فذا لکش نفسے چند تو د ہم بشمرد
مرا اگر چه کہ پشت از قبول تو گرم ست	دل ز سرد می دوران آسمان بفسرد
یکی غم از دل من پایی باز پس نہاد	مگر کہ دست بدستم بدگیرے نہ سپرد
مرا ولایت بجد گونه درد مالا مال	بلطف بر سر آن در دریز جلے درد
تو سایہ افکن و انکار کا فتاب نامد	تو شاد زی و جہان دان کہ روزگار برود

قطعه

زمانہ داور گیتی کشای نصرۃ دین	ایا ضمیر تو از راہ آسمان آگاہ
توئی کہ ہمت از سر طہ کبریا نہ کند	مگر بچشم حقارت در آفتاب نگاہ
سنان شمع تو کا بیست در ہوا روشن	در آوید بچشم عودت آب سیاہ
بہ نزد جو د تو مرغ و سیلت ست اہل	بہ پیش عفو تو مقبول طاعت ست گناہ
بشر بتے کہ از در شک برد آب حیات	فرود و قوت صحت بزد و شمت و جاہ
تو ہم خضر بیابی کہ مے برویاند	ز سنگ چون قدم خضر سایہ تو گیاه
خدا یگانا معلوم رائے تست کہ من	ز دست حادثہ دارم بحضرت تو پناہ

ز دود غمزدست شاه

اگر مصلحت دور مانم از دور تو
 دعا و مدحست شامست کار و پیشه من
 چون بگرے بحقیقت تفاوتی نکند
 یقین ز خدمت اگر دور مانده ام حالی
 نه از ظلمات خدمت بودم و نه از انوار
 هیچ حال فتور سے بدان نیاید راه
 حضور و غیبت من در شنا و مدح شاه
 نشانه ام دل و جان متکلف بدین گاه

قطعه

انسی حکم تو چون قضائی بزم
 از گوشه سقف هست تو
 تار یک شده جهان روشن
 تا خشر نه کرده ابن عباس
 از دست و دلت فرات و دجله
 در معرکه تیغ از سر دست
 خورشید که کمترین و شاقیت
 تحویل ہے کند به بر سر
 میمون و خجسته باد بر تو
 آسوده ز اعراض و تبدیل
 آویخته نه فلک چو قندیل
 در چشم عدوت سیل و میل
 در آیت خسرویت تاویل
 هر لحظه زبند جامه در نیل
 مانند پیاده افکنند پیل
 در موکب تو دوان به تعجیل
 کرشمه دل تو یافتست تعیل
 نوروز فلک ز روز تحویل

قطعه

می گسته قلاوہ پر دین
 به نفیم و به بود پر کرده
 نیست در نه خزینہ افلاک
 وی مگر اندکے تغیر داشت
 زہرہ از بہر عقد بازوی تو
 ہفت کشور شکم ز پیلوی تو
 کسوتے کان رسد بز انوی تو
 لای صافی و روی نیگوی تو

اگر زلف خود را بروی تو کای من هفت چرخ بپندوی	اگر و سان خسله تابینند خسروا اختران نداسیکرد
قطعه	
تویی که قدر تو به چرخ با بگم دارد از آنکه طلعت تو نور مهر و سه دارد که چرخ عیش حسودت بسوی ره دارد جهان چه غم خورد اکنون که چو توشه دارد که مر بدارد اگر چه بسر کل دارد همیشه روز بر اندیش راسیه دارد که چرخ عیش حسود ترا تبه دارد که گوشت می درو چشم سوی ره دارد چنین بود چو دولت کس سپه دارد چو تلمبه که بخردار با گشته دارد که ایزد بت ز همه فتنه با نگه دارد	خایگان جهان شهر یار دین پرور شدت چشم مالک ز طلعت روشن تو در مالک از زبان نشسته باکی نیست تو بر سر آمده از همه ملک بهسان مخالفت کل ملک جست و بخیرست چه خاصیت بود آن کافنا بخنجر تو تو در مالک ایران نشسته موجب نیست در انتظار تو ملک عراق مدتهاست جهان بنام تو بکشاده اند تو فارغ زمانه با همه خدمت فداوه در پایت نگاه دار بشمشیر دین یزدان را
قطعه	
تویی که هست فمیر تو با قضا همراز هر آنچه هست دگر استوار است مجاز نه هیبت تو صد را فرو شود آه از بتاخت مدت ده سال ز نشیب فراز	پناه ملت در اعنی خلق نصرة دین اگر حقیقت فداست تراست در عالم اگر بقیه زنی با ملک ناگهان برکوه خدا یگانان پس که روزگار مرا

غریتم همه این بود پس که بچندی چه موجب است که از خدمت تو محروم	کنم خباب ترا قبله دعا و نماز نه تو بخیل و نه من جاہل و نه راه دراز

قطعه

ایاشهی که کشاده است چرخ فیروزه دلی که ز آتش قهرت سوخت تا با یید مبوضعی که طسیرت صواب کم گردد دیده علم رایت چو کودکان هر روز برای نجات تعدیل روز و شب خویشید کنون از پی آن شد سومی مسل که زند چو آفتاب غلامی زبان ندارد اگر دجوه روزی خلق از عطا بخشش تست کنایتیت درین پرده من بگفتم و رفت بنام نیک بان تا بحشر و شاد بزی	در آستین تو درمای فتح و فیروزی نبایدش پس از ان از زمانه دلسوزی اشارت تو کند عتسل را قلاؤزی بدست چرخ کهن گنجه نو آموزی کند ملازمت عدل تو شبها نروزی به پیش طلعت تو لاف عالم افروزی بخدمت بره آورد رسم نو روزی کنون بقدر نگدار قسمت روزی تو دانی اروری آن پرده و اگر دوزی که بنام نکودر جهان نیست دوزی

قطعه

خدا یگان جهان شهریار نصره دین بزمه کردن ارواح نصره و تائید بیاد بزم تو گیتی صبح کرد مگر تنک شریانی مسکین بنفشه بین که نگاه شنیده ام که زبان را بذر من بکشاد	توئی که رایت عزت همیشه منصورست صدای نوبت تو بهیچو نفخه و صبورست که صوت مرغان همچون نوای طنبورست سرشش فروشد وز گس هنوز بخمورست کسی که او بزبان حلال مذکورست

دوای این سعادت مقام دیگر نیست مرا بدانش تنها زمانه حاسد بود کنون عنایت خسر بدین اضافت شد درین شرف که مرادست داز توان گفت	برون آنکه زادراک آدمی دورست چنانکه در همه شهر این حدیث مشهورست اگر حسد برد از من زمانه معذورست که دل بخت و زمانه چگونه مشهورست

قطعه

سر ملک جهان شهر یار روی زمین همیشه کار تو این است و کار تست خودت تو از کرم شده سرخ روی چون گلزار تست دولت محنت مگر که روز و شبی من آن شعبدم امی شاه در ملج تو صغیر بازده ام بر سر بساط سخن نهاده گوهر معنی زیر قلم لفظ شکسته بقیه خوشید در کلاه پیر از نقل دان خبر و نقلها بر آوردم برفت مهره عیشم درست حق دل کنون نم که چو بازیگران چابگردست	توئی که از تو باز و کلاه و تخت شهی که کشوری بستانی و عالمی بدی رنسکی عدوت زرد روی شد چو بی تراست رفعت و رتبت مگر که مهر و می که در هر شعبده بازم سز و کیمیا می چو بلیدان بسج که فرس از سر و می بصفتی که ز بحر شش تفادستی نه می بدولت تو که دارای افسر و کل می نارے مجلس آزادگی و بزم شهی ز دره لوتی مانده بر امیدی نشسته ام جهان است پاک کینست می

قطعه

ای شش غرب از فلک زود جاری نه گرچه اقبال تو از روی محابا چذ روز	تا ابد دولت روان ملک بادت بر نفاذ باخت باخت باستانی بسی ز کساد

لله بفضله در کلاه
و بهر دو در انفس
شکستن عابود
کردن اسواندن
باغش آنکه با یاران
بفضله در کلاه
و بهر دو در انفس
شکستن عابود
کردن اسواندن
باغش آنکه با یاران
بفضله در کلاه

ترخم تیغ بند گانت بس موافق بود نیز با تو زین بدن دست در فصل تعدی چون کند لاجرم چون کعبیتش باز مالیدی بدست	داد افزون کرد اندر شش در خدایان نهاد چون بقیش شد که خصله نیز نتواند نهاد کعبین بای که فکرش با چنان بازی نداد
قطعه	
ای خسروی که رایت جباه و جلال تو گردون منظره ایست که در عرصه وجود از چهره زمانه فرو شوی گرد و ظلم شاه هشتم که خامه اقبال بدوش مگذار ضائعم که مرادست روزگار	سر بر محیط عالم علی فراشت ست عصمت همیشه بر سر ملک بداشت ست کایزد ترا بزده بازی گماشت ست مدح تو بر صحیفه جانم نگاشت ست بر اعتماد وجود تو ضلع گذاشت ست
قطعه	
اے قیای سپهر آمده تنگ زلف جادوب کرده زهره و ماه روی بر هر طرف که می آری اگر چه از خدمت تو دور افتاد مددے راست میکند ز دعای	از چه از رشک حق کمر ست تا برد بند خاک را بگذر ست هم عتسانند نصرت و ظفرت بنده دور از ملازمان در ست تا فرشته واسپه بر اثر ست
قطعه	
ای خسروی که از رخ دوشیزگان غیب در عرصه گاه زینت بزم توفی ایشل حفظت بهر زمین که سپرد بر پشت	هر لحظه دست فکرت تو بر کشد نقاب طایوس وقت جلوه نماید کم از عراب ممکن بود که رخ کند تیغ آفتاب

بر چشم دشمنانت یار و گذشت خواب بشنوز من سوالی و تشریف ده جواب کاسیب آن عمارت گیتی کند خراب در بند آن نشد که خطا گفت یا صواب با من چرا بوجه دگر میبرد و خطاب هر ساعتی که من به هنر کردم اکتساب بر من به نیم جو که فلکدم درین عذاب از آب دیده شربت و وز خون دل شراب تن در دهم بد آنکه نه نامم بودند آب هم من ز جان برآیم و هم خسرو از ثواب	فریم سبیل قمر تو کان دسبدم بود شاهاز کوه گوش و زبان را زدی نقطه رنگش که مگم کرده بطوفان و باد گفت تشریف یافت از تو و آبال دید و جاه من بنده چون خطای و ابطال کرده ام بر من و بال شد هنر من که صبر بلا گو نیست شوزمانه و گو نیست شو فلک طوفان من گذشت که نه ماه ساختم سهل است آن سه ماه دگر نیز به چنین لیکن بدست فاقه بر رسم که عاقبت

قطعه

اگشود فاق تو همچون شتر نشیب و فراز چو شتران عرب بر حدای اهل حجاز زمانه بشکند آن گردنش بنگ نیاز حسود خام طمع کو درین چوس بگذار نه زور باز کشیدن نه قوت پر طراز نه از نهایت کار آگه و نه از آغاز ره است کو چو شتر روز چند سر بفرار که چون جرسن نناے تو بر کشند آوار	ایاشهی که فلک را مسار دریتی فرو برقص درآید ز شوق خدمت تو عدوت گرچه همه گردنست به چو شتر شتر به چشمه سوزن بدر نخواهد شد ز ناتمامی خصم تو چون شتر مرغست بسان اشتر و لابل گشته سرگرداب سپهرش از پی قربان همیکند فریه تو خلق را بشتر وار زردهی چه عجب

بندی از کلام

ز حاسدن شتر دل مار مردے چشم عدوت کار بیازی ہی برو بربان خدا گیکامین بنده ممتے بودم کنون زبے شتری در دم چنان باریت حدیث آن شتر و ماہتاب واعلمے مرا کہ در شب افلاس گم شد ست شتر	کہ نیشکر نہ بروید ز بیخ اشتراغاز شنیده کہ بود بازی شتر ناساز فنا دہ چون شتری مسار در تگ تاز کہ صد شتر نکشد آن بھر ماسے دراز شنودہ ام کہ شنودہ دست شاہ بندہ نواز باہتاب قبولت نزد کہ یایم باز

قطعه

ایچداوندی کہ خاک در گمت از اعتقاد تا عروس ملک در پیوند شایست آمدست نہ فلک بر خوان احسانت پنج انگشت از اجتماع اختران دانی کہ در منزل چرست از برے ذرّہ خاک کف پائے ترا حاسدت در حبس محنت با دوا مچارسیخ	خستگان تیر محنت نوشدارو کردہ اند از جهان پیوند ظلم و فتنہ یکسو کردہ اند قرب دہ نوبت شکم با چار پہلو کردہ اند خود نکودانی کہ آن صفت چہ نیکو کردہ اند نقد ہفت اقلیم گردون در ترازو کردہ اند تا طناب خیمہ افلاک شش تو کردہ اند

قطعه

پناہ ملک جهان تاج بخش روی زمین بلوغ مهر تو مفاد گشت دیو و پری مرج سُرعت عزم و نبات حلم تو بود بوضعی کہ تو بر تخت حکم بنشین بروز صید بختبائے برو خوش و طہور	توئی کہ خدمت تو هست بر خلایق دام ز طوق حکم تو گردن فراشته دود دام کہ با در حرکت داد و خاک را آرام ستارہ آنجا معزول باشد از احکام کہ چون عدوے تو گشتہ ماندند دام

نه در چهره که عدل تو میکنند کس نام که کاسه کاسه سر بود و خوان با غلام که خون همان هرگز نریختند کرام طبع به کبکس قع لباس طر فیه سرم بقتصد آهوی مشکین نفس کشاده گام ز سر قصه من دادد باشدت اعلام که روزگار مساعد شده زمانه غلام به تمت هنر افکند زیر پای پیام هنوز دور حوادث نگشته بود تمام بهر عاریت مر مرا کند الزام بمیر هر سختم لعبتی ست سیم اندام چو غایت خسرو برو شدت حرام گمان مبر که بصد تو آورم ابرام جهانیان ز تو بدینند آن نه از انام بپیچ صنعت و شغلم کس ندانم نام که من ساز سفر دارم و نه برگ مقام	نه در حمایت جاده تو نیند نفس بروز سر که همان خجرت بودند رواد که خون شان بریز می از پی آن قبول دست تو بس نیست با ذرا که کند سوار گشته بعد تو یوز آنکه نیند خدا یگانا دانم که منی آقبال نخست ره که رسیدم بحدت گفتم سه سال دیگرم از بعد ازین جهان لکیم هنوز مدت محنت ز فتنه بود سیر کنون ملازم این آستانه ام تا چرخ سیاه روی عیشم همین که از معنی کسیکه سحر خلاست سر بسختش آردست حادثه تا کار من بجان برسد چو من کسنی بچنین حالتی نروماند درین سه سال که از در گه تو بودم دور بهر مقام که خواست مرا فرود آورد

قطعه

خدا یگان جهان مالک رقاب ام نهد محاسنه خلق از نفاس عطر تویی که هست زبان تو ترجمان قضا هزار گونه بضاعت در استین صیا	تویی که هست زبان تو ترجمان قضا هزار گونه بضاعت در استین صیا

ز تند باد شکوہت بود بموسم دے شب گذشته مرا یگذاشت در خاطر در آفتابان نفس بر کشیده حاسد تو درست گشت مرا حاصل برف سرباست لطیفه به از نیم فرانسه آید ز تف قهر تو دل گرم کرده بود جهان نه سو کردم کز بهر خاصیت تقدیر که تا چنان که ترا پیش ازین نظیر نژاد همیشه شل ترا خاصه در چنین حضرت ایگو تو شاه بشاهی بیای چندان	که خون بپشت رواند عروق نشود که چیت موجب پنج بند و علت مرا که از بردت آن زهر پر گشت هوا سپید کاری حساد و سردی اعدا گرت طلال نگیرد کنم به نظم ادا فلک مغرور کافور ساختش بدوا زمانه را همه کافور مید هر عدا نزدیت پس ازین نیز تا ابد همتا زبان مدح نباشد بسند کن بدعا حسد برو همه امروز مات بر فردا

قطعه

ای بر سر ساکنان گردون در پای جنیت توانفتاد آمر بکایت حاسمت بر تر از تو و باز گشت با تو ای پس شب خصم را که تیغ دی پس دم صبح را که تیرت زان روز که بهر حفظ اسلام هر جا که دوتن فرایم آیند	گسترده هامی همت پر از حمل هیبت تو صرصر از دست موایب تو گوهر پس چیت سپهر کیست خمر پیوسته به صبح روز محشر در سینه شب شکسته اشک در دست تو داده اند خنجر اینست سخن که لے برادر

روزے که بزخم تیغ خسرو چون گل که بروے دید و غنچه اے چشم سپهر در تو حیران بینند که یا چنین مملانی بے عطر بود مرا شب و روز وز غصه سروران ملکوت صد بار بدح یک بیک شان وین محشمان نهاد با بخل تا خود بچه دانش و کفایت هم طبع زمانه باش ز نزار چندین که خرے گر آستانم تا باز خرم بدولت تو جاوید بقا و دوست باد	میکونف عدوے ملک اسرار برے چو شید خون منفرد در بنده بچشم لطف بنگر کافاق شدت از و ماطر وز آتش فاقه دل چو مبر هر لحظه رخم ز خون شود تر برگردن دهر بسته زیور صد منت دیگریم بر سر در ملک تو گشته اند سرور جستار کس بے هنر سپرد چندانکه گر آگند بدو زر خود را ز جفاے این همه حیر ای درو جهان خدات یاور

قطعه

خدا گنا سالی زیاد تست که من بچشم خراش عدل تو نے بینم قصیده دو کنون نظم کرده ام عالی	بیای حوص بگرد عراق می بوم بگوش جز صفت جود تو نمی شنوم اگر بدست دگر نیک هم بدو موم
نشسته منتظر آنکه فرصت باشد که آن بسمع مبارک رسانم و بروم	

قطعه	
خدا یگانا تا گرد راے تست مضا بچوب منبر خشک از نشاط گل بدم نه قطره مانده بید یانه ذره مانده بدشت مراد دولت تو نسبت است از پی آنکه چو روز بزم تو بود در نعیم بهشت مرادین مثل صوفیانه یاد آمد	دب نباشد اگر بگذرد رخسارم ادب نسیم تو چون بگذرد بلفظ خطیب که از فوائد انعام تو نیافت نصیب تو در زمانه غریبی و من بخانه غریب ز دست حادثه امروز چون کشم خطیب اگر بخورده ندارد مرکب ترتیب
قطعه	
ز لفظ من که رساند بسع خسرو شرق توئی که پایی تو چون در رکاب غم آید نهان چرخ به بینی چو تیز درنگری چو زیر پای غم آورد اهل دانش را مثال شاه جهان خواست بند قاپس آن از ان سعادت محروم شد هم آخر کار مگر مجلس عالی نموده اند که من جو شعر من بزبان فصیح میگویی کمال دانش من کور و پر و کربشید بدون ز حکمت و ادب آنکه در هنر من در وجه نسبت باد دیگران همان مثل است	که اسی کینه خطابت شهنشاه غازی چو آفتاب ز قدرت بر آسمان تازی غنان و هم گیری چو تنگ در تازی زمانه از سر بر جسته و ساز می کند بقوت آن بر زبان سرافرازی نهی زمانه که می نگزد و بیک بازی چو دیگرانم ازین ثنای عمری یک اندازی که تو بفضل زانسانب عصر ممتاز می بنظم و نثر چه در پارسی چه در تازی مراد که کنم با فلک هم آوازی که مردنی را هرگز چه کار بازی

دراز میکشم این قصه را و معذورم مرا بگفتن بسیار عیب نتوان کرد تو بادشاه جهانے گران نباشد نیز زمانه نیستم برهنه گشته و تو چنانچه دوست اگر برگیر دم چه عجب	سخن چو گفته شد آن به که دل بپر دلی کسے چه عیب کند شک را بنمازی روا بود که مرا برکنش و بنوازی در بس بر خیر پراه کرم همه باری از چون تویی عجب آید گرم بیندازی

قطعه

خدا یگانا آنے که طاق اوانت نماند خصم ترا هیچ مسدود بر گردن ز حال قصه من بنده آگه دادم روزگار بروزی نشسته ام بخندان زمین ز خوان قزل ارسلان بنور گلست برین که بر سر من رفت هر کجا بستم	ز روزه قدر و محل ستاره باشد خفت که دست قمر تو آنرا بنوک نیزه نهفت که پیش پای تو یداست از نامی نهفت که در دوشب بیکه جای که تو اتم نهفت مرا ز حادثه صد گل بتازگی به شکفت چه شکر ها که من از روزگار خواهم گفت

قطعه

ای گشته دمان جان ز محنت چون ابر و گلست ظلم و انصاف یک روز و شبی نشد که گردون کرزان شده از نهیب تیغ من بنده که خاطر مودختی ست بے برگی اگر چه گفته نیست	همچون لب و لیران پُر از قند در عهد تو آن کرے و این چند از هیبت تو سپر نیفکنند اعضای زمانه بند بر بند در باغ ثنائے تو برومند یکبار گیم زینج برکنند

ای ناد روزگار هرگز فریاد مرا ز روزگار ست تو وارث ملک روزگاری از دست عا دلم برون کن	نازاده خلف ترا ز تو فرزند تا چند ز روزگار تا چند در عهد تست قطع و پیوند بر نای روزگار پسند
قطعه	قطعه
سر ملک جهان شهریار روی زمین از ان زمان که تو بر تخت ملک بنشینی مذبران قضا نفس همه خواهند اگر ز قصه من بنده بشنوی طغیانی هر بعدت شش سال حرص علم و ادب بهر هنر که کسی نام برد در عالم کسی که منکر این با جرات کونشین ز دست فاقه کشیدم هزار شربت زهر از ان سبب بجناب تو القبا کردم چه مایه خدمت شاهان که پشت پا زدم مرا ز بهر جوازی که خواستم صد بار رسانت که ز افشای خود فرستادم اگر در ان سخنم شبهتی ست میخواهی مرا چنینان که بود هم معیشتی باید	بدست و دل حسد بجزو غیرت کافی فریضه شد که بحسنه گر ظلم نه نشانی بطوشت فکر تو را ز ما سیه پنهانی ز کردگار بیای بی ثواب دو بهانی بخاک ان نشا پور کرد زندانی چنان شدم که ندارم بعد خود ثانی بجست شنود تا دلیل بر بانی که کس مرا ز عرق تر ندید پیشانی مگر که داد من از روزگار بستانی بدان امید که بر من سر بجنابی روا مدار که چندین مرا برنجانی بجست تو در ابطال حکم طوفانی که از بس سیه ایام نشر بر خجانی که بی غلظت توان داشت روح حیوانی

قطعه	
سرملوک جهان فخر دین تو آن شاهی تویی که هست تو سربان فرو نارد خدا یگانا دانی که در میانک تو چه واجب است که تا حشر بچنین باشد چنین خوش است که آن آستانه را دورست بطبع رغبت خویش آدم بخدست تو بهر کجا که روم باد شاه نفس خرم خیانتی که ببه سیم کند شعله من از زمین زمان فارغم بجهاد الله ز خد مست تو کی نقد دستا بوس مرا	سپهر و ماه ز روی تو می برند شمع که با فلک بودش ملک کائنات مشاع مرانه باغ و سرابست دنی عقار و ضیاع بجلس تو مرالذت شراب و سماع یکی نیکویی اسلام و یک براه و دواع رواست که بر مبی اجازت تو صداع بعلم و عقل تو انگر بصیر و حلم شجاع بضاعتی نه که در دهر دهر بیاع نه رغبت است بمال و نه حاجتی بتناع به از هزار برآه و حواله اقطاع
قطعه	
پناه ملت در ای خلق نصره الله من بنای شرع به سیم تو مرتفع گردد چو در شب حدشان صبح دولت بدد تو از بزرگه اینچا رسید امر و چه و هم مالک درین بستم بود مهر امید آن بود اکنون زمانه را از تو ز فیض نعمت تو ابر در نشان گردد	تویی که چرخ بنام تو نامدار شود اساس ملک بهمد تو استوار شود چه جامی صبح که خورشید شمسار شود که آسمان ز قبولت بزرگوار شود که دولت تو بر آفاق کا مگار شود ز نظم رونق عالم کی هزار شود ز شرم محنت تو باد مشکبار شود

عظمت
بافتن و باری نمودن
جلالت و عظمت در سطر
و ادوات نفیستین آراء
صول غیب

کسی که مدح تو گویند بجای آن باشد	که پیش همت او کائنات غبار شود
اگر قبول نکردم خطایست مسدوم	که پیش از آن تو این گفته آشکار شود
که اگر قطره بدید از آن فرستد باز	که تا بوقت دیگر در شامهوار شود
بسیار بکام دل از روزگار چندانی	که روزگار تو تلخی روزگار شود

قطعه

صاحب عادل نظام الملک مجد الدین علی	ای خضیض بارگاه استلج کیوان الماس
ذهن پاکت خاک حیرت کرد در چشم عقول	حکم غررت بند عظمت بسته بر پای حوال
آفتاب طلعت گرسایه بر چرخ افکند	ماه را عار آید از خورشید گردون اقتباس
پیش از آن روشنت اسرار گیتی کشف شد	مبط انوار عظمت نیست جای التباس
اگر حقوق نعمت را آسمان مسخر شود	گاه کافر نمیش خوانند و گاه هی تاسپاس
ماه نو با قدرت ارذنان نماید پاک نیست	تسلخ طوبی سخت فاسخ باشد از دلدان اس
بر خلائق راست لطفت از آن بجا برست	کاسمان باید در و هرگز مجال احتباس
حلقه در گوش جان کن تا بدان گردد عزیز	یای بر چشم فلک نه تا بدان باید سپاس
ای که از دور تو گردون را مسلم شد ازین	هرگز از دور آن او کس را نبود ست اتماس
پاشیمان بر چرخ هفتم خوشنخسپد بیدارین	چون جهان عدل انصاف تو سیدارند پاس
در زمانه گرفتوری هست در کار من هست	هر نه بس حکم نهادی ملک ملت اساس
بعد کن تا این فتور از کار من ببردان دور	خوش نباشد جامه نبی طلسم و نمی بلاس
با چنین نظمی که عالم راست در ایام تو	بمال من شاید که بیرون باشد از نظم قیاس
چون ازین دولت شدم افتی جان دل شهاب	سهل باشد گراسیدم نیست آخر کم ز یاس

مشارع
مهم
حکمت

مرتب عمر تو چندان باد که راه دوام	پایدار آسمان بیرون شود رستا براس
قطعه	قطعه
سیر اکابر آفاق شمس دولت دین سپاه حادشه را خرم تو ز بیم شبان فلک بسان بهائیت پر کشاده مدام ز لفظ بنده به سمع خدایگان برسان که اگر تو دست کرم بر سرم نخواهی داشت	تویی که قدرت تو کوه را گم گسرد بویخت دشمنیت از خواب غیبه گیرد بر آنکه بیضه ملکت بزیر پر گیرد چنانکه لطف تو باشد مگر که در گیرد سپهر سر زده زودم زد دست بر گیرد
قطعه	قطعه
ای فلک قدر می هر دم عکس را می رست آفرینش چون قلم سر بر خط امرت نهد جاست از گیر و حلیض خاک را در بهام از خماسی چرخ را انعام تو مرهم نهد صورت اقبال نام غزین یحیی برد سر صراط گشت تبریز از قدوم فرخت ملکت از نور عدل و سایه اقبال تو عقل اندر بد و فطرت دید کا بزد بر زمین جست و جوی پایه قدرت که آن نام ممکن است طوباع عرضی نیست عالم را که است بهمت نکبت خلق بنسیم مجلس از خرمی	دید بانان افق را دیده باصیران کند چون دبیر خاص نامت بر سر فرمان کند از کمال رفعتش چون دیده کیوان کند در دما می ظلم را انصاف تو دران کند هر کجا احیای رسم رافت و احسان کند کو غریز مصر تا تقریر آن بر مان کند شرم دارد از حدیث عدل نوشته ان کند مطف و قدرت دلیل نصرت و خدایان کند ساکت آن چرخ راز یگانه سرگردان کند بر مراد خویش گنجینه می در و جولان کند هر زمان رومی من چون روضه ضوایان کند

هر چه آزار است رحمت از زمین بیرون رود	هر چه دشوار است لطف است بر فلک آسان کند
کعبه اقبال در گاه تو آمد زین قبیل	روز و شب گردون طوافش ازین ندان کند
تا تو هر روز از نشاط و خرمی عیدی کنی	آسمان هر لحظه پیشست دشمنی قربان کند
تا ابد دوران عمرت متصل باد اچنانکه	دور عالم را قضا پیوند ازین دوران کند

قطعه

ای سینه روزگار پر جوش	از آتش تیغ آبدار است
هر چه از لب آرزو بر آید	ایام نهاده در کنارت
در مدت عمر نارسیده	خورشید دوا سپه در غبارت
چون غم سفر در دست کردی	دولت که همیشه باد یارت
پیش از حشم تو می خرامد	منزل منزل در انتظارت

قطعه

پناه ملت اسلام مجد دولت و دین	دولت نمان جهان آشکار بشناسد
ضمیر پاک تو آن صیر فی استاد است	که سدهفت فلک را عیار بشناسد
تو است تو بیک التفات ستر قدر	درون پرده لیل و نهار بشناسد
کسی که در تو بچشم خرد نگاه کند	صوائع گرم کردگار بشناسد
توئی که پیش و پس مرکبت بسمر بود	هر آنکس که عین از یسار بشناسد
جهان باه ترا طول عرض حیدان است	که و هم هند سه دانش کنار بشناسد
نشان رگدزد بهت کس دانند	که ساکنان فلک را مدار بشناسد
هناد غیبت تو ملک را فردان غار	شگفت نیست اگر گلزار بشناسد

سازم

ز سماع

سازم

سنت اصطلع

با کلمه نیکو کردن
در گزین و صطلع
با کلمه روان از زیر
نقش است
بموردن بودنی
چپ از افتن

زمانه راز تو آب بے بروی کار آمد
حقوق دولت تو بر زمانه بسیارست
سپهر سنت این الصطلع برگزیده
همیشه تا نظر عقل دارد این تمیز
بقای ذات تو در ملک بیش از آن بادا

رو بود که کنون روی کار بشناسد
بس است اینک یک از هزار بشناسد
ستاره قیمت آن روزگار بشناسد
که طبع وی از مزاج بهار بشناسد
که عقل مدت آنرا شمار بشناسد

قطعه

فرمان ده اکابر دنیا بهای الدین
تا آفتاب دولت تو ارتفاع یافت
گو هست در جهان اثری از شاکست
شب نیست تا زمانه که آستین عناست
در حل و عقد جبل متین ست عزم تو
بی اذن تو زمانه تصرف نمیکند
انفادگان صدمت قهر ترا دگر
را سی تو رایضی ست که گردون تندر
گردون ز بسکه مسح تو در دیدن نیست
قدر تو کو کبی ست که بر آسمان ملک
بیرون زد دولت تو چه بهترست در جهان
گرا عراض کرده ام بر شعر دیگران
جاوید ز می که بیش عطا می فائدت

دوران عمر و جاه ترا انقراض نیست
کار مخالفان تو جز انقراض نیست
جز حرکت ریح و نسیم ریاض نیست
از دادن مراد تو اندر مخاض نیست
زان همچو رشته ابدش انقراض نیست
در کائنات اگر چه که مال قراض نیست
تا نفع صور هم طمع انتهاض نیست
بی جد و جهد آن سمت اریاض نیست
در دید با بدون ز سوادش بیاض نیست
تا صبح محشرش خطر انقباض نیست
کز صد هزار گونه بر و اعراض نیست
زان نقبض مشکوکه مرا انقباض نیست
بجز محیط بیش ز رخ حیاض نیست

	قطعه
جانِ عدو فتد چو دلِ شمع در گدازد در هیچ منزل از تو نخواهد نسا و باز شاهی ترا حقیقت خصمی ترا مجاز هست از تو جان جد و پدر از نعیم و ناز شکر کسے کشد که تو سازیش برگ ساز بر خلق طاعتی تو فریضه است چون نماز بو بکر بن محمد بن یلدرگز طراز	ای خسرو یک از آفت کین تو در نبرد هر جا که میروی ظفر اندر رکاب تست دیگر شکے نماند جهان را درین که هست در ملک و ارباب پدر و جد توئی از آنکه سلطان کسی بود که تو بخشیش تخت تاج همچون نماند هیچ شود فوت تو از آنکه باد ابر استین زمان تا بر وزر حشر
	قطعه
که هیچکس را زید بد و سرافرازی بدین دور دوران چرا همه بازی تو نیز هم بهتر از زمانه ممستان می دل بگیرد عوران همی کند بازی چنانکه آزاد ستور حال خود سازی بروز عرض مظالم چنان بیندازی هیچ مظلمه دیگرے نه پردازی	بزرگوار دنیا ندارد آن عظمت شرف بعلم و عمل باشد آن ترا همه نیست رحمیت کامل هنر را نمکنے تمیز بسوی من تو بیاد می نگه مکن که بعلم اگر چرخ بود یک سخن ز من بشنو تو این سپهر که زدنیاشیده بروی که از جواب سلامی که خلق ابرق است
	قطعه
بی لطف تو جان عدو کتن باشد دوران سپهر موتمن باشد	خورشید صد در عصر صد الدین واندر صدم حمایت حفظ

ذات تو دوچار صف از کان جود تو و التماس محتاجان شمعیست جلال تو که در پیش با خلق تو باد چون روداد بالطف تو آب چون در آرد اطراف رد اور کن و ستارت ایام کریم و عهد میمنت قدر تو بجای چرخ بنشیند دوری ز در تو اهل معنی را صدرا سر آن نداشتیم کامال ایام ربانکر دکان دولت از کاری و خدمتی که در حضرت	عیسے و سرے ابر من باشد یعقوب و نسیم پیر من باشد نه طاق فلک سیکے لکن باشد کوہ ہم نافر ختن باشد کوہ عدن تو لوسے عدن باشد آرایش صدر و انجن باشد تاریخ مفاخر من باشد و انگاہ بجای خویش من باشد چون طعنه دوست دشمن باشد جسے کہ تو مرا وطن باشد روز دوسر دافع خزن باشد ہر چہ آن بود دیدست من باشد

قطع

خدا یگانہ کا برہائی دولت و دین من از ہوائی تو جواز کے تو انم کرد کلاہ گوشہ حکم تو از طریق نفوذ بدولت تو سرور گرامید و ارشوم نشاط کن غم مستی حور کہ گاہ طرب دوام عمر تو خواہم کہ آخرش بنوم	تر از سد زہان سرور می سر داری کہ با حیات من آہستہ ست پنداری رہ بود از سر گردون کلاہ جباری کہ شاید از بختانا امید یار داری اگر چہ مست نساکی ز عقل ہشیاری سزد کہ کار مرا آخر سے پدید آری

قطعه	
پدر دین حاکم آفاق مبارک تویی آنکه استین کرمت بی غرض دنیاوی این سعادت که ترا دمی نمودست هنوز سختی نیست مرا با تو که پنهان باشد اندم سوسوی درت تا کنم از صدق نهار پرده دار از پس در گفت که مستی بخواب تو که بیداری چون دولت و هشیار چو بخت توئی مست که عقل من شیدا است	گلبن ملک تو تازه و تر شکفت ست صده از روی جهان گرد حوادث نیست صدیکی نیست از آنها که فلک بدرفت ست که زرامی و خردت هیچ سخن نهفت ست آن گهر را که ضمیرم ز مدیحت گفت ست زین قبل طبع از آن لحظه هنوز آشفست ست خفته و مست ندانم ز چه معنی گفت ست توئی خفته که بخت من مسکین خفت ست
قطعه	
صد صد و مشرق و مغرب نظام دین چرخ بلند و همت عالیت گوئی احباب تو بذروه دولت رسیده است	بر رتبه کمال تو شاهان پیاده اند هر دو بهم زیگ رحم صلب زاده اند واعدا در حقیض دولت فدا ده اند
قطعه	
سراکار دنیا صفی دولت و دین بهر هم که ضمیر تو خلوتی سازد بهر مقام که قدرت بصدر نبشیند بجمع روز و شب از بر زمانه حکم کنی بزرگوار دانند همگان که نبود	تویی که نیست ترا در جهان غیث و نظیر در دل پرده نکند مد بر تقدیر در آستانه نیاید گذر سپهر لایق روانه دارد در آستان آن تا خیر آبادیل مراد عوی قلیسل و کثیر

برون ز خدمت تو مقصدی ندانم
 ز خطه بتواناده ام که روز و دایع
 بصد هنر جهان بر سر آدم چو نیست
 فضیلتی که بر ابناء روزگار است
 اگر به نسبت آن کرمست طمع دارم
 ز روزگار مرا قصه بسی است که نیست
 به پیشی گریست کردم این عتاب که او
 اگر چه رسم بزرگی توبه شناسی لیک
 سیکه بر سر اسرار سروری جید

چرا نمیکند یاد من ترا به ضمیر
 صد و بر پائی من ناله کرده اند و نفیر
 که مانده ام بجان پیش هست تو عقیق
 علی العموم شناسند ناقدان بصیر
 زمانه نیز سرافکنده ماند از تشویر
 مجال آن که کنم شمه ازان تفسیر
 مشیر و محرم من بود اندرین تدبیر
 بگویت سخنی آن زمن بخرده گیر
 رواندار در حق چون سنی تقصیر

قطعه

پناه قبله شایان عصر نصره دین
 بگرد موکب قدرت نمیرسد گردون
 بساعتی شکند رخ تو طلسم عدو
 ز بس خبسی بر پهلوی مخالف تو
 تو آن غشی که ز بیم شان سر تیزت
 زمانه پایی رکابت بدارد اندر چنگ
 حدیث لنگی افتر بعد از شاید
 بحکم آنکه من از خاک در گشت دورم
 ترا بقای ابد باد در تکه ناه

قوی که خاک است کیمیا ی فرهنگ است
 که در میان مسافت هزار فرهنگ است
 به پیش معجز موسی چه جای نیزنگ است
 گمان بر که بجز خنجر تر از رنگ است
 رخ سپهر چو روی سپهر از رنگ است
 ازان عنان مرادت همیشه در چنگ است
 اگر نیکو نگیری چو عذر هم لنگ است
 ز غصه هر نفسم باز مانده جنگ است
 که ملک دین از نام دشمنست تنگ است

قطعه	
پناه اہل ہنر پیوے رومے زمین توئی کہ در حرم دولت بنقل سیاح ز جام مہر تو نوشد زمانہ شربت نوش بزرگوار معلوم رائے تست کہ من مرا کہ در مددے کسوت سمور نبود بدانچہ داشتہ ام وی چو قائم امروز دلی کہ مے نہ پذیرد جراحش نجام ہنوز وقت نیامد کہ دہر افسون گر در توسا حل دریا و من چنین تشنہ کہ اسباند ازین غصہ دین و دل بقرار مشفیدہ الہ کہ تواندیشہ کردہ کہ مرا ازین صواب تر اندیشہ تست در عمل آہ	تراست چرخ نکو خواہ و بخت نیک کیش موافقت دہد ایام گرگ را ہمیش زدست قمر تو یابد سپہر ضربت نیش ز روزگار کفانی طمع ندارم پیش کہ در قمر نذارم امید خرگہ و جیش مرا چہ زقت بیگانہ و چہ صلت غیش بر آستانہ صبرش نشاندہ ام بسریش نہد ز رحمت تو مرے برین دل ریش مخ تو معدن روی منم چنین درویش کہ تیر چرخ بر آید درین مقام ز کیش نہی تبریت اسباب خرمی در پیش و کہ نہ رہد اندیشہ را بخاطر خویش
قطعه	
خدا یگانہ صدور زمانہ صدالادین ازان برقص در آید فلک کہ در گوشش بحضرت تو کہ پیوستہ نیک باد ترا ز عیش تیرہ ہمیکدم این ہمہ فریاد مرا اگر چہ تو تشریف خاص فرموی	توئی کہ طلعت تو نور دیدہ تر دست صریر کلک تو همچون نولے بار بدست نمودہ ام دوسہ کرت کہ حال من بدست نہ زان کہ کسوت من طلست یا ندست ہنوز موجب فریاد برقرار خودست

قطعه	
صفی دین پس ازین خمهای بی شفقت بجز شماتت و یاسم نداده و عده تو جو ابری که ببحر تو بنده گفت چو در چه سوداندید بیضا چو تو نمیدانی کے ازین حرکت ما بود که ناگاہی	زدست چرخ هنوز منی رسد ناله ازان سپس که دوماهش گذشت از حاله نجات در دل من سرور و چون ژاله بیان حجت موسی زبانک گو سال فرو برد بزمین نام و ننگ صد ساله

قطعه	
اقبل الشاتی بریحان و روح موسم عیش است در ده جام و انتہائی اشکر الا عصیان دین گل ز خوبی است و بلبل از نشاط قام فی نصر المہدی مستظلاً فتح تو در پیش دارد شهر یار برجی ارض المہدی فی حافل شاه عزم خطبہ بدخواہ کرد ثابت الاقبال منصور اللوا دولت ما در پیش فریزی زبس	ما تأسا لفتر عن اشعر الملاح ور جهان بے می نیابد کس فلاح ما صحی ہے سکران ساج ہست ہشیامی درین موسم مباح آخر الملک با طرف الریاح عیش و عشرت را تو میکنی افتاح ظل فی الایہ فموا و الصباح با فریدون دولت دارا سلاح مستقیم الامر مامون النجاح نصرت اندر قلب عصمت بر جناح

قطعه	
خدا یگانہ صد در زمانہ شمس الدہ	ایا چو نور خرد را تو جان آری

به از ضمیر تو نادیده هیچ قفل کشایی چو در هم بند سیان صیت تو جهان پایی زیادت است چو بلبل هزار مدح رازی که چو قطب بجنبید دولت تو ز جای که در صفات تو ماندست عقل ناپروای که بر شنای تو کس را قرار گیرد راسی فراز پاییه دیگر نمانده باشی پایی که خاک اوست چو باد بهشتش از زبانی مرانه دیده ره بین نه عقل راه شنای نهی چو بلبل نعره زنان هرزه درای پس از برای می ده زبان بشاوه چو نای مگر فرو شود این غصه های جانفرسای ز تنگ مدحت مشتی خسیس طبع گدای زبان بگرد دهن در فلکده ام چو درای که بهر سایه نهد بر سرم سپاس های که سر دشت بدلم در هوای باغ و سرای اگر است مست وجود تو خلق را ز خدای	هیچ دور فلک قفل پایی حادثه را چو لفظ منطقیان لطف تو سخن پرد فراز هر سر شاخه گل وجود ترا زمانه زیر و زبر شد هزار بار چو چرخ اگر بگرد چو تو تقصیر کرده ام زانست جلال قدر ترا غایتی معین نیست بیانی که رسد تا اساس موج نهم از ان زمان که جدا مانده ام ز در که تو دویدم از سر حسرت بسی نشیب و فراز گهی چو گل شده رسوای طبع رنگ آمیز چو دف طباچه غم زانسته حلقه بگوش کنون بصیرت قناعت فشرده ام دندان بس است آنکه لکد کوب حادثات شدم گذشت سی نفر از کاروان عمرم و من در آفتاب حوادث بسوزم ادله تر ازین پس من کنج و کلبه تاریک تو کامران دگرم همان که در عالم

قطعه

امی فلک سر بدان بر آورده | که تو گویی که خاک پست است

زینت آفتاب و زیور ماه	عکس چهران نایب نیست
بسان بیهوشش	استکان سایه در سر نیست
جحتی کان زبان فتنه به بست	سر تیغ جهان کشای نیست
آفتاب که عقل ذره او ست	ذره آفتاب را نیست
دو جهان را به پشت پای زدی	که کمین فضل سخا نیست
در دور پایت او فنا و بگذر	کین گناه من و خطای نیست
پایت آزاده شد ز صدمت آن	خود بین ما بر گواهی نیست
چون پایت رسیده استینم	که بر سی حرم مرا نیست
عقل سوگند بر جهان میداد	که اگر در سرت هول نیست
بسر من که درد پایش را	بری زانکه بوسه جای نیست
جاودان ز می که چرخ می گوید	که بقای تو در بقل نیست

قطعه

ایاشی که ز آثار فعل شیرنگت	حسد برد به عسل صاحب شیرین
توئی که بر تن خصم تو در عداودی	از خیم تیر تو پرویز نه بود خونریز
چو ظلم بر در دروازه وجود رسید	ندای عدل تو بشنید و باز گشت گیریز
ببرد چاشنی عدل توبه شیرین	مراج بی نمکی از جهان شور انگیز
اگر ز کین تو دندان خصم کند شود	عجب نیاشد از آن زخم تند خنجر تیز
خدا گمانا من بنده بر بساط ملوک	که جملکم نه تو بودند و میش از پرویز
بصد هنر قدری آبروی یافته ام	همان ز عدل تو میریزد آن گوییز

فلک بجایم بلا شرم از آن فرمود بسوی من نظری کن که بی سبب باین از آن زمان که فلک بدرت بیاستاد کنون که خاک درت را ز آید من مرا به نزد تو بے پای مردی گریست	که از عطای مزور نموده ام پر میر جهان سفله مکین ست و چرخ دون ستیز زمانه بر سر خیم نشسته بود که خیز برنگ لاله برآورد چرخ رنگ آینه برون حلقه در نیست هیچ دست آویز

قطعه

سراکابر عالم صفی دولت و دین هر آن صفت که ز جیب فنا برآرد سر قلم که دعوی و صافی کمال تو کرد بزرگوارا بے سے تو درین مدت از آن زمان که من اینجانشسته ام صد ز چرخ سفله خفا کشیده ام گر چه کنون بکام و بنا کام میروم که مرا بخدمت آمده بوم بگاه تر گفتند در خرمی همه شب بود تا دمیدن صبح کنون زمستی و بخوابی شبانه هنوز از روزگار دور نگشایدت عظیم بحضرت چو مرا فرصت وداع نبود تو سود کن بجهان نام نیک اگر چه مرا	توئی که هست تو سر آسمانی دست بمردا من جا هست بدان نیاو دست تجش بدوده و حشت همیشه اندو دست و لم ز غصه و جانم ز غم بیاو دست همه بسیط زمین صیت من به پیوست هنوز ناله من هیچ گوش نشنود ست جهان عنان اودات ز دست بر بود ست که دوش خوابه نشاط شراب فرمود ست چو بخت خویش نخفته هست و هیچ ننمود ست چو خلق در کف ایتماش آسود ست که این سعادتم امروز روی نمود ست کنون امید قائم از تو نبود ست مرا در غم با مید تو زیان بود ست

قطعه	
تقدیر کیسہ کا سماں برد وخت ما قضا شمع دولت بفر وخت جس در تن ز انتظارات سوخت	لے ترا در وجود شمع و لگن چشم گردون نذیر سے وجود بین کہ پروا نہاے و عدو تو
قطعه	
نکردم هیچ تقصیرے ز خدمت تا تو استم کنون اینست کج من کہ میگوئی نذر استم	خداوند از دین مدت کہ من در گمت بودم چہ مایہ رنجما دیدم کہ تا عالم بدلے تو
قطعه	
العالمین اعلا ظل انعم سرمد بر غور زنگ باقی وز دولت غلغلہ گفت بہ الرزایا عن جندک المخلد کیف بر الورایا عن جندک المخلد شاہنشہ معظم بو بکر بن محمد	یا من جوے العالی یا صارم المہند بے بر فراز قدرت گردون نہاؤند فاخت علی البرایا من کفک الوطایا ما جیب علی ارامی الشکر الوطایا فرمانرواے عالم مقصود نسل آدم
قطعه	
شکر بسوے خواجہ مصطفیٰ فرست خاک حرم چو ذرہ بسوے ہوا فرست از بہرہ وضعہ دوسہ گز پوریا فرست و اصحاب کف را بسوے دایا فرست انکہ سر خلیفہ بنزد خطا فرست	شاہ اعجم چو گشت مسلم بہ تیغ تو بس کعبہ را خراب کن زبان بساز در کعبہ جامے چہ کند در خزانہ نہ اہل وسع با تش ظلم و جفا بسوز تا کافر تمام شوی سوے کرخ تاز

قطعه

لے خرد در طلب غایت تو
تو بتدبیر جهان مشغولے
از تو من بنده سوائے دارم

کرده پائے آبله از بس دوسے
گر بکارم نرسے معذورے
کز تو نان خواهم یاد ستورے

قطعه

خدا یگان کرام جهان رضی الدین
تو آن کسیکه به بند طلیعه حراست
بخدست تو درین چند روز نشستم
مگر بحشمت رضا شکر گیت را می فیض
و لیکه از ره انصاف دور نتوان بود
رضاعتے نبود شعر خاصه گفته من
سیکه قطره شبنم به پیش ابر برده
ترا که چشمه آب حیات در دهن مست
گویی که گیسوی حور اگر زنده رضوان
جو گفتم آن گره بسته زود بکشاید
تو کار من بکرمی مبارز همه وقت
برست من نبود جزو عالم میگویی

تو فی کمال هست تو هست با فلک همراز
کمین آتش موهوم در دل پولاد
نوشته بودم احوال خویش داده بباد
که به چگونگی بتشریف من مثال نداد
درین معاطله الحق مرا خطا افتاد
که پیش چو نتو بزرگی توان بخت نهاد
چو خاک باشد بنیاد سے او بر باد
کجا بجز عه شرب شراب که دی یاد
نزد که جان خراب مرا کندر آباد
گره دو صد شد و یک جواران گره نکشاد
همیشه پیش تو اسباب عیش ساختند باد
بغیبت و بحضورت که از دلت بر باد

قطعه

مرا جان و دل پیش آن صفدر است

که جان بوسه بر خنجرش میدهد

ز سرگشتگی نیست آن درد سر	که گردون بد اخترش میسید
چو درد سر خلق او میکشد	فلک نیز درد سرش میدهم
قطعه	
امام عالم و مفتی خلق محی الدین	توئی با سپ و سُخ از کل کائنات فره
بخدمت تود و نوبت قصیده باگفته	نه کرده سعی تو از کار من کشاد گره
ز پیش منبرت امروز مردکی بر خاست	که توبه می کنم از جرما تو گفته زده
ز مردمانش زر و سیم خواستی و همه	به طوع طبع بدادند بے لجاج و ستم
ز بهر شعر و چیز ندادیم باری	برای توبه که دادی بشاعر - هم بده
قطعه	
آیا نموده بصد علم در جهان معجز	توئی که دهر نظیر تو نیز نه نماید
محیط جاه ترا غایتی ست در وسعت	که مر محذب گردون سفله راشاید
جواب قطعه و تشریف گر چه دیر کشید	نه به چلو نه زبان سوال کشاید
که دست طبع تو بحر علوم و کان عطا	ز بحر و کان نه همه وقت درو زر زاید
قطعه	
بنخواب و دش چنان دیده ام که صد جهان	مرا بخواند و درم داد و خلعت بخشید
شدم به نزد میسر و گفت این معنی	جواب داد که آن جز بنخواب نتوان دید
قطعه	
اسی رسیده مواهب تو بن	همچو بوی سفایه بمیباران
گر چه در خورد هست تو نبود	رو نه کردم بخوابشتن داران

مایه ابر بر ترست از آنکه	ره توان کرد سوی او باران
قطعه	
ای عزیز هزار خر بنده	پشت خم کرده همچو خر بنده
صد هنر مند از گرسنگی	کون کنده دروغ بگشته
ای ترش کرده دوی چون تاج	چند بر روی بگشاییده
قلبتانی وزن بزد و بفا	در جوابم هست زنت هشته
قطعه	
اگر این را به بوسه عده ملک	در سر پرده عذر پرور و ند
ملک مامون بود ز راه سزا	گر چه ماسن امین افکند ند
قطعه	
آن غلامی که از پی آهوش	آسمان رحمت دواج کشید
چند که خدمتش چه نیکو کرد	لاجرم چون نگین تلج رسید
قطعه	
شاه حقیقت است که خامه دوات را	از عشق نیست آنکه زبان در دمان کند
هر چند زاهد است و تراشیده سر و لبیک	در عهد عصمت تو شاید که آن کند
قطعه	
دو شهر یار گزین و دو نامدار ز ریش	دو اختیار زمین و دو اختیار زمان
یکی برست چو باد نسیم او دینار	یکی به تیغ چو ابر سرشک او مرجان
یکی چو باد خور و زهره بایدش ساقی	یکی چو گوی زند چرخ زیدش میدان

زلیخا کنده دروغ بگشته

زلیخا

همیشه دولت آن پادار باشد ازین	همیشه نعمت ازین جاگیر باشد از آن

قطعه

همی شدند بر چاچگی هنر یکتیان	شکسته پشت گرفته گریز را بنجار
بجای دل بشک اندرون همه پیکان	بجای موی زاندا ما برون سوار

قطعه

خدا یگانا معلوم رای روشن تست	فصوص بندگی و شرط نیک خواهی من
نه آن کسم که مرا آن محل و مرتبه است	که کار ملک نگو گردد از تباهی من
من آن گدای سخن پیشه ام که گاه سخن	زند خوش سخنان لاف بادشاهی من
بجان مدحت تو زنده ام ز روی قیاس	سجده ح برابر غرور و کماهی من
روا مدار که عاجز شوند ما ہی و مرغ	ز اشک گرم و دم سرد صبحگاهی من
چو شب سیاهم از اندوه چشم میبارم	که صبح عدل تو زائل کند سیاهی من
و مان بر دزد و لب بر ثنای خود میسند	ز گریه تر شده رخسار با می کلای من
مرا بخوان و گناهی بدان که معلوم است	همه جهان را احوال بیگناهی من

قطعه

خدا یگان همه خسروان روی زمین	توئی که طبع لطیف سراج قدم است
در اتمام تو آسوده اند جمل جهان	از آن جناب رفیع تو عرضم گرم است
قضا بنام تو بردست و فراق بال	صدای نوبت ملکست عمر بر آن قلم است
کینه بنده درگاه اگر چه رنجور است	خدا یگان جهان خسرو مسجدم است
جهان و خلق جهان جمله معترف شده اند	که خسروی چو تو امر و زور زمانه کم است

قطعه

ای مثال تراخان و زمین دولت را فتور نامسکن گشته پیش تو رام و آهسته بر برخ آفتاب دولت تو در دولت نور کبرای خدای کرده بر وفق رای افلاطون خامه ات روز شب کشان دریا من بدان عزتی که نفس تراست سخن فضل می نیارم گفت حاصل الامر دیت که نیست از چه ماندیم بر آستانه تو	کرده از راه اقبال سؤل حشمت راز و ال نامسؤل فلک تند و روزگار عؤل آسمان ناهاده داغ قبول بر تنست فز معجزات رسول روح تعان بقالب تو حلؤل طره جعد و کیسوف مفتؤل گشتم از خدمت ملوک لؤل زانکه آن شعبه بود ز فضؤل بر در کس مرا خروج و دخول متردد میان رد و قبول

قطعه

ای طلعت تو دیده جان را بجای نور و یار تو جو غره اقبال جان فرس لطف علاج تست که در موسیم مبار شاهیه است هست تو که ننگ آیدش در و اند بگمان که ز رفت یک نفس تو آفتاب فضل و شاید که از جهان	دی در ضمیر مهر روان تو جلای گیر گفتار تو چو وعده معشوق دل پذیر هر سال نوجوان شود از سر جهان پیر زیر چهار بالش از کان نه در سر شکر تو از دنیا تم و نسکر تو از ضمیر چون ذره در شعاع تو ظاهر شود مگیر

قطعه

افتخار جهان بهاء الدین بر یکے حملہ مکمل یاور تو ہمت ہر و ماہ را بجلو نیست از طوق شکر تو آزاد با ہمہ خلق و طبع محسن تو شعر من گر خوش آمدت بگراف آب حیوان چگونه خوش نبود	اے جہانت نظیر تارا دہ ہفت در بند چرخ بکشاوہ رخ و اسی بہ طرح بہنادر وز بسط زمین یک آزادہ سازگار آمدست چون بادہ در تعجب جزاے اُفتادہ بہ نثارے تو چاشنی دادہ

قطعه

ایام کز وبت ناخوشم چون مشک چرا کند نہ سام آن شمع منم کہ در معانی خون می زاید ز شعرم آسے تکے کنم از فلک شکایت در خدمت آنکہ زوست روزی عمر تو دراز باد کز تست من کز تو شدم عطیات چندان در خدمت تو غریق شکرم از دست مدد مرا کہ ترسم	رخسار وجودے خراشم کز طیب نفس چو مشک فاشم ارواح ملک نرد فراشم از گوشہ دل ہی تراشم او کیست کزو بود معاشم دوست کمینہ خواجہ تاشم ہر روز بہ نعمتے تلاشم ہر لاشہ نمیکند قماشم نے چون دگران رفیق آشم آن روز کہ جوئیم نباشم

قطعه

بزرگو! از من در میان اهل عراق سموم غربت و وحشت بدان تنم و ناز چو طبع بنده برین میل کرده بود خطا خرد نصیحت من کرد و من نکردم گوش دو سال نعمت این نوع کرده ام روز از نام هیچ بزرگے شبہ نبرد و دست خمار بادۀ نازش هنوز در سرمست چو بدتی بکشودم عنان بدانستم به ترک رنم و گفتم که اندرین دولت	به نعمت تو که محسود همگان بودم که داشتتم بوطن اختیار نمودم صواب دیدم و با او خلاف پیوادم زمانہ پند ہمیداد و من نہ بشنودم در بخت شاکر و از روزگار خوشنودم تا بتان هیچ کریمے دمان نہ بکشودم از لب بجرعہ جام کسے نیا بودم که خاک خورد و چون مار باد پیوادم بجز امید و اگر هیچ سے نہ بغزوادم

قطعه

خداوند! من آن جزایح عمم توانگر تر کسے را اگر بجوئے ازین شاوی و رین دوران که ما ئیم ز من راضی و دین داری نیابد سلیمی گز من بیش است بیش است چو سر از پس بر آید آدمے را مرازان نقش آبادان چه خیزند به تیرے دوزم اورا کش از رحمت	که داکم هفت عضوم ریش باشد درین عهد از وفاداریش باشد دل مردم محال اندیش باشد چو کین هارفت کافریش باشد سلیم است این بیل تا پیش باشد حقیقت دان که سایہ پیش باشد که پانصد رخنہ در غیش باشد مگر شمشیر جو زاکیش باشد

ای رانا کدوم و
بغیر شمشیر
ای رانا کدوم و
بغیر شمشیر

نزد نور سے نیم کتر کہ بروے	و مادم جلے نوش و نیش باشد
قمر با گل سخاوتسا کند لیک	بسا طعنا کرد و بر خویش باشد
چو جلے سن نیدانند قوے	که ایشان را سمن چون عیش باشد
اگر دم سوزیے یا یم بهنگام	چنین دامنم که جلے خویش باشد

قطعه

شما بقدر مت و رای رنج خویش	از سقف چرخ و ساحت جز آستانه ساز
این عنایب را ز پی مدح گتری	بر شاخسار سایه خویش آشیانه ساز
ساز نواد جاوید ترا از نو اسے سن	در خور بود که خوش نبود بی ترانه ساز
گشتم قصیده که ز مدحش حسد یرد	او یادم نکته پر و رو طبع فسانه ساز
تا مر بجزرت تو شمشاد بلبل چو من	دام قبول گستره از لطف دانه ساز
یا باز پس فرست از اینجا بنحانه ام	یا ورجو آریار که اینجا تو خانه ساز

قطعه

ای تضاد صولت که در عالم	انچه حکمت کند قدر نه کند
انچه با خصم میکند تیغست	با چمن شبنم و مطر نه کند
شرف ذات نه انجمن آمد	کاندر و سلطنت اثر نه کند
هر که خاطر گماشت بر کنیت	حسن بجان بیگمان خطر نکند
بعد ازین راست جهان گیرت	فلک مفتی مقدر نه کند
نیاسد دانی که بر سپهر هلال	نه شود بدر تا سفر نه کند
گر شب خون کنی بر ابل عراق	فتح این باب جز طعنه نکند

هچ بودے مگر گرنہ کند باتو کس دست در گرنہ کند کار طالع کند ہنر نہ کند تاکس این قصہ را سحر نہ کند باقص پر تو قمر نہ کند جز بکشتی درو عبر نہ کند کہ ازو آب رہ بدر نہ کند کہ دران شرح مختصر نہ کند چون بداند ترا خبیر نہ کند بر پل عاقبت گذرنہ کند کز تو کس نالہ سحر نہ کند خاطر مہچ مدح گرنہ کند جبریل امین زیر نہ کند سنخہ عقد درد گرنہ کند مدویم بجز شمس نہ کند وزنماے نبات خورد نہ کند عاقبت گرد این گذرنہ کند	عسرین رفت بر امید مگر انتقام از عدد و کمش امروز گرنہ گشتم بخدمت مخصوص پیش از نیم مار بے پرو بل کاخچہ مانند کرد شہر دہلے در گذرنامے دھڑ نا ہموار گر بخدمت نیرسد چہ عجب سنخہ خدیشنو از بستہ ہر کس از حال زیر دسانت گرچہ در حال دولتی بیند انچنان بودہ در جہان داری ماوہ صادق کہ در خدمت بنود دور گر شنائے ترا ہر کہ بیتے بخواند کوزین قطرہ گفتہ من بقال دارم از انکہ بر خور از جود کاخچہ عدلت کرد جادوان باش تا مدار فلک

قطعه

ہر روز روزہ رات روزی شش

ماہی دادہ روزگار دوران جود تو

نارفته بر زبان تو قوی برو ن زحمت دی ایلی که حامل اورام خادم است از تو بحر صحت خواجسته علی زان گفت و گوی دل جانم مصیبت بارون در گه تو ام آخر روا مدار	ناآمده دوست تو فعلی و راس خیر گفت این تو در بنده من همچو من بسیر بنشین که این طمع نتوان داشتن ز غیر بائل ترا از مصیبت صد طلحه و زبیر اسپ مرا با خر غم چون خر غزیر

قطعه

ای شبت با قدر چون از دوز عید و می نهین در گشت چون آسمان سرور اشا با خدا و نداد دولت قریزدان گشته ای شهریار سایه میمون و فرخ طلعت	روز عیدت فرخ و فرخنده باد آسمانت زیر پا افکنده باد سال و ماه و روز و شب فرخنده باد فریزدان بر سر ت تابنده باد بر سر حبله جهان پابنده باد

قطعه

ادی فرستم که خواجه را بنم گفتم آخر توانگریست کرد سید دیدم بران که عرض کنم خضر یافتم چه شاید گفت هر زمان گشته در بداندیش بر کشودم زبان و می گفتم تیرا صحاب بر بروت وزیر	مست و مدبوش همچو بی خویشان برادری رسد در ویشان شکر خویش و شکایت خویشان راست چون تیر پدر بد کیشان مقتدا همه بدانندیشان پشت بر کرده از پس ایشان پاکمال کسان زین ایشان

قطعه

بجام نظم می رخ تو سه نوشتم نیافتم ز تو چیزی چنانکه بر گویم نهادی باید ناچار بنی بر زرگو شوم حکیم سیرت و نیکو نهاد و خاموشم شنیدم شمسید قرآن فخر بردوشم چو آفتاب تباهم چو بحر جزوشم نهند تخته دیبا همی در آغوشم را و ابود که به زرخ تمام بفروشم	خدا یگانا ساله زیاد تست که من ندیده ام ز تو چیزی چنانکه بر گویم به مجلس تو ز جودت مرا سوال کنند مباش غره اگر چه من از شمایل خوب بگاه نظم چو من بر سخن سوار شوم بلح و بجز همه کس بپای شکایت و شکم من از زبجو تو بیت در بر کس غلم بنزد سرخ جواد من بجای تو بنم

قطعه

که با قدرت فلک انبیت مقدار کرد خطه اسلام دیوار دوار اندر سرگردون دوار بدست زرفشان و لفظ دربار فلک مانند خاکستر شود خوار ز نسلت گوهر دیگر پدیدار بر یاد تو بود گوهر سزاوار شود هرگز یتیم آن در شهوار حدیث با فرمایا دمی آرد	اعمال دین تو آن تقدیر است کشیده خاتو در دفع غمت فکند همت دیده چو دالم عروس کلک تو بر بسته زیور توئی آن گوهر عالی که پیشت اگر از خاکینت گوهر پس چرا شد چه سیگویم تو در لیله و لایله سبب ادا کردی در یاسه سانی اگر چه این سخن بر جای خوش است

قطعه	عما و دولت و دین صدر پیشوای غرق ز آب دیده چو باران اشک بر خیزد مرا ز شادی انعام هر زمان بارے چو از حواله شمس طیب یاد آرم هنوز آن قدرے باقی ست می ترسم دور و زده حاله خادم شود اگر بدی امید تو بیهوده ماه بیش نیست هنوز	توئی که بزم ترا ماه نو نواله شود بلب رسد به نفس نامی سرد و لاله شود ز خنده لب چو گل روی همچو لاله شود بعین غصه همه خنده نامی ناله شود از آن که باقی عمرم بد و حواله شود و گر نه انچه آن دم نامی ناله شود هزار سال بزی تا هزار ساله شود
قطعه	خدا یگانا بادست گوهر افشاست اگر بر قدرت قدرت فلک بصد و جم مرا بخلعت زیباست اشتیاق هوا هنوز تنگ لگام امید مسیbam	همیشه کار زمان و زمین گهر چینیست فراز و پیشش بیند ز خویشتن بینیست بزرگ کرده و آن خود بزرگ آینهیست و گر نه بچه دانم که اشتیاقیست
قطعه	حاشی ملک سعید دولت و دین صحف آمال و نسخ از ذاق کرم شاه کار خویشش بکرد	چرخ در سایه حمایت تست تا ابد در کف کفایت تست بعد ازین سایه عنایت تست
فی الموعظت	تا تو باشی هر کجا باشی زبان خاموش دار	وز سخن گیت سو نمود آن سخن کم گوشدار

هر چه گوئی کوش تا دیوار خانه نشود	از آنکه بس دیوار مارا گوش باشد هو شد

مستفقات

دولت چو باعدی تو بیگانگی گرفت	در موج خون دیده خود آشنا گرفت

ایضا

هر آن کس که عداوت نمود با او خورد	از آب چشم شراب و به پشت دست طعام

فی الغزلیات

یار بسببی ساز که آن سر و روان را هر لحظه با سید رخسار آب و دیده گر دیده نه بیند با مید دل خویشش بکشد و مرا این دل خون بسته چو دیدم خواهم که کشم بار جفا باش و لیکن گفتم که میان من و تو موسی گنجی	آه سی بر ما بخت علی الرغم خزان را تا که گذرانیم غمسم تا گذران را معذور بود ز آنکه نه بیند روان را در خنده کشیده لب آن تنگدبان را اکنون نتوانم چو ز من بود توان را تا لایسم ازین دهان داشت میان را

ایضا

که تنگدانی که بسوے تو دمان را خون دل من ریز و میندیش که گویند گر جان بکشم پیش تو سهل است که تو خود در ریختن خون دل اهل زمانه گیرم که ز لعل تو سبزه کنم جان گوئی که دلت شاد کنم عشوه مدد پیش	باریک تر آمد ز میان تو کمان را بی جرم غم عشق فلان گشت فلان را جانی و چه مقدار بود پیش تو جان را چشم تو صفا می ندید اهل زمان را قدیر چه سازم مژده لعل نشان را دانی که خریدار نباشد دلم آن را

سودای تو اسباب دلم جلد بر انداخت	چون دست ملک تیغ تو سیم و زر کان را
ایضا	ایضا
ای همایون نظر از من نظر باز گیر	طویم در نفس از من شکر باز گیر
شب امید مرا در دل افروز توئی	بنمار دلم و نسیم سحر باز گیر
سگ تصایب تو ام خورده ز جام جگری	خون جگر میخورد از من جگر باز گیر
اسے بتوزند من وزندہ بتو جان ظہیر	کہ ز پیار خود این گلشکر باز گیر
بای اگر باز گرفت تو من آن درگست	تو ز من دست امید دگر باز گیر
ایضا	ایضا
من کہ ہر شب خیالت دیدہ را در خون کشم	ماش شد بار عشق دیگران را چون کشم
اگر چو گرد دم گردانی بگرد این جہان	در سرایم گرد گردون ناله برگردون کشم
از درون جان من چیزی رود جز عشق تو	دست گیرم جان خود را زین میان بیرون کشم
چون ظہیری از غم عشقت ندانم دست را	چون شفق تار گریبان من اندر خون کشم
ایضا	ایضا
باز بر جام فراق باد شاہی میکند	وانچہ در عالم کسی کرد از تباہی میکند
شہر صبرم تا سپاہ ہجر تو غارت زدہ	بر من آن کردی کہ بر شہری سپاہی میکند
بیکنا ہم کشت غنقت وای اگر کردی گناہ	حال چون بودی چو این بریکنا ہی میکند
چشم تو دعوی خرم کرد و دہر شد گواہ	کثر چہ شد گر نہ میسر در گواہی میکند
در غم گفتی صبوری کن سبب شاید کنم	ہیچ جا بے صبر گری بی آب ماہی میکند
بر ظہیر این قصہ کمتر نہ کس طبع اوز نظم	بر سپہر و ہر مدح باد شاہی میکند

نہ زین سپہر گران گلشکری باز گیر +

نہ چون شفق تار گریبان من اندر خون کشم

شهر یار شیر کینه نصره الدین پیش کین
آنکه شمشیرش شیران کینه خواهی میکند

ایضا

گر گل رخسار تو غم گلستان کند
در مهر روست تو ماه در نه مهر فلک
نیست چو روست تو ماه در نه چو بند شرب
سلسله زلف تو بادل دیوانگان
در و تو در جان من خیمه زد آنها کن
تسهر و گردون پناه نصرت دین پیش کین
ورنه محنت ظمیر دیده بر آنجا نهند
اغل تپاش است اوردی بهستان کند
تخته دل آرد و شکستش از جان کند
سر زهر و در کشد شخ زچ پنهان کند
فتح کند ماه نیز از همه دوران کند
وصل تو گر یک شبه هست دران کند
آنکه فلک بر دوش خدمت دران کند
چو که تویی شهر یار پیش که افغان کند

ایضا

یار میخواره من دی قرح باده بست
بر در صومعه بگذشت و صلاهی در داد
زلف زنجیر و شمشیر کز سرایان بر حات
بشت بر صومعه کرد و بسویکده روی
با حریفان قلندر بجزایات شدیم
چون ظمیر از سر زلف تو کشادیم گره
با حریفان خرابات بر دل آمدست
سحر خم را بکشاد و در غم را بر بست
دلم کفر با بر بنشاند و به نشست
شرقه را باده بگرد و همه توبه شکست
زهر بر هم زده و کاسه کف زده بست
که کینه گریه بود از و نجه و شصت

ایضا

سوز عشقت نشان جان ببرد
توبه بین که ناگهان روست
طاقت از دل تن توان ببرد
مر مر آب دیدگان ببرد

ہجج دل و جہان نے بینم	کہ ز دستِ غم تو جان بسبرد
آخِ لامرہم مرا غم تو	در فراق تو این جهان بسبرد
حسرتم آنکہ بنی من از رویت	چشم دیگر کسے نشان بسبرد

ایضاً

فرسودہ منقشِ قراک وار گردد	غیر نشان ز راو تر پاک وار گردد
آن دم کہ ہوش پُران در نادان کہہ	چون جامی خواب سازد مشک تار گردد
روزی کہ در بدخشان تیغ بر چنار بندد	پالودہ و مشتقے ظن سال مار گردد
در کوہاے شیرین خسرو خبر ندارد	امثالِ فاریابی محلِ عذار گردد
چون شاخ گاو کوہے بر کوہ سار گردد	شلوار آب طوسی چون یاسی مار گردد

فی الرباعیات

گر عارضہ روی نمودت اسی شاہ	خوش باش کہ ان نیانت نقصان ستورہ
زمین پس بودت فرونی حشمت و جاہ	زیراکہ پس از محساق بفراید ماہ

ایضاً

تا وطن نبری کہ شاہ رنجور شدست	یا صحت و راحت از منشِ دور شدست
گردی کہ ازین عارضہ بردہن است	چندان باشد کہ چشم بدکور شدست

ایضاً

بے را کہ ہمیشہ باخبر و دانا است	ہم دوست کہ مونسِ خود مندا است
بے درختم اگرچہ مرگفتست روست	در خیشہ نگر کہ خرم و خدا نوست

	ایضا	
از عهد بر تو شست گردان آیم بد عهد ترا از خودت کس بنمایم		با گل گفتم که سو گلزار آیم گل سو تو بگرید و ز دیده گفت
	ایضا	
از شد آه من جهان در گیرد پندار که با تو هم جهان در گیرد		بلبل چو ز عشق گل فغان در گیرد گل را کف آورد بصد صید و فن
	ایضا	
در هر قدم برویت صد گلزار صد برق بساخت گل از یک دسته خار		با خار قناعت از بسازی یکبار با خار کشان نشین که در یک هفته
	ایضا	
با صحبت این و آن چکارت باشد که در بر و نگاه در کنارت باشد		در عشق اگر دمی قرارت باشد سرقه چو خار باش با یار چو گل
	ایضا	
بر تخت وصال یار نهشت هنوز به شیار شدند و ما چنین هست هنوز		نامد دل ضلوع شده در دست هنوز آنها که شراب وصل با ما خوردند
	ایضا	
خون نایب دیده گان ره خواب زده است وین رنگ نگر که دیده بر آب زده است		دل خیمه غم بر آتش ناب زده است این تعبیه بین که دل برون آورد است

	ایضا	
دل فصل رنج با چو جان سپدانه این فصل خوش است بکلی از صفی	از غم که بکلی بوجب سے ماند بکلی همه تا نوشته بر سے خواند	
	ایضا	
بیار حدیث وصل اگر در گرفت بنگر بعروس گل که در مجلس بارغ	بی ز چو عجب که خشم دیگر گرفت یک خند و نزو تا دینش زر گرفت	
	ایضا	
هرگز دل تو بچست و جویم نرسید با این همه گر چه جای شکر کی نیست	وز گلین و عده تو بدیم نرسید چند و سه تو نیست آنگه بدیم نرسید	ان
	ایضا	
درد و غم لعل لاله گون صاف یکامروز برودن ز جام می نیست مرا	بکدامی ز خلق غیبه خون صاف ایستاد دست که دار و اندرون صاف	
	ایضا	
سے عجب گل شگفتن داری سے سوسن نو دراز کردی تو زبان	و می لسن است ایست غفلت داری نیشه راز عشق گفتن داری	
	ایضا	
نمی دلی تو شود و خط این خوش بباران این صافه بارست مند دست برد	هر عشوه که زلف ثانی فروشد بخراکان ازین شسته صورت قند است بر آکان	

ایضاً	
باد آمد و گل بر سر سنجواران ریخت آن غیر تر رونق عطاران برد	یار آمد و سے در قدح یاران ریخت وین زر گس مست خون یخواران ریخت
ایضاً	
در پردہ خوشدلی کسی راز است این سیزہ کہ برد مید و رسا یاف	کو را سرو کار با چو تو دلخواه است اشکات بد و کہ خوش تماشا گاہ است
ایضاً	
گفتم سخن تو چشم با جان گفتن گفتم سخن زلف تو گویم شب و روز	گفتا جز ازین حدیث نتوان گفتن گفتا چه دهد ازین پریشان گفتن
ایضاً	
اسے باد بہار بوسے گلزار بیار سے ٹہیل اگر تک چین می طلبی	وسے بکبل مست نالہ زار بیار پر وائے مطلق از رخ یار بیار
ایضاً	
اسے خیال ستارگان سپاہ دشت عالم ہمہ چیست پیش تو مشتی خاک	دوران فلک زیون تیغ و تلک آن نیز ہمہ فداے خاک قدمک
ایضاً	
غنمت چو شکوفہ مئی رنگ ریخت ز دہ چو شکوفہ دست بر ہر شاخ	تا بہ چو شکوفہ پر خورش از دہ ریخت آخر چو شکوفہ ناکہ از بار بر ریخت

	ایضاً
کس نیست کہ از امر تو سرے تا بد چرخ برم کہے کنند برے تا بد	از رایت تو نور ظفرے تا بد غفو تو چو رحمت خداست کہ خلق
	ایضاً
خوشید بسجده افتد خوار و جمل گر گوید من ز آتشم اواز گل	در پیش کمان گردہ شاہ قزل آنرا کہ نہاد داغ کفر شبنم
	ایضاً
سلام بہ تیغ در پناہ آوردند امروز پیادہ پیش شاہ آوردند	چون شکرشہ روئے براہ آوردند آنرا کہ رسیل رخ مئے گردانند
	ایضاً
بگرفتہ ز ماہ دولت تا ماہے بسنج و ظفر کرار سد ہمراہے	اے از تو بلند نام شاہنشاہے باعسزم تو کا سمان بگردش ز رسید
	ایضاً
وزا بر بیانش در معنی بار د این گم شدہ راز لطف خود یاد آرد	خسرو چو بخیرے قدح بردارد از رحمت او چہ کم شود گر گم گم
	ایضاً
امروز بے روی بتر میگوئی عیبی نکند آنچه تو خسرو میگوئی	اے خواجہ سخن زیر و زبر میگوئی گفتی کہ بے سلم مرده رازندہ کنم

	ایضاً	
اے باغ وجود را عمارت کرده	رُحمت سر بر سگال بار آورده	
تو میوه فتح چین که بدخواست	از بار بر بخت بند بر ناخورده	
	ایضاً	
اے فر تو داده روشنی بادیده	شاهی چو تو دوران جهان نادیده	
وی دست تو دریا شده اندر دشت	تا کور شود دشمن در یا دیده	
	ایضاً	
در دم چو طبیب از غم پهرانش نهاد	در آتش و هم در آب خدانش نهاد	
چون دست نهاد بر رگم گفت آه	تا باز که دست بر رگ جاننش نهاد	
	ایضاً	
گریه بچسان کار بے عالی کرد	لیک آهنگی دو کعبتین مالی کرد	
وان آهنگی کو سر بوجس برید	وان آهنگی که داغ خلجالی کرد	
	ایضاً	
گرچه همه بد بزدلی بنمایم	وز عشق تو پیش کس زبان نکشایم	
هم بر سر آب آمده این قصه من	با آب دو چشم تر خود بر می نمایم	
	ایضاً	
چون بھوت صرف شد این عمر دراز	در عشق تو کس نباشدم محرم راز	
راز تو درون دلم بجا بست که من	گرے طلبش کنم نئے یا بلم باز	

ایضاً	
آن خط که ترا روزه می آراید	طوطی است که بر بوسه شکر می آید
ایضاً	گر از لب خود شکر فروشی شاید
ایضاً	بر بخت تو ام چشم تو خواب افکنده
ایضاً	چون خال تو ام شیر بر آب افکنده
ایضاً	رخسار یار است اے سرو سہی
ایضاً	بہلش کہ کند از رخ او زلف تہی
ایضاً	اے ورد ملائکہ دعائے میر تو
ایضاً	سر نیست زمانہ را بجائے میر تو
ایضاً	با دشمن تو نیام شمشیر تو گفت
ایضاً	اے نوبت تو گذشته از جرح سہی
ایضاً	آدازہ نوبتت بہر کس بساد
ایضاً	چندان زغم آہیختہ ام آتش و آب
ایضاً	در آرزو سے خوی کہ بر آن رخسار است

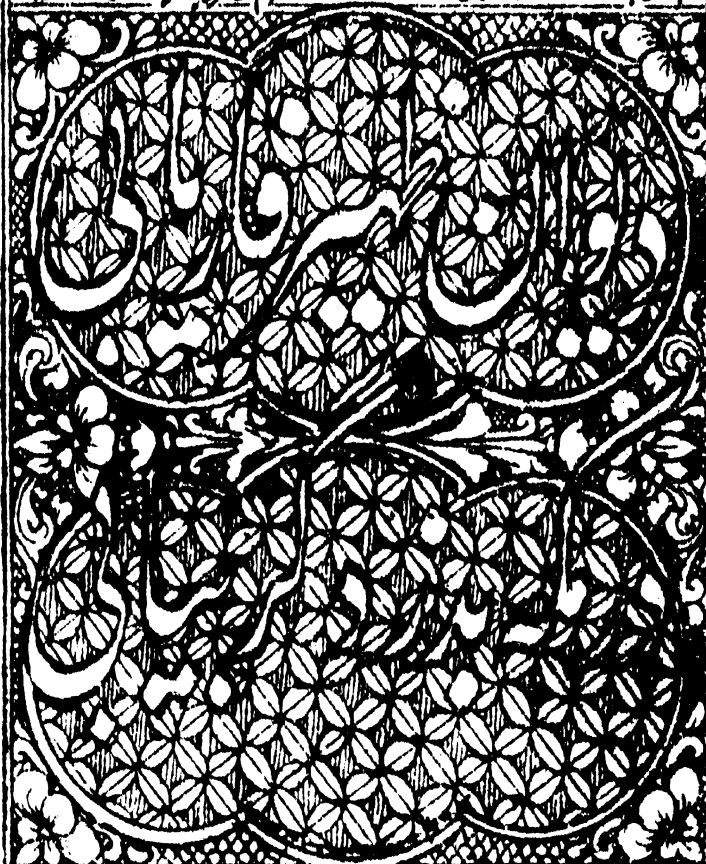
	رباعی	
از دیده کنون آب درو می بندم الکون زد و چشم آب را می بندم		هر جوے که بروے بناخن کندم بی ابرو تو چو بوده ام بچندے
	ایضا	
بر روی تو ابروے ترا خم مهاد بر طرف لب شکر فروش تو فناد		تعبان ازل ز عین جوراے نژاد یک نقطه ز کلک عنبر نیش بچکید
	ایضا	
پایاب ستیزه بر جفای تو نداشت هم دست نداشت تا پای می تو نداشت		شاید چو فلک علو رای تو نداشت تا پای تو گر چه درازست و برے
	ایضا	
یکذره غمت به ز هزاران شاد است از بندگی تو صد هزار آزاد است		هر چند که بیل تو سوی بیدار است از ما گل مسکنی و لیکن ما را
	ایضا	
نی طاقت درد دل نهفتن دارم کز تنگ دلی سر نهفتن دارم		نی برگ شکایت از تو گفتن دارم اگرچه غنچه گشتم از غم در تاب

تمام شد قصائد طهیر فارابی

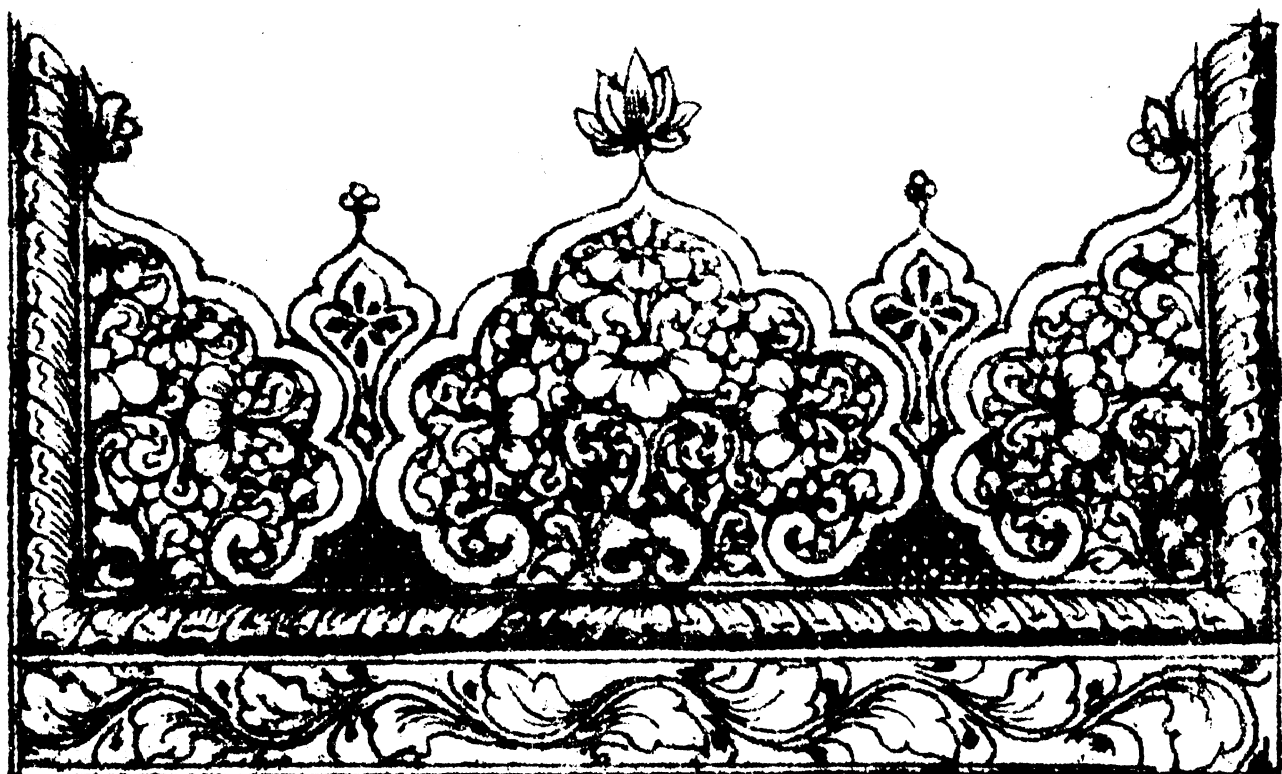
صبح که و میکان فضل از روز ما
به عوین ترعین نون و قین نون

همی کلام آشوب کسر خاطر سحروران و دهری نهمون شورش انیسر طبع
منی پروان که بر نگینی خیال شگرت کار حکیم ظهیرانی بهمنی حجتی هستانی

قانون اسن و آئین سخن با همیام اهلون آغاز
و خسته انجام به زمان سجد و آوان جسد

در مطنین می مشی و لک مشورین حسین علقی
ما که میکان با از ابطبار و نیت

بسم الله الرحمن الرحيم

غبار راه تو در دیده تو تیاست مرا بهیچ تم که درین فکر باس و دور اند بر وز وصل تو من قدر آن ندانستم شراب تلخی خوئی تو در تنم دارد بجام من چون گردید آسای فلک در بخت سایه اقبال من بود معکوس خدنگ قامت من در شباب شد چون ز تنید با و حادث ز پائے افتم	بیا که دیده غم دیده بی ضیاست مرا هنوز در سر زلف تو نار ساست مرا اگر فراق تو ام می کشد سزا است مرا در سیکه شهید تبسم کنی شفاست مرا اگر که شکوه ز گردون کنم بجاست مرا بفرق آتیه بتر از برهمناست مرا چرا کشایش دوران نکرد است مرا که دستگیری یافت ادگی عصاست مرا

رسید نکته و تازه شد مشام ظمیر
 نسیم زلف تو امشب گره کشاست مرا

چاره گز نیست سیاه دل بیمار مرا اشک من از سر تر گمان و دانا چاری اختلاطی که آن زلف پریشان کردم از سر شب که به تسخیر خیالت بودم همچو خورشاید من کسب سعادت دارد خار در پای من از دیده بدون آردم	برسانید بالین بت غمخوار مرا از هماغس با سنگر قوت رفتار مرا منتشر کرد با غبار تو اسرار مرا دیده مسکرت تماشا دل بزار مرا آشیان کرد هاین تن بیمار مرا پس بشارت برسان خصم دل آزار مرا
	مستم از گردش قسمت که طهیر از سر شوق میدهد جان بوض نشسته سرشار مرا
موج اشکی گز باشد در شب بهمان مرا گر بشاخ گل نشینم رنجه گردد غنایب بر امید زلف چو گمان تو گردون سالها بسکه گشتم در غم عشقت ز موبار یک تر	کیست تا آبی زند بر آتش سوزان مرا بی قفس هرگز میارید اندرین بستان مرا همچو گوی پاؤسرا فکنده در میدان مرا میتواند داشت چشمش در صف تر گان مرا
	اگر جدا کردم از آن رشک پری یکدم طهیر تو هست آباد ارم بے او بود زندان مرا
شب برات شد و میدهد نجات مرا اساس طاعت من در حباب بین و شرر اگر بذات خدا ممکن رسیدن نیست متاع هر دو جهان گر بخال او بخشم	به همسر خال رساند اگر برات مرا ز سر دو گرم جهان یاد کن نبات مرا ولی خدای شناسد سرشت ذات مرا بدانه بخشد وجه کائنات مرا
طهیر من چو توقع ز دشمنان دارم	چرا که دوست ندانست انتعات مرا

روز و وصلش گز عمرم یک نفس باشد مرا	بر مراد هر دو عالم دسترس باشد مرا
ببل شوریده ام در دام عشق افتاده ام	مونس و هداستان و هم نفس باشد مرا
گر گزارد دهر دون در گوشه تنها ییم	تا ابدیم صحبتی با خویش بس باشد مرا
همچو مجنون گوش بر آواز محل داشتیم	لاله جاسوس در مامون جرس باشد مرا
منتِ دو نان کشیدن عمر میکاهد ظمیر آب حیوان آبروی خویش بس باشد مرا	
عشق تا خلق نه بیند رخ ماه ترا	کرده از شرم تنق بندی خرگاه ترا
گر بدانم که ره تو بکدامین گذرست	سر نه دیده کنم خاک قدمگاه ترا
تا شود گوهر جان در قدش جمله نثار	برده ام تا در دل خادم درگاه ترا
ظلمت چشم حجاب دل آگاه من است	ورنه در کوچه جان داده دلم راه ترا
یاد سرو تو که آزادی احباب در دست	کرده چون بار صنوبر دل بدخواه ترا
همه محتاج ظهور تو تو هم میدانی	مانع از چیست ندانم دل آگاه ترا
ابل و نرغ ز نفس عسله بسوزند ظمیر اگر بد و نرغ برساند شیر آه ترا	
مینزد بوسه سیالاب اعجاز ترا	قلم صنع مصور نکشد ناز ترا
زهره از شرم تو از چنگ نمیدارد چنگ	اگر بقانون شنود ز نرغ ساز ترا
بیشک از سیر مقامات برآید براوج	گر برد پرده دل طاقت شهباز ترا
بر شاخ شود مرغ چمن سنج و کباب	شوق اگر گرم کند شعله آواز ترا
از خط دور فلک سبزه شود خامه ظمیر	اگر نویسم صفت خط بر اعجاز ترا

چشم آه گر به بیند چشم ز بگیر ترا بیکرت آزرده گردد از لطافت گر کشد از شمشیدان نگاهت هرگز افغان بر سخت میشود در جان سبیل شبته شوق پیچ و تاب محرم بزم اجابت نیستی خاموش باش	میدهد چون مغز جادو استخوان تیر ترا جسیر برگ گل نقاش تصویر ترا راده اند از سرمه گویا آب شمشیر ترا گر به بیند طلقه زلف گر بگیر ترا آزمودم بارها اسے ناله شبگیر ترا
گر ز روی صدق از عصیان پشیمانی ظمیر شادمان نشین که بخشیدند تقصیر ترا	
در راه وفا محرابه کردیم بس اگر بوالهوسان بهیوده در عشق نبالند عقافت شود بیچکس از دعوی وحدت مار و قبول از محرم و دیر ندانیم	هر چند دو دیدیم و ندیدیم کس را جز سوختن آتش چکندشت خسته را اقبال بهمار و نماید گس را جز نغمه ناقوس و نوله جرعه را
اذا ه سحر رخنه بر افلاک توان کرد از گریه ظمیر آگرم کن نفس را	
شب ز داغ سینه روشن میکنم کاشانه را ترک عشق گل کن و بامی بساز ای غنچه بر سر مژگان من درخا خار حسن اوست مُرخ بیکم بود تا چند از آن گیرم سراغ	تا مگر خوشنود سازم خاطر پروانه را زانکه ربط با صبا بود گل پیمانه را آشنا با او چه سازم یک جهان بیکانه را میروم در کعبه تا گردم کبوتر خانه را
از درشتیهای چرخ آزرده نتوان شد ظمیر منع بر خوانی نکرده بیچکس دیوانه را	

رند در دآشام تن صاف سازد باده را	سکشد از زیر پایم دامن سجاده را
در چین می بالد از بالای اوسروسی	داده خط بندگی آن قامت آزاده را
عشق از آن نام عقل از لوح دل ملک میکنند	پس چه پروا از طاعت آن دل ز کف داده را
سایه را بنگر که در پایت جهان افتاده است	یا دکن در عشق خود مردان کافرا داده را
اگر رود سر بر زارم سر ز خاک مقدمت	کی ز کف آسان دهم آن نعمت آماده را
تا بمانم بر سر کوب تو هر دم پلے بند	هر زمان بر پای می یچم کند جاده را

هر چه دیدی در جهان از لوح دل حک کن ظهیر
یا دیگر از آئینه آئین لوح ساده را

داغیست عنذ لب که از عطر باغها	هر صبحدم نسیم بر دبر دماغها
دانی که حصیت ثابت و سیاره بر فلک	دارد سپهر در طلب او چرخها
خواهم ز خود سفر کنم انسان که نام من	ناید بگویش کس ز زبان سراغها
آن نشئه که یافت دل از چشم مست یار	راضی نشد بهمت فیض از ایاغها

امشب ظهیر خاطر پیوانه شاد کن
بنماز چاک سینه چرخ سراغان داغها

من از باد صبا باور ندارم حل مشکها	چه حاصل عقده از زلفت کثرت و دست بر دلمها
چه سرست اینکه داری جلوه در زیر هر برقع	چه حسن است اینکه قیامدم از زیر حاکمها
نه لیلی بازونی بخون هنوز از لاله نامون	بگوش اهل نجد آید صدای بانگ محکمها
من و سوای آن متاع خساری که برقع	کساید رخنه افتد بر کتان پرده دلمها
بلے دیگرانم زنده گزنی بهره از خویشم	و در نور چه تاریکیست بای شمع محکمها

ز کشتن نیست بک از دست پائیم زود بکشانید	برای جان طپیدن نیک باشد بهر بسملها
	ظہیر از موج این دریای بی پایان نیندیشد خبر از دوس بر نزدیک بیداران ساحلها
صیاد نہ بند درہ آہوے حرم را ماز تو صنم را نتوانست کشیدن بوے تو صبا گر زساند بد ما غم دیر است کہ از خون جگر دیدہ ہتی ماند از سوختگی سرمہ بچشم تو غریزست من با غم و ہم غم بمن از روز ازل بود	کز آہوے چشمان تو آموختہ رم را نقاش مثال تو چہ گرفت قلم را از نہمت گل باز شمع قوت شمع را ترسم کہ فراموش کنم ساغر جم را گاہے نظرے ہم بمن این سوختہ دم را نشادم کہ ندیدیم ہی فرقت غم را
	از اسباب تعلق چو ظہیر آنکہ بری شد بیرون نمد از کشور بسا قدم را
غیر عشقت رہ نمی بیند دل بیتاب را قبضے از بیداری مُردن نخواہد یافتن شبم بیدست و پا اگر نباشد جذبہ ہر کہ بنود در نمازشن مجہین چین ریا کم نمیکرد ز بوسے از لب او آب رنگ	بے ستون باید کہ بند دراہ این سیلاب را خواہد آن دل مُردہ گرد ز ندگان خیاب را کی بگیرد و امن خورشید عالتاب را نمایند شش ز چین بویا محراب را تشنہ لب ہرگز نمیکرد ز گوہر آب را
	اخطراب دل ز عاشق کم نمیکرد و ظہیر کے توان آرام دادن موجہ سیاب را
کس دقفس نہ داشتہ مُرغ کباب را	سرخ نوشتہ ترجمہ این کتاب را

این زال دہر بکہ باریک رشتن است	بر چرخ برده پنبہ نرم سحاب را
شیوین لبان بکام اجل نیست زدن	جستند مردمان خراشتخاب را
ہر جا کہ پوستی است باہنگ دوستی	بنواز باادب دف و چنگ رباب را
بتناس نف را کہ چشمست فسون گر	گر بشنوی فسون گرا فرا سیاب را

خورد گشتہ ایم بہ پیغام او ظہیر
در خلق تشنہ وعدہ نماید شراب را

ندامم از چہ دستی میکشد زلف سمن سارا	عجب بنود کہ میخواہد بدست آورد دل مارا
ز ہجر روی او بادیدن آئینہ ام قانع	کہ او دیدہ است عکس صورت آئناہ شمارا
لب آن جام می بسم دماغ میشود شیرین	حلاوت بین بوسیدہ آن لعل شکر خارا
و لم از چشم میگونش کشود این عقدہ مبہم	کہ گاہی می شنیدم نام رند بادہ پیارا
نغم عشقش تمامی جای گیرد در دل تنگم	کسے کو در جہانی جا تواند داد در یارا
نگردد زو ہوس را با وجود عصمت یوسف	چسان از چہرہ غارت میکند شرم زینخا

ظہیر از سنگ باران حوادث عشقم افزون شد
از مانہ از کجا آورد چندین سنگ سودارا

کہ توان تسخیر کردن عمر بے بنیاد را	کو سلیمان تا نگہ دارد بہ مہجر باد را
عشق نخواہد ستونہ در بنای کار خویش	خوب پیدا کردہ بر بے ستون فرما را
صدہای عشق را کی بوالہوس دارد قبول	کہ شناسد طفل قد سید استاد را
صید مسکین را کجا ہر دم حمایت میکنند	ہر گرا دیدیم خلعت میدہد استاد را
اے شکر دست کوتہ کن مظلومان کہ چرخ	دادہ بر باد فنا بنیاد قوم عسادر را

از رعوت می نشاید در برابر جای خویش	سرو من چون در خرام آرد قد شمشاد را
استخوانم شکل موسیقار شد از غم طهیر در صغیر آید تنم چون بر کشتم فریاد را	
حسن او را اینقدر ای دیده بنجیدن چرا یا یکش کیبار یا آزاد کن یکبارگی منزل آسودگی در عالم نادانی ست همچو شبنم بر بقاله خویش میاید گریست	بر سر هر موی او چون شانه پیچیدن چرا حکم کردن هر زمان شمشیر و بخشیدن چرا پیش استاد خرد پس مشق نمیدن چرا چون گلی غافل درین بهار خندیدن چرا
نیست مغرور و خطر در زیر این گردون طهیر بمچو دانه در میان خوشه روئیدن چرا	
مگر که مرغ چین گوش کرده ناله ما ز بسفت آده محبت میانه گل و می شکایت شب هجران نوشته ام ز دل بناله که بر آرم ز دل شود معلوم	که ببرد سبق ناله از رساله ما بجای بادیه گلاب ست در پیاله ما نشان بخت سفید ست باغ لاله ما شکایت غم عشق هزار رساله ما
ز بخت دل همه دور طهیر دایره شد نشان بارشش خون ست رنگ ناله ما	
کے در باغ نظر را داند مرگان ما گروے آسوده باشم آن خواب حیات فوج را موج سر شکم بر کنار افکنده است ماند در ظلمات سوایت سکندر تشنه لب	کے ہر دستہ کلیدی و اشوبستان ما و تمام عمر هست آن کنفس انسان ما زانکہ فلک نہ فلک بشکند طوفان ما خورده خضر عشقت آب چشمہ حیوان ما

می فدا از روزن چشم ز شوخیها مدام	طفل شکم ساعتی نشست در دامان ما
حسن شوخت کاینمه می لافداز چوگان لاف	غیر گوئی دل چه خواهد برد از میدان ما
اشک من داده ظهیر اوراق دل شست و شو	
موجّه شیرازه ماندست از دیوان ما	
ز آب یاس نموده قضا سرشت مرا	برای برق ستم بنز کرده کشت مرا
چو خط خلعت استاد در گه تعلیم	کشیده غم خط ارشاد سر نوشت مرا
گفته تبسم لطفش زند شراره مهر	بدان رسید که دوزخ کند سرشت مرا
کشاده یار بسوی دلم گاه قبول	
ظهیر آینه زیبا نمود زشت مرا	
روزی که دیدم از دور آناه آذری را	از چشم خود فلکدم خورشید خاوری را
در گردن دل من ز تار زلف او بود	روزی که عشق بنهاد آئین کافری را
آنکه که خضر باطن تمسیر کرد دیوار	ای دل تو منهدم کن دیوار ظاهری را
خواهی ز پانینفی همواره رودرین راه	ویدی که خورد آخر دارا سکندری را
ای زهره چهره بر سن انم نظر نداری	دیدم بطالع خویش تلیث مشتری را
آینه سعی با کردن شست نقشش آخر	نخواست نقش بند و سیما ی آن پری را
شاید ظهیر بر با فکر نموده باشد	
رویف	روزی که جلوه میداد سیما دلبری را
یای موحده	
ترک وصل یار کرده ام تا شده هجران طلب	عاشقان را میل صحت نیست در هجران تب
می گریزم هر کجا بخت ز دنیا می کنند	شرم می آید مرا از مرگ و سیاه نم عجب

ترک سبب تعلق کرده همچون حباب لاف ایمان میزنی دست از پهن کن بگذر از اهل نفاق و با وفا کن اتفاق بلبلان آیات قرآنی تلاوت میکنند	همچو اشک از چشم مردم و فدا دم زین سبب در پستش بابت پندای اسی کفر لقب صاحب زربو در دست و بولب لب لب پامنه در بستر گل اے نسیم بی ادب
	ای ظهیر از گور نعتی میز غم تا کر بلا میروم گریان بیا بوس حسین تشنه لب
تا که از سودای زلف یار باشم در قیاب از برای قوت روح و علاج درد دل لب بندگان سودن گلچهره بامش در قیاب و خیر و شیرین گل بکر می ماند بشاخ گر بلا سی عشقم و میدانم از جور فلک	بینم این خواب پریشان میتود لیا شب خواستم زان بوسه شفا لوی پیوند رطب گویا خود چاشنی نگرفت از ان شهید لب رسم عصمت یاد گیر از عند لیبان عز نیست آبی نزد این مجور زنده تشنه لب
	برده دل را بتار زلف او بستم ظهیر کیست غیر از عشق او ناخن زین ساز طرب
شکوه از بدخواهی او کردم و جور قیاب از آشتیان هیچکس پاس و فاداری نکرد اسی سوار عمر غافل مانده از خویش متن و خیر و شیرین گل شد هم آغوش صبا	به نشد در دل من از مداوای طبیب با غریبان گریه میز زمین بنور عجب دست آخر از عنان کوتاه شود پا از ریب مردم از غیرت که او شرمی نکرد از عند لب
	چاره من کن ظهیر اندر جفای عشق او نی بوصل آرام دارم من نه در جحان شکیب

از نو دهن که بودی نیست غیر از ضطراب اشکِ منجِ حبست گردی ای آتشِ میچکد با همه امساک او از خویش جیرانم که چرخ تلخکامی از مذاق دل کجا بیرون رود	گوهری بیرون نمی آید کس از بحرِ سُرّاب بوی آتش سید هدر قطره اشکِ کباب نیست سدی خانه مار از مرغ آفتاب گر خورم از جوی شیر از دست شیرین شهید ناب
این گر هماره که چرخ افکنده در کایم ظهیر رشته یک آرزوی من نشد نوتۀ طناب	
شب که دستِ لطف او بر دست از غارِ نقاب از می آری صبحدم از کتک گل در چین در دل پر آرزویم یاد آن یاقوت لب پند ما بر سخت جانان کو بماند به اثر	سخت دل از پرتو او چون کتان به تاب میچکد از کوزه گل عند لیبان را گلاب فیض آن دارد که میریزد بخلق تشنه آب قطره از سنگِ خارا و انگیگر و سحاب
نامه بر بالِ سمندر کاش می بستم ظهیر ورنه مرغِ نامه بر سبگیر داند ز به کباب	
می کشد هر صبحدم تیغِ شفق گون آفتاب سر بر آزار خواب غفلت گر سحر خیز می آم خون دل را رفته رفته عشق او از رنگ تا ز جُشنش در دل ست و پرتو او در نظر می جهد از جا و پندارد که لیلے میرسد	تا ز ندمستان غفلت را بشنخون آفتاب سوزد از روشندی بر بام گردون آفتاب لعل ما را تربیت کرده است ازون آفتاب در میانِ شهر یار است و نامون آفتاب صبحدم چون می فترد بر گورِ محنون آفتاب
در دل شب از می شوقی صبحی کن ظهیر تا با بالینت نیاورده شبخون آفتاب	

بے آسودگی از خاک شهیدان مطلب نفس صبح هم افشاگر خورشید بود یا در نقش چو کنی منظر سودا باش در دل با همه کس صورت خود می بیند سخن از عشق کنم تا بودم جان در عن غیر حیرانی نکمت ز گل مصر جوے زخم تا به نشود یاد لبش کست کن ز دوان چشم سیاهش و فاجع سپرس	غیر لخت جگر از کوه بدخشان مطلب از پوشیدن ازین سینه سوزان مطلب غیر تعبیر غم از خواب پریشان مطلب نیک و بد را همه در آئینه یکسان مطلب رسم خاموشی ازین رند غزلوان مطلب خبر صغیرے اثر از ببل کنگان مطلب از پی ناخن ناسور نمکد ان مطلب کشف این مسئله از مفتی مستان مطلب
اے صبا گر بخراسان گزری بهر ظهیر بمته جز زدم شاه غریبان مطلب	
خیالش تا سحر شب بیک پیرامن است اشب سحر از خانه گویا غم بیرون آمدن دارد نه بندد در برویم تا بنرم خود د هر جا لیم کنون که ترکش آیم خدنگ فتنه می باز د شکستم تو به راز بس شکن زلف اود یدیم نسیم شوق من گویا کشاد رخ نقابش را	نظر بر هر چه اندازم بچشم گلشن است اشب اگر در نفس با شتم تا سحر حق با من است اشب نمیدانم چه زاید صبحدم استن است اشب بگواید بیدان هر که با من شمع است اشب دل از شکست از من چه بشکن بشکن است اشب که شکست بر تو افکنده است بر من شمع است اشب
ظلمت از مصر حسن او نسیم صبح می آید مشام شوق من بروی این پیرامن است اشب	
برویم یار خندان است اشب	به بزم شکرستان است اشب

از عکس آتشین گلهاست حُشش	بر اطرافم چراغان ست اشب
خابستند گل را از شقائق	گلستان را چراغان ست اشب
نسب داند نسیم نخلخه ساس	که زلفش عنبرستان ست اشب
بر ویش دیدہ را آمینہ کردہ ظہیر از بسکہ حیران ست اشب	
فغانم برب لب ست پاره دل رکنار اشب	کہ یار مہربان آمد ز چین روزگار اشب
صفائی گز نہ ظاہر میکنند در دل خنایش را	ز بس زائینہ دل میزد شکم غبار اشب
بگر و شمع بزم او نیارد غیر را دیدن	بہ بیرون کو بکش و اندہ چندین نظر اشب
بہر متاسیہ کردہ دو چشم فتنہ آگین را	ہزاران فتنہ می بینم در و دنیا دار اشب
ظہیر از مالہ ام بوسے اثر گویا نمی آید نہ گل در خندہ می یابم نہ گریہ از ہزار اشب	
بر رخ برف غلندہ ماوس از بس حجاب اشب	گرہ افادہ در کارم از آن بند نقاب اشب
دل مشتاق خود از خیالش میکنم قانع	تسلی میدہم پروانہ را در ماہتاب اشب
ز شوخی مای مژگانش میان سرہ می غلطد	از آن ترسم سیہ گردد بچشمش نگ خواب اشب
ز چاک سینہ ام دل سعی بیرون آمدن دارد	سبادایم مرغ میرد در نفس از اضطراب اشب
شب وصل ست می ترسم ظہیر از بخت و اثر و نعم سبادا در تماشایش بر آید ماہتاب اشب	
بصغیر در رک و پے دارم اشب	نفس چون مالہ نے دارم اشب
خراب از بادہ عشقم مینداز	کہ این بدستی از مے دارم اشب

رویف	ز بس غمهای او بایم فشر دست فرج چله دے دارم امشب	تا فوقانی
هر که نیم ز نفس رخنه کند گردون را دیده از نکت دل رفته بسترش سحاب سیند با گره بخت من آن کشت هلال با صبا بانگ رقیبانه وزن اسی بلبل بر لب شوق نفس مانده بامید نگاه	بے ستون چاک تن از تیشه صد فدا دست آنکه شاگردی من کرده کنون استاد دست آن کشا بدوی آن نکته که مادر زاد دست که در غنچه بود قفل کلیدش یاد دست رگ افسرده ما منتظر فضا دست	
گرچه صیاد دُمّام از پے صید است ظمیر صید مار و زوشب اندر طلب صیاد است		
کمن محال به سن که زخم ناسور است روا بود که تو در خانه ام فسرودی گذشت عمر بمان نام عشق بر سر است ز غم نهی مضرب عشق پندام شبی که بیتیو بالین فرقت آرام سر چو در تو بگرم و آن یکان دے خوانم	مرا که پنبه داغ از دکان منصور است که رهگذار سلیمان بخانه مور است هنوز کاسه چینی بنام فقور است براستخوان تنم رگ چو تار طنبور است بدیده هر مره ام بچو نیش زنبور است که از ملاحت حسن تو چشم من شور است	
ظمیر باز رقیبانه رو بمن آورد که حسن خویش باینکه دیده مغرور است		
تا چشم سیه مست ترا میل شراب است گر بے تو خورم باده ز بس گریه کنم من	خند بخت دل از لطف نگاه تو کباب است گویا که جهان در نظر عالم آب است	

ایدوست ندانی که درین پوست مراخت شیرازه که بست ست برادران لیل من الحجس کرم چشم تو قع ز تو دارم طاؤس زرافشان چمن ز اهل بخارست	آن شعله آهنگ دف چنگ رباب است خز حسن فرنگ تو که از اهل کتاب است آبر کف دریا ز طمع چشم جاب است ماخلص خدیم که او خانه خراب است

شد پیر ظمیر و غم او در قدیم هم
در شب خیالش که همان عهد شباب است

نمزن ابرار معنی ابر گوهر بارماست ابر چشم من گهی یا قوت باردگاه در بیر ما افسر شاهی بود داغ جنون نیستم محتاج معموری که در شهر خراب صد قیامت گشته بر پا از شهید غمزه اش زلف او چین است و خالشن خورشیدش کفر ما با حسن آن بت از نماز اولی تربت سینه ام مجروح شد از خار خار حسن او	نمزد درج معرفت اهل لب گفتار است بجو و کان در یوزه کن از دیده خونبار است طره دستار از خار سردیوار است عنکبوت از تار بندی در سر حمار است زنده برگشتن ز میدان شهادت عار است کافرستانی که میگویند حسن یار است زان شب هر تار زلفش شسته ز تار است بسکه صد نشین موس دل پی آزار است

باز گشتی کن ظمیر اکنون که داری فرشته
آبروی تو به تاد در جام استغفار است

چهره پرواز سخن را کرده از دیوان است غم صفتش باد که خوش فکری موافق کرده است گر نه زاهد کرد مارا با همه تر دانسته	کلاکانی نظر آن از دشته مرگان است برق حمت در کین خمین عصیان است سبحه صد دانه در هر رشته مرگان است

آن حلاوت کز لبش از یک مکیدن بام	لذت آن تاقیاست در برین ندان هست
از فراق می ظہیر از چشم من خون میچسکد این گل توبہ ست فصل گل کہ در دربان است	
مژگان تو با سرمہ با ییامی نہان است خاموش کند شمع بت سراج دہد گل او طوطی دانا و من آئینہ صافم بر چاک دل از حسرت مہتاب خیالش	آرمی نظر لطف تو با سونگہان است بر بلبل و پروانہ سحر فصل خزان است رویش بمن آماختش بادگران است پیوستہ دکا فوریم از تار کتان است
در موسم گل توبہ ظہیر از مے گلگون چون صبر تیان بر دل عشاق گران است	
با بت بیگانہ خویم آشنائی شکل ست من تھل کردم او از من تنفر مے کند فتنی گردید عمر و یافت دستم کو تھی ز اہد تبسج گو بودم کہ گشتم بادہ نوش کے بیا لینم رود او اگر رود خالم بباد باتو از حیرانی آئینہ گشتم بد گمان	پاس او داشتن در بنیوانی شکل ست با چنان آئینہ روی خود نمائی شکل ست با چنان زلف دراز می نارسائی شکل ست با چنان عابد فریبی پارسائی شکل ست ز انکہ از اغوش جان تن را جدائی شکل ست صاف دل یا خود بہ مشوقان بانی شکل ست
کے شود آزاد دل از قید زنجیر او ظہیر چون بدام افتاد مرغ اورار بانی شکل ست	
گذشت قافلہ فیض کی مجال زنگ ست صدائی ننگ برآمد گوش پنبہ برون کن	کجا مجال زنگست ز انکہ کار بہ تنگست بر گوش پنبہ برون کن کہ بانگ شیون زنگست

کلیسای فرنگ آن بی که عشق ندارد زمانه بر سر خنکست و یار بر سر صلح	ولیکه عشق ندارد کلیسای فرنگست صلح یار چه حاصل زمانه بر سر خنکست
بقدر چو قاست چنگست و تن چو قانون تن طهیر چو قانون بقدر چو قاست چنگست	
صد مژه بر دیده گریان نتوان بست از ناولت ازت زمین سر زده پیکان ای سبیل دلکش بکشا طره که بر دل تحتاج بتزئین بود باغ جمالت سفت که کند گر گزری سوی غریبان ای مرغ چمن رشک تو بباد صبا چست	از دشنه خاری ره طوقان نتوان بست تتمت همه بر خار غیلاان نتوان بست بندی بحر از زلف پریشان نتوان بست زیر آله خا بر کف بستان نتوان بست بر مورچگان راه سلیمان نتوان بست دانی تو که بروی در بستان نتوان بست
هر چند طهیر از وطن خویش بنالیم بر ماره سلطان خراسان نتوان بست	
ای از سپهر غمزه صف آرای قیامت خورشید ز شرم تو چنان سوخت که دانست جاییکه قدم در ره عشق تو نهادم در وعده که وصل تو نگشت از پیش دل جز من که گه در دل پر شور کنم سیر	بالای قم از فتنه دو بالای قیامت احوال صف محشر و گرامی قیامت ما سوختگان راست چه پرای قیامت در مذهب عشاق تو غوغای قیامت کس نیست سر سر و صحرا می قیامت
درد است امروز طهیر از نژاد دست دست من و دامان تو فردا ای قیامت	

دست

دست

در آشیانہ تن مرغ دل بہ آزاد سیست کدام فتنہ زدوے تو بر نے آید مزن بہ تیر غافل کش بہ تیر عتابم تو خط بندگی از من بگیر کان چیزے	شنید مژدہ کہ یارب ی صیادیست ہر کہ می نگریم از غم تو فریادیست ہلاک خوی تو من از طراز جلادیست اگر ان بخاطر مانیت خط آزادیست
ظہیر چند شکایت ز غم نمیدانے زیر پرودہ محنت نہان و صد شادیت	
در کعبہ گزنیاید آنکس کہ حق پرستت از سیر ماہ و خورشید ہر روز کم شود عمر غیر از خرابی دل از گریہ نیست حاصل بر باد میدہد مرگ گلہائے تازہ راس را شمعے بدان تحمل پروانہ را تجمل تا پنجہ خواہم در زلف اوست محکم	کے قبلہ می شناسد دیوانہ گزست با ما ہمیشہ گردون اندر پی شکست باران یادی کرد اینخانہ درشتست بدنامی از خزان ماند از بسکہ با دوستست صہبائے بلبل و گل از بادہ استست اگر میشوم پریشان ہم ضامنی بدستست
داغ غم ظہیر پرست لطف تو دستگیرست کی می گیرد از تو در عشق باپی بستست	
بر غدار شاہد گل جز نقابی بیش نیست آن محیطے را کہ مادر می شنادر گشتہ ایم در ہوا می حُسن او آیا چسان پرینزند سو ختم از یک فروغ حُسن او همچون کتان یافتہ تالحت دل در دیدہ آوردم ظہیر	نالہ مرغ چمن جز اضطرابی بیش نیست آسمان برومی آن دریا جبابی بیش نیست میرتے داسم کہ دل مرغ کبابی بیش نیست برق خرمن سوز من جز ماتہابی بیش نیست کز غم اد حاصلم جام شرابی بیش نیست

نیست یکدم کز فرقت دیده منال نیست خرمن گردون دون از خوشیهایی من مردم آزار از خوشامد مال مردم بخورد دلربایان عاشقان را بجایا می کشند بستر از گل میکند هر دم نسیم بوالوس مردم از نادانی از گردون شکایت میکنند	نیست گریخ خفایت سینه مهیدال نیست بقی نغمه سوز را و یک آه آتشاک نیست مار را قوتی به از مغز سر ضحاک نیست شمع اگر سوزد و صد پروانه او را بال نیست گلبیل بیچاره را با لاشن بخر خاشاک نیست قبض و بسط کارها در پنجه افلاک نیست
هر که اینم ظهیر اندر بلاست مبتلاست نیست اینجا دانه کاندل او چاک نیست	
کودن کاندل ز نقش اندر بندیت ناصر معذور دان مارا که از بس غل عشق نال ما هم مقید شد بشغل روزگار آسمان کو فکر دیگر کن که ماقانع شدیم	بالکدامین رشته جان سنبلیش در بند نیست ما و بخون بال استماع پند نیست نیست یکدل اندر آنجا ناخن او بند نیست باجفای عشق پنداری که دل غرسند نیست
ظهیر از بے نشانے کمتر از عنقانه ایم راز این بکشاید او را نیز میگویند نیست	
مارا غمی ز حادثه روزگار نیست می ترسم از اشاره ابرویت احسنم دائم خیال قد تو در دیده من است سنگ است نزد سیوه زان نخل سر بدر با آنکه غمزه در صف مترگان مبارزت	دیوانه را خبر ز خزان و بهار نیست شمشیر را بروی تو از ذوالفقار نیست جز یک نهال سرودین جو بار نیست گزارانکه در محوطه در حصار نیست سرفتنه چو سرمه و نباله دار نیست

	ازدہ مرد ظہیر با فسون زلف یار پیمان وزود وعدہ او برقرار نیست	
با غم من نفس مرده دلان اینہمہ نیست چشم من از ہمہ آثار ترا سے بیند سایہ پرور چمن نیستم لے ابر بہار تفاست او کہ علامات قیامت دارد لیلی این ناز ہمہ بردل مجنون دارد تا تو در شیشہ و خم بادہ کنی عید آمد	مستی مرگ بدین خواب گران اینہمہ نیست گر تو منظور نباشی دگران اینہمہ نیست بر گلستان من آسیب خزان اینہمہ نیست پیش او جلوه ات ای سرور روان اینہمہ نیست ورنہ معشوقی او یاد گران اینہمہ نیست بادہ پیش آنکہ ماہ رمضان اینہمہ نیست	
	وقت تنگست ظہیر از دہن یار بگو ورنہ وصف کمر او بمیان اینہمہ نیست	
مراد بیم حوادث چنان ملالی نیست بغیر اہل کرم نام او سبز زہار کسے ز نشہ خود نگزد چنیں آسان چگونہ بشنودا و نالہ صریر مرا سیکہ گوشے و از ذکر حال تا برسد	بہر سوال کزان بدتر انفعالی نیست چرا کہ بہتر ازین مرد را کمالی نیست درین زمانہ بچیزے نک حلالی نیست ز کلک جسم ضعیفم بغیر ماے نیست بروز واقعہ خالی ز گوشاے نیست	
	ظہیر اگر توبہ بینی چشم عبرت بین بغیر کا سہ سر کوزہ سفایے نیست	
کنون کہ آئینہ از عکس یار گلگون ست اگر بطریقے نے رسد شانہ	عجب مدار ازین شک گردلم خون بہت کہ مشکاف خراش فغان مجنون ست	

بجانه که نهان می شوم گریبان بود پیاله راز رسانیده بر لبم ساقی سپهر میل کند چشم اشک سوز را مقول عشق حقیقت نهاد تا که شود ز بس نصیحت اهل کمال خوا مانم بدست عشق تو آنم فدا در بهون ست که از ترشح چشم پیاله پر خون ست چرا که خانه بر انداز خار بامون ست نه هر که صورت لیلی برید مجنون ست روم گلشن از آن رو که سر و موزون ست

بچاک سینه گندم نگر طهیر و من سال
بهر که می نگریم یا نال گردون ست

بنازم می کشد جانانه اینست بخوابم میبرد افسانه عشق سر و کارم بزلف و خالت افکند پدر دامم بجنون پسند میداد خراشش ناله ام موسی تگافند بسوزد شمع گریه انتظارش زیارت کن دلم را اے برین که دیوانگی آیم سو دل	خوابم می کند ستانه اینست برای خواب خوش افسانه اینست برغان تو دام و دانه اینست گر از حق نگذرے دیوانه اینست برای تار زلفت شانه اینست عنایت در حق پروانه اینست زیندار هوس پیانه اینست که پسندارم ره ویرانه اینست

طهیر این نظم چون بشنید بلبل
بگفت ناله ستانه اینست

عشق تو حکم قتل مرا بر ورق نوشت هر شب ز گرد خوان فلک وز می نوشت	سُرخِ این کتاب بخون شفق نوشت رزق مرا خداے برین نه طبق نوشت

فارغ دے نیم ز پشیانے گنگام هرگز شکستے ز وجودم نمنے رود	تقدیر سر نوشت مرا از عرق نوشت چون از خط شکسته او هم سبق نوشت
	نام رقیب کشتنی از فتوی ظهیر مریخ عدل بردم تیغ نسق نوشت
آه کان شیخ ستمگار مرا خواهد گشت بودم با تو چنین دزد تو جدائی بدتر طاقت نیم نگاه تو ندارم بهیسات به رقیب تو شدم مخلف از روی ضرورت	وعدہ بوسه با غیار مرا خواهد گشت هجر و وصل تو بیکبار مرا خواهد گشت آه کان غمزہ خو نخواه مرا خواهد گشت عار از دواشتم این عار مرا خواهد گشت
	آرزو مند بیدار تو می بود ظهیر آرزو مندی دیدار مرا خواهد گشت
چو تاب روی ترا پرده نقاب گرفت کسیکه بر سر خواب سحر خینون زد نگر که شبنم بیدست و باز جذبہ شوق ز بومی ناله زلف تو ناف آهوی چین به بوسه ز لبش دل نمنے شود سیراب ترا چه چاشنی از جانفراے لب خوش	ز خویش رفتم و گفتم که آفتاب گرفت هزار دولت بیدار را بن خواب گرفت چگونه جایی بدامان آفتاب گرفت از شرم خون شد و خون بوی مشکنا ب گرفت چگونه تشنه تواند ز گوهر آب گرفت که برگ گل نتواند ز خود گلاب گرفت
	بهر که می نگرم و تکیه بر کسی ندارد ظهیر دامن آل ابو تراب گرفت
تراج چین خم زلفت ز مشکنا ب گرفت	مخ تو آئینه از دست آفتاب گرفت

گر آفتاب نہ از چاه صبحدم امروز	که چون سوار شدی ماه نور کاب گرفت
تو تاز شرم فگندی بچهره زلف سیاه	قنار ز خلق برآمد که آفتاب گرفت
بگو بخواب که دیگر مسیابیدہ من	جزیرہ کہ مکان تو بود آب گرفت

از بعد مرگ من ناله دست تاب ظہیر
قنار کہ دشمن جان مرا بخواب گرفت

میان عشق و ہوس گرچہ فرق بسیار است	وجود ہر دو درین کار خانہ در کار است
تو پیری و عمل نیک شو بچو ہر اصل	کہ تاز سچہ ہم از جنس تاز ناز است
چو عاقبت ہمہ کس را فنا بود در پے	کیکہ کشتہ عقبی نگشت مردار است
تراد و راحلہ ماندن طریق رہرو نیست	ہمیشہ سختی رہ بر خر گران بار است
و عاکنم چو بحق برادران گویم	شفادہ بکسے کوز عشق بسیار است
بجوے شیر ز فرہاد میرود پیغام	کہ مرغ نامہ بر اہل عشق بسیار است

سُرخ نزلش از ہیچ کس نے پرسم
ظہیر حاجت من نزد غیر دشوار است

از ان عنان مشام بدست گلزار است	کہ عطر گل بدماغم چو نکست بار است
ز بسکہ گرد کہ ورت نشسته بر دل من	ہمیشہ آئینہ من بزیر دیوار است
شہید معرکہ او ز زندگی عاریست	کیکہ زندہ زمینان بروان و دعار است
اگرچہ بن سر خدمت بیامی گل دارم	ہمیشہ پایے مراد تلافی بار است
ہزار قافلہ از کاروان فیض گذشت	خوشادلی کہ بنزدیک صبح بیدار است
کیکہ بار غمے از دلم بگیرد نیست	ہر آنکہ در دل من راہ یافت سر بار است

	ظهیر آئنه راطالع سکندر است همیشه مشرق اورا طلوع دیدار است	
در گرانباری مشقت نیز سر بار خروست دیده بی مردک چون حلقه بیرون در است افعی قاتل بهید کُنه سالی اثر در است تاقیاست گوش سگ بر مُرده مرگ خروست اخگر سوزنده زیر توده خاکستر است رشته تانگسته جمعیت برای گم هر است اره در قصد چنار افزون ز بهر جوهر است جوشش مجلس فروزنی میان بحر است	سرو زان آزادی دارد که بی بار و پرست اعلی است آنکه بخشش نقطه توحید نیست مردم آواران جایل روز پیری بدتر اند دیده ظالم بجز بردست دنیا دار نیست از غرور خود سینه پا بر سر افسردگان بی نیازی عاشقان خوبان پریشان میشوند قابلان را زودتر گردون زیامی افکند هست چیز در کف دریا و لاف بوالهوس	عقد پر دین را نیاز این غزل خواهد ظهیر لیک نارد بر زبان کاین روزگار دیگر است
کین اشک بیکایه عقیق جلری داشت زلف از رخ تو آفت دور قمری داشت شمم همه شب گریه بیاد سحری داشت بیچاره دل ماکه دل بیگلری داشت حرفیکه شنیدم خبری بخبری داشت هر چند درینجا اثری بے اثری داشت	دل از غم عشق تو سر پرده درسی داشت بر همزن زلف تو بجز باد صبا نیست از آرزوی هستی و از ذوق خموشی رفتند رفیقان جلر دار بنسزل از هر که سراغ تو من از خواب گرفتیم در عالم وحدت اثرم هست نمایان	در خجست یک میوه ز بی برگی خوشم نخل تو ظهیر از چه سبب بی ثمری داشت

بیا که قافلہ عمر ما شتاب گذشت نیامد آن صنم و عمر خستہ گردید بلو و سہو باز بچہ عمر کردی صرف لکمان قدو کنی خم پے بہ ساد عدو	ندیدہ روئے گل موسم شباب گذشت بانتظار گذشتیم و وقت خواب گذشت بخواب بود می آن ماہ بی نقاب گذشت کنونکہ از سر فرصت دو پیرہ آب گذشت
	ظہیر فیض سحر بین خواب شو بیدار بیا کہ وقت دعا ماے مستجاب گذست
توان زمینی لفظ دو صدر سالہ گذشت زکو چہاے بی استخوان خود چو صغیر گلاب پاشی میل بر اشک گلشن بود بسینہ ام بنگار از سیاہ خیمہ داغ	نہ میتوان ز حدیث سے دو سالہ گذشت بروز واقعہ خواہم رفیق مالہ گذشت بحکم گل رقم آن بنام ترالہ گذشت لکن تفرج صحرا کہ دور لالہ گذشت
ردیف	ز خون فشانی مینائی ل بسا غر چشم ظہیر نزد تو باشیشہ و پیالہ گذشت
ور رہ عرقش قافلہ را ندیم عبث فضل و تادانی ما در رہ او یکسان ست دل گرفتند ز ما خوے طہیدن دادند ہر نہالی کہ ز دل رست نداشت در داد دیدہ مصرف ما قیمت یا قوت شکست سوی مقصود گذشتند سبکہ و جان را قدر از باب سخن را نشانند ظہیر	پے پر آبلہ در باد یہ ما ندیم عبث انچہ خواندیم عبث انچہ نخواندیم عبث انچہ داویم عبث و انچہ ستاندم عبث این گلستان کہ درین شور نشاندم عبث اینمہ خون دل از دیدہ چکاندم عبث از گران جانی ما بود کہ ما ندیم عبث اینقدر گنج کہ از سینہ فشاندیم عبث

ردیف حبیب	
زهی به تیر غمت صد هزار دل آماج طراوت گل روی ترابه لاله و گل ز شرم حسن تو بازار مهر گشته کساد کجاست عقل که ان جان بنزد همت عشق زبان شوق انا الحق باین سخن میگفت خندنگ غمزه نمان میرسد چه چاره کنم	گرفته ناز تو از حسن ملک خوبان باج نزاکت قد سرو ترانه سرو نه کاج ز بوی عشق تو بیت الحزن گرفته سراج مرا ز بام کجا برد در رفت مسراج که نیست دعوی عشق تو کار هر علاج همیشه تیر اجل غافلست نیست علاج
سز و ظهیر که پابر سر بر بگذارم که بر سرم بود از ترک هر دو عالم تاج	
دارم گل از بخت ستمگار و دگر هیچ در روز وصالش دهم آرایش خود را صد دانه شکسته ست درین شیشه مرغان هر دانه را مرکز الیته ضرورت	اینست مرثیت بطومار و دگر هیچ از نخت جگر بر سر دستار و دگر هیچ زان شیشه کنم نام تو گلزار و دگر هیچ غالیست دران صفی رخسار و دگر هیچ
هر جا که ظهیرست و هتیاست تغافل روی تو بود در صف اغیار و دگر هیچ	
بر فرق سر نهاده چون ز گس کلاه کج گفتم هلال ابرویت آیا چگونه است گفتم چراغ مروه روشن تر از تو نیست از همت بلند بود قد سرو راست	بر گل فکنده سنبل زلف سیاه کج همچون کسان نمود بسویم نگاه کج گفتا که می بروزد دلت دود آه کج روید ز پست فطرتی خود گیاه کج

	نخل قد ظہیر پیری خیدہ نیست واحسرتا کہ گشتہ زیار گناہ کج	
قارون بجاک تیرہ شد از آرزوی گنج عاقل کسیکہ پا بگذار و بسوے گنج چون مار ہر کہ حلقہ زند و بری گنج بر بام این خرابہ نشینی بہ بوی گنج		و نیا طلب مباش و کن جستجوے گنج دیوانہ از جنون رو ویرانہ میرود شہد سی از و نحوے کہ زہر ہلاہل است اسی چند پست فطرت و منکوب تابلی
	نزدیک طالبان درم ہجوا سہم مار ہرگز ظہیر کم نشود جستجوی گنج	
دری ز بحر سینہ نہ سفتہم بر بے گنج ایدل عجب مدار بویرانہ جاے گنج آرمی مرگ چیرہ ترست از دہای گنج آید بگوش طالب دنیا صدای گنج بخشد بخلق و پیچ نگیرد ہباے گنج چون مار خاک میخورد از اشتہای گنج		آنم کہ نیست درد دل من مدعی گنج از فیض عشق گوہر مغنیست در دلم خوف من از حریص فروتن بود ز مرگ قارون ہلاک گشت ہنوز از غرور او عبرت ز کوہ گیر کہ کان ذخیرہ ہاست و آنم حریص تیرہ دل از آرزوے زر
	آن قانعی کہ تارک دنیا بود ظہیر از جذبہ طمع بود آہن ربے گنج	رویف
پای زر گسستانہ ات دعائی قدح بغیر از آن کہ برد سجده در ہوا ی قدح کہ ماہتاب پدید آمد از صفای قدح		زہے کہ شمعہ لطف گرہ کشای قدح قسم ہے کہ صراحی فرو نیار دسر بیزم مے نبود ماہ چار و ہ سالہ

نوش است گلشنِ مستان که بی نسیم صبا	دیوان غنچه لبان و اشود براس قدح
ظہیر مجلس سے را بود بہار و خزان	نگر بگریہ مینا و خندے قدح
بگوش ہوش شنیدم سحر وقت صبح بہ بخش نامہ سیامان بی بضاعت را ز کواۃ حسن تو مارا بقدر عشق دہند طبیب عشق تو شب از پی معالجام رقیب مژدہ وصل تو دوش داد بین نظر بر آئینہ کرد و کشود عقدہ زلف زیر تیغ محبت نگر کہ ابن خلیل	سیحے ز فلک باگ زد کہ با سبوح و گر نہ لطف تو برا نفلح بود مفتوح چنانکہ جائزہ مداح گیر د از ممدوح خدنگ ناز ترا مرہم دل مجروح یکے مفرح دل شد یکے معذب روح نگر سعادت آئینہ را ازین دو فتوح نناد گردن جان بازی و نشد نبوح
ظہیر مژدہ کہ از قوم رستگاران	کہ تا ابد بوسی از ساکنان کشتی نوح
بیدار شو کہ با ہمہ غفلت شراب صبح چشمی ہم زدیم جو آنے بباد رفت یک لمحہ دید صبح ز خورشید و گشت خندان مشو کہ زیستن صادقان و میت پنهان شود ز دیدہ ز شرم تو آفتاب ہر صبح دم بیا و شہیدان عشق او	بہتر بود ز مذہب زندان خواب صبح آری بیک نفس بشر آمد شباب صبح بنمای رخ کہ جان ہم اسی آفتاب صبح بنگر تو از تبسم پادشہ رکاب صبح چون مہر اگر طلوع کنی از نقاب صبح خونین کفن بجلوہ در آید سحاب صبح
شاید براوج فیض رسائی ظہیر را	دست زد دم بر شستہ کوتہ طناب صبح

روایف خادو مجله	
شراب ناب بود به حضور جان تلخ	چه جای باده بود بیتو شکرستان تلخ
عجب که شد بیاد وصل بعد از بهر	نغان که اینهمه بود است زهر بهر جان تلخ
بکام عاشق بهر شد باشد مرگ	که عمر میگذرد در فراق جسدان تلخ
اگر فرح بود از پله چه غم ز تلخ صبر	که از برای شفا میخورند در مان تلخ
سرشت خاک طهر از کدام آب و هواست	
که گوئی از سبب اوست کام دوران تلخ	
زهی بجز تو بل خطیب منبر شاخ	ز شمع عشق تو پروانه سوزد اندر کاخ
نگنده فوج نفس بویا بسجده دل	ازان بصومعه شیخ میروم گستاخ
فلک بدشواند مرا ت و لاجسم	سحر بسجده فتنه مرغ عشق از سر شاخ
ز شوق عشق تو در پوست چون نمیکنی	بجذبہ رفت نسیم بخانه سلاخ
تراست تا نفسی نا امید زرق مباحش	که بهره بهر تو نزدیک میبرد طباح
گناه روی زمین کرده هیچ پاک نداشت	
طهر را کرمست کرده این چنین گستاخ	
گل افشانی کند نازش چو میبارد عتاب ز رخ	نگردد شبنم شرمش که میریزد گلاب ز رخ
شعاع آفتاب یدل نظر را خیره میبازد	توانم دیدن او را اگر بیند از نقاب ز رخ
نهادد دست بعارض بوقت خواب مدهوشی	کف دست نگار خویش را دیده خضاب ز رخ
حجاب پرده های چرخ نیکی تا بکے ماند	چه آید از کتانی گر نیاید ایتاب ز رخ
طهر از بخت میمون میشود زوریک از خلوت	برو بهم خاک راه آن شه عایچناب ز رخ

ردیف دال ممله	
با چشمش وقت می سوچ شراب می برد کاش که از جان غبار چشم می افشاندی تا خیالش بر تو افکنده است شهباز دلم در شب تاریک بجز آن ناخدا می عشق کو بشنوای صیاد اگر آزار می آری مرا گم شده اندوه دل در خار خار حسرت	هیچم و از جان دیندارم که خواهم می برد کان نقاب افکنده دالم بی تقابل می برد ویده بیننده فیض از ما بتالم می برد گریه طوفان خیزد میدانم که خواهم می برد از نفس بیرون کنم گر اضطراب می برد ای سپاه غم مدد کن در نه خواهم می برد
سالما از ساکنان کوسه او بودم ظمیر یا ازین در جذب آن عالیجنایم می برد	
تیره شب بخت سیاه عالم آمد بیاد برگ سوسن نهم بانی کرد با من در چین دست بر سر زد گس من غم غفلت فته را هر کجا دیدم گس پایش بشهدی گشته بند هر نفس از عمر پا در منزل دیگر نهسد اضطراب بخود بیاد دیدم از نوح شراب	در شقائق دیدم از داغ دلم آمد بیاد از دم شمشیر و تیر تا تلم آمد بیاد حیرت از روزگار با تلم آمد بیاد نفس شوم در تعلق ما تلم آمد بیاد اشتباک آخرین منزلت آمد بیاد بی شباهت های شخص زانم آمد بیاد
تاوک اندازی بدیدم در کمین گاه ظمیر تیر بازی از نگاه غم آمد بیاد	
شب سر زلف در اند تو بیاد آمد شفق صبح که خون در دل گردون میزد	ریسمان باز می ناز تو بیاد آمد سپه یارانه گداز تو بیاد آمد

از زره پوشی ناز تو بسیار آمد نقش تیشینه ناز تو بسیار آمد چون ز پوشیدن راز تو بسیار آمد زلف عشاق نواز تو بسیار آمد	نیم شب سایه ترکان تو دیدم در خواب کلبه دیدم که ز نقش قدمت ره میکرد خلعتی بود که شده جاده سر یابی من زهره حلقه ما بود ازین تاب به چنگ

ناز پرور صغنی گرم عثمان بود ظهیر
نگه گرم نیاز تو بسیار آمد

انچه من با چرخ کردم تیشه باخار نکرد بوالهوس را هیچکس مانند من رسوا نکرد دیش کز این خجالت دیده را بالا نکرد خواند مکتوب مرا و میل استغفا نکرد	اشب افغانم چها با چرخ بے پروا نکرد سعی کردم تا که ثابت شد می فصل گل چونکه ز گس را بچشم یار نسبت کرده اند کاش باندی نا نوشته زانکه امروز آن صغنی

بگسلان تار محبت از نسیم اکنون ظهیر
زانکه باین رابطه یک عقده از دل وانگود

سخن ز لعل لبان تو رنگ میگیرد ز غیرت آتش غم در فرنگ میگیرد بسان کاغذ عکس از تو رنگ میگیرد سرخ غنچه ز نوک خدنگ میگیرد غلط که آینه از آه ز رنگ میگیرد ز بسکه راه شکر خندنگ میگیرد کف از پیاله رخ از باوه رنگ میگیرد	لب تو راه سخن ربه تنگ میگیرد نقاب اگر ز رخ نیم رنگ بکشائے اگر ز شرم برگ گل فگنی برقع زیارت دل من در خزان کند بلبل صفای چهره اش از آه من فرو نترشد ز تنگی دهنش خنده ناتمام بمباند چسان ز تو به کنم ترک می ظهیر که من

امید بوسه بر آن لب کسی خیال کند طمح بوصل تو چون نشئه امید برات عجب از آن که نشانت بوالهون بچشم بکوی عشق تو فرهاد نیست پر و پرست	که بچو باده نمک را بخود حلال کند کس کند که هم اندیشه وصال کند زمرده نیز فرشته همین سوال کند کسیکه از طمح اندیشه وصال کند
بشی که دوسوسه عقل دست یافت ظهیر بنوش باده که این رفیع آن طلال کند	
شد ناله ام بوقت سحر همخان باد چون شاخ ارغوان شده آهیم بخون دل بر گشتگان عشق چو تیغ آزمودن است کنعان ز روی مهر و دنیا یافت بوی مصر تا غنچه بشکفت نکند نفقه طرب	گفتم اگر بباد روم هر چه باد باد آید بچشم ابل بصارت چو سرخ باد دارد هوا که مرده کسی چرخ کج نهاد ورنه بر من عشق صبارا چه اعتماد بیل چه عقد ما که کشاید بدست باد
تا چند جام دیده پر از خون بود ظهیر ساقی بر غم دیده بده ساغر مراد	
یاد روزیکه نگاهم همه بر روی تو بود رو بجراب چو کردم سحر از بهر ساز در خراش لیل من بین و پیرس از شان دوش ترسان ز تو دیدم رخ ترسایچه یوسف مصر که با سنگدلی سر میگرد عطر گل آمد و رفتم تماشا به چمن	سر من دیده من خاک سر کوی تو بود بیشتر خاطر من مائل ابروی تو بود تا بدانی که هم از الفت کیسوی تو بود مقصد از سجده اش تشکده روی تو بود ابروش مائل منیران تر از روی تو بود آرزویم همه جویندگی بوسه تو بود

دودیت را بسو خرگہ نہ دید ظہیر با خبر شد بر بینی کہ بہ پہلوئے تو بود	
محبت من و آن نازنین خدائی بود نخست سلسلہ ضیاء من بجلقہ عشق بحیر تم کہ چنان شد بمشورہ شہر آشوب نہ مومنم بطریقت نہ کافر م در عشق نیامدم بحر یم تو بے و ضو ہرگز بقاف قرب و قرار قناعت آرا مید	ندانم از چہ مرا طاقت جدائی بود ہمان کمند سر زلف و لرزائے بود نگار من کہ درین شیوہ آشنائی بود مرا بسجہ و زئار نار سائے بود نشستہ رو بہم از گر دینوائے بود خوشامرے کہ در وفا کدائے بود
ظہیر سخت غلط کردے و ندانستی کہ اصل و فرع محتبان تو ریائی بود	
ہجران حریف بخت سیاہم نمی شود خواہم کہ سر بر ہنہ در آیم بافتاب در آب و رنگ رخس این نیست نظر	دورخ حریف شعلہ آہم نے شود کا سباب چرخ پشم کلاہم نے شود آب و گر رفیق نگاہم نے شود
دریائے ہمت کہ جالبش بود ظہیر کس نیست آنکہ مانع راہم نے شود	
ہلا آم تا کے بناخن کاوش و لما کند بارہ شد زنجیر ماگر زم کنم از خوشن چند بکشايد گرہ در بوستان باد صبا بال بلبل را بتار شستہ گل بستہ اند	گریہ ام تا چند کشتیا نے دریا کند کیست تا مارا بصحرای جنون پیدا کند گوئی ہم وصل او تا غنچہ دل واکند کے درین موسم بسوے آشیان پروا کند

دور باش از اختلاط نطق تا باشد امان	کوشش صبا و شیر افکن چه با غنقا کند
زنده چون از اهل نسیم در منی ظهیر	چون شویم از اهل خاموشان که یاد ما کند
شب من در صباحت ماه کفان میتواند شد بزنیم جفا از زلف خویشم میتواند کرد خدیگه بر دلم از کیش مرگان میتواند زد خضاب از اشک پائے گلستان میتواند بست فسون ناز و حرف مروت میتواند گفت نظر در روز وصل و امرق میتواند بست	دلیم یعقوب سینه بیت احزان میتواند شد شب هجران او بر من چو زندان میتواند شد کمان ابرویش جان بقربان میتواند شد صفیرم دلکش مرغ گلستان میتواند شد اگر آن غمزه کافر سلمان میتواند شد سه من بی نقاب ز دیده پنهان میتواند شد
غمم او را ظهیر اندر دلش جاسم تواند داد	اگر در ظرف قطره جاسم طوفان میتواند شد
ز انبوه غمت در سینه ام راه نفاق گم شد چنان در جستجویت شد بخشش شور شمع پیدا چنان بر هز دی بهنگامه شور قیامت را چه بخود خفته مجنون بر خیز و سر آش گش کن بروی نقش مجنون بلبل پروانه می گفتند نمیدانم که این ناوک مرگان هلاکم کرد	ز بیداد تو ام حرف و حکایت در زبان گم شد که اکثر نامه اعمال مردم از میان گم شد که طوبار شفاعت از کف پیغمبران گم شد که امشب ثاقه یلعه میان کاروان گم شد که مرد کامل و مرد محبت از میان گم شد دو صف بر یکدگر بستند و قاتل از میان گم شد
اگر بر پسند کس حال ظهیری را بگویندش	که در دام ست آن مرغیکه شب از آشیان گم شد

میتوا مشب از سر شک من زمین گل میشود هر دم از یادم نخواهی رفت ای آرام جان کشتیم از باد شتر روی دارد بر قفا بسکه بی اصلت فکر ما چو تکین حباب منکه سر بند قیامت را بدست آورده ام هرگز م کای میسر نیست از امداد دوست هر کمالی را که دیدم روی دارد در زوال	اگر در آغو شتم نیائی کار شکل میشود آرزوی جان کجا بریده از دل میشود ما خدایم از خدا البته غافل میشود چو جبه تدبیر ما در بیضه باطل میشود از دعای من مفاصل گشته و اصل میشود اگر غسل نوشتم از ایشان ستم قاتل میشود آرزو از این سبب در سینه باطل میشود

اگر ظهیر از من غلط بسیار سر زد در حبان
 آزمائش چون نفوذ شد مرد کامل میشود

یاد مرگان تو کردم دیده ام پر خون بود آرمی آرمی جلوه در سر و قد او دور نیست قطره خود را به بحر عشق و اصل ساختم گیسویله و شانرا احتیاج شانه نیست	حال از نوک پیکانت ندانم چون بود معنی سنجیده دارد هر که او موزون بود ناله دست که تم سیله زن گردون بود تا خراش ناله زار من محنون بود

ساغر محبوب را رونق نمی ماند ظهیر
 زاده طبعش تمامی گرد مکنون بود

تاکی از هجر تو آب دیده طوفان بود مردمان بمرودت از بهائم کست نبرد بسکه اسباب تعلق باور دیدم طمع را مرد باید عشق را در زندگی تاب آورد	اشکم از لخت جگر اصل بد خسانی بود زهر انسان فادز هر خاصه حیوانی بود از لباس تن و لم مائل بفریانی بود جان سپردن ره جانان تن آسانی بود

از چپ انداز سیه چشمان کرمانی ظہیر سرمد و چشم خوبان صفا مانی بود	
خشم عاجز را جدا کردن ز خود آسان بود بر نمیخیزد به تقسیم قیامت از زمین از خروش ناله بے اختیارم از جناب رفت بجنون زیر خاک از شرک آہوان مرکزی چون دائر و عشقم نمی جنبم ز جای بر رخ گوهر همان گرد پیمبی مانده است	از حمایت ناوک خارم زیر پا بود خاک من سائید آن قامت رعنا بود اینقدر مژغرموشی بر لب دریا بود لاله زار آتشین در دامن صحرا بود دور اگر بجا بود گردون دلم با جا بود با وجود آنکه او همسایه بادریا بود
از شکنج آرزو ما فارغ البالم ظہیر در قفس کے خاکند مرغیکہ با عفتا بود	
شبہی کہ بر رخ او عکس ماہتاب فتد حلال میکندش چون نمک بفتوی شرع بود ز باطن مستان دور شتہ باران بماہرے تو برقع بقا نخواهد داشت بند بوالہوس از چہرہ بردار نقاب بہ فصل سے چشم مغلل بہای شراب	ز ماہتاب بر خسار او نقاب فتد اگر ملالت او در خم شراب فتد مگر گردن زاهد از ان طناب فتد چہ باک اگر کہ کتانی بہاہتاب فتد رو مدار کہ بر مرده آفتاب فتد ز آشک حسرت من گریہ بر سحاب فتد
رقیب می فتد از یک خدنگ آہ ظہیر چنانکہ دیو ز یک ناوک مشہاب فتد	
شبہ اگر گذرت بر مقام ما افتد	نزول زہرہ ز گردون بایم ما افتد

ہزار عاشق بیدل کہ رو بدو دارند	کجا بفکر جواب سلام ما افتد
زمان مستی ما آن زمان بود ایماہ	کہ از عذار تو عکسے بجام ما افتد
بشہد وصل تو دندان چنین فرد بردیم	کہ ترسم آنکہ مباد از کام ما افتد
ہزار نامہ فرستادم و نشد کہ یکے	بدست لعل الیمیتام ما افتد

ز بس شکایت علت بدان رسید ظہیر
کہ حرفہای صبح از کلام ما افتد

شگفتہ در دل من غمہاے پیکان شد	بسینہ آتش از نخل او گلستان شد
اگر با تشم آبے زند بزم وصال	وے بخر من بختم شرار افشان شد
چہ حاجت کہ ناوک کشتی برکش ناز	کمان بدست تو کپسکہ دید قبرستان شد
بہر کہے نگر مں ز عشقے لافد	متلع عشق نظر کن چگونہ ارزان شد
مگر کہ شبیم گل جذب کردہ مرغ چین	وگر نہ صبح چہا بانسیم پُر خوان شد

اگو ظہیر بر گیسو نام صاف لے
کہ یافت روشنی از حسن یار حیران شد

بسکہ امشب صفت چشم تو ما میکرد	ایر پید است کہ این قصہ ندر یا میکرد
زنگ بر چہرہ آئینہ امانت دار است	در نہ عیب ہمہ کس نزدی افشا میکرد
میکشاید گرہ غنچہ بدندان نسیم	کاشکے از دل بلبل گرہے وامیکرد

کاش دستار مرا در گرد بادہ کفید

این بلاے کہ ظہیر از دل من وامیکرد

شگفتے ز گل حسن یار کم نشود	نسیم فیض ز صبح بہار کم نشود

ولیکه دزد شب از گریه شست شودارد	چرا از آئینه من غبار کم نشود
الرحه قاصد از حرف نا امید می گفت	هنوز از دل من انتفا کم نشود
مرا بیکده گرد در خم می اندازند	ز من هنوز بلاه خسار کم نشود
رتیب اوست نیدارد از تو دانستم	که از تحمل گل نوک خسار کم نشود
هنوز صید بدم تو آمد از عشاق	هنوز از تو هواه شکار کم نشود
شبه که دلکش ببل شوم ز سوز فراق	یکه ز ناله من تا هزار کم نشود
هزار خار غم از دیده بار سبز بود	هنوز از دل من خار کم نشود

گناه خلق کند نیم قطره عفو ظمیر
زابر رحمت آمرزگار کم نشود

مژده های دل که یار می آید	شکل صبر و بیار می آید
دم سرد شب زمستان رفت	فیض صبح بهار می آید
می وزد بوی زلف او بدم	گوئی از شکار می آید
چون گیاه از زمین خا سر زد	یا قسم کان نگار می آید
خونجو دمیرود با استقبال	نقد جان از نثار می آید
در تماشا می او کمینش	هر که بے اختیار می آید
آتش کوزند بحبان همه	از دلم یک شرار می آید

انچه بردند طامعان ظمیر
در قیامت بکار می آید

بر تو حسن تو در بحر و بر انداخته اند	آتش نیست که در خشک و تر انداخته اند

آتش کمر کرده صفت شد آئینه دل	اہل دل آئینہ را در نظر انداختہ اند
طائران خرد از سعی شناسائے تو	در بیابان طلب ال و پراندختہ اند
لذت تیغ تو در کام ہمہ ماندہ ہنوز	کشتگانے کہ بیاسی تو ماندختہ اند
کوه خارا ز تف یک شرش آب شود	انچہ این شعلہ بر آذر جگر انداختہ اند
شدہ از قافلہ عشق تو پا مال جفا	بسکہ بر شارع و لہا گذراندختہ اند

ایرف کز تو گمبار معانیست ظہیر
از سرت گرموس سیم و زرا انداختہ اند

دل انگار من بی عشق او مر ہم نیماند	برک کشتگان عشق او ماتم نیماند
میا گستاخ و آلے شادمانی در کنار من	کہ این پروردہ غم را بغیر از غم نیماند
چہ حادث دختر ز را شہود پاک دامانی	کہ محبت در ثبوت عصمت مریم نیماند

نسیم نقش آیدای ظہیر یک لحظہ دم در کش
میفلک در میان خود را کہ اینجا دم نیماند

اگر در سینه ام عشق تو آتش خونے گنجد	کرشمہ پیش ازین زان زگس جادوئی گنجد
غم عشق تو چندان جای دارد دل تنگم	کہ در روی نشہ از بادہ گلگونے گنجد
بنگام عتاب عقد ہم در کار من اولی	بر خشم آرمی گرہ دامن زان ابروئی گنجد
پریشان اختلاطیہای ز نقش با صبا گفتم	کہ دیگر در میان شانہ او مونے گنجد

ظہیر آئینہ ہم کوتا ندارد پیش او قد سے
چو استغفار حد بگذشت دیگر رونے گنجد

از نسیم مشب نقاب از عارض یار او فتاد	ویدم کن حسنے کہ دیگرہ دل از کار او فتاد

خاک را ہش بسر کردم بشیام کہ دوش گفتم آن خال از میان لطف مشکین چیست تا مر چیدہ شد در زلف او تا ز نظر	اگر می از آن آستان در چشم اغیار افتاد ہندوی از بندہ چینی بلغار افتاد اگر من روز روشن در شب تار افتاد
	سرفرو نادرده ام در بالش راحت ظہیر از بہان روزیکہ با عشقم سروکار افتاد
بر رخت آئینہ دائم نگران مے ماند بزان گاہ سخن یک نقطہ افزون کردم دم مردیت زینجا چو جوان شد در عشق سازد برگم بجوانے ہمہ برباد برفت خود بخوردی و از ان اثر تو بہر نیافت تو پندار کہ بیدار بود در دم مرگ	دل مانیز برویت بہمان مے ماند کردہ ام سودی و انہم بزبان مے ماند کارزد و مبادل پیر و جوان مے ماند چون نگریم کہ بہارم بخسراں مے ماند خواجہ پنداشت کہ بادور بہان مے ماند دل بخوابست دو چشمش نگران مے ماند
	شکر چون ہست پس از من سخنی چند ظہیر حرف داغی ز شقائق بہمان می ماند
بہار رفت و خزان ہم بجا نخواہد ماند اگرچہ وصل نشاط آورد لی فوس بدر عشق تو شادم از آنکہ میدانم ز بیکہ میکنم از سینہ آہ عالم سوز	چنانکہ در کف خوبان خاناخواہد ماند کہ جگر میرود و یک بلا نخواہد ماند کہ در معالجہ اود و انخواہد ماند بکنج خانہ من بور یا نخواہد ماند
ظہیر بکہ ز بھر تو خاک بر سر کرد غبار رہ قدرے زیر پا نخواہد ماند	

عاشق شبنم بوی اولیک لب سارغ نرزد ہر کس بخوان مردمان خواندہ آید چون کس در چشم ہر بار یک بین تا جاکنی ہموار شو سعی سحاب تربیت در حق من ہیو شد	مُرخ چمن فصل خزان در صحن بستان پر نرزد دست نداشت نیست کان و شباب یر سر نرزد تا رشتہ ہمواری ندید از چشم سوزن سر نرزد این دانہ نو مید من از خاک غم سر بر نرزد
ہر دانہ آسکی کز مرہ ستم ظہیر از عشق او صد مشقب الماس ہم این غوطہ در بر نرزد	
مُرخ دل در اشتیاق دام زلفی بال پرزد بتو شب بسکہ ابرو دیدہ چون باران گذرزد در شکار جیفہ ہست سگس کہ همچون عنکبوت شب قیاف زنگی گیسوی و شد خوناک	شانہ را در گیسواو دید و بر خود نال زرد بر لب دریا حباب گریہ ام خیال زرد بر کس صد دام حرص از رشتہ آمال زرد چون زن آبستنی آنکہ او را آل زرد
جمع شد کسرح اسش در پریشانی ظہیر پنجہ امید را در دامن اقبال زرد	
دل چنان بسر زلف یارے لرزد چو زلف یار چلیپا نویسم این مکتوب زنا امیدیم افزون ترست مژدہ وصل لگان برم کہ فتد چون کف چنار بجاک	کہ در کنند لیران شکارے لرزد کفم زبکہ چو برگ چنارے لرزد کہ دل بوعده کہ انتظارے لرزد زبس کفم چو نیم خارے لرزد
من از وصال و تو از ہجرت سی امی بلبل تو از خزان و ظہیر از بہارے لرزد	
شکر شد کہ در گل بچمن باز آمد	از آشیان بلبل شوریدہ پرواز آمد

گوی از زلف بانداز کند انگنی است در خزان موسمی برگی من دید بهار دید چشم تو مسیحا لب معجز رایت رفت پردازشوی گلشن و مید انستم	که درین حلقه ما سخت بانداز آمد رفت با برگ گل و بلبل و مساز آمد چون نگار تو بسر خامه زاعجب از آمد کز پی سوختن از شعله آواز آمد
	سر مه چون خانه آن چشم سیه ساخت ظمیر گشت کان سوخته خانه بر انداز آمد
بدل نوید از ان ماه باده نوش آمد بنجواب بودم و او سومی من نظر افکند صدف که از گهر معرفت بود لبریز صبح کن بسحر کن نوید آمرزش	که باده در رگ من بچو جو بخوش آمد صدای بانی گاهش مرا بگوشش آمد در بحر حیرت او بالب خموش آمد خروس عرش سحرگاه در خروش آمد
	از خواب صبح خدر کن ظمیر کن هاتف هزار بار مراد دل این سر و ش آمد
اگر فتنه با خیل افسون نیاید و بدلاله ز پاشش از وصل هر چند بر دجده عشق تا کوه بنجدش ملوست نوید تیر نگاهت	از زلف پریشان شبیخون نیاید صدای جرس می نامون نیاید اگر ناله نزدیک مجنون نیاید که اگر تیغ بروی زنی خون نیاید
	ظهیر از رخ او نظر بر نگردد کس از باغ فردوس بیرون نیاید
عمری شد و یار من نیامد	وین عمر بکار من نیامد

برگوش کسے صغیر بلبل بیداری بخت بین کہ در خواب بادے کہ وزد بر آتشانش	در فصل بہار من نیام یک شب بکمار من نیام نزدیک غبار من نیام
ظلماتِ عدم ظہیر در چشم مثل شب تار من نیام	
اشکم ز سوز سینه جگر تاب میشود یا قوت اگر بجام بریزد بجائے شد قطره های گریہ من پایہ زمین کاینہ را تقایے تومی آورد بشور	الما س از قف جگر آب میشود بی لعل نوشنند تو خوتا آب میشود باران نرم زود بسیلاب میشود می بر لب تو شربتِ عناب میشود
ہمت بچو ظہیر ز مردان تشنہ لب کز اضطراب غم دل او آب میشود	
دل چو صافی شد حقیقت را شناسا میشود می فتد صد عقد از تو بردل مرغ چمن کے توانم شعلہ عشق ترا در دل نہفت مست اگرانی بگلشن از سر شوق لب سایہ را اگر بگرے از شخص ما نتوان شناخت گریہ می آید مرا بر تنگ چشمیہاے ابر	از صفا اینہ منظور نظر ما میشود از نسیم صبح دم تا غنچہ رواے شود شمع روشن از پناہ شیشہ پیدا میشود زالہ می ز گس پیالہ غنچہ مینامی شود بسکہ تن رنج عشق او ہیولا حی شود با وجود اشک ما ممنون دریا می شود
تا توانی در تضرع گوش شبہا می ظہیر ز آنکہ در لمے اجابت در سحر خامی شود	

چو بے نوز بالشد که بفکر ما بیفتد چو مراد را آورد اوز کرم بسایه خود از شجلی که داری توئی آن کار خود بین دل من چرا مشک نشود تو نیز دل نه چو بجلوه تراکت بخدام ناز آئے ز کدام سرزمینی چه بهشت دل نشینی	به فغان چو زنگ محل فلم از صدا بیفتد بسر من از تو هم گذریم با بیفتد که ز آینه مثال تو بفرسها بیفتد که خدنگلے تو بکجا خطا بیفتد چه عجب که سرو بندقت وز پا بیفتد که نشد کسکه اینجا بهانه و بیفتد
ز رقیب اهر من خود عاصی صوگایه چه عجب ظہیر اگر اوز خدنگ ما بیفتد	
کسیکه بچو شر روع در فنا دارد حریر را بنو تاب دوری از زرو سیم به بخر تن مده و مغز و چشم شیر آرد تن ضعیف ز عشق تو پیش بے سوزد ز ناله هر سر مویم چو تار قانون ست چو روع آکنه کار سپهر بر عکس ست درین مکان محقر مزار کوه غم ست ز دوریت شده ام انجان که از مرگان ز بسکه زلف تو زنجیر پائے دلما بود کسیکه بسته سودا می چین زلف تو هست	بلک نیستی اهل عشق جا دارد که پائے بند طمع غمے آرد ما دارد که پشه از سر فرو دیان غنڈا دارد چو برق شعله کشد چشم بر گب دارد چنانکه گرمه بر هم زخم صدا دارد که خلق را ز بد و نیک خود منسا دارد بحیر تم که دے اینقدر صفا دارد نگه بدید که من تکیه بر عصا دارد سر خجالت از ان رو به پشت پا دارد چو شک خال تو در اصل خود خطا دارد
بشعر نخران میکند ظہیر که سر	چو خامه بر خط تعلیم صائبان دارد

بتی ہر جا کہ پیدا میکنم اغیار ہم دارد
 بفطرت سجده داندن عبادت نیست مخلص شو
 چو زخم خویش را از وصل او بیه میکنی بگذر
 پس ہر اوج اقبالی بود در پس زوالی را

گلچن چون میدمد در این گلستان غار ہم دارد
 و گرنہ رشتہ تسبیح را ز تار ہم دارد
 کہ زلف او نسیم طبلہ غطا را ہم دارد
 جہان را گر ہاے هست بوتیمار ہم دارد

ظہیر بستہ دم لبریز گوہر ہاے اشعار است
 صدف خاموشش در سینه در شہوار ہم دارد

بتی دارم کہ ششش رونق صد بوستان دارد
 بجام آئینہ از عکس آب و رنگ آن عارض
 بحسرت از غرور بخت خویشم چنین بستی
 خوشم من کو خرابیای دل ہم سایہ چغدم
 رقیب از رشک می میرد نمیدانم کہ آن بخور
 دعای من شریع عرش اعظم کے فرود آرد

رخ من زبان بہارستان پرنک خزان دارد
 تصو کردم آئینہ شراب ارغوان دارد
 کہ دالم نیت افتادگی بر آسمان دارد
 کہ میدانم ہای من نظر بر استخوان دارد
 نظر بر روی من گاہے ز روی میخان دارد
 کہ احرام توجہ بیشتر بر لامکان دارد

ظہیر از بخت خود خواب پریشان تا بکے بینم
 کہ راہ زلف او را شانہ دالم بر زبان دارد

نگار من مگر او با خود اختیار ندارد
 مگر مجلس غیر نشستہ است اشب
 نشان نشو نمایداری از کدام چین
 بدست عشق غزالان تمام نو میداند
 نہ بردہ زال جہان جز و و قرص در دنیا

کہ ہم نشین بر قیب نیست و عار ندارد
 کہ رفتہ خواب ز چشم و دم تار ندارد
 کہ مثل قامت سرو تو جوئے بار ندارد
 کمند زلف تو گو یا سر شکار ندارد
 مکن سوال کہ او غیر ازین مدار ندارد

بخود نیسا از ظہیر از اشارہ چشمش کہ وعدہ در سخن مست اعتبار ندارد	
دل ما تاب یک اینجا ندارد چہ ناز است این بچشم نیم نازش فروغ عشق در ہر شہر بنود ز بس از نیم نازے مست عشقم یقینم شد ز چاک سینہ صبح اگر سوز دے بر حال و اسق	چہا در ہر نگہ با ما ندارد کہ دیگر ناز را پروا ندارد تجلی بسند دل موئے ندارد سرم گویا خب را پا ندارد کہ سر اندر دل او جا ندارد خب را ز نالہ عذر را ندارد
ظہیر از دین و دل چون شد تہید مست دگر در دل غم بغا ندارد	
آب و رنگی گل مرا کے در گلستان میبرد ہر چہ از باد صبا آمد ز عالی ہمت است عشق را نازم بدان رسمی کہ در اعجاز او سہل باشد ہر کہ از ہر غائبش بر د جان	بلبلم ہر صبح در السام الحان میبرد بی کرایہ بوی یوسف را بکنعان میبرد مسند بقیس را نزد سلیمان میبرد نازم اورا اگر ز شہد لطف او جان میبرد
ظلمت خواب سحر این ظہیر از دود شمع زانکہ وقت صبحم سر در گریبان میبرد	
بتو امشب نالہ من بر تر یا میبرد گریہ ام را در جہان گنجایش ظرفی نامند از خرامش می نشیند بر زمین نقش دست	ہرگز آتش را بسوز آہ من و امیر سد اشک چشم بعد ازین زودش بدو میبرد من فدای آن زمین کن کف پا میبرد

دل مثال صید جست از سینہ آن بجثال	این بیا نخی زود زابرویش بطغیر میرسد
گرموت بگسلاند جذبہ یعقوب را	دست یوسف کے بدامان زینخا میرسد
راہ نزدیکی بدور افتاد ای پیمان شکن	داسن از راہ وفاداری بجز را میرسد
دیدہ انصاف کہ عشق کہ چندین در دورنج بر ظہیر بکیس محزون و تنها میرسد	
عاقبت با من نوید زین تجل میرسد	بعد از آسبب مشان موسم گل میرسد
می فتد آخر بدتش دولت دنیا و دین	ہر کہ پامی او بدامان تو کل میرسد
با وجود آنکہ صد جا پارہ شد این نفس را	نالہ ام در کو چہ منتقا رمل میرسد
از نسیم پال بین ہر چند می باشد زمین	تتمتی بر دختر دوشیزہ گل میرسد
چشم امید از جواہر سر سہ بر ہم نہ ظہیر صبر کن گودی ز راہ سیم دلدل میرسد	
تا بر آئینہ در رحمت رخت و ا میکند	خانہ آئینہ را فردوس اعلیٰ میکند
اینقدر ہم شیشہ از سندان نیابا بر شکست	بادل ما انچہ طعن ناصح ما میکند
بر دل شکنین شیر نیست اصلا زخنے گر	انچہ سعی کو بہن با سنگ خارا میکند
بر زبان آرد سخن را آئینہ آسودگی	ہر کہ گوید کار ہارا کار فرما میکند
کاسہ چوبے ز کشتی بستہ بر پاد رکھ	تا بد در پوزہ از چشم تر یا میکند
سالہا در انتظار ناوک نازم ظہیر	باز پنداری کہ آسان دلم جا میکند
دل تہای قاست آنرا تمنا میکند	آری آری شمسہ دالم میل بالا میکند
با تجلی جوی چشم جانستانش و غریب	انچہ سحر سامری با قوم سوسے میکند

عشق زہری کی چشاند تنگ نظران کہ چرخ تر موزون از خجالت بید مجنون میشود یاد کردم از شهیدان تو گشتم زنده دل دیدہ یعقوب اگر بیند ز غیرت چون کند	آب تلخ شورادر کار دریا میکند چون صنوبریادی از آن سرور غنا میکند کشته عشق تو عجب از سیاحا میکند ناز یوسف آنچه در کار زلیخا میکند
لدت خار مغیلاں را چه میداند ظہیر ہر کہ او در این بسا بان موزہ دریا میکند	
ہیچ سیدانی کہ با من عشق سرکش میکند محرم اسرار زلفش میشود باد صبا مرد در بر تن لباس معرفت آراشت یاد گیر از اہل ہمت مہنی تو فیک را	پنبہ داغ ز گرم کار آتش میکند فاطر سودائے مارا مشوش میکند زن طبیعت میل دیباہی ز رکش میکند اعلیٰ روشن روان منع عصا کش میکند
کے بیاد بہرہ از خار مغیلاں چون ظہیر ہر کہ فکرا در راہ اسب و منفش میکند	
جلوہ سرو قد او باغبانی میکند از نگاہ مست و رنگ لعل و چشم علاج خاطر جمیعیت از دل گرچہ مست افتادہ کاش مہون کردی اورا بیک جام شراب رنگ حسنش از نیاز من شقائق میشود بئس از خاشاک پایش کردہ و باد صبا	نخل پیر من از و سیل جوانی میکند چارہ من در شراب ارغوانی میکند زلف او در دست چشمش پاسبانی میکند بر سرم دستار من شب گرانی میکند شرم ناد او زخم از عفرانی میکند تاسخ در بستر گل کامرانی میکند
تاخر آن ہجر او بر سن چاہاد ظہیر	چون بہار وصل و با من خجانی میکند

کفر زلفش رخنہ ہا در ملک ایمان میکند در دلم از خطہ سبز خود سوادنی دیدنوست تا تمام از دست او چون گل گریبان میریم چون بیازارد دل شکاییدہ خونابہ خور از دل خود با آئینکس را جگر خونابہ خور	آری آری دیو حیلست با سلیمان میکند کین سفال کمنہ مشق خطریحان میکند بسکہ او چون غنچہ از ما حفظ ریحان میکند قطرہ بی رنگ بر دیدہ نالان میکند ہر کر ابر سفرہ خود عشق همان میکند

ر شک برون بزرینجا کام حبتن شد ظہیر
من ہلاک آنکہ با من بیت اخزان کند

عشق تو رخنہ ہا بل طور میکند گر لالہ روید از سر خاکش ہنوز عشق از بسکہ کاسہ سرم از عشق پر صد است یکدم کہ چشم از رخ او شد جدا نظر بی شہد انتفات شکر خندہ ات نفس ایمانے چشمست تو بر این ل خیرین	دانی چہا بعا شق مجور میکند خونیت آنکہ در دل منظور میکند ہر دم فغان چو کاسہ طنبور میکند در دیدہ کار نیستش مور میکند در سینہ کارناخن زنبور میکند چون بادہ جابے در گمخو میکند

ما طور روشنیم ظہیر آنکہ حسن یار
دل را بجابے آنکہ منظور میکند

بہ تنگنای غمی دل چو میل آہ کند بسوے آنکہ آوردی خود نمی بیند ہلال میشود از شرم ہر رخسارش بخانہ دل مردمان چہ خواہد کرد	کبوترے کہ صفیرے بہ قعر جاہ کند کجا زناز بسوے کسے نگاہ کند دیکہ گوشہ ابرو بسوے ماہ کند کہ سرمہ خانہ چشم ترا سیاہ کند

بکنه لذت تیغت اگر رسد عاشق هلاک صبر شهید تو ام که نتواند	همیشه بهر همان آرزو گناه کند ز بیم خوسه تو در زیر آه کند
یقین او تو کل تمام نیست ظهیر کسی که وقت سفر فکر زادر راه کند	
شانه بیا و صبا را ز دل افشا میکرد عشق برداشت ز من نسخه دل سوختگی یاد آن شب که رخت آئینه رویم بود تیغ ابروی تو از کشتن من دم میزد سخن از غنچه آن لب بچین گل میر سخت باز رفتم بر خلق اهل جنون	تا دل شب سخن از زلف تو افشا میکرد سر مه ساخته در چشم زینت میکرد عکس من حسن رخسار چون گل غنا میکرد چشم مست تو به پیچیدم ایسا میکرد جلوه از سر و رخت میل بالا میکرد که نبودیم که این سلسله بر پا میکرد
اگر خیالش بدلم راه نمی یافت ظهیر تیر او با پرو پیکان بدلم جاسی کرد	
شب زلف تو روزم را سیه کرد بنامم نوز خورشید رخت را چرا بیل نگری خون که شبنم صبا گر جامه گل میکشاید	مراد رتیره بختی سر برده کرد که نتواند کسی در وی نگه کرد سحر بر بستر او تکیه که کرد وے نتواند او را باز ته کرد
ظهیر را بر شادم زین حمیت که بر سادت حجاب روے مه کرد	

گل امید صبا منتظر بوسے بسا نخل بی تربیت ماست که خود رو بماند چشم نرگس نگران بر سر زانوسے بماند سر و برپایے فتادہ بلب جوی بماند	تا نسیم کو پایستہ بدان موسی بماند باغبان پرورشے داد بہر خار و گلے عشوہ دیدوران نرگس از حیرت آن سالمات کہ بامید خرامت در باغ

راہ این بادیہ پر خوفِ بلاہست ظہیر
مرکب عقل درین جازگاہ بوسے بماند

دیدہ در افشای عشقم اشک غماز آورد در گلستانِ محبت میوہ تاز آورد تا خبر از گلشن دیدار او باز آورد بر زمین آخر مسیحا را با عجز آورد اگر بیان کاغذ این نامہ پرواز آورد اگر مئے از رگ من رشتہ ساز آورد	دل چو انگشت خموشی برب راز آورد بسکہ میراب ست نخل قدز جوی آرزو رفتہ جاسوس نگاہ و دیدہ باز از انتظار جذبہ ایامی چشم عشوہ سازش فلک قاصد از مضمون شو قم بگذر و از اوج عرش تالہ عشاق گرد راست از قانون عشق

اگر ظہیر آن شوخ بر خاک شہیدان بگذرد
ہر قدم نازش شہیدے را باواز آورد

گشتم بفراق تو دو تا شد شدہ باشد در راہ وفا می تو فدا شد شدہ باشد اور از نماز یکہ قضا شد شدہ باشد دل منتظر باد صبا شد شدہ باشد در عشق تو بی برگ نوا شد شدہ باشد	دل بستہ بصد دامن بلا شد شدہ باشد ز اسباب تعلق ہمگی دست کشیدیم و حال دل خویش نگفتم بدم وصل تا نکت کیسوی ترا بشنود از دور بیچارہ ظہیر آنکہ نوا ساز چمن بود

زآن پر قوی کہ طوز حیرت غبار شد کوطاقت نگاہ کہ از شانہ مژہ ز انجا گذشتہ بردل مارخنہ میکند اشکی کہ پایہ داشت ز خونابہ روز وصل دردست اہل بنجیہ سر رشته دور باد از فیض عشق آبلہ برپایے عاشقان	صد کوہ رفتہ رفتہ بسنگ مزار شد نور نظر بدیدہ ماتا تار شد ہر دل کہ از خدنگ نگاہے فگار شد اول بنجاک بوس دراوشا ر شد آن سوزنے کہ مہرے نوک خار شد پاکیزہ تر شبنم روے بہار شد

باشد ظہیر مونس پروانہ عند لیب
گل شعلہ گشت و شبنم روے شرار شد

د میکہ از رخ او دیدہ پر ز نور شود بخشہ خون سلاطین سوال عدل کنند نفس گسستہ بر آرم ز خنیش عیش نظر بر آئینہ انداختی دے رسم	سر شک من چو باند درو بلور شود کہ تیر گاہ سلیمان بجشم مور شود بنالہ کہ مرا نیم شب ضرور شود کہ آب آئینہ ہم از رخ تو شور شود

بجز خیال وصالش ظہیر کے مانم
اگر بہشت دلم جلوہ گاہ حور شود

بزم مشب زان تبسم شکرستان میشود پر تو فیض ازل کے میرسد بہر خار گشتہ از حرص و ریا از رخ دلم مرد از خوار وقت دیدارش اگر صافی دلی با مطلبست نیت راہ و ہم نافر جام بردر یای عقل	کے نزدیک لب او پستہ خندان میشود مہر اتا تیر در کوہ بدخشان میشود ہر ہزار صدق معاف یک سلیمان میشود پس چو بر حسن او آئینہ حیران میشود کے با فسون سامری موسی عمران میشود

تار سد مانند شبنم بر حریم آفتاب	لوہ دریاے بقیاب تو غلطان میشود
مشب از خواب پریشانی کہ من دیدم ظہیر	بوے از باد صبا نقش پریشان میشود
زلف کہ راہ میرز حسن کہ ناز میکند ببل اگر نفس زند نعمہ سراپد از دلم ہیچون کہ نیست بر گفسردہ سینہ در شب وصل مانگرتا نشود چراغ من کردہ دلم ز زلف او شکوہ بخت نارسا	بستہ دام کیست دل با کہ نیاز میکند مطرب غم رگ مرا پرودہ ساز میکند انچہ بکار بوالہوس عشق مجاز میکند عشق تو قرص ماہ راد مہ گذار میکند موسی اگر خبر شود قصدہ دراز میکند
تا خیم ابروان او قبلہ شدہ ظہیر را	گر رود از ہر ابرش قطع ناز میکند
با صبا میروم مشب بگلستا نے چند زلف و خط تو بسوی جنون میکشدم با زلف تو امر و مرا کار افتاد ہر کیے در کف صد جذبہ عشق است اسیر میروم از بہت تخم گل ورشتہ تاک گوئیادقت شیخون زدن ناز آمد	تا کشایم گرہ از سنبل و ریحانے چند نیست سر حلقہ دل سلسلہ حیانے چند زانکہ دیدم ہمہ شب خواب پریشانے چند اگر سراپا بودم طوق گریبانے چند من ببل بشفا خانہ و ہقا نے چند دیدم از دور صف آرائی مژگانے چند
منتشر شدہ بجان عشق ظہیر عینون	گوش کُن حال دل بسیر و سامانے چند
ہر شب چنانکہ من میشود بلند	چندین ہزار دست دعا میشود بلند

نما باشد از حوادثِ ایام در امان پیمان شکن مباش کہ چون نامِ بهشت مژگان نیز نم چو تو در خواب راحت در دیدہ تو یاست مرا خاک کوی تو با سایہ جوی اوز پئے استخوان ماست	ہر جا کہ ہست نامِ خدا میشود بلند آوازہ تو ہم ہوا میشود بلند اندیشہ میکنم کہ جدا میشود بلند ہر صبح کز نسیم صبا میشود بلند منقار تیز کردہ ہما میشود بلند
	مرغان کوہ نجد ہم آوازے شونہ ہر جا ظہیر بانگِ در اے شود بلند
موسے نظر بغیر تجھے نے کند دیوانہ ترا کہ ز کونین گذشتہ است حسنِ توانجہ بر سر ما میکند نیاز روز ازل چو دل ز تو ارشاد عشق یافت ما ز نیاز عشق با پاس معنویست کے میکنم ادا حق تسلیم عشق را	پروانہ را بشمعِ تنے نے کند خبر معرفت ز عشقِ تنے نے کند مجنون شنید و گفت کہ لیلے نمی کند در کتب تو کسب الف بی نمی کند این نقطہ را حروفِ تجھی نمی کند در حق طفل ہیچ مرے نمی کند
	گو آن دمی کہ ہاتفِ اسرار او ظہیر در کوچہ دل تو مساوی نیکنند
دل را درونِ سینہ خبر دار کردہ اند از اختلاطِ چشم تو بینم ز چشم خویش صورت پرست دارہ گل باندا غفلت از بہر تیغ و طعمہ قصابِ انتقام	مژگان ادبین چہ قدر کار کردہ اند پرستے کہ مردم ہشیار کردہ اند کامل نظر مناظرہ با خار کردہ اند اصحابِ عیش را ہمہ بردار کردہ اند

تار نفس بود شتر نفس را هزار	آنانکه زاد راه فتا بار کرده اند
مرغ چمن ز راز دل ماست با خبر	زین دل رهی بر وزن منقار کرده اند
مترس گو ظمیر که بر سر و ما هست منصور عشق دوست که بردار کرده اند	
خیال عارض او شخص اضطرابم کرد	سواد زلف ویش موجب سر ابلم کرد
سپهر بوقلمون در میان یکرنگان	مرا بخون جگر دیده انتخا بلم کرد
عجز ز دهر مرادید بادل بیدار	بگامواره زندان تن نخوا بلم کرد
بوقت مرگ توان گفت کز گنه ناالم	که در شکنجه تن زندگی عذابم کرد
بگریه که منش در گلو نسردم	فلک لذیذ ترین لقمه حسامم کرد
حمک نکلنده مرا از فشردن سر پوش	چرا که گوشه ابرو او کیا بلم کرد
بغیر بر تو عشقه ز من نماند ظمیر که عقل دید و تصور با هست ابلم کرد	
هر لحظه غم در دلم افروخته دارد	عشق تو چو بادل این سوخته دارد
در چرخ نیم صورت دیباست که گویا	بر بالش غم شکل مراد و خسته دارد
منعم کند از کنج لبش دانه خالی	تا آنکه به یمن تو نو آموخته دارد
تا بر سر دستار کند تن و دغش	عاشق چو گل این لختی ل سوخته دارد
چون شمع که در پرده فانوس نماید در سینه ظمیر این دل افروخته دارد	
در محبت عشق اگر خواهد نمک گیرم کند	آشنا ای کاش با سبزان کشمیرم کند

نشہ صحبت کجا یا بلغم ز رشک ببلدان من بمان از تلخ کام زهر نالی بر مذاق ناله را چیده ام از شوق تر باران تو سازگار بهجر از اغم تا کند ویران مرا	باغبان چون خارا گرد پایم تدریم کند دایه ام بار دیگر گر شهید بر شیرم کند کعبه او کاش رمدی چشم شبگیرم کند رو عشقم تا ابد کز وصل تعمیرم کند
گشته ام بخون ظهیر از این همه لیل و شان حلقه زلفی بنیم که زنجیرم کند	
هر که بمن نظاره مستانه میکند خواهد گر سواد پریشان را گو یا گل مرا فلک از می سرشته است غافل از نیک و غن عشق ست در چراغ	عشقم فدای ز گس جانانه میکند شادم گم که کیسوی او شانه میکند خالم اگر بے گل میخانه میکند شمع این گرم ز پیلوس پروانه میکند
افتاده ام ظهیر زنجیر زلف یار عشقم عمنان گرفته و دیوانه میکند	
در گلستان رفت گل غنایی میکند اینقدر با چشم شوخت آشنائی میکند روز و شب بر طالع خود گریه می آرد مرا که تواند چاره رنج مرا کردن نگر	ناله بی اختیار از ناله شبیه میکند هر کجایم بیندم با من غریبی میکند هر که در عالم بود با من رقیبی میکند بر سر بالین من عیسی طیبی میکند
با وجود آنکه عشقه نیست در دلم ظهیر بهچنان آن زلف مشق و نفریبی میکند	
گرد و صدیل غم از چشم تری بر خیزد	نیست ممکن که شرار از جگری بر خیزد

نفس خود را بسر مینیزد آن خواب آلود	ہر گاہ از بانگ خروس سحری برخیزد
خود بخود وقت سحر دل ز غمت مینالد	مرد حق کی بصدای دگر برخیزد
دل چو از عشق جدا شد بفنا برد بکشت	مثل آنست کہ آتش شری برخیزد
تمت آلودنخواہی شدن از فیض ظہیر	
کی ز بلبل بچمن شور و شری برخیزد	
بتو شب از دل مالختہ خون میرود	از بدخشان پارہای لعل بیرون میرود
کس با سانی بغیر او بسازار وطن	حیرتے دارم کہ دل از جای خود چون میرود
برگ لیلی بزود فساد نوک نمیشتر	عشق را تا ز کم خون از دست مجنون میرود
از خجالت بر قفار فتم چو بر من لطف کرد	کشتی عاشق ز بحر شرطہ و آژون میرود
آسمان ہم از بلائی عشق میوزد ظہیر	
بسکہ آہ عاشقان براوج گردون میرود	
خاک مرا باب محبت سرشته اند	تخم مرا بزرعہ عشق کشته اند
از فیض مشق رشتہ عقد ستارہ ام	تار مرا ملائکہ بر چرخ رشتہ اند
از چشمتہ وصال تو سیلاب کی شوم	از بس مرا آتش بھران برشته اند
مار برات زرق ز کرمان بریدہ شد	زین پس بنام شاہ غراسان خنثہ اند
زین دارا و زخیل ملائکہ جدا شود	
اینجا ظہیر یک بشر و صد فرشتہ اند	
مردہ از قافلہ باد صبا سے آید	نکمت یار جدا یار جد سے آید
ہمد آورد خبر نزد سلیمان بہار	تخت بلقیس گل از شہر سیب سے آید

آہوے سرکش بیکین ہم آخت بلکہ پامال خایت شدے باردگر محل تار تو میل سفری کردہ کہ باز اہل دل تاخیم ابروے ترا یاد کنند بوریا رکفتش کردہ در آتش بگن	دل ازین سوختہ یک میل جلدے آید ہر شب از تربت من بوسے خالے آید از دل عاشق من بانگ دراے آید بر فلک ماہ نوا نگشت نماے آید راہدے را کہ ازو بوسے رباعے آید
ما توانی بہ تضرع بدعا کو شش ظہیر کہ اجابت بسر راہ دعاے آید	
بگوش من ز مسجد نالہ مستانہ سے آید نمیدانم کد امین ہم ازوی روشنست زد لنگی چونو مید از تور و در خانہ می آم بطور عشق باری ہمت پروانہ را نامزم ز بس کان بیوفا با من سیر گانگی دارو ز بوہیم عجب دار الشفا می بر سر کوے	مراد دل خیال اینکہ از میخانہ سے آید کہ در گوشم صدا ہا از پر پروانہ سے آید تصویر میکنی چند سیت در ویرانہ سے آید کہ چون از پای می خود در سوختن دانہ می آید خیالش نیز در چشم دلم بیگانہ سے آید مکانی را کہ عاقل میر و دیوانہ سے آید
بہوی دانہ خال از کند زلف او غافل بہام او ظہیر امروز بیتابانہ سے آید	
نہ بوسے عشق ازین روز گاری آید جو کو دکان دل خود تا یکے فریب ہم گنی کہ در کفتم ہر دو چون رنجیں اند کسی جواب مراد شکایت تو نداد	نہ فیض نالہ از این دیار سے آید غبار خانہ بفتان کہ یار سے آید بچشم من اثر از شاخسار سے آید جواب من کہے از کو ہزار سے آید

گذشت عمر و نیامد شبی بیا لینم خزان که نخل ثباب در زیا افکند	بکار من چونیا مد چه کار می آید ازین چه سود که فصل بهار می آید
	شکایت از تو بروز شمار خواهم کرد ظهیر اگر چه کج باد در شمار می آید
دل نگار مرا آسمان چه میداند بنجاک تیره فلندش ز باد دستی خوش سحر شکایت مرغ چمن ز باد صبا کسیکه خفته بروی سر ریخت ناز هر آن کسیکه ز سر مایه تندرست بود همیشه شیوه خوابان ز عاشقان پرسم	دوست و یازده در خون کمان چه میداند خزان بهای گل بوستان چه میداند تمیز عشق و هوس آسمان چه میداند شب و راز غم پاسبان چه میداند شکسته بانی مافلسان چه میداند که غیر بر همان آستان چه میداند
	مکن ملامت ز ندیکه ضامنت ظهیر که بجز با همه شورش زبان چه میداند
نیست یک لحظه که خورشید تو انور نشود لب سیراب تو گراب شود از دستم اینچه حسن است که صدمات اگر می بینم بر رخ ملت اورنگ مسلمانی نیست مسک از باد و خورد بخل می افزون گردد نطفه اندر رحم پاک شود قابل فیض آهن از معدن پولاد برون می آید	پس چرا قرص مه از رشک تو لاغر نشود از دم تشنگی وصل تو کمت فر نشود در نظر شیوه حسن تو مکر نشود هر که در بتکده عشق تو کافر نشود بتهر آنست که این کور گره بر نه شود آب در ظرفیت آبله گوهر نه شود لیک ز آبشش او قابل جوهر نه شود

تا خط از چهره زوید سنگرام در ا	نقشه تا سکه نیا بقبش زرنشود
مجلس آراست ظمیر از سبب سوختگی هر چه بنر عطر بود داخل محبس نشود	
گر شبنم بگریه من هم سفید شود یک شنبه از شفا و اشارات چشم یار شرح مقول سر زلف تو بر هم است باور کن که سر بدر آرم از آن مگر خفا مال سرو اگر نشود طوق فاخته شکم ز آب رنگ بگر میشود عقیق بشک که او بقافله فیض میرسد داند که سرد و گرم جهان را وجود نیست	طوفان فوج در نظرش مختصر شود افتشاکن که مبتدیان را خبر شود پنداشت دل چور مزبیت مختصر شود عزم بفکر زلف در ازت بسر شود دستم بدور سرو تو طوق کمر شود پیدا است طفل شوخ که صاب بگر شود هر کس فیض رفیق نسیم سحر شود اگر آگاه از شباب حباب و نگر شود
روحش آمدی که قطره بدریاسد ظمیر عین بقاست هر که ز خود بی اثر شود	
ز خون دیده نوشتم بدستان کاغذ شال قطره خوی بر غدا رگلفا مش ز بهر نامه کبوتر چه حاجت ست مرا مگر ببال سمندر نویسم این نامه	مگر که رنگ سر شکم بدستان کاغذ پی تسلی من گشته ز رفتن کاغذ که خود ز شوق وصالش شود روان کاغذ که ترسم آنکه بسوزد ز شرح آن کاغذ
ز بسکه شکوه ز جور فلک کشید ظمیر لگان بریم که نماز است در جهان کاغذ	

نہرے اوچو ندیدم در انجمن کاغذ عجب مدان کہ مقوی بوصف او گویند مرا ز تیر حوادث نگاہ سپ دارد عجب مدار کہ کم از دعای او خوشنیت بہ بین صلابت نامی کہ از تو فتنہ شود فرنگیان بہ بت آذر چہ تہم کردند	بلے نامہ او کردم از سمن کاغذ از ان سبب کہ مقوی شد از سمن کاغذ کنز حمایت من بہتر از سمن کاغذ چرا کہ حمد نموده سر سمن کاغذ شود بجای کہ چون جلد کر گدن کاغذ شود ز منقبت شاہ بت شکن کاغذ

ردیف	ز بس سودہ در شرح غم نوشت ظہیر	عجب مدان کہ بماند بدور من کاغذ	راسی ہلہ

دلا بوقت سحر صبح را بخواب بگیر صبح کن چو موزن صلاح صبح زند چنانکہ ریختہ خون سیاوش اندر طشت نویدر حمت بنیش ز جام می بشنو صفیر خبگ کجا بردت زند ناخن حضور خاطر فارغ سوال کن از چند اگر عادت دہا کنی بہ از کعبہ ست زمان شیب نیاید ز دست تو کار	ز شوق ذیل دعا ہا بے متجاہد بگیر چو ماہ نو قدح از دست آفتاب بگیر تو ہمت نام ز کرشیوز شراب بگیر صریر باب بہشت از دم باب بگیر نوب فیض و اثر از صدای آب بگیر سرغ گنج ز کاشانہ خراب بگیر زر شہ کرم از تو گلے در آب بگیر عنان شاہد مقصود در شباب بگیر

عشق مجاز و زہد ریا را چہ اعتبار	ظہیر اگر تو بخشہ نجات می طلبی	حسن بہار و رنگ خار چہ اعتبار
	ز صدق دامن پیغمبر و صحاب بگیر	

عشق مجاز و زهد ریا را چه اعتبار تا آنکه تائبم دلی از انتظار گل در زمرش از هجوم رقیببان مدار باک بلبل فسانه سنج زایلم غنچه است نقشم اگر کنی بر قیبان تمام نیست ما را خرابه است در وجود پاسبان	حسن بهار و رنگ حنا را چه اعتبار گویم همین که توبه مارا چه اعتبار در قرب شاه خیل گدرا چه اعتبار در این میان رنگ صبارا چه اعتبار با این گروه خیره بلارا چه اعتبار بر بخت تیره بال بهمارا چه اعتبار

بر بوالهوس ظهیر چه جاسی ملاست است
بر سنگ خاراناخن مارا چه اعتبار

بر جلوه ز سر و تو آزاد دگر مشاطه دل ببندد خودشان میشود خواهر چو دستگیری افتادگان کند چون ابل بزم مستی من نیست گویا آبستن است دهر کز اطفال حادثه این بسته نیست کوچه نظم ز معنوی	هر قطره سرشک من افتاده دگر زلف از خراشش ناله دل داده دگر افتد ز شوق سروی آزاد دگر ساقی کند بسا غرش از باده دگر هر صبح در کنار کشد زاده دگر منزل یک و هر طریش جاده دگر

باشد که نماز و نیاز از من ظهیر
من بویا نکلند تو سجاده دگر

مرا که ساختگی در ازل نبود شعاع مژ بسکه تعبیه کردم اثر ناله خویش بدان سپید که در دیده سرورن آرد	بگو چه چاره بسازم بچرخ رفقار ز هیبت از نفس من برون منقار از بس خلیده بیانوک خار بر سر خار

نخ ضعیفم و از چشم سوزن فستادم	از آن گره که بکارم فکند و گیسوی را
نفس سوخت ز شور ظهیر سوختدم ز بسکه سوخت با یما چشم سرمه دار	
مده فریب من ایل ز آب رنگ حریر چو تیر ناز کشد بر من آن کسان ابرو ز قید زلف با نداین دل پریشانرا ندام از چه پراکنده روزیم کردند بنای دل همه ویران خیل ناز تو شد در بس خدنگ تغافل رسیده بر دل من	بشوی لوح ضمیر مرا از موج حصیر بسینه کار کند تیر او برنگ سپهر در بیخ داشت ز دیوانه منصب ز بجم مگر بدست قضا بود خامه تصویر مگر تو خود بکنی این خرابه را تعمیر توانم آنکه بر و از آیم از پر تیر
استان او میروم بیای مژه که اشک آیدم از نقش پای خویش ظهیر	
اسی ز خود بینی بچشم مردم غمخوار مرهم لطف در آرد در تن مجروح روح میدم جام غمت اندر دل منصور صور کی ده چشم تو با هرست نافر جام جام مرغزار عشق را صد مرغ و لعل اندر صغیر کفر عشقت می برد از بویا بوی ریا	در طریق آزار ما بس گشته با اغیار یار میکند تیر عتابت بر دل افکار کار میزند عشقت بحق گویان با مقدار دار غیر بهشیاران ندارد کس بدان در بار بار وز غم تو بیلان را ناله در گلزار زار تندی جوشت فروزد در دل ز نار نار
گرچه حسنش برده شبها از دل مهتاب تاب میکند روز ظهیر آن زلف کج و فکارتار	

ز بس که شکر غم در دم کند عبور دل فشرده نباید شرر زگر می عشق چو تار رشته هوس بگسل و پیچ بران ز تنگ چشمی اهل زبان رواست اگر نگیر سایه خویش از سرم همی بزم رقیب خواست بیای تو جان بر افتاند	رحیل آمد و شد گشته دل چو خانه مور چراغ گشته میفرود از سبیل طور اثر جوی ز تار گسته طبنور به منع دانه بدوزند از حسد لب مور فلک بسایه لطف خودم کند منظور یقین که عاقبت این آرزو بردرگور
ظهیر میرسد از چاک دل شراره عشق بقدر حوصله زن ز مهر بالا نور	
ای گلشن جوانی و دے لاله زار عمر فیض محبت تو بود ز ندگانیم چندانکه سپرویم همه دور گشتن سبت بر آن مخافه که درینجا موافق است هنگام مرگ با جلم دعوی آرزوست از من قرارے برد آن نازنین سوار	بشکفته از نسیم و نایت بهار عمر آب حیات سر تو در جوئی بار عمر مرکز نبض و دایره پردی گذار عمر تقرین کنم که کم شد از و اعتبار عمر کایم بجز نیست مراد در شمار عمر آنکے دست قرار نگیرد سوار عمر
بر خود ظهیر یک نفس اعتبار نیست همدوشش مرگ میروم اندر کنتار عمر	
خوش آن کسی که براه فنا بود چو شرر بدین فسانه بنقا هم آشیان نشوی چو بهره میبری از اختلاط نا اهلان	امید و بیم ندارد ز کس به نفع و ضرر ز حرص بر سرمردار اگر کشای بر بجز شراره و دود از دکان آهنگر

بخود سن از که از دودمان بوالبشرم
بهر زده غافل از انجام کار خویش تنی
مگر که دست زنی در رکاب آلہ دین
رسد و چشم جان بین تو بنور یقین

چرا که مانده ز آتش نشان خاکستر
گذشت عمر و گفتی که چسیت ز او سفر
که تا خلاص شوی از حساب در محشر
اگر بیدار شستی خاک مقدم عین

باز

ظہیر تشنہ لب امیدوار مغفرت است
ردیف کہ نوشد از قدح لطف سائے کوثر ز او مجسم

بر نیامد صبح وصلش از شب تارم هنوز
از برائے چارہ ام عدد بار پیش آید مسج
گر چه دلم در خیال اومت اشامیکنم
و در جهان گرد و تعلق را ز خود افشانده ام
سایہ بامن نے آید بزم صبح یار
و رب در یاسے عمان تشنہ لب افتادہ ام
چچ و تاب غمگندہ افکنده در کارم هنوز
در ره مشق ہوا ی خورده بیمارم هنوز
ہمچنان بر روی او مشاق دیدارم هنوز
چون بخود دایمیر سم گویا اگر انبارم هنوز
در حریش خوفناک از بیم اغیارم هنوز
لب فشارم بر کہ از وی میکشد عارم هنوز

از مروت دور باشد شکوہ از گردون ظہیر
ز آنکہ از دست وزیران خود در آزارم هنوز

ساکن تجانہ و در قید اسلام هنوز
منکر سوداے مزاج از کت آن شانہ ام
ز انتظار آنکہ باز آید جواب نامہ ام
تا بہ راست یایم از تمنائی گنج قفس
با کرب و دیر و در بیت احرامم هنوز
تا چہا باشد زلف او سر انجامم هنوز
میسر و شوق کبوتر بر لب باہم هنوز
منکہ لذت بخش دل در اول دایم هنوز
با سپر پاختگی پروانہ خامم هنوز

۱۵

کسی گلشن نزاکت ای بوستان ناز ناز زو غمزه میکشد از دوش مابگوش از گنج چشم عشوه گری مردم افکن ست ماخون گرفته از سرو جان گذشته ایم بدلش خدنگ غمزه و تیغ تغافلست	سوی نپرو ریده چو تو باغبان ناز در بند ابروان تو ماندن کسان ناز در ملک حسن میگذرد کاروان ناز پیش آئی گر چنانکه کنی امتحان ناز بر خوان حسن هر که شود میهمان ناز
	حیف است آتشین در دل بر لا ظهیر تا هست تیر فتنه روان در کمان ناز
نیاز جلوه رود همچنان جلوه ناز نه شعله میل بلندی ببال عشق بود بروے ز نزد مچو سکه نفس طمع بشهاد آرد می بوسه گیری لب تو رسیدن تو بجای که کس بدان برسد صدیث عشق تو با کس نمیکشتم	چو سرور قص کند فری آورد آواز که شمع از پر پروانه میکشد پرواز فلک بکوره غم گرچه آرد دم بگذار دیان ساغر از آن مانده تا قیامت باز هزار سال اگر آرد زو کند پرواز اگر رسم بکند است شیشه سرشته ناز
ردیف	ز بس گذشت عشقم اگر بخارم من رگم ظهیر صدا میکشد چو رشته ساز سین مهله
ز دور کوئے تریاکی فریسم نوس ز در که تو چو دورم خدایه میلان چو روضه آنکه اگر بپای نهی نکردی منع از آنکه روح مقدس حرم ساری دولت	از جذب کرم خود کن مرا مایوس که بے ریاض حریت بچنینم کیوس بر قص آمدی از شوق شمع در فالو بس پنهان نهادش ازین شرف مایوس

مکن چو بال کشاید ز نور رفته او	از خط و خال شود غیرت پر طاووس
بہر پیر چو طوفت کند جوان گردد	نزد کہ بار و گر طے کند وہ معکوس
ز جذب طوف تو نو عاشقی کہ شد داماد	نشسته را بطہ بر خیزد از کنار عروس
کسی کہ بچو من از طوف در گمت دورم	بہر نفس نکشد غیر ناله افسوس
ہر آنکہ قدر تو نشاخت و یل باد برو	کہ ہست تا ابد از رحمت خدا یاکوس

ظہیر با تو چو گویم عجب کہ شناسی
غریب خاک خراسان شہید خط طوس

چون گل اگر زخم ہمہ صد چاک لباس	نازم بیدہ چرخ برین بیدین لباس
بر روی سینہ چہرہ کشائی خیال است	چون کلک مو ہمیشہ کنم بر نشان حواس
چشم رصد شین بسط را ب طالعہ	وز ارتقاغ شمس مگر گردم اقباس
آئینہ وار انفس و آفاق حیرتم	گشتم ز خویشتن بحقیقت خدا شناس
اکسیر کیمیای سعادت دل نیست	گو گردا حرم کہ طلا را کند نحاس

با آنکہ ہست مفلس بی برگ و بے نوا
باغیر او ظہیر بساید بالتماس

تا بشہد آرزو محکم بود پای گیس	کم مبادا تا ابد عشق مجاز از بوالہوس
بسکہ بر دل تنگ شد جان بجوم عشق او	بیم آن دارد کہ صد جا بگسلد تار نفس
زلف او بہر ن شود چشمش جوگر دست خواب	شب در طرار خیزد چون بار اید عس
دل ز چاک سینہ بر جنت تماشا میکند	ہمچو بلبل کو چمن را بیند از چاک قفس
در حریش غیر اگر رہہ نباشد با تو یاد	باغ را حاجت نباشد با وجود خار و خس

دخشان نجد را ہم آتش از آرم برد | اکاشکے با محل یلے نے بود حمی پس

انچہ من دیدم زبنا ی زمان خود ظہیر
جویم از آزار ایشان کنج تنہائی و بس

طمع بہرہ اگر میلنے ز مار بترس
ز نیم کشتگی تیغ لطف یار بترس
اگر تو صاحب درد می از ان یار بترس
اگر ت بود غم فردا از ان خمار بترس
تو عرق بحر غمش باش و از کنار بترس
از پاکبازی شیخان ہوشیار بترس

فریب خال چو خوردی ز زلف مار بترس
خوشست زہر عتاب آنکہ میکشد و دم
در ان دیار کہ درمان درد یار بود
اگر چه بحر خطرناک و امین ست کنار
خوشست کیفیت مستی طرب امروز
چہ غم زمستی غمخوار گان تر دامن

اگو ظہیر ز صد سالہ محنت دورے
از وعدہ دادن یک ساعت انتظار بترس

تنگ بود از بلبلان از نالہ ام جاد رقص
بیمروت رفت ما ماندیم تنہا در قفس
کرد مارا بر فشانیاے اینجہ در قفس
سیکنم گا ہی گلستان را تماشا در قفس
ہر دو اکنون ماندہ ایم از تنگی جاد رقص
میکشم از دست صیاد این ستمہا در قفس
میتوان کردن شبی را روز با ما در قفس
در تعب ماند و گفت اینجا ست دیر در قفس

داشتیم روزیکہ من ہم شور و غوغا در قفس
مطلب ما از اسیری صحبت صیاد بود
مرغ دست آموز صیادیم و وحشی نیستم
بلبلم اما ز چاک سیدہ صد چاک خویش
در جہان کردیم ما نالہ کار عیش تنگ
بی پرہی از اسیر و کیسی بھران من
ایکے با ما در چمن صد روز شب را میکنی
دید خون در دیدہ ما عقل موج گریہ را

گفتگوئی نفث مرگانش جهانگ داشت	زین حکایت کوه در دست صحرا و قفس
از پی دلبویش پسید کای طوطی نژاد	بی رفیقان نیستی دگر تنهاد و قفس
گفت اگر این بود فیض صحبت انبای جنس	کاش بودی روز اول بیضه مادر قفس

چندی پرسی سرخ مرغ دل ازین ظهیر
نیست که در دام ارگیر دمتاد و قفس

جلوه از قدرت اسی سرور و ان مارا بس	موسی از زلف تو سرشته جان مارا بس
بر لب ناچو حدیث دهنست موهم هست	بخشی از موسی میانت بیان مارا بس
بامید یک اگر ماه رخت جلوه کند	از دو صد جامه لعلی ز کتان مارا بس
بر گذر گاه خیالت چو شهید افتادیم	از همه عضود و چشم نگران مارا بس
خبر از هیچ نذاریم چه سلام و چه دین	زان همه زمزمه کعبه روان مارا بس
آنکه از دست وزبانش زبان افتادیم	روز حشر از بگذارد بزبان مارا بس

اگر شود لطف خشت بدرقه راه ظهیر
ناوک غمزه ابرو کسان مارا بس

ردیف سین معجمه

دلاچ غنچه نفس پوش پاکدامان باش	بناله هم نفس ببلان مستان باش
ز خود برمی شود عریان در آنجائ تن	درون جامه گل چون نسیم نهان باش
اگر که مقصد ازین ره طریق کعبه بود	تمام راه تو گوناوک مغیلاں باش
چو مهر خند بکردی بگرد خوان فلک	چو ماه کا ستقلخ به نیمه نان باش
مباش در نظر مردمان لباس پست	در آنجائ خود با بخت عریان باش

ترا که سوز محبت نشان سوختگیست	چو سرمه و آله مار سیاه چشمان باش
کنون که فتنه شدی از نگاه عاقل باز	ظہیر منتظر فتنه تاسے دوران باش
از نشان آرد و چون تیر کج بیگانه باش نیست در درس محبت لامر و لای نهی شکر از فیض محبت رستم از و سواس عقل بر مدار از دامن عشاق او دست طلب نشہ سنج ناز او را احتیاج جام نیست جہل ناخن میگذرد عاقل غم خود میخورد	تا بر آردی چلیب چون کسان در خانه باش سازگار عشق از یک ناله مستانه باش آنکه با عقل آشنائی عشق کو بیگانه باش شعله آهی بهر جا پر زنده پروانه باش باد و چون او سید هر گون عرفان بیانه باش تا ز نیک و بد شوی فارغ برو دیوانه باش
چون ظہیر نصیر اگر میخوانی اثبات قدم	از حوادث رومتاب و در بلامردانه باش
قبش از جلوه غارت میکند هوش گلش از ناز کے انگار گردد بچشمش خواب خوش از جوش فتنه خوم من سایه و در پاشش فتنه گو بهیوده اعلیٰ رضوان که فردوس از ان سنجیده شد با یوسف آن گنج بیای ای ناصح و خوانم فرسود ریز از عشق امر و ز چندان گریه کردم	بلا باشد اگر بنم در آغوشش گر از شب بنم کند آویزه در گوشش مشوار سایه قرگان زده پوشش کشد گر سایه ام او را در آغوشش ندارد در بهت خلد بنا گوشش که بود از عشق شکی در تر از دوشش فرز نیش نصیحت بر رگ گوشش که آب حمر تم بگذشت از دوشش

حدیث عشق میوز زبان را ظهیر از این سخن یک لحظه خاموش	
سیه چشمی که من دارم نظر بر چشم حادوش بشب آئینه سیاه ماند از بقرار بهار بهار اگر چون شانه صد جا زده بشکافد سر بایم زمن تار نظر بروی نباشد کمتر از دلم نیارم راه دالم بے اشاره در حریم او بقانون محبت از شب خود ناز بے بندم	بلادنیاله دارفتنه دم کرده آهوش که باشد خشت دیوانه تماشای خانه رویش دل را یکسر مونسد سودای گیسویش که می پیچد بستر پای خویش از تنگی خویش که در درباری او صاحب است ابرویش بن هم مویه میگوید بر تار می از مویش
بمای من ظهیر از تنگدستی کلم نمی گردد که در دریا اگر آب تار کیست در جوش	
بگیر تم زد و چشم رسیده آهوش ز پشت آئینه سیاه میچکد چون موم همیشه بر در جنت نشسته جور بهشت مستاع غوب بے یوسف بر قیصریت بطوق ناخته در عشق گشت هم گردن که میکند بقدر سرو او هم آغوش	که رم نیکند از حلقه یاس گیسویش چرخ تو فتاد آفتاب رویش گر نسیم ازین بوستان بردویش که سنگ عشق زینجا ست در تر از دیش چو کرد سرو تماشا بے قه و لجویش افضل کشاوه جوا بگذرد ز پهلوش
بلال میگذرد انگشت بر دمان ظهیر نماده شیشه دل را بطاق ابرویش	
صبا اگر غنچه دالم فاش سازد از پنهانیش	چه ربط است اینک دالم سر بر آرد از گریه اش

که رفتار آن دلبر ره دلسایماند سزاوارست دل اگر کند از من حکایتها بطون ناغمای سینه ام پر وازم آید	ز بس هر گام بار دجلوه از سر و خرامانش من و شوق نگاه او دل و سوز و ترکانش شومای که بلبل میرود راه گلستانش
ظهیر آینه میدادم که با من نیست صفای دل که نازد باخته نزدیک او گردیده حیرانش	
تا گشته دیده من آینه جمالش از دره تجلی طاقت ز طور بر خاست میخواست غنچه گوید از تنگ لب او دیدش رقیب و آمد در بزم جانسپاری دیوانه که حیران رو آورد به دیوار بر روی هر که دیدی رنگی نشسته زنگار	گویا بروی مردم عکسی نگنده خالش آینه سخت جان ست یار تو مثالش دم بسته شد ز حیرت از شرم انفعالش فرصت شمار آید دیگر مده مجالش گر مست صحبت او البته با خیالش کو تا ه ساز از دست از من میر جالش
مانند سینه صبح کز مهر سبب زند دم دارد ظهیر در دل هر سرنی و آتش	
گر خون خود چو باد به بریزم بجام خویش زیرا که حق دوست نیاورده ام بجای نام خویش محو کنم حلقه میز غم در دیک عشق سوخته نا پخته ام هنوز	باور کن که گیرم از ان انتقام خویش در عشق سرو قامت نازک خرام خویش از حلقه های زلف تو بر دور نام خویش شرمنده ام ز خویش و هوسهای خام خویش
شد مدتی که منتقل از روی فاسد خودم برم ظهیر بدان جام جام خویش	

ره بمقصد که توانی برد از پندار خویش ای که از نخوت مریج می نشینی بر بساط بسکه از مردم طادات رفته در این روزگار مانگرم می بدو گستاخ اگر بنود رقیب این بلار از سرم واکن بیک پیمانه می اینقدر در تمییز سخنم سخن نمی نمود	چرخ هم گشته دحیران بود در کار خویش خافلی از کج رویهای خود و رفتار خویش اشک من خشکیده می آید شرط طوار خویش روز وصلش از عدم خود می شود اغیار خویش سرگرافی میگیرم ای ساقی از دستار خویش یوسف ثانی زینجا مانده در بازار خویش
تنگست جای اوز من اندر فراغ خویش خواهم که گم شوم به بیابان نیستی گلزار حسن خویش و آئینه بشکرد پروانه گریسوز و ازین رشک گو بسوز	تا مگر یابم ظهیر از پیش خود داری نجات هانش کردم در میان دشمنان اسرار خویش کز اختلاط خود شده موی و ماغ خویش کز پیچ آفریده پیرسم شراب خویش هرگز نیرود و تماشا که بارغ خویش در بزم غیر چند نه بیند چراغ خویش
اسیر عشق تو گشتیم نیست روی خلاص از چاک سینه دلم راهی که بیرون نیست جهان بابل جهان گویا چو زرنه است بهر طریقت که دردم آسمان عیط نیست بهر شکر که آمد ز جوی سیر نهی	از بجز پادشاه نشسته بخون خودم خلاص ردیف خواهم که میجو باد کنم در ایام خویش صا و طله اگر چه در دل مانیت از روی خلاص چو از شکیبایی نفس مرغ جستجو خلاص که نیست بهرستان غیر گفتگوی خلاص کسی که باست که راهم دهد بسوی خلاص ظهیر روز جزا با تو آید و ای خلاص

ردیف ضارحجه	
چوبه نقاب نماید بوستان عارض	گلاب شرم چکاند چین ازان عارض
فلک نظاره کند در تاره ریزی صبح	جواز حیا شود او را عرق فشان عارض
ز نور نسیم کجانیست چونک می بینم	کناره کردی زلف تو با جنان عارض
ز راه دیده دلم حبله حرف روگوشد	نظر بیده چه بار آورد ازان عارض
ظہیر در دل شب آفتاب می بینم	که در دواو شب زلف است میان عارض
ردیف طاء اوله	
گرنه حرف مدعی بست از زبان من غلط	پس چرا شد وعده نامهربان من غلط
بسکه بر شلخ کلم از لختال پر کالماست	دست گلچین میکند در بوستان من غلط
سو ختم از هر دعای خوش یک بیگانه را	بر برف کی میرسد تیر از کمان من غلط
از دودیده لخت دل میری ختم نیداشت گل	خند لب آمد بسیر آشیان من غلط
انچه از بیگانه بادی داشتتم در دل ظہیر چون بدانستم بود از وی گمان من غلط	
ساقی بیا که فصل بهارست و انبساط	خواهم شدن بسیر چین ایندا انصراط
می خورد درین دوروزه که فردا بروم	زیرا که نیست ماندن اصلی درین رباط
از بس همیده باز نامحرمان خویش	در آتش نگر حجب را حقیاط
آیا ز فصل شیب چه باشد مرا اثر	زیرا که در شباب نخوردیم بر براط
در شراب آورد ظہیر دو تنها شود در تیب	
ردیف	تا با نسیال تو نشیند با خنلاط
ظاء و حجه	
به منع باده مرا این فسون بدم و اعط	که تنگ حوصله را نیست جامی مهد اعط

حدیث توبه شنیدن طریقی مستانست خلیده بادبپایش هزار خار جفا	اگرچه آورد از آسمان رستم واعظ به منع می بچین گرهند قدم واعظ
رویف	دعای بی اثرست و اقامتش نکند ظہیر بر تو نگردد فسانه دم واعظ
کسیکه میرند از شکوه فلک تشنیع خدا را بجنات کمال شناسد درین زمانه بغلت خریدگان هستند محور فریب شیاطین و هر اگر هستی مباش تا نفع هر تن پرست بے پروا بگرد لاف فرومایگان ز راه مرو بگیر دامن آن مرشد که میدانی چنان کسیکه بود پیشوای هر دو جهان چنان کسیکه بود شاه بیت هر دیوان	تیز عقل ندارد چو کوه کان ر ضیع که حی و قیاد و فحار و مدرکست و سمیع که میکنند به بیداشی ترا تطبیع ز روی صدق ارادت بکلم شرع مطیع که وارهی ز شیاطین روزگار جمیع که نیست جز دو جهان حاصلی بخر تصدیع که شان و بعلو است و قدر اوست رفیع چنان کسیکه شناسندش از شریف و ضیع که هست مطلع و مقطع بنام او رفیع
محمد آنکه بنیارسول و راهنماست بروز حشر ظہیر خلائق است و شفیع	
لبش چون غنچه تصویر خند نیست در واقع چو دستم کومه است از آن که از شکست میمر خط با قوت شد نسخ از غبار سبزه خطش ندارد رتبه چندانکه ریحا نجی نم آن خط را	سخن زان غنچه مر و اید غلطانست در واقع که دایم جامی تصویر قلمدانست در واقع هنوزش سزاند بینی در ریحانست در واقع خط دور عذارش فقط قرآن است در واقع

نگر میہاے نا اہلان چنان فہرودہ میثم از سیر چارباغ از دیدہ ام زانیدہ رو آمد	کہ بر من تیرمہ فصل زمستانست در واقع صفایان بر من بیچارہ زندانست در واقع
	من و مجنون ظہیر شب شوق نجد می گفتم کہ جاسے خلد جاسے ما غریبانست در واقع
قسم تلج سلیمان و آفتاب شعلع کہ گر بکلم من آید تمام دوسے زمین ہمان گرفتہ از آن بد گیرے بخشد خوشا شہارہ عشقی بدل کہ بچو سپند چونبہ باز کنم از گلوے شیشہ سے نشستہ منتظر یک کاروان حیل	کہ خسروان ہمہ اورا مطیع ہست و متاع سرم فرو دنیا بدین قلیل متاع ہمیشہ دست بدست آورد بدین انواع کنم ترانہ سوزندگی بر قص و سماع بگوش ہوش نیم از نصیحت متاع گستہ رابطہ از دوستان کردہ داع
	درین دوروزہ فانی ظہیر میرا نم کہ بر متاع قلیل ہمان کنند نزاع
کی بود خاموشی از آسیب گارم بچو شمع باید مژدن اگر خاموشی گدازم کائنات ہر شبی چون وقت آخر خانہ روشن میکنم قدر ہجران کس نمیداند بغیر از من مدام در شرم چہچنان شہد تعلق یافتہ است بر سر خاک سرم خاری نشیند با مراد شکوہ شبہای ہجران فتنہ من شد ظہیر	گر سرم در یافتہ گردنم از مہم بچو شمع گر چہ بکشایم زبازاد گدازم بچو شمع چونکہ صبح از زندگانی بی نیازم بچو شمع زانکہ احیا کردہ شبہای درازم بچو شمع روشنم گشت اینکہ در عشق مجازم بچو شمع ہر شبی کز تاج زرین سرم فرازم بچو شمع از زبان خویش دلم در گدازم بچو شمع

ردیف غنیمت عجمه

توان میانه فالوس از نفت چراغ	به پیرهن نتوانم نفت شعله داغ
ولا تو هم جلگه کن بریزی بایاغ	پیاله چند زخون جگر کنم لبریز
که بس ز نکست نفس سطرست دماغ	مرز نکست سبیل دماغ ستقی است
که نشود دگری نامم از زبان سراغ	چنان بدوق صالی تو میروم از خویش

بها طبع ظهیر از شکفته دولی نیست

وگر نه نخل خزان دیده است در این باغ

سوم عشرت و محرومی دیدار در ریغ	ماه خندان شب بهر آن من از یار در ریغ
بارش رحمتی اسی ابر هوادار در ریغ	بهوای تو حریفان همه در سیکه اند
کس نگیرد من این گوهر اشعار در ریغ	تار وانی سخن بین که اگر مفت دهم
با پیاده به بیابان شب تار در ریغ	شهرسواران همه در روز بفرار رفتند

غنیمت است تراقت نبود و نه ظهیر

دارد از زلف کجاست شکوه بسیار در ریغ

با وجود آنکه از عشق تو گشتم داغ داغ	شب بیدار آن بت خندان شکفته باغ باغ
بیل از بیل تو له میکند از داغ داغ	من ستاج صلب بنوم رقیب از آه من
کس چنان روشن نماید شب خیر از شیر داغ	شمع خاموش سحر آه من روشن نشد

خویش را گم میکنی از عشق او گاه هی ظهیر

بسکه می پرسم زهر عشق تراغ اندر تراغ

ردیف

دو کس را نیست با هم سینه صاف	و سه هرگز نشد از کینه صاف

بود در دل مرازان سر دوش ز درد و اختلاط تو به کاران صفائی باطن از پیران طلب کن	چو صبحم در غسل آئینه صاف نشد با من شب آئینه صاف نیایب جز من دیرینه صاف
	ظلمت آئینه ام با من رقیب است پا نه من نیست باوے سینه صاف
درین زمانه نبوده بغیر نخوت و لاف پسے نمائش و آراستن مرو زاهد تعلقات چو دورے ست دهنگیر همیشه از من معنون سوال عشق کنید	بطالبان طلب نیست بوسی انصاف مخرب یاس ریا از دوکان شعبده باف ز درد اگر گزری همچو باد گردی صاف عیار ز رشتنا سد کسی به از طرف
	بیارمی که گنا ہے بتوبه نزدیک است مرد ظهیر بنزد خوردند او قاف
یک عمر ابل سلسله گردند یاد زلف در یا هتاب خطر رخس را تمام خواند باشد عزیز تر بچه هندوی خال او در دام حیلہ قصد دلم داشت سالها صبح دگر ز حلقه زلفش کند طلوع غافل ازینکه عطر فروشنه کند بیلاغ	کوته نشد حکایت بست کشاد زلف دوشن بود بکتب زلفش سواد زلف کاشخ و دلفریب بود خانه زاد زلف شکر خدا کنم که برآمد مراد زلف در هر دقیقه روی دهد یاد از زلف پیوسته بنسیم بود اعتماد زلف
	ترسم ز حرف راست برنجی اگر ظلمت گوید برویش از بکے اعتقاد زلف

بیا که غم نه شوال شد بغیر شرف ہلال عید ز پہلوے آفتاب نمود فدا می ناله یک بلبل سحر خوان باد بہا می ژالہ و ہم قطرہ های اشک کیست زمانہ تا اگر افشانیم بجاک افگند ز ہم نشینی خوبان رقیب را چہ کمال	امید هست کہ تیر و عار سد بہدف مرا گمان کہ نگار م گمان گرفته بلف نہر از داغ و زغن گرزمانہ ساخت تلف درین زمانہ مساویست قدر و روضہ چو بخت لولوی مکنون شکست قدر صدف نیر سد زمرہ و زہرہ ذو ذنب بشرف	
ردیف	سخن ز رمز محبت گو مترس ظہیر کہ یادگار توئی از گذشتگان سلف	قاف
ای ز ہلال ناخست بدر یک اشارہ شوق نیم کرشمہ کردی و چشم ستارہ می طہید رفتہ براوج لامکان آمدہ باز بر زمین صبر و ستادہ در چمن از سر خدمت بپا نزد تو در عرق بود عیسی آسمان نشین یوسف مصر تا ابد هست غلام در گمت برقع ناز باز کن دیدہ لطف برکشای اگر تو بسند شمی صبحہ عدل در دہی	چرخ شمار مقدمت کردہ ستارہ در طبق از رخ نیم رنگ تو ماندہ بر آسمان شفق بستر خواب اقدست داشتہ پیمان عرق نعت تو در کتاب ثبت بود ورق ورق ہمچو مسلم زمین نزد مسیح در عرق بکمال دلیری بردہ ز دلبران سبق بین کہ ز جور ظالمان رفتہ ز شرع دین سبق نیل ز بیم قہر تو تو شہ دہد بیای بق	
	ایکہ کنی ثنائے صبحہم از برائے او غیر و صبح کن ظہیر از می لعل مشفق	
اے بلبل د لہا بگل روئے تو مشتاق	چشم ہمہ بر خاک سر کوئی تو مشتاق	

آمار امیدم از چنگ گسسته است تا بر دل چاکم نکند بخیه نایان باد سحر از کوسه تو در باغ نیامد	برماز سر زلف سمن بوی تو مشتاق سوزن شده بر رشته گیسوی تو مشتاق تا مرغ چین را نکند بوی تو مشتاق
لعل تو شکر نیز ظهیر است چو طوطی بر قند لب لعل خنک کوسه تو مشتاق	
مرانه خوصله وصل تو نه تاب فراق ندیده ام بحقیقت بچشم وحدت بین در آفتاب رخت دیدم و ندانستم اگر چه بر سر کوسه تو عاشقان هستند ازین مقام که آهنگ کوی او دارم چنان بدیر رسم من ز طعن اهل ریا	بکوی عشق تو دیوانه ام به از عشاق بجز وجود تو چیزی در انفس و آفاق که ماه طاقت من تا ابد بود بمحاق و بزم بومصال تو بیشتر مشتاق نه ساز و برگ حجازم بود نردی عراق چو طوف کعبه کنم از هجوم اهل نفاق
ظهیر بنجر از روز و صلم و شب بهجر که شهروز هر مساوی بود قران مذاق	
کسی که خورد می از جام ساقی تحقیق کجا ز عشق گران سنگ رنگ بردارد چو قطره بگذرد از خود به بحر پیوندد بکینه معرفت شبنم خردمند	زدست جوهر نمی نشد از شراب خلیق کسی که کوه نشینی نمیکند چو عقیق که هست لغزش مردانه معنی توفیق چگونه سر پیر آرد ز قعر بحر عریق
ظهیر غافل ازین کین سفر خطرناک است نه زاد و راه را حله دارم نه خادم و نه رفیق	

سرفرو نارد بزیر چرخ استغفای عشق حسن بالادست را بالانشینی از دل گیرای حسن را نازم که با این دلبری	عقل حیران در دستن ماوامی عشق می پردا نم ببال خویشتن بهای عشق نیست استغفای او را تا ابد پردا عشق	
ردیف	کمتر از شور قیامت نیست عاشق را ظهیر بر دل من گوش نه تابش نوی غوغای عشق	کاف
پهر پیر ز خونریزش نباشد پاک رقیب دید بن لشته های تلخی صبر همین بس است با عاشقان که تا شمیم میان من و قمری خیرین تفاوت نیست	سر بریده خورشید بسته بر فراق که بخت از بر من همچو مار از تر پاک میان سیل سر شکیم و آه آتشناک که او بسایه سردست و من بسایه تاک	
ظهیر بر تو خورشید بر تو می تابد بحیر تم ز فلک با وجود این امساک		
مگر مرغ چین از تیجه گل و طماک شود علاج رقیبان مگر بزهر اجل چه غم از آنکه لکد کوب حادثات شوم بزم وصل که در وی نشان محبت نیست چو بلی که کند در قفس نظاره گل	گلاب از تو و از من شراب آتشناک چنانکه مار بر آید ز عمده ضحاک که استوار بود زیر جاده توده خاک کجا روم برد دوست بادل غمناک دے قرار نگیرد چو گردش اطلاق	
ظهیر نقطه سهو بیت کوکب بخت بحیر تم که چرا حاک نمیکند حکماک		
چسیت بزم غم دلم اسی بت کشمیر نمک	ناوکت داشت مگر تعبیه در تیر نمک	

دست قدرت چو وجود تو خمر میکرد ناز بند آمدی اسی کان ملاحات بجزق این ملاحات که ترا تعبیه در قندلب است	داشت در وقت سرشش کف تقدیر نمک گشته یادت بدل مردم کشمیر نمک دایه تو مگر پمخت در شیر نمک
بے خیالش بدلم لذت غم نیست ظمیر که نزد تا بکلام زخیه تقصیر نمک	
ز باد نواب به عشقم همیکند تحریک به بین به قصر سکندر چشم عبرت بین بدان رسید که در زلف یار سے پیچد امید هست مرا از خدای بے انباز بحیر تم ز فسون رقیب نامر بو ط ز انتظار تو از خود اثر سنے یا لم	بیار می که زمان بسیار شد نزدیک چگونه ملک جهان نقش ازید تمسک ز بسکه در دل من شد امید باریک که غیر من نشود در وصال یار شریک بیار چون متکلم شود بلفظ رکبک ز بسکه پر تو جان گشته در تنم باریک
برای ز رنگ علائق ظمیر صاف ضمیر مثال آنه حیران شد دست بر بدو نیک	
کسیکه بنده حرص است و نفس را ملوک دم ذخیره کتان مثل عنکبوتان اند کریم طبع که در و غش کرد و فانیست بحب آل محمد قسم که اهل نفاق	ز رنج رشتہ آمل کاسته است چو دوک که بهر زاو زمستان گس کنند بدوک بود توبہ اخلاص چون ز ریسکوک روند در سفر آخرت بیئات خوک
مرا ظمیر همین آرزو بود که رقیب شود ز دفتر ایام نام او محکوک	

ردیف کاف فارسی

دگر شب شد کز افغان دل تنگ	زخم مضراب بر تار غم آهنگ
بحیرت مانده ام کز جوش ناله	سینه گنجد دلم در سینه تنگ
مرا از رشک طفلان غم همین ست	که دیگر بار آمد پاس بر سنگ
ببند آمد شبم تا دیدن حلق	بدام هرگز سبب آئینه از رنگ
مرا سنگ ملامت رهنما شد	بهر جا چون نشان سنگ فرسنگ

ظہیر از شکر ترکان حذر کن
مرد گستاخ وار اندر صف جنگ

بگوشتن بخران از صدای شیون رنگ	مساوی ست برنگ کلیسای فرنگ
ز هر دلی که به بینی بغض عشق رسد	بگاشته همه سر نیست مغزی از فرنگ
ز تربیت همه سنگی نمی شود یا قوت	و گرنه بر تو خورشید نیست در همه سنگ
رسیده است باملت تو دست بدست	خلاصه مهر تو بود از وصیت هوشنگ
صبا چو حیلہ کند نزد غنچه حیرانم	که داشتود دل او با وجود سینه تنگ
به آه تیره شب بچرتا بود ز هر ه	که بسته از شب عشاق تار با بر چنگ

ظہیر سوخته دم مستعد براه فنا ست
شرار را بفنائی بود بحال درنگ

اصل سیراب تو گرفت از می گلزنگ رنگ	کی پروا باشد اگر مطرب نهد از چنگ چنگ
یاد سودای سواد زنگبار زلف تو	سر آید از جیش زادان شمر رنگ رنگ
از ترش و بونیت افتاده بر مارنج رنج	در تبسم کدورت ریزد ز شکر تنگ تنگ

نقش از رنگ ترانی گرا در خیال بر دلم دیگر عتاب حلقه بر در میزند یوز و به باز تو گرا کرده بر خر گوش گوش	کی تواند از خجالت میرود از رنگ رنگ دور عیش از دایره سخن ز طبل و چنگ جمله شهباز تو افکنده است از خرچنگ
ردیف ای ظهیر از سنگ طفلان نیست رو به باز تو جمع میسازم از آن در هر سر فرسنگ سنگ	لام
ای رشک عجم غیرت خوبان قبائل پروانه ز بزم آمد و بلبل ز گلستان جز عشق هوس را که ز دل به نفع نماید هر موی من از مهر تو دور و جد و سماع است یارم چه کرم میکنی ای مایه احسان از مهر تو خون در بدن خصم بسوزد ایمن نتواند شد از محبوسه هلاکت	از خیل که این تو بدین شکل و شمائل بر شمع عذار گل رخسار تو مائل حسیقل کنان ز رنگ از آن آینه زائل در عشق مرا بهتر ازین نیست مسائل کز در که جودت نشوم کم کف و سائل آئی چو تو در معر که شمشیر حائل اگر اهل یقین از تو بجویند و سائل
در سایه مهر تو ظهیر است که از لطف ایمن کندش مهر تو زان درجه مائل	
قسم بسوره قسم و آیت تنزیل نه صبر موسی نطق و نه جذبه تو عقیل ز آب زندگی او خضر حیات طلب ببارگاه کمالش که منبع نور است مذتبری که محالست بے اشار و مائل	که هست مبح نبی در زبور و در انجیل که خوب معرفتش را نهند در زنبیل سیح بر در دار الشفای او است جلیل نبرده پر تو خورشید به بیک قندیل که در بروج بود آفتاب را انحویل

مُسْتَحَبِّہ کہ در ایامِ سہ در ہمد سال	اکشیدہ ہر نفسے با ترانہٗ تحویل
	بہمن بس ست ظہیر از کرم کہ با حسناات بود ز ہمد بنے شہاب را تبدیل
قاند شوستے از وقتِ رحیل عکس او در دیدہ گریانِ من نی تو بر من رنگِ گلشنِ آتشِ ست آشد از چشمِ گلِ ہم سُرہ ساسے کشتہٗ اورا حیاتِ سرمدِ یست خوار او ہر گز نہ باشد عزیز	میر و م تا با شدم در رہ دلیل سر ز مد چون یوسف از دریایِ نیل کہ چہ آتش شد گلستانِ بر خلیل سُرہ میوزد ز رشکِ چند میل حبیبِ امردے درین میدانِ قتل ہم عزیز او نیست گزد و ذلیل
	حبیبِ امرد است مارا بر زبان بر ظہیر ست از کرم نفسِ الوکیل
ہر کرا در حسن معنی نیست میل حتی لیے جلوہ دارد بر بہار سایہ پر و خیلِ سرو او از کجا دارد بدینسانِ رنگ و بو گر یہ را کردم ز مژگانِ رود بند برنج من تار یک با مون کن قیاس	صورتِ آرائی ست بروی باد و بیل حتی بخنوں فیضے بخشد یہ لیل بی نیازی دارد از اسبابِ نیل ایکے بر بست نے ماند سہیل خار بن ہر گز نہ بند و راہِ بیل کان نمی کنجد نہ در پیمان نہ کیل
	جاسے چاسکے در گریہ یا غم نماند اسی ظہیر امرو ز کار آید ندیل

بوی چمن می آیدم زین تازه دیوان در غل تا نفس تا بلبلان بچید بر باد صبا تا طالع خود دید صبح آئینه دارے ترا باونسیم از شوق تو خفتیم در آغوش هم بیل مرغ از من اگر چیدم ز گلشن غنچه ور دیده از شوق حباب خواب کرده رنگین	من باغبان خوشم و دارم گلستان در غل غنچه در آرد و چمن بوی قن پنهان و غل آید از آن رو بخیر خورشید تابان در غل و بوی پیراهن بلف من بیتا خان در غل خواهم که او را پرورم از شوق پیکان در غل از بسکه چشم میکشد او را زمرگان در غل
پر و لاله در آغوش او پر میرند دالم ظهیر داریم از شمع رخسار شمع فروزان در غل	
دارم فراز عشق ندارم فراز دل بر کوه بیستون چونم تو تیا شود دل پاره گشت و قطره خونی بدیده ماند با دمرا و کشتی دل آه و ناله است	دارم غم بیتان و نیم غمگسار دل از کوه عشق آنچه مرا هست بار دل این طفل اشک نیست بجز یادگار دل چیزے که آید از غم عشقش بکار دل
تا که بود ظهیر هر آئینه گرد غم کو سیل گریه که بشوید غبار دل	
هر شب بیا و بیدار عشق فراز دل ای عقل باز گرد که راهت نمیدهند والم بیا و تشنه لبان فراز دل تا جان بری ز عشق بفرمان دل مباش دانی جواب در این کنج ترافی ست	مجنون شوق ناله کشد از و آ می دل جز عشق نیست محرم غلوت مرئی دل خون خوردنست کار من باز که بلا می دل بیچاره آنکسی که شود مبتلا به دل نومیدی آورد و طلب مدعای دل

بر غنچہ ای نسیم صبا اعتماد نیست	بنگر چگونه فاش کند رازهای دل
تا کے ظہیر در طلبت جستجو کنند	رحمی یکن کہ آبلہ کردست پائی دل
تاز نیست محبت بود از حادثہ گل آن کس کہ ندارد خبر از عشق چه دارد مستانہ اگر گوشہ چشمی بنما بے شک نیست کہ از سوزنِ غاری کشد نج خواہم کہ چو یعقوب دگر در رہ یوسف آسودہ ام از ہر دو جہان زانکہ ندارم	حکم شدہ از روزگار دل بر برگ بلبل ایمان مژہ گوشہ ابرو سے تغافل فی طاقت صبرست و نہ یارا ہی تحمل ہر کس کہ بدامان بکشد پائے توکل در چشم کشم خاک رہ صاحب دلدل از دامن او تابیہ ابد دست تو تسل
آن دم کہ کند ابروی او نیم اشارہ کافیت ظہیر از کہم او بر مل	
ہر چند کہ رستم شنوا در چین گل بنگر کہ صبا بوسہ پیغام نیاد مرغ چین از حسرت یعقوب کباب است گویا بچین نالہ بلبل دم عیسی است از حسن تو ممنون نسیم کہ نمودہ است از موج حیا چین بچین توبہ بینم	در شکوہ بلبل شنیدم سخن گل با آنکہ نہادہ ست دہن بر دہن گل ہر گاہ کہ بوی وزد از پیر ہن گل روحیت کہ ہر لحظہ رود در بدن گل مشتگی زلف تو د باد زین گل یاد آدم از فیض نسیم و شکن گل
حیران ظہیرم کہ بزم تو نشیند ہر چند رہ خار بود در چین گل	

چند برد ز مره مرا نکست جانفرای گل حس مجاز گل خان و سوسه میکند ترا مرغ چین چین سخن گفت بمویه بمان دفتر بگر غنچه را داده بسا و صبحم	طالع اگر مدد کند باده خورم پیای گل تاله نظاره میکند بر رخ خوشنمای گل حیف که بی بقا بود عهد گل و وفا ی گل نیست به بلبلان چین صعبتین جفا گل
ردیف	کشته شبنم ظهیر گر چه نچیده ام گله تا نکنند بلبلان دعوی خون بهای گل مسم
موسم گل بود از تقوی دم هیجانم بر کف دست از طمع دون همتانم در حقیقت کن توانی گر چه نومیدی بود به روان عقل ساحل را بجان دل بسته اند عشق او فریاد را کشت و مرا بیمار کرد که شدیم از عند لیبان در چمن مشهور تر	باز سبک تو به برهنه گامه سینا زدم ما چو صاحب دولتان بر دهر نشت پا زدم یا بامید جوانی بانگ ازلی مازدم ما بجان عاشقان عشق بر در پا زدم کو کهن بر سر زو و ماتیشه را بر پا زدم کاری از برگشتگی بر ره روغنا زدم
چون ظهیر آخر خجاک راه گردیدیم پست بس که دلم مر جا بر پایه اولادیم	
بهار عمر گذشت و پیاله نزدیم ز بس خیال تو و پر تویی نماده زما سبک میدان آن آهوان شرم آیین مرخص نموده سبک نفس از خون فلک چگونه دعوی پر وانی کنی ظهیر	ترانه کشیدیم و ناله نزدیم ادب نگر که بدور تو ناله نزدیم قدم بدیدین دیگر غزاله نزدیم مثال مگر به کین بر نواله نزدیم که خویش را بچراغان ناله نزدیم

اے بلبلان بجد تو رطب اللسان ہم شیرین ز شہد شکر تو منقار طوطیان زلفین حریان بہ تناسے تو موبو منزل یکے و جادہ صد جا باختلاف ایمان و ابروان ز اشارات چشم یار ہر جا غمی رسید بسویت کنند حرف	گر شوق میکنند زبان در زبان ہم شکر نشان روند سوے آشیان ہم در پیچ و تاب ز فرمہ سر حلقہ خوان ہم و اندہر یکے بطریقے نشان ہم در ماندہ در بیان معلنے بیان ہم ہستند اگر ز راہ و فامہ زبان ہم

دل بستگان سلسلہ زلف او طہیر
سر حلقہ کردہ اندر ادب میان ہم

امشب ہلال و ماہ من از ابروان ہم تا بروے کہ ناوک قیفاج میزنند با ہم ز تار شورش خوبان عجب دار تنہا نمیخورند غمے کہ تو میرسد ہر چند گوشش بر سخن خلق دہشتم حرص و طمع رسیدہ بجای کہ مردمان	بستند از نظارہ زہے بیکان ہم دلاند ناز و غمزہ و لے را نشان ہم زیراکہ عے چشند نمک از لبان ہم ہستند عاشقان ہمہ شب میہان ہم غوغای شکوہ بود ز دست و زبان ہم دزدند ز آشیان ہمہ استخوان ہم

شادم از آنکہ شرح پریشانے طہیر
کردند ہر دوزلف تو خاطر نشان ہم

کشادہ پستہ لب خندہ میزند خود کام چہ چیرتست کہ دائم زد گیران پرسم شناختم ہمہ کس را و آزمودم من	کہ میکنند تو ہم چستے از کجا با دام اگر سوال نمائید مرا کسے از نام کسے نبود کہ بشناسد درین ایام

بخاکت افکند از صدر زین بنا کامی زر بگزارد و دوام تانشان قدم بجز متاع و فانیج در باطم نیست	مراسواری برین سرکش گسته لگام توان شناخت بیابان کدام و راه کدام ولی میخرد از من کسے درین ایام
ظہیر غمزدہ بر خود چو تاک سے پید	کہ بادہ ساقی مادیہ میکند در جام
در حلقہ زنجیرش دیوانہ خود دیدم چند آنکہ نظر کردم ہر جا کہ سفر کردم در مریع ہر دشمن افتادہ و دود خرمین ہرگز نکم دل را بر کلفت عالم تنگ	سوداے سر نقش در سایہ خود دیدم بر گوش لب مردم افسانہ خود دیدم من گردش گردون را در دانہ خود دیدم در حوصلہ این چند ویرانہ خود دیدم
اگر دیدہ بنار و خون دل میشودم جیون لبریز ظہیر از سے پیمانہ خود دیدم	
چو غنچہ مردہ دل تا بکے نظارہ کنم بیاد عشوہ آن چشم و پیشش نقش بوصل او چو پلیدن شود فراموشم چو ترک خواب کنم شب ز فیض بیداری شباب رفت ز دست و نہا ختم کاری فگندہ عشق چو مرکز میان دائرہ کم	سیم وصل تو کوتاہ جاہ پارہ کنم سخن ہمیشہ ز السام و استعارہ کنم نظر بر دمک دیدہ ستارہ کنم تمتے ست کران زندگی دوبارہ کنم گذشت قافلہ فیض و من چہ چارہ کنم اگر م تو دست گیری چنان چہ چارہ کنم
شمار محنت عشق تو میتوانم کرد ظہیر یک بیابان اگر شمارہ کنم	
ہدف دل ہزہ ز گس ناز آوردم	جان بفرمان تو در کیش نیاز آوردم

دیدم آن زلف پریشان شده از جذبه شوق	متفرق شد گاه ز راهم باز آوردم
دادم این جنس نیارم بحقیقت بخرید	کاین تنایست که از شهر حجاز آوردم
سجده در قبله ابروهای تو میگردم دور	ناسکان را همه از توبه ساز آوردم
تا شام دگر راه نه بند و بر سن	بسی زلف تو شبهای دراز آوردم
مطر با کاش بقانون بنوازی مارا	اکزرب جان خیزین رشته ساز آوردم

شرح ابرو شدن دیباچه آن چهره ظمیر
شاه بیستیست که از گلشن راز آوردم

هر کجا سنگ بود خواهر شکست شیشه ام	از بر نشو و نادار تو گوئی ریشه ام
کس نداند ضربت طعن مرا بر لب الوس	حال خارا را که می داند بغیر تیشه ام
آشنا گشتم بی بیگانه باشد تو بکار	بر خلاف را می نادان بود این اندیشه ام
رشته و سواس را اندر دم پیوند نیست	اکزثر ارباده دائم آتش این بیته ام

بر سر مکتوب من غوغاست میدانم ظمیر
رنگ دارد بر کبوتر طائر اندیشه ام

چند چون داغ هوس نقطه باطل باشم	با غمت تیرگی آینه دل باشم
سنگ شخص اثر از ناله ام ای کاش هنوز	چون جرس تعبیه در ناقه محل باشم
دست من حرز مرادست همین میگویم	کاش در گردن آن شوخ حامل باشم
برگ سوسن همه از خاک مزارم رویه	بسکه من در هوس خنجر قاتل باشم
گل خزان کرده و خاموش شود شمع اگر	بیل گلشن و پروانه محفل باشم
ناخن فطرم از سودگی اُفتاد ز کار	تا بکے عقده کشای گره دل باشم

خانه بردوش و طلبگار فنام چو جاب دل هوس پیشه اجل در طلب نفس ترین	در حقیقت چه بدریا چه به ساحل باشم دای برین که درین مهلکه غافل باشم
لذتی نیست درین مرحله بر خلق ظمیر ای خوش آنوقت که در آخر منزل باشم	
اگر بخت وطن لافم آن غریب منم ز بس بدو تو گردیدنت عادت من ز پال گوهری خود بگوش هوش درآر ز بس بود بگریبان درید نم عادت منم که تخم کلم حبله خار بار آورد کسیکه گوش بحرف رقیب کرد تویی	که چون عقیق بود آب و رنگ از منم چو آسیای رونده همیشه در وطنم هر آنچه شنوی از جواهر سختم بروز واقعه صد چاک بینم از کفتم چه بیضه بود که بلبل شکست در دهنم اکیکه پند لسان نشنود بعیش منم
چنانکه عهد شکن گفت ظمیر مرا توقع آنکه به بند و بزلف پر شکتم	
یار من کوتا نظر بر سر و رعنا یش کنم شرم نگذار که در پیشش به بینم روی خواهم آن عشقیکه بخود سازم چون آئینه بیلناهی بی سبب نجیده از من آن پری ز دساقی خورده ام سوگند از بالای غم در خیالش رو برو گشتم لب از کار افتاد	جان شیرین را بفرمان کف پایش کنم دور اگر باشم از او شاید تماشا یش کنم از سر حسرت نظر بر حسن زیبا یش کنم کو زبان و نوازی تا دلاسا یش کنم کز شراب کهنه منت دو بالا یش کنم بسکه مشق بوسه بر لعل شکر خایش کنم
اینقدر از عمر فانی فرصتی خواهم ظمیر	اگر شود از باد مست و من تماشا یش کنم

ز فیضِ عشق اولعل از بدخشان بیشتر دارم	بریدہ پارے لعل از خون جگر دارم
کہ من این بخشش پیانہ میراث پدر دارم	بہشت عدن بخشم بدان رخسار کندم
رفیقی چون نسیم گلشن بادِ سحر دارم	دلایا کاروانِ فیض از خود میروم مشب
ز طوفِ آستانش قتیای در نظر دارم	ز استغنا جواہر سرمہ در چشم نے آید
ظہیر این خار میدا نم بسوزن بر نمی آید مگر کاوش کہ من نج کی ز مرقان در نظر دارم	
شوق وصل و وعدہ بوس و کناری داشتم	یاد باد آن شب کہ دل در انتظاری داشتم
نیم نازی گز چشم پر خار سے داشتم	کی ازان مستی بدین ز می بخود می آیدم
در میان اہل دنیا گرد قار سے داشتم	کی باوج خاکساری میتوانستم رسید
در صفِ دیوانگان کے اعتباری داشتم	گر نبود ی سنگ طفلان شاہد رسوائیم
با خزان ہجری بودم شکبا ای ظہیر ہجج بلبل گر چہ امید بہار سے داشتم	
این لباسِ برق سرتاپشت پا پوشیدہ ام	از خیال زلفِ اودام بلا پوشیدہ ام
کز لباس فقر نقش بویا پوشیدہ ام	نقشِ مین شست گویا مہرہ ام در سینہ ام
تا بسوزد برق اورا زیر پا پوشیدہ ام	تا وک خار غیلان را کہ خصمے عاخرست
این زرہ را دالم از زیر قبا پوشیدہ ام	تا بدام افتادہ ام در حلقہ می زلف او
مستعد نیستی بودم ظہیر این جامہ را روز اورا بر تن از بہر قبا پوشیدہ ام	
گوئی کہ تا جوان کند از گمنہ سالیم	پیری رسید و گشت چنان بکیالیم

خون در گرم نمانده و هتم میان خون رد بلائے خلق بود در نبود نم مثل مثال آئینه ام تو ام فت شخص من از نزاکت او گشته چون خیال طرح کارخانه این چرخ نقشند صافی ذل و بجا کشینی نموده خو از نفع شوق وصل و زیان گذر زاجر از چار معوج اشک خود و شوق آن غزال چون ساز مطربم که زنا سازی فلک	از خون همیشه چون رگ یا قوت حالیم ایام بشکند چو سبوسه سفالیم گویا که روح رفته بجسم معالیم شهرت ازان شده است بنازک خیالیم با مال خلق ساخته چون نقش قالیهم در کوزه سفال که دوت زلالیم کاه چو ماه بدم و گاه بی هلالیم اشکم سحابی است بمعنی غزالیم آهنگ من فروز شود از گوشت مالیم

از لیل بیت نبی خانه ام طریب

رفت تباب جنت و عزت معالیم

من پر تو سے عشقم و بر حسن ما کلم از من و سیلماست نو آموز عشق را دست دعا و حرز مرادم ز فیض عشق من جسم غم سر شتم و عشقت جوهرم	مجنون نجی عشقم و لیت شب کلم خوانند عاشقان چو دعای و سالم از این سبب بگردن خوبان حال کلم از عشق او چگونه توان کرد زال کلم

آئینه صدقل عشق ست پر تو ش

گفتم ظهیر اگر تو بر آن دل کلم

هر شب شب خیال ترا یاد میکنم بویت شنیده ام که مگر بهره صباست	خوابدین سبب نفسی شاد میکنم عیدم مکن که بهر باد میکنم

دارم سوادِ خط تو بر صحیفه ضمیر	مشتق ز دوسه سر خط استاد میکنم
بادِ غرور را رگ گردن تو بکند	در مان او ز ضربت جلا و میکنم
خون میکشایم از رگ افسردگانِ عشق	از ناله کارش تر نفست او میکنم
وحش دلم رُمیده و از دام حبسته است	زان رو سُرِ غ فانه صیت او میکنم

بر چرخ رخته میکنم از آه خود ظهیر
بر سنگ کار تیشه فرهاد میکنم

من از بهر پرستیدن بتی سیمین بری دارم	بگردن سجد از زنا زلف کافری دارم
بخوان من اگر طرعی بیای عشق میریزی	که من بچ سینه سوزان کف خاکستری دارم
سری دارم بیای تو که باد آن فدای تو	سرم را اگر خدا ساز می که من با تو سری دارم
مردار سینه داغی بود از مهر تو اسی جانم	چنان بنگر تو ای شد کز نیشان محضری دارم

ظهیر از این گداسی لاف شاهی میتواند زد
که از ترک جهان هر روز بر سر افسری دارم

من از آن حشیان زان بلبلا نم	که فی در دشت و نی در بوستانم
طرغ هسنیم از نیستی جو	ز غنقا پرس اگر خواهی نشانم
گه همسایه یا مال همسایم	گه با چند در یک آشیانم
چو گل بنود هلاک از عشق خارم	چو بنود باغ مست از باغبانم
هماره دود سمند طینت از عشق	ز بس ریزد شرار استخوانم
سبکبالم تنای ساقی که دیگر	غرور تو به دارد سرگردانم
بی اعتقاد با من هم غرور شو	که من هم از شمار یکسانم

ظہیر از ضعف اگر آید نسیم بمیزد عضو چون باد خنک نام	
مرا یکجام می دادی چنان از عشق مستام نمیدادیم ره باد صبار در حسرتیم گل بیاد آمد هزاران نارستان حقه باز یما زد لنگی بسیر غنچه کے آیم بیای خود	که جام آب حیوان را زد دست خضر بستانم اگر باخوشتن میزد نه بلبل در گلستانم چو چشم افتاد در صحن چمن از یارستانم مگر بانگ هزار اندر چمن از دیده بستانم
چو مرغان چمن در انتظار ماه فرودی ظہیر از این سبب من آرزو شد زمستانم	
بخواب بود و رخسار نقاب میدیدم از انفصال غدار تو صبح بر گردون چه حالتست ندانم که پیش ازین جز عشق اذان زیادہ بریدم کہ از هواے نشاط	خوش آشتی کہ من اورا بخواب میدیدم غبار غم برخ آفتاب میدیدم زیادہ در دل خود مضطرب میدیدم شان بنغمے اندر شراب میدیدم
ظہیر ماکل دشت در میدہ ام از کوہ کہ در کہ غنخش در جواب میدیدم	
ہر کہ نگار نشتر مرگانش می شوم تا عقدہ کشودہ بکار خود انگنم ہرگز نظارہ جلوہ اورا نکو ندید با برویش ہمیشہ شکایت کند کمان	گستاخ تر ز زنگس ستانش می شوم آہستہ نزد زلف پریشانش می شوم از بسکہ بچو آئینہ حیرانش می شوم از ہر این نگہ کہ بغیرانش می شوم
گر ز ہر قہر او ہمہ را میکشد ظہیر	ما گشتہ نیستیم کہ پناہش می شوم

ما طفل ناز پرور خارِ زمانه ایم تا قامتِ کمانِ فلک در ره است ما تا هست بر دلف نظر اهل زمانه را هر چند چشم آئینه بار یک بین بود خاکِ ره عوام زیارتگه خواص از نجست گناه ملولیم و نه ما	هستم اگر چه تا خلف اتایگان ایم تیر قصه دوست قدر افشانه ایم مانیز دوست ترکش اهل زمانه ایم ما محو شو شگافی مژگانِ شان ایم دل کعبه حقیقت و ما آستانه ایم به کشایش در رحمت بهانه ایم

خاکیم اگر چه بس بود این رخسارِ ظمیر
کاغذ سرشت صفت این کارخانه ایم

ما به وصل جوهر قیام نیکشیم در یادلان چو وصله را جام گومباش بر دل هزار تیر سبک دوز می خورم تا شیر عشق بین که بیوسف چه میکند	دست و فاز دامن سحران نیکشیم ما باده بسز باغر عمان نیکشیم بیرون سینه یکسر پیکان نیکشیم کز پای خویش خار مغیلان نیکشیم

راحت بجوی و منت سوزن کش ظمیر
گوشی چرا بر وزن زندان نیکشیم

آنرا که من بخلوت دل بار داده ام از زلف او چه شکوه کنم چون پرست خویش امروز آدیت از ایشان نمی خرنند زنانکه سنجه را بر یاد کرده کنند در زلف او دم با مانده نشسته است	باری بدوش این دل بیار داده ام نخست جگر بند جگر خوار داده ام خود را بسے بدست خریدار داده ام من بهترم که سنجه بز تار داده ام اریت کز فسانه بز تار داده ام

جرات نگر کہ خواب گران سنگ عشق ترا	را ہے بجانہ دل بیمار دادہ ام
	روضعیف و مفلس و بی قیمت ظہیر
	فارغ چو گاؤ تکبیر بدیوار دادہ ام
خود را دم وصل تو سریدار ندانم	از خود روم از بادہ نازت کز رستی
	آن گلبن نازے کہ طلبکار ظہیر است
	یک جلوہ از ان در دل اغیار ندانم
من داغ دل از بجای خویشم	تیرم بہ نشانہ آشنائیت
	از غیر مدان ظہیر کز عشق
	خود سنبہ بند پای خویشم
بہر نسیم اعتبارے ندارم	بغیر از شقائق کہ باداغ رودید
	خبر از خندان و بہارے ندارم
	پس از خود دگر یادگارے ندارم

بچشم نیار دصبا خاک کویش پس از مرگ گل بر مزارم میفشان چو آئینه با خلق صافی ضمیرم ظہیر از تو خواهم شدن در کنایے	بسے شد کہ قدر غبار سے ندارم کہ پرولے بانگ ہزار سے ندارم دگر بابد و نیک گائے ندارم کہ از آب حشمت کنار سے ندارم
سحر کہ از پیش دل چنان ز جادو بر اوج محل شہباز ماہ بستہ نگار نسیم لعل ستابو سے زلف او آورد و میکہ از مرہ رفت غبار کوی ترا ز بیم خوی تو بیگانہ نیار گر دیدم بران نگار چو رنگے نہاشتم افسوس رمیدہ از عقب سر فتادہ از سر بام از آنکہ راز غمت با کسے نگر و دفاش	کہ ز خیر فدل زنگ چون صد ارفتم بہوے گفتن ز نگولہ در ارفتم من گستہ نفس از پئے صبار رفت نہ استبان تو چون گرد بر ہوا رفت اگرچہ بر سر کوئے تو آشنا رفت ز دست آن گل سیراب چون خار رفت ز بس ز بیم رقیب تو بر قفا رفت سُک چو سایہ خود از شب جدار رفت
ظہیر اینمہ ز حمت کہ دیدم از غم تو کسے گفت چہ را آدم چہ را رفت	
بجل عقد جہان چون دماغ میوزم اگرچہ تار شب و روز را فیلہ کنند نہادہ بجرہ سینہ را با آتش عشق بوعدہ گاہ خیالش شبے کہ منتظرم نماندہ در بدنم جامی دلغ تازہ ظہیر	ہمین سے ہمہ را در ایاغ میوزم بیک تبسم ہنایان داغ میوزم بخود دے پئے عطر دماغ میوزم ز شوق روغن مہ در چراغ میوزم چو شعلہ داغ ببالای داغ میوزم

لے شب نیم کرو بتنا نے رسم بئسل رود بگلشن و پروانه نزد شمع واسن گرم بدوش نشان ز جذب شمع گردون اگر همیشه گردد بکارم من جای رسیده که اگر من هزار سال	از خشک سال عش بدریا نمیرسم در کوے تو چرا من شیدا نمیرسم هرگز باشتانه عذر انمیرسم از جوش آرزو به مداوا نمیرسم پریم ترا بپایه اد نے نمیرسم
او میرود چو عمر و من از پے روم ظہیر روزم زد دست رفت و بفردا نمیرسم	
چون جایت زاد هستی خانه خالی میروم نقش پایے در نظری آرم از اہل کمال گرستی الی روی اورا بینم اندر آئینہ تا مباد از شادمانے رخنے پیدا کند	در شرب نیستی خود لا اباے میروم من بدان رہ باوجود بیکایے میروم ہجور روح از شوق در جسم مٹاے میروم در حصار غم مجسم کو تو اے میروم
طفل شوخی برده از کف اختیارم اسی ظہیر در ہولے عشق او در کمنہ سالی میروم	
نہ من ز بخت سیہ روزگار میترسم بذکر ارہ میلا چو صوفیان در باغ چو غیر خویش نخواہم اسیر دیگر را کمان زخم مرا زود میکند ناسور	کہ ہم ز سرمہ و دنبالہ دار میترسم کہ من ز فال بردشاخسار میترسم از شوخی تو مجسم شکا میترسم قبائے تہ چو شود پنبہ دار میترسم
ظہیر داغ دلم از حضور خلوت گل ز بلبے بچمن تا ہزارے ترسم	

آغم کہ در ہولے توستانہ میروم	بے تو بسوے خانہ غریبانہ میروم
وقت شہادت ست شہیدان عشق را	اول بطوف و وضعہ پیرانہ میروم
شدہ تے کہ دل بسر زلف یار نیست	در سحر توے او بسوے شانہ میروم
تاشیوہ بیان ز برہمن کند سوال	گلہے ازین سبب رہ بتخانہ میروم

ہر صبح دم ظہیر بامید و وصل یار	
مے آیم آشنا من و بیگانہ میروم	

ز پر وہ پوشی عشقت ز ہمدان مردم	و لے چہ سود کہ رسوا کند رخ ز مردم
ز من گذشت بہ تجیل و جامہ نیز افتاند	از انکہ تانہ نشیند بدامنش گرم
تمام جو ہر و در خانہ دار دم گردون	چو تیغ تیر نہان در میان نافردم

ندامم از چہ لب رنج در چہ نالہ کنم	
ظہیر بکہ سراپا سرشتہ در دم	

مارند کہنہ جامہ مفلس ہبادیم	ہیچون صدف تہی شکم و معدن ویریم
شہرت از ان گذشت کہ از خود ز نیم لاف	سویان و طر آشس اسس تفاخریم
از چرخ منتهی نبود بار دوشس ما	ہیچون خزان دہر نہ در بند آخریم
بودے ز تن ضعیف شکروح سرگران	پنداشتی ز سادگی اینقدر کریم

بر وضع ما چشم حقارت مبین ظہیر	
باز ان مشوکہ مانہ سراسے تسخیریم	

ناخن بدل زدن بطرب ساز میکنم	آن ہرہ چہرہ را بخود آواز میکنم
بشک بہشت در نظرم جلدہ میکنم	کما ہے کہ چشم بر رخ او باز میکنم

از بسکه کز کرشمه او چشم من تراست هر که مرا طلب کنی از عیش این نفس	نزد سچ و عوسے اعجاز مسکنم بے اختیار سوسے تو پر و از بسکه
	از بس چشیده شربت ناز ترا ظہیر از من نیاز اگر طلبے باز بسکنم
تا چند ازان کسانچہ ابرو و حد کنم آن شب بنم شرر صفت کینه ای عشق خواهم که دامن تو بگیرم پس از وفات بایار اگر در شسته نهد پای در بهشت	دل را بدفع ناوک مرگان سپر کنم دام در آفتاب قیامت سفر کنم از زیر خاک سست قطعه سلم بدر کنم اورا کشان زرونده جنت بدر کنم
رویف	باشد ز عاشقان سخن عشق ناتمام نیزین پس ظہیر بسکه سخن مختصر کنم نون
هر شب بلوغ چرخ بر آید فغان من در قلم گنبد بایات نیرسد من عاقل و سواره برین پاییز گام جای روم نماند اگر عقل تیز هوش یاد لبش که باعث تقویت دل است یارب ز فیض ناله بشنجز اصدوات	از کو چای تنگ فی استخوان من تیر دعا ز کتے بخت روان من چاک سواره مرگ عنان عنان من پوید نه رسال و نسیب انشان من مانده است این عقیق زبیر زبان من بیداری به بخش خواب گران من
گوش گردون کز شد از بانگ دل شاد من	امشب ظہیر ناله شبگیر زغم ز نجیر زلف او شده سر حلقه خوان من میرود هر شب پیام آسمان فراد من

درین زمانه دون از کمال بقدری	که از کمال فتد گوهر شین سخن
هزار شکر که ذکر تو هست تا به ابد	ظہیر نام تو ثبت است بر نگین سخن
عاشقان دیده ناز مشوقان	غافلند از نیاز مشوقان
میدهد بیاچو محسوس از دل صبح	از دلم سر را ز مشوقان
در تراوشش بود چو کوزه نو	دیده تو نیاز مشوقان
در شب خون ظہیر صف بشکست	عشوہ یکہ تاز مشوقان
گرد بقای تمومی برده از من	که بوی دلغی آید ز گلشن
برون آید سپایم گر غلہ خار	مگر بر تنگ چشمیهای سوزن
بجزش ذرہ را ہے مرآت	چنان افتاده ام از چشم روشن
وے دارم کہ دارد قصد جام	که بجز من در نیل پرورده دشمن
ردیف	ظہیر از آن براه دیر پوید
و و	که پرسد رسم آن است از برہمن
دل ز پی راحت ست ناوک بیدار کو	خون برکت نیست نشتر قصه
این نفس بی اثر نیست برو کارگر	در دل سنگ فلک تیشہ فر
طفلیں او دیر شدہ بستان عشق	از پے تسلیم اوسیلے آتہ
نخوت بیگانه را شد رگ گردن چون	تا برہر کو از ان ضربت جلا
از غم عشقش ظہیر تا کندم گرم تر	این دل فسرده را شعلہ فریاد

انچه دے کاشته میکنی امر دزد و رو تککام ازل از جام حقیقت فر باد کودک یکشبه در دامن مادر پیرست که تو ام اند بهم فصل گل و عهد شباب سج بیوده میرد پی افزونی رزق انچه تو کسب نسائی زیر می گرت	طمع خوشه گندم کن از خوشه جو هوس آلود مجاز از لب شیرین خسرو چشم عبرت بکشا و بنگر بر مه نو فرصت از دست ده این سخن از من بشنو چون مه بدر یک گرده نان قانع شو آسیار از چه خبر است ز چندین تک و دو

لا تکلف جو ترا داعی حق خواند ظهیر
زود بسیک اقامت ز دوستمانه برد

گاهیم بدیده چهره کشاید خیال تو ترسم از آنکه آئینه گرد و مستال من دست شکسته که شنیدی از آن منم کثر بسم زیر گ حنا سئ نگار من	یکباره نا امیدیم از وصال تو ناکه اگر در آئینه افتد مستال تو گردن کش زنا ده که هستم و بال تو ای کاش چون حنا شد می باغمال تو

ردیف	حال من از غنا بعنا می شود بدل قانع بود ظهیر بسیک نقطه خال تو	های هوز

تا پنبه داو زلف ترا بر سمن گره از بزم او بکلبه زاهد منسیروم چشم مرا به بستان و خون ریختن خطاست انگشت فکر ناخن تدبیر سوده شد ساز عرق کن که دست داشتو ظهیر	شد بهر بستن دل با آن رسن گره ترسه فتنه جو سبج بختار من گره گرد ز شوق روی تو از جهان بدن گره نکشوده دست هیچ کس از کار من گره کی بیناست تابود اندر وطن گره

دارم سبته فرنگی تجنه زاده	کافروسی نه نعم زبان ترک سادہ
بربط نواز گوشه نشینان چله دار	ایمان فروش سبجه بزار داده
اسے کاشکے بہ نسبت سر حلقہ خودم	برگردن سگان تو بودم قلادہ
مستان بھقہ بازی دہا بہ من بین	وز دارم زلف معر کہ گیرے کشادہ

این قطره بین کہ حوصلہ بھرے برد
دارم من و گدا ہوس شاہزادہ

از کد این چمن اسے گلبن ناز آمدہ	کہ بل بردن ما اہل نیاز آمدہ
چکند حوصلہ با حسن چنین روز افزون	کہ بصد خوبے دیر و ز تو باز آمدہ
جلوہ درد قت فراست ہمہ عالم راشت	بس فرازندہ قد شملہ طرا آمدہ
این قدر باشش کہ آہنی دلم شعلہ زند	گر پرستوری این سینہ گداز آمدہ

مختلف گشتہ چنان حال بال تو ظہیر
رویف
کز حقیقت ہمہ در راہ محبان آمدہ
لام الف

صیقل غم میدہر آئینہ دل راجلا	تیرہ آنکس شد آسود گے مبتلا
عاشقان از سایہ بال ہمارم میکنند	کم مباد از سر من سایہ ابر بلا
گفتم از کوے تو در غربت روم گفتا نم	گفتش آیم بطوف استانت گفت لا
بسکہ چشم غم سر شکم با بڑا آمیختہ است	خاک من دارد شرف مانند خاک کر بلا
مشکن از نخوت دل روشنہ لان خاک	گر سخاک آلودہ گرد و بشکند قدر طلا

با وجود معصیت تو میدن توان شد ظہیر
رحمتش عام ست و محفوظم کہ آیم در بلا

فلک خون شفق پالاید از این شفق والا سراپا در هولے قامت اویم عجب نبود چو وصفِ نف او در دل نویسد کلک تر کلا شب و روزم قرین پروانه است بلبل قمری	تو ہم پر کالہ دل از خبر بر دیده میبالا بود در مرکز دهری شریسے میل بر بالا بر اوراق پریشان خط ریحان میکنه املا بعشق تشنیں روی گل اندازے سہی بالا	
ردیف	از ہجر اظہیر دل شکستہ اشک می بارد صدف تابش کند بیرون بریزد لولوی لالا	یاسی تختانی
نہ در سرشوش عشقی نہ در دل فکر سوداے بکار بجیہ زخمے نیا مدنازا میدم متاع زندگی صرف شکسے با یگان کجدم تو ای غنیمتیم را گلی نشیندہ در گھشن مدانم کاتب تقدیر اور سر نوشت خود بیابان گرد خود بر بوی از تن پروری اور	بنفقت عمر خود بگذشت و مردم در قنایے ندید آئینہ ام را عکس حسن باہ سیماے بنا کامی شد از دستم ندیدم حسن بیاباے نہ در و دل نمی افتد بدام سر و بالاے اگر ابروے سیہ چشمی نمی آرد بطعراے خوشاد عشق او دیوانہ زنجیر در پائے	
ظہیر از حادثات چرخ تن پرور عجب دارم کہ بر سر نایم زمین سنگ باران سنگ سوداے		
بہر معقوب دل ای یوسف کفان مددی شاید امروز کند روح گریبان مددے چند خمیازہ کشد زخم با مید نک وانہ تشنہ جگر چند بالہ بر خاک بر دلم صبح وطن تیرہ ترست از شب غم	بر دماغش مکن از بوسے گریبان مددی لیک ہی رخصت او نیست ز دوران مددی اسی تبسم مکن از پستہ خندان مددے بہر سیرایم اسے ابر بہاران مددے می نسیم اثر از شام غریبان مددے	

دوستانِ چاکِ پیرهنِ میم بدل گفتم	تا شاکن که سروناز بار آورده لیمو سے
برو چون مہ سو چون گل معاذ اللہ غلط گفتم	نذار و مہ چنین روی نثار گل چنین بوسے
یا مہ نسبت چشمش چو کردم چنین با برو زد	که چشم شیرگیر امدار و پیچ آہوسے

میانِ خوب رویان سر بلندی می سوزد او را
که دارد چون ظہیر می عاشق زار دعا گوئی

رباعی

صد نخل امید سوخت در بیشه دل	پیوند غمت بجاست در ریشه دل
هر چند ز باد مے خورم خون جگر	یک قطره نیر و درشت میشه دل

ایضاً

ده روزہ غم سر پر زخوف و خطر	از غصه غداے خلق خون جگر ست
آسودہ دلی ز بعد مردن ہم نیست	زیرا کہ خطر در آن طرف بسیار تر ست

ایضاً

چون تیر خدنگ است رو باش مدام	تا بر دلف داد خود شش یابے کام
از صاف نہ تیر ترسم غفلت	بر خاک ترا چو درو سے از تیر بام

خاتم الطبع

پس از حمد و ثناء فرین و نعمت فخر الاولین و آخرین برامی روکش من سوادان
چنانچه منجرب مبارک از روز اجرائی مطبع نامی پیوسته نیست حق طوبیت مالک مطبع
بنحیجنگال عام باشاعت نوادر کتب ان علوم هر قسم مصروف بوده و از نیجاست که مملو

یاد آرد از خندان که بکافور میشود	امروز اگر بهار کند خط چنبرے
آن بادہ کہ در خیم عشقت سر بہر	جام دل ظہیر برد کردہ ساغرے
گر چه پا مال کسانم بچمن، بچو خے ازین قلم و نتواند کہ برون تمید کسی گذاشت بود مقصد او آیا چیست روح را تا زدن از فیض صغیری مطلب دوش سید بخت را بخمال آوردم انچه از درد نماز آفت آن دارو غم است	شاد از انغم کہ نشد رنجہ ز من باپی کسے عارفان گر چه دویدند در پی شت بے دست بر سر زنداز بہر چه ہر دم گسے کہ دست در تن بی روح زندہ ہر نفسے با تو این سینہ چنیں بیش سر دست کسے زلف تو را ہرن و چشم تو باشد عیسے
بہلی نیست دین باغ خوش آہنگ ظہیر	لیک باشد کہ صغیر یکہ وزد در قفسے
تا شدہ زلف تو صیاد تمنای کسے ای بت من بچان بستہ شکر خندہ زبان عاشقان مست بنا از تو خمار آلودند	بر سر کوی تو دیگر نبود جلے کسے کہ رسد از لب تو بوسہ تہامی کسے نیست در میکدہ ناز تو پروای کسے
باد و طوق ہم از گردن قمری ست ظہیر	زانکہ بالہ ہمہ دم سر و زبالای کسے
اگر بکوی تو قدر غبار داشتے پہر نان کہ مرا بختہ داشت چون خورشید نمی فتاد نہالم ز پا درین زودی	ز صدر مجلس فقور عمار داشتے اگر چہ ماہ بقرے رار داشتے اگر بکوی ازین جو کبار داشتے

ہزار گل ز گلستانِ عمرے چیند	اگر پہ طاقت یک نوک خار داشتے
بحرِ فدست نیم من حرفِ کج سخنان	اگر بحرِ زبان ذوالفشار داشتے
رقیب دستِ نییافت پر ظہیر آسان	
بہشت با اگر قدمے استوار داشتے	
بر فلک از آہ من میرفت دودی کا شکے	بلکہ اصل آسمان رامی نمودی کا شکے
تلبے خورشید را بند کسے در زیرِ ابر	بند برقع از رخ اومی نمودی کا شکے
دخترِ دوشیزہ گل میجد از خواب با	بیلان از خواب غفلت میر بودی کا شکے
میشود از عشق او دل را کشایش بیشتر	در دل تنگم غم اوے فرودی کا شکے
ترین در چشم سرِ مر خورده بر نمی آید صدا	گوشت دل یای اورامی شنودی کا شکے
دیگری را کی توانم دید نزد او	
بود بھای رقیب من نمودی کا شکے	
عمر گذشت و ندیدم بھانِ مسازی	با کسی غیر دل خویش نگفتم رازی
از غم شمع تو پروانہ پر سوختہ را	گلشنِ عشق چنے بلبل بی آوازی
از فسونِ سر زلفت بطلسم افتادم	بنما از لب عیثے دم خود آوازی
کاش می بود مرا حوصلہ نیم نگاه	چون شدم روز ازل غایہ مزاج رازی
با تو گفتم کہ درین بزم مدہ راہ رقیب	منکہ در عشق نتوانم بھان انبانہ می
قامتم چنگ و رگم تار و دلم بر آہنگ	کہ دماغی کہ بشارت بنوازم سازی
با خبر باش کہ ماہِ رمضانست ظہیر	
میروم بر در میخانہ بسنگ اندازی	

در نفی و تلاش کتب جدید نادار الوجود بصر فزیر کثیر و یا تحلیف دہی احباب
علم دوست ہمتی برگماشته نادار کتب از ہر علم و فن مفید عام و سودمند نام
بہر سائیدہ مہاکن بطبعش بذل جہد فرمود چنانچہ اکثر کتب کلیات اساتذہ فارسی کہ
وجودش از کمیابی عنقا شال بود درین مطبع بطبع رسیدند مانند کلیات شیخ علی حنین
و کلیات مرزا عبدالقادر بیل - و کلیات حضرت مصلح الدین سعدی شیرازی - و
کلیات مرزا سدا شد خان غالب دہلوی - و کلیات ملا عبدالرحمن جامی - و کلیات
نظیری نیشاپوری - و کلیات مرزا محمد علی صائب - و کلیات امیر خسرو دہلوی
و کلیات و قصائد انوری - و کلیات و قصائد دیوان حکیم فضل الدین خاقلانی
شروانی و کلیات و شروح و رسالجات امام بخش صہبائی و دیگر کلیات متعدد کہ در
فہرست مطول مندرج است مکرر کہ بطبع رسیدند بحمدہ تعالیٰ کلیات یعنی قصائد
و دیوان و قطعات و رباعیات از کلام بلاغت نظام شہنشاہ اقلیم
سخن واقف رموز ہر فن نازک خیال زبان آبریشیل حکیم ابونصر ظہیر قاریانی کہ
در سخن سرائی بحد غنیش نظیرے نہشت و پایۂ بلاغت و فصاحت نظمیں بے
بہ ارجمندے سربرا فرخت استاد سی کامل مسلم الثبوت بود سوائے ازین در کمالات
علوم حکمیہ فلسفیہ ہمایہ اش نبود ازینجت ویرای لقب صدرالحکما لقب کردند ماح
سلطان قزل ارسلان بود باری از سلطان افسردہ دل شدہ بخدمت آتابک
ابوبکر بن جهان پہلوان محمدرفت و بلوازم اکرام اختصاص یافت سال وفات
این سخنور کیتاے روزگار ۵۵۵ھ ہجری بود المخلص کلیات مذکور صدر
با صفات متذکرۃ بالا آہسن صفائی خوشخط و واضح دو مصرعہ بار ستوم در مطبع

فیض بیج جان کلاے دیور فشی نو لکشور مقام لکھنؤ سر پرستی عالیجناب
 معلقاتاب راسے بباد فشی پراگ نرائن صاحب مالک مطبع ہذا باد نمبر
 ۱۹۱۳ء مطابق ماہ ذی الحجہ ۱۳۳۲ھ ہجری از طریق مطبع اہل سستہ پیراستہ
 شدہ آوازہ گوشت عالم و عالمیان گردید مقبول بہار و جہانیاں باد مینہ و کریمہ

نام کتاب	قیمت	نام کتاب	قیمت
دیوان عرفی شیرازی - کلیات جامی - از مولانا عبدالحق	۹	معروف و مقبول - دیوان حضرت احمد جام - عارفانه کلام معروف -	۹ و ۲
علامه معروف - کلیات نظم - غالب و دیوبند	عشر	دیوان حضرت خواجہ معین الدین حسینی	۸
کلیات غلام امام شہید	۱۰ و ۱۱	دیوان حضرت غوث الاعظم	۳
معروف و مشہور - منتخب مجموعہ دواوین غیاصر	۱۰	دیوان مخفی - ایرانی رشتی استاد سخن	۱۰ و ۱۱
انتخاب چار دیوان امیر خسرو - کلیات صائب - از مرزا	۱۰	رباعیات عمر خیام از عمر خیام	۳
محمد علی معروف آفاق - انتخاب دیوان صائب	عشر	دیوان غنی - نازک خیال	۳
تحفہ حاضر و غائب - کلیات حنین - از مولانا	۵	ملاطاف کشمیری - دیوان قاسم بختاخص بقائم	۵
شیخ محمد علی حنین - دیوان ہلالی - از مشاہیر ایران	عشر	استاد معروف - دیوان ناصر علی - سرہندی	۱۰ و ۱۱
دیوان ظہیر فاریابی - ملاح	عشر	مشہور آفاق - دیوان خواجہ قطب الدین	۳ و ۲
قرن ارسلان مقدم از سعدی	۵ و ۱۰	بختیار کاکی - گلشن تعشق - از استاد	۳
طیبات مذاقیہ - شیخ سعدی	۱۰ و ۱۱	میر مظفر علی صاحب اسیر	۳
قصائد شیخ سعدی	۱۰ و ۱۱		

نام کتاب	قیمت	نام کتاب	قیمت
دیوان خیال بخودی - ۱۲	۹۵/۲	قصائد مدحیه نظام - از نواب	۹۵/۱۲
سیتل سنگه بخود -		مروان علی خان رعنا مرحوم -	۹۵/۱۲
دیوان صهبائی از امام بخش		ساقی نامه ظهوری - از ملا	
دلیوی معروف -	۲	نورالدین ظهوری -	۹۵/۴
دیوان مخزن التوحید - از		قرآن السعدین مشهور تصنیف	
راسته کنهیا لال -	۸	امیر خسرو دلیوی -	۶
دیوان نویدی مشهور عالم -	۶ پائی	کتب کلیات و اوین اردو	
دیوان رسوا کلام ملا احمد بن سید	۶	کلیات ظفر - از حضرت سراج الدین	
دیوان واقف نورالدین دلیوی	۹	ظفر بادشاه بهر چار جلد کامل و جلد	۱۴/۳
دیوان امیر کلام سید ابوالدین	۶ پائی	انتخاب کلیات ظفر -	۶
قصائد عرفی - محشی -	۹۵/۴	کلیات مومن - از استاد	
شرح قصائد عرفی - از ملا		سخن مومن خان دلیوی -	۹۵/۹
قطب الدین فارغ -	۹۵/۵	دیوان نلسخ - از استاد شیخ	
قصائد بدر چاه - محشی		امام بخش ناسخ لکهنوی -	۹۵/۱۲
مع فرهنگ اصطلاحات -	۹۵/۴	کلیات آتش - از استاد	
شرح قصائد بدر چاه - سنی		خواجہ حیدر علی آتش لکهنوی -	۸
بکاشف الاسرار از متولانا		کلیات سودا استاد مسلم معروف -	۱۴/۳
غیاث الدین -	۱۴/۳		

سر ۸۹۱۵۵۱۲ فب
نظ - حق

آخری درج شدہ تاریخ پر یہ کتاب مستعار
لی گئی تھی مقررہ مدت سے زیادہ رکھنے کی
صورت میں ایک آنہ یومیہ دیرا نہ لیا جائیگا۔

کتاب خانہ

جملہ کتابیں

- ۱۔ کہین میں جی نہیں تھا۔ جس کی کتابیں لکھی گئی ہیں۔
- ۲۔ اساتذہ جامعہ عثمانیہ دہلی کی کتابیں جو کہ لکھی گئی ہیں۔
- ۳۔ اساتذہ جامعہ عثمانیہ دہلی کی کتابیں جو کہ لکھی گئی ہیں۔
- ۴۔ اساتذہ جامعہ عثمانیہ دہلی کی کتابیں جو کہ لکھی گئی ہیں۔
- ۵۔ اساتذہ جامعہ عثمانیہ دہلی کی کتابیں جو کہ لکھی گئی ہیں۔
- ۶۔ اساتذہ جامعہ عثمانیہ دہلی کی کتابیں جو کہ لکھی گئی ہیں۔
- ۷۔ اساتذہ جامعہ عثمانیہ دہلی کی کتابیں جو کہ لکھی گئی ہیں۔
- ۸۔ اساتذہ جامعہ عثمانیہ دہلی کی کتابیں جو کہ لکھی گئی ہیں۔
- ۹۔ اساتذہ جامعہ عثمانیہ دہلی کی کتابیں جو کہ لکھی گئی ہیں۔
- ۱۰۔ اساتذہ جامعہ عثمانیہ دہلی کی کتابیں جو کہ لکھی گئی ہیں۔

